



אוצר חכמת האדם - אוטאר מֶהֶר בֶּאֱבָא. חלק ראשון

אוצר חכמת האדם - אוטאר מֶהֶר בֶּאֱבָא

חלק ראשון משני חלקים

מוקדש לרות קרי בן שמאי

אוצר חכמת האדם אווטאר מהר באבא

חלק ראשון משני חלקים

The Discourses of Avatar Meher Baba
Part One of Two

באופן בסיסי, כולנו מהווים אחדות אחת. אינני גדול יותר מאף אחד מכם מההיבט של הנשמה, ואם להיות כנה, אף אחד מכם לא צריך לקבל ממני את האלוהיות, כיוון שהאלוהיות הזאת קיימת באופן שווה לנצח בקרבנו; אולם מה שעלי לתת זה את הידע וההתנסות של אחדותנו כולנו יחדיו.

מהר באבא, "מסרים לאנושות החדשה"



תוכן עניינים

7	חיי מהר באבא
12	הקדמת המתרגם
13	שבע הממשויות
14	האנושות החדשה
20	אנוכיות
25	אלוהים והיחיד
31	ראשית הבריאה ואחריתה
39	התהוות הרשומעו"ת ותפקודן הסרת הרשומעו"ת
46	חלק ראשון : הפסקת הרשומעו"ת, שחיקתן וקילופן
54	חלק שני : התפזרות הרשומעו"ת וכילוין
61	חלק שלישי : סילוק הרשומעו"ת
64	טוב ורע
70	אלימות ואי-אלימות
74	הסבר נרחב יותר על אלימות ואי-אלימות
78	עשייה ואי עשייה
80	שלימות
84	חיי הרוח
89	שירות בלתי אנוכי
94	הנתיבים להבנה
99	בעיית המיניות
103	התקדשות חיי הנישואים
108	אהבה
115	אינסופיות האמת
120	החיפוש אחר האלוהים
124	שלבי הנתיב הרוחני

130	ההגעה אל ידיעת-העצמיות
135	הגשמת האלוהיות
140	חניכות אמיתית
146	דרכי המורים המושלמים טבעו של האגו ואופן הכחדתו
152	חלק ראשון : האגו כמרכז של עימות
157	חלק שני : האגו כביטוי לנבדלות
162	חלק שלישי : צורות האגו ודרכי התפוררותן מקומו של חקר הנסתר בחיים הרוחניים
168	חלק ראשון : ערכן של ההתנסויות העל חושיות
174	חלק שני : היחסים עם המורה בחיים הרוחניים
180	חלק שלישי : חקר הנסתר ורוחניות

The Discourses of Avatar Meher Baba
Copyright © 1967 Adi K. Irani, Ahmednagar, India
Copyright © 1987 Avatar Meher Baba Perpetual Public
Charitable Trust, King's Road, Post Bag #31,
Ahmednagar M.S. India 414001
All rights reserved
Copyright © 1998 Avatar Meher Baba Perpetual
Public Charitable Trust
Photos: courtesy © Hermes Reiter
Photo of Ruth Carrie Ben Shammai:
Meher Baba Center, Jerusalem, Israel

אוצר חכמת האדם / מאת אווטאר מהר באבא

תורגם מהמהדורה השביעית (1987) המתוקנת על ידי עציון בקר
ת.ד. 7398 ירושלים 91073
כל הזכויות שמורות

אין להעתיק חלק כלשהו מספר זה, להכניסו למאגר זיכרון, או להמירו בצורה
או דרך כלשהם, אלקטרונית, מכאנית, בצילום, הקלטה וכיוצא בזה ללא רשות
בכתב מהמוציא לאור, פרט למבקר החפץ לצטט משפטים ספורים בהקשר למאמר
הנכתב לעיתון, שבועון או תשדיר.

מהדורה ראשונה נובמבר 1998
מהדורה שניה אפריל 1999
מהדורה שלישית אוקטובר 1999
מהדורה רביעית דצמבר 2002
מהדורה חמישית 2007
מחשבים ועריכה : תמיר בסין
הגהות והערות : מיכל סיוון
עריכה לשונית : דר' יורם בק
תודתי לכל אוהבי מהר באבא בארץ ובעולם שסייעו להוצאת ספר זה.
צילום מהר באבא באדיבות הרמס רייטר ארה"ב.
צילום רות קרי בן שמאי : מרכז מהר באבא, ירושלים, ישראל.
תמונת מהר באבא בשער הספר : צ'ארלי מילס. (Charlie Mills)

חיי מהר באבא

מרוואן שריאר איראני (Merwan Sheriar Irani) נולד בפונה, הודו, ב- 25.2.1894. הוריו, שריאר ושירין היו זורואסטרים ממוצא פרסי. אביו שריאר, היה אדם שחיפש בכל לבו אחר האלוהים. מרוואן היה נער ערני ושמח שהצטיין בלימודים ובספורט גם יחד ולא התעניין יותר מדי ברוחניות. פעם נתן לו חבר מבית הספר חוברת על אודות חיי הבודהה; שנים לאחר מכן כשהוא נזכר בכך, העיר מהר באבא: "פתחתי את הספר במקום המספר על אודות שובו של הבודהה כמייטריאה (Maitreya), האל הרחמן, ולמעשה התבהר לי לפתע פתאום כי אני הוא זה – וחשתי בכך עמוק בתוך נפשי פנימה. אחר כך שכחתי מכך לחלוטין, ושנים רבות חלפו להן".

יום אחד בשנת 1913, בחודש מאי, בזמן שלמד במכללת דקאן שבפונה, חלף באופניו על פני אשה מוסלמית נערצת בשם הזראט באבאג'ין (Hazrat Babajan), אחת מחמשת המורים המושלמים של התקופה. היא רמזה לו להתקרב ונשקה אותו על מצחו, ובהמשך גילתה לו את מעמדו האמיתי כאווטאר (Avatar), שהוא התגלמותו המוחלטת של האלוהים בדמות אדם.

בתחילה היה מרוואן הלום חושים; אולם תוך כמה חודשים שב מוקד תודעתו בהדרגה במידה מספקת אל סביבתו כדי להוביל אותו אל המורה המושלם סאי באבא משירדי (Sai Baba of Shirdi),¹ שמצידו הפנה אותו למורה מושלם נוסף, אופסני מהרג' מסקורי (Upasni Maharaj of Sakori) שהיה הינדי. [סאי באבא לא גילה את דתו. שני המורים הנותרים מאותה תקופה היו המוסלמי טג'ודין באבא (Tajuddin Baba), וההינדי נריאן מהרג' (Narayan Maharaj)]. במשך שבע שנים איחד אופסני מהרג' את תודעתו האלוהית של מרוואן עם התודעה של העולם הארצי, וביסס אותו בתפקידו כאווטאר של התקופה.² המשימה האווטארית³ הזאת החלה לקבל ביטוי חיצוני בשנת 1921 כשהתכנסו תלמידיו הראשונים, שכינוהו בשם מְהָר באבא (Meher Baba), שמשמעותו היא "אב הרחמים".

לאחר כמה חודשים של עבודה מתישה עם התלמידים הללו ומסעות ברחבי הודו (כולל פקיסטאן של היום) ואיראן, השתכנו מהר באבא ואלו שדבקו בו, בשנת 1923, במחנה צבאי נטוש מימי מלחמת העולם הראשונה ליד העיר אחמדנאגר (במדינת

¹ סאדגורו סאי באבא משירדי, המורה המושלם הנערץ עד היום בכל רחבי הודו. נפטר 1918

² האזראט באבאג'אן, סאי באבא ותלמידו הראשי אופסני מהרג' שהפך גם הוא למורה מושלם בחסדו של סאי באבא, הכריזו בפומבי כי מהר באבא הוא האווטאר של תקופתנו.

³ אווטארי: של התקופה האווטארית. התקופה שבה האווטאר, האלוהים, לובש גוף אדם ופועל כאדם Avatic periods בין בני אדם.

מהרשטרה, הודו) מקום זה נודע בשם מהראבאד (Meherabad). כאן הוא כונן כמה מפעלים, כגון מרפאה ובית חולים חופשיים מתשלום, בתי מחסה לעניים ולחולי נפש, ובית ספר ללא תשלום שיועד לנערים בני כל הדתות, ושבו הושם הדגש על ההתאמנות הרוחנית. בבית הספר לא נשמרו שום הפרדות בין הכתות, כך שבני המעמד הגבוה והנמוך התערבבו באחוה משותפת שחושלה באהבת המזרח. לכולם נתן מהר באבא הנחיות סדירות לגבי המשמעת המוסרית, ההבנה הרוחנית, שירות בלתי אנוכי, ומעל לכל, אהבת האלוהים.

כל הפעילויות האלו התרחשו בקצב מהיר, למרות השתיקה שמהר באבא גזר על עצמו, החל מיום 10.7.1925, ולאחר שנתן התראה קצרה; כאשר נשאל קודם לשתיקתו כיצד ימשיך להרצות וללמד את תלמידיו, תשובתו היתה: "לא באתי להורות אלא לעורר". בשנים מאוחרות יותר, בזמן אחד מביקוריו במערב, היו הערותיו עמוקות ומעוררות למחשבה באותה המידה: "הדברים האמיתיים ניתנים ומתקבלים בדממה". ושוב: "אם שתיקתי איננה יכולה להישמע, מה הטעם במילים?" לאחר שהפסיק גם לכתוב בשנת 1927 (פרט לחתימתו), הוא תקשר בכך שהצביע על אותיות שבלוח האלפבית; אולם גם את זה הוא נטש בשנת 1954. לאחר מכן הוא "שוחח" באמצעות שיטה של מחוות ידיים אותה פיתח. ספריו "אוצר חכמת האדם" (Discourses) ו"דבר האלוהים" (God Speaks) הוכתבו על לוח האלפבית לפני שהוא נטש אותו.

בשנות השלושים המוקדמות הגיע מהר באבא במסעותיו אל אירופה ולאחר מכן לאמריקה. תוך כדי יצירת קשרים עם מאות אנשים בשתי היבשות, נודע שמו עד מהרה בקרב אותם אנשים שהתעניינו בכנות ובאופן מעמיק בחיים הרוחניים. רק אחדים מאלה הורשו יותר מאוחר לבוא להודו בקבוצות קטנות. ביקוריהם נמשכו בדרך כלל ממספר שבועות ועד לכמה שנים; אולם ממש לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה נשלחו כולם לבתיהם במערב פרט לקומץ מהם.

מהר באבא ביקר שוב במערב ב- 1952, 1956, ו-1958; גם את אוסטרליה הוא ביקר במהלך שני המסעות האחרונים. לאחר מכן לא יצא עוד מגבולות הודו; לבני המערב התאפשר לבקר אותו בהודו רק במקרים נדירים. אחד מהמקרים הנדירים האלה היתה הפגישה הגדולה בין מזרח למערב בנובמבר 1962. אלפים מחסידיו התקבצו מכל קצות העולם על פי הזמנתו בעיר פונה. במשך כשבוע התמסר מהר באבא לחסידיו בנדיבות רבה. הפעילויות היו מגוונות כמגוון הנאספים: הרצאות קצרות, פגישות קבוצתיות, ראיונות אישיים, שירים ותפילות בשבח האלוהים, יום פתוח של התוועדות⁴ פומבית שהשתתפו בו המונים שנאספו מהעיר כדי לכבד את המזרח ולקבל את ברכתו. הספרות העולמית כוללת התייחסויות מרובות לגבי הצורך בהתמזגויות שבין המזרח והמערב. כאן התרחש מפגש עשיר שבו כבוד הדדי,

⁴ התוועדות: דארשן - הזכות להימצא בנוכחותו המבורכת של המורה Darshan

חיבה ואחדות בשבח האוּטאר האהוב גישרו על הפערים שבמסורת ובתרבות. מבין פעולותיו האוּטאריות של מהר באבא הממושכת ביותר היתה לחפש ולהפגש עם נשמות שהשתקעו ב"שכרון אלוהים" (masts), מהר באבא מתאר בספרו של וויליאם דונקין "הנדודים"⁵ באופן מעמיק את המצבים של "שכרון אלוהים". המְאֶסְטִים הם אותם אנשים שאיבדו את הקשר עם העולם החיצוני מחמת השתקעות אינטנסיבית באהבת האלוהים, ולא מחמת התמוטטות עצבים או שיגעון. במיוחד בשנות הארבעים, מהר באבא יצר קשר עם מאות נשמות "שיכורות אלוהים" כאלו בכל רחבי תת היבשת ההודית, לעתים קרובות טורח באופן אישי אחר צרכיהם האישיים היומיומיים, כשהוא מעניק לכל אחד מהם את מה שרק הוא היה יכול לדעת כנחוץ במסעם אל אלוהים.

כמו כן שירת מהר באבא באופן אישי את העניים, את חולי הנפש, ואת הנכים, והעניק תשומת לב מיוחדת לאלו שנפגעו מצרעת. באהבה ובדאגה אינסופיים הוא רחץ את רגליהם, הרכין את ראשו אל הגדמים המעוותים עליהם צלעו, ושילח אותם לדרכם עם מתנות קטנות ותקווה מחודשת. "הריהם כמו ציפורים יפות בכלובים מכוערים", הוא התבטא באחת מההזדמנויות האלו. "מכל המשימות שעלי למלא, זו נוגעת ללבי ביותר".

בעודו עורך מסעות נרחבים ופוגש באלפי אנשים, המשיך מהר באבא להדגיש כי הוא לא בא ללמד או להניח מצוות חדשות. הוא הטעים שוב ושוב כי האמת ניתנה באמצעות המורים הגדולים בעבר, וכי המשימה הנוכחית עבור המין האנושי היא להיווכח באמת הטמונה בתורותיהם. לפיכך עבודתו האוּטארית של מהר באבא היא לעורר את המין האנושי להכרה הזאת באמצעות מסר האהבה עתיק היומין. חייו הריהם כסרגל-מידה "לפיו יכולים בני האדם למדוד את עצמם כמות שהם ואל מה שהם יכולים להגיע".

למעשה אי אפשר להבין כיצד מצליח מהר באבא לזכות בהענות בלתי מוסברת מאלו שנמשכים אליו. כל מה שחש האדם האינדיבידואלי זה כח עצום השוטף מבעד לסיבוכי החיים, ממלא באנרגיה ומשחרר את היישות הפנימית בדרך שניתן לבטוח בה באופן אינטואיטיבי. אחד מהדברים המופלאים שבפגישה עם מהר באבא זה השלמה. צ'רלס פורדום כותב בספרו "איש האלוהים" כי "הוא מזמין את האנשים להתבונן בעצמם, לקבל את עצמיותם האנוכית לא כרעה או טובה, חכמה או טיפשה, ככשלון או הצלחה, אלא כאשליה של עצמיותם האמיתית, ולחדול לזהות את עצמם עם האשליה".

ההיסטוריה של חיפוש האדם אחר נשמתו הניבו כמה עבודות המסבירות בפרוטרוט את הטכניקות של גילוי הנשמה. "אוצר חכמת האדם" של מהר באבא מהווה תרומה מכרעת לספרות לא גדולה זאת. בעבודתו זאת, שנמסרה לתלמידיו המקורבים במשך שנות השלושים והארבעים, הוא מתאר את הדרכים למיזוג חיי היומיום עם התקדמותו הרוחנית של האדם. כמו כן הוא מתווה את קווי הכלליים

⁵ William Donkin, "The Wayfarers", 1948. The work of Meher Baba with the God-intoxicated and also with advanced souls, Sadhus and the poor.

של הבריאה ומבהיר את היחסים שבין שוחר הרוחניות לבין האוּטאר והמורָה המוֹשֵׁלִים.⁶ בספרו הקלאסי המאוחר יותר "דבר האלוהים" (God Speaks), מסביר מהר באבא באופן מדוקדק את המצבים האלוהיים, את רצונו של אלוהים להכיר את אלוהיותו באופן מודע, ואת תפקידה של הבריאה כתוצאה מכך. מאידך גיסא, "אוצר חכמת האדם" מהווה מדריך תכליתי לחיי היומיום עבור אלו השבים אט אט חזרה לאחדות האלוהית לאחר שפיתחו את התודעה בנבכי האבולוציה. "אוצר חכמת האדם" לא רק מספק הסברים על אודות הנתיב הרוחני והתרגולים הנדרשים בו, אלא גם מאיר באור יקרות את המטרה עבור שוחרי הרוחניות המבקשים להשיג זאת. הקורא יגלה כי אין הספר מספק מרשם חד ויבש להתפתחות הרוחנית. במקום זאת הוא מהווה תזכורת לצורך המתמיד באהבה לאלוהים וההתמסרות לו. אהבת האלוהים היא הכח המדריך לכל אורך הנתיב הרוחני, אהבת האלוהים וההתמסרות לו שבסופו של דבר משיגות את המטרה באמצעות חסדו של המורָה המוֹשֵׁלִים. מורָה כזה הינו המדריך המומחה שכבר חצה את הנתיב הרוחני וחווה את האמת האלוהית, והוא המספק את הסבלנות האינסופית, את הבטחון, ואת ההתקדמות הקבועה שיכולה להוביל את התלמיד אל המטרה.

כפי שמתואר בפרוטרוט בהרצאה "האוּטאר", התגלותו של האלוהים כאוּטאר – איש האלוהים, המשיח, הבודהא, השליח, – היא המביאה את התחדשותה הרוחנית של האנושות; משום שהאוּטאר הוא זה שמשחרר את החסד הרוחני הלוֹבֵש מימדים בלתי מוגבלים. שלא כמו חסדו של המורָה המוֹשֵׁלִים, חסדו של האוּטאר שופע לכלל בלי יוצא מן הכלל בכל שלב בדרך אל האמת, בהנחה שקיימים אהבה עזה וכמיהה אל אלוהים. לא רק במשך נוכחותו הגשמית של האוּטאר זמינים חסדו והדרכתו. הוא איננו מיועד רק לבני דורו הנוכחים במשך הופעתו אלא גם לדורות הבאים. חסדו והדרכתו אל האמת זמינים ונגישים תמיד לכל אדם ואדם. בכל הנסיבות, להשיג את המטרה ולעשות את הזינוק הסופי מעולמות השניות אל ההתנסות הקבועה באחדות הממשותף האלוהית, חייבים לזכות בחסדו של מורָה מוֹשֵׁלִים או של האוּטאר – שהיא מהווה את המורָה המוֹשֵׁלִים החי לעד.⁷

שתיקתו של מהר באבא שנמשכה ארבעים וארבע שנים לא הופרה עד ליום שבו עזב

⁶ מורה מושלם, סאגורו. אדם שתודעתו מאוחדת עם התודעה האלוהית
Perfect Master

⁷ עובדה מאירת עינים זו של הזמינות הייחודית של האוּטאר בכל העתים נמסרה מאת אחד המנדאלי (התלמידים הקרובים) של מהר באבא. דון סטיבנס.

את גופו, ב' 31.1.1969. שנותיו האחרונות אופיינו בסבל גופני גדול שנגרם מחמת שתי תאונות דרכים קשות. הראשונה ארעה ליד פראג, אוקלהומה (Prague, Oklahoma), בזמן שחצה את ארצות הברית בשנת 1952, והשנייה התרחשה בהודו ליד סאטארה (Satara) בסוף שנת 1956. בשתי התאונות סבל מהר באבא מפציעות חמורות שהפכו את ההליכה – או אפילו את העמידה – למכאיבה וקשה ביותר מאז ואילך. הכאב הגופני הזה הוא ההתגלות החיצונית של הסבל הפנימי העצום שנושא בו האווטאר למען האנושות בכל פעם שהוא יורד אליה.

את שנותיו האחרונות בילה בעיקר בפרישות גמורה ובהתעסקות נמרצת ומתישה בעבודתו הקוסמית. באמצע שנת 1968 הכריז כי עבודתו הסתיימה במאה אחוז לשביעות רצונו. באותה תקופה נצפה גידול עצום במספר האנשים המבקשים אצלו את המפתח למשמעות החיים. כשנפטר מן העולם, באו אלפים לראותו בפעם האחרונה ולהעניק את הוקרתם לגוף אותו אהבו כל כך, שהונח למשך שבעה ימים בקבר הפתוח שבמהראבאד, לפני שנסתם עליו הגולל. עוד כמה אלפים מכל רחבי העולם השתתפו בהתוועדות בשנת 1969 מאפריל עד יוני בעיר פונה, התוועדות שאותה הוא תכנן כמה חודשים לפני כן.

כיום מתפשטת אהבתו של מהר באבא בחוגים ההולכים ומתרחבים, ומושכת אנשים מכל קצות העולם, מכל תחומי החיים ומכל הדתות לחפש אחר האמת בהדרכתו האוהבת. מתוך מאות מרכזי מהר באבא הפועלים ברחבי העולם, הוא כונן אישית במערב שני מקומות עיקריים: "המרכז הרוחני של מהר"⁸ במירטל ביץ' דרום קרולינה, ארה"ב, ו"משכנו של האווטאר"⁹, בוּמְבֵי, קווינזלנד, אוסטרליה. מדי שנה מבקרים אלפי שוחרי רוחניות במרכזים אלה, ועוד אלפים אחרים עולים לרגל לקברו של מהר באבא ולמעונו הישן במהראזאד, הסמוך אף הוא לאחמדנאגאר, הודו, שבו בילה את שנותיו האחרונות.

כתב: דון סטיבנס

⁸ Meher Spiritual Center, 10200 Highway 17 North Myrtle Beach, South Carolina, U.S.A Tel.: (803) 272-5777

⁹ Meher Abode, Meher Baba Foundation, c/o Bill LePag P.O. Box 22, Woombye, Queensland, Australia 4559. Tel. 011-61-7-5442-1248

הקדמת המתרגם

ספר זה מוקדש בהוקרה לרות קרי בן שמאי שפגשה את אווטאר מהר באבא בשנת 1956 ומאז הקדישה את חייה למענו ובשרותו. בעלה, דר' מאיר הילל בן שמאי, שהיה חבר האקדמיה ללשון העברית, החל לתרגם לפי בקשתה את הספר הזה מאנגלית לעברית בתחילת שנות הששים. קרי פרסמה בשנת 1964 קובץ של כמה מאמרים נבחרים מהספר. בתחילת שנות השמונים קיבלתי מרות את המרכז של מהר באבא שהיה ברשותה, יחד עם כתב היד הראשון של הספר. בשנת 1984 התחלתי לתרגם את כל הספר מחדש לעברית מודרנית יותר, ובשנת 1993 העבודה הושלמה. עציון בקר.



מהר באבא במירטל ביץ', צפון קרוליינה, 1956. רות בן שמאי נשענת על העמוד מצד שמאל.

שבע הממשויות

קיום, אהבה, הקרבה, ויתור, ידע, שליטה וכניעה.

אינני מייחס שום חשיבות לאמונה דתית, לשיטה דתית, לקבוצה או לבצוע טקסים ופולחנים דתיים, אלא להבנת שבע הממשויות שלהן:

1. הקיום הממשי היחידי הינו של אלוהים האחד והיחיד, המהווה את העצמיות האלוהית שבכל אני סופי.

2. האהבה הממשית היחידה היא האהבה לאינסוף (אלוהים) זה, המחוללת כמיהה עזה לראות, לדעת ולהתאחד עם אמת (אלוהים) זו.

3. ההקרבה הממשית היחידה היא זאת שבה מוקרבים כל הדברים – גוף, נפש, מעמד, רווחה ואפילו החיים עצמם מחמת הביקוש אחר האהבה הזאת.

4. הוויתור הממשי היחידי הוא זה הנוטש כל מחשבות ותשוקות אנוכיות, אפילו במהלך חיי היומיום.

5. הידע הממשי היחידי הוא הידע כי האלוהים שוכן בפנימיותם של אנשים טובים וכאלה המכונים רעים, בקדוש ובמי שקרוי חוטא. ידע זה דורש ממך לסייע לכל באופן שווה כפי שדורשות הנסיבות מבלי לצפות לתגמול; כאשר אתה נאלץ להשתתף בעימות, לפעול ללא שמץ עוינות או שנאה; לנסות לשמח אחרים ברגשות אחווה לכל אחד; ולא לצער אפילו לא את אלה שציערו אותך.

6. השליטה הממשית היחידה היא הטלת משמעת על החושים כדי להימנע מהתמכרות לתשוקות שפלות, ורק משמעת כזאת מבטיחה אופי טהור באופן מוחלט.

7. ההכנעות הממשית היחידה היא זו שבה מנוחת הנפש איננה מופרת בשום נסיבות עוינות; והאדם מתמסר במנוחה מושלמת לרצון האלוהים, תחת כל הקשיים מאיזה סוג שלא יהיו.

האנושות החדשה

בכל שעת משבר חמורה בתולדות האנושות, כך גם כעת נקרעת האנושות בחבלים התכנית האלוהית קשים של לידה רוחנית. כוחות הרס אדירים פועלים בעולם ונראה כרגע כאילו הם המושלים בכיפה, אולם גם כוחות יוצרים ובונים שיביאו להתחדשות האנושות משתחררים בדרכים שונות. אף על פי שפעילות כוחות האור היא חשאית, בסופו של דבר הם יחוללו לבטח את השינויים שיאפשרו התפתחות רוחנית בטוחה ויציבה של המין האנושי. כל זה כחלק של תכנית אלוהית הבאה להעניק לעולם רעב ותשוש, מתת חסד רעננה של אמת אחת נצחית.

מלחמה מהווה תסמונת של בעיות חמורות יותר כרגע הבעיה הבווערת של האנושות היא לברור דרכים ואמצעים למנוע עימותים, תחרויות וסכסוכים בכל האופנים הגלויים והנסתרים לעין שבהם הם נגלים בתחומי החיים השונים. כמובן שפעולות צבאיות מהוות את הסיבות העיקריות לחורבן ולאנדרלמוסיה. עם זאת, המלחמות כשלעצמן אינן מהוות את בעייתה העיקרית של האנושות אלא הן כעין תסמונת חיצונית של דבר מה חמור יותר בשורשיה. המלחמות והייסורים הנגרמים בעטין אינם יכולים להתבטל לגמרי באמצעות תעמולה גרידא; אם עליהן להיעלם מדברי ימי האנושות, עלינו לחשוף את שורש הסיבה לכך. גם כשלא מתרחשים עימותים צבאיים, הרי שבני אדם או קבוצות של אנשים נמצאים כל העת בעימותים כלכליים ובסוגי עימות נסתרים אחרים. מלחמות צבאיות, על כל האכזריות הנלוות אליהן, נגרמות רק בעת שגורמים נסתרים אלו מתמירים.

אגואיזם ואנוכיות הסיבה לתוהו ובוהו המתעצם ביותר בעת מלחמה טמונה בעובדה כי רוב בני האדם שבויים בצבת האגואיזם ושיקוליהם האנוכיים, כך שהם מבטאים זאת באופן אינדיבידואלי וקולקטיבי. אלו הם חיים של ערכים מוטעים בהם נשבו בני האדם. כדי להתמודד עם האמת פנים אל פנים יש להבין כי כל החיים מהווים אחדות אחת כוללת בכל מופעיהם ואורחותיהם הרבגוניים. על מנת להגיע להבנה זאת יש לשכוח את האני המגביל מכח ההבנה של אחדות חיים.

המלחמות אינן כורח ואין בהן הגיון הנכונה. יש להבין היטב כי אין הגיון במלחמות ואין בהן כורח, כך שהבעיה המיידית תהיה לא כיצד להפסיקן אלא כיצד לנהל אותן באופן רוחני כנגד הלך המחשבה האחראי למצב עניינים אכזרי

ומלא סבל זה. לאור האמת בדבר אחדות החיים, הרי שפעילות המבוססת על שיתוף פעולה והארמוניה הופכת להיות טבעית ומובנת מאליה. לפיכך, המשימה העיקרית הניצבת בפני אותם אנשים העסוקים בכל מאודם בשיקום האנושות הוא להאיר את חשכת הבערות האופפת את המין האנושי כמיטב יכולתם.

מלחמות אינן פורצות אך ורק כדי להשיג הסדרים חומריים. לעתים קרובות הן תולדה של הזדהות עיוורת עם אינטרסים צרים כאשר בגלל קשרים חברתיים הם נכללים באותו חלק של העולם המסווג כ"שלי". ההסדר החומרי הינו צד אחד בלבד של בעיה רחבה יותר של הבטחת ההתאמה הרוחנית. ההתאמה הרוחנית תובעת את העלמות האני לא רק מההיבטים החומריים שבחיים, אלא גם מאותם רבדים המשפיעים על חיי התרבות, הרגש והשכל של האדם.

ה"אני" חייב להסתלק
מכל רובדי החיים

לראות את בעיית המין האנושי כבעיה של הספקת מזון גרידא כמוה כהורדת האנושות למדרגת הבהמה. אולם גם בשעה שבני האדם פונים לתפקיד הצר של הבטחת רווחה חומרית בלבד, הרי שהם יצליחו בכך רק אם יחוננו בהבנה רוחנית. הסדרים כלכליים אינם אפשריים כל עוד לא יבינו בני האדם ששיתוף פעולה ותכנון כלכלי לא יצלחו אלא כאשר יומרו שיקולים תועלתניים צרים באהבה הנובעת מבפנים. אחרת המין האנושי לא יוכל להימנע מעימות וממחסור גם אם יעמדו לרשותו מיטב הציוד ויכולת ההתייעלות בתחום החומרי.

הסדר חומרי דורש
הבנה רוחנית

האנושות החדשה הנחלצת מציפורני הייסורים והמלחמות הנוכחיים, לא תתעלם מהמדע או מהישגיו המעשיים. טעות היא לראות את המדע כאויב הרוחניות. המדע מסייע או מפריע לרוחניות בהתאם לאופן שבו הוא מיושם. כשם שאמנות אמיתית נותנת ביטוי לרוחניות, כך גם העיסוק הנכון במדע יכול לתת ביטוי להגשמת הרוחניות. אמיתות מדעיות הקשורות לגוף הפיזי ומהלך החיים עלי אדמות יכולות להוות אמצעי בידי הנשמה להכרה עצמית; אולם למען מטרה זאת עליהן להשתלב נכונה בהבנה רוחנית כוללת יותר. בכך נכללת הבחנה מתמדת של ערכי האמת העומדים לעד. בהעדרה של הבנה רוחנית נכונה כזאת עלולים אמיתות והישגים מדעיים להיות מוכוונים למטרות הרס הדדי ולאורח חיים העלול לחזק את הכבלים האוסרים את הרוח. התקדמות המין האנושי בצורה מאוזנת היטב תובטח רק כאשר המדע והדת יפסעו יחדיו בשילוב זרועות.

מקומו הנאות של המדע

התרבות העתידית של האנושות החדשה תפרח באמצעות ההתנסויות הרוחניות ולא באמצעות תיאוריות שכלתניות יבשות. ההתנסות הרוחנית חודרת לניבכי האמת העמוקים ביותר החסומים בפני מחקר שכלתני גרידא; אין היא יכולה להתחולל באמצעות השכל כשלעצמו. ניתן לבטא את האמיתות הרוחניות ולתת להן תוקף באמצעות השכל, ואמנם השכל מהווה אל נכון מכשיר עזר במידה מסוימת להעברת ההתנסות הרוחנית. אולם כשלעצמו אין הוא מסוגל לאפשר לאדם לזכות בחוויה רוחנית או להעבירה לחבריו. אם שני אנשים סובלים מכאבי ראש, הרי שהם מסוגלים לבחון יחדיו את ההתנסות של כאב הראש ולברר אותה ביניהם באמצעות השכל. אם אדם לא חווה מעולם כאב ראש, הרי ששום הסבר שכלי לא ימחיש לו כאב ראש מהו. הסבר שכלי לא יהיה לעולם תחליף להתנסות הרוחנית; לכל היותר הוא יכול להכין את הקרקע לקראת התנסות שכזאת.

החוויה הרוחנית דורשת הרבה יותר ממה שניתן לתפוס בעזרת השכל בלבד. לעתים מדגישים זאת על ידי זה שמכנים אותה מיסטית. מיסטיקה נחשבת בדרך כלל כעיסוק המנוגד לשכל, עמום ומעורפל, בלתי מעשי ותלוש מהמציאות. למעשה אין למיסטיקה האמיתית ולא כלום עם כל אלה. אין שום דבר בלתי הגיוני במיסטיקה האמיתית כשהיא מהווה מה שאומנם היא צריכה להיות – ראיית הממשות. הריהי צורת תפיסה צלולה לחלוטין וכל כך מעשית עד שניתן לחיות אותה בכל רגע מרגעי החיים ולבטא אותה בכל התפקידים היומיומיים. היא מעוגנת כל כך עמוק בהתנסויות החיים עד שהיא מהווה, במובן מסוים, את שיא ההבנה של כל התנסות.

בשעה שהתנסות רוחנית מתוארת כמיסטית, הרי שאל לו לאדם להסיק מכך כאילו מדובר במשהו על-טבעי או בדבר הנמצא מחוץ ליכולת התפיסה של התודעה האנושית. כל מה שמתכוונים לו הוא שלשכל האנושי המוגבל אין גישה לחוויה הזאת, כל עוד זה האחרון אינו מתעלה אל מעבר למגבלותיו ואינו מואר באור ההבנה האמיתית של האינסוף. ישוע הנוצרי הצביע על הדרך המובילה לחוויה הרוחנית כשאמר: "עזבו הכל ולכו בעקבותי". משמעות הדבר היא שעל האדם לנטוש ערכים צרים ולהתבסס בחיי האינסוף האלוהיים. חוויה רוחנית אמיתית דורשת לא רק הכרה בטבעה של הנשמה בשעה שהיא חוצה את רבדי התודעה העילאיים, אלא גם גישה נכונה לחובות הארציים. אם הנשמה תאבד את הקשר עם אופני החיים השונים, הרי שלפנינו מתרחשת תגובת נגד חולנית הרחוקה מלהיות התנסות רוחנית.

אין להשיג את
ההתנסות הרוחנית
על ידי בריחה
מהמציאות

ההתנסות הרוחנית האמורה להחיות את האנושות
החדשה ולהפיח בה מרץ איננה יכולה להוות תגובה
סתמית המנוגדת לדרישות הנוקשות והבלתי מתפשרות
של החיים הארציים. אנשים נעדרי יכולת להסתגל למהלכי
החיים נוטים להתחמק מהמציאות הארצית ולברוא
בדמיונם מבצרי הגנה ערטילאיים שבהם ימצאו מפלט והגנה. תגובת נגד זו מהווה
ניסיון להתמיד בקיומו הנבדל של האדם באמצעות מיגונו בפני הדרישות אותן
מציבות נסיבות החיים. היא מציעה רק פתרון מעושה לבעיות החיים באמצעות
מתן תחושת בטחון ושלימות עצמית מדומות. אין כאן אפילו התקדמות לקראת
תשובה נכונה וקבועה; להיפך, זוהי סטייה מנתיב החיים הרוחניים האמיתיים.
המין האנושי יגורש שוב ושוב ממקלטי השווא שלו על ידי הלמות גלי חיים רעננים
שלא ניתן לעמוד בפניהם, ויביא על עצמו פורענויות שונות ומשונות בשעה שינסה
להגן על קיומו הנבדל באמצעות בריחה.

האנושות החדשה
לא תדבק בצורות
חיזוניות

כשם שאדם שואף לדבוק ביישותו הנבדלת באמצעות
בריחה מן המציאות, כך הוא עלול לשאוף ולהיצמד
אליה מתוך הזדהות חסרת מחשבה בקורתית עם צורות
חומריות, טקסים ופולחנים, או עם מסורות ומוסכמות
חברתיות. צורות חומריות, טקסים ופולחנים, מסורות ומוסכמות חברתיות,
מהווים בדרך כלל מכשול בפני שפיעת חיי האינסוף. לוא היו אלו כלים גמישים
המאפשרים זרימת חיים ללא גבול, היה ניתן לראות בהם נכס ולא מכשלה להבטחת
חיי אמת מאושרים עלי אדמות. אולם הם נוטים להעניק לעצמם חשיבות ויוקרה
בפני עצמם, מבלי להתחשב בחיים אותם הם אמורים לבטא. כשזה מתרחש, הרי
שכל דבקות בהם תוביל בהכרח לצמצום חמור של החיים ולהחנקתם.

האנושות החדשה תהיה חופשיה מחיים מצומצמים ותאפשר מרחב חפשי לחיים
יוצרים של הרוח; היא תשבור את כבלי השעבוד לצורות חיזוניות ותלמד להכפיף
לצרכי הרוח. החיים המוגבלים של תעתועי שווא וערכים מוטעים יומרו בחיים
אינסופיים השוכנים באמת; והמגבלות, אשר דרכן מתקיים האני הנפרד, תבולנה
למגע ההבנה האמיתית.

הזדהות עם קבוצה
צרה מהווה צורה
של אני מוגבל

כשם שעשוי אדם לדבוק בקיומו הנבדל על ידי בריחה
מהמציאות או על ידי הזדהות עם דמויות חיזוניות, הוא
עלול גם לעשות זאת מתוך הזדהות עם מעמד מסוים, רעיון
דתי, כת או דת, או באמצעות הבדלים המבוססים על מינו.
האדם האינדיבידואלי מאבד כאן לכאורה את קיומו הנבדל מתוך ההזדהות עם

הציבור הרחב. אך למעשה הוא מביע כאן את קיומו הנבדל באמצעות הזדהות שכזאת, המאפשרת לו ליהנות מתחושת נבדלותו מאחרים השייכים למעמד אחר, ללאומיות שונה, או לאמונה, כת, דת ומין שונים.

האני המוגבל ניזון
מניגודים

הקיום הנבדל יונק את הווייתו וחיוניותו מעצם השתייכותו לצד מסוים של החיים המנוגד לצדדים אחרים. אדם יחיד עשוי להגן על קיומו הנבדל באמצעות הזדהות עם אידיאולוגיה מסוימת מאשר אחרת, או מתוך תפיסתו את הטוב כמנוגד למה שנתפס אצלו כרע. מה שמושג מתוך הזדהות עם קבוצות מצומצמות או אידיאלים מוגבלים איננו התבטלות ממשית של האני הנפרד אלא רק חיקוי לה. השתלבות אמיתית של האני המוגבל באוקיאנוס החיים הקוסמיים כרוכה בכניעה גמורה של הקיום הנפרד על כל צורותיו.

תקווה לעתיד

רוב רובה של האנושות לפות בצבת הנטיות הבדלניות והמכבידות. לאדם הניצב משתומם למראה השלשלאות הללו המעיקות על האנושות, לא נותר אלא לשקוע בייאוש גמור לגבי עתידה. על האדם להעמיק ראות בממשויות של ההווה אם הוא חפץ להשיג ראייה כוללת נכונה למצוקות האנושות של ימינו. האפשרויות האמיתיות הגלומות באנושות החדשה נסתרות מעיני אותם אנשים המתבוננים באירועים המתרחשים בעולם באופן שטחי, אך הן קיימות וכל מה שנחוץ הוא ניצוץ של הבנה רוחנית כדי שהן תתממשנה בכל מאודן. כוחות התאוה, השנאה והחמדנות מחוללים תוהו ובוהו וייסורים לאין שיעור. למרות זאת העובדה המנחמת היחידה על אודות טבע האדם היא שאפילו בקרב סערת כוחות ההרס קיימת צורה כלשהי של אהבה.

על האהבה להשתחרר
מהמגבלות

אפילו מלחמות דורשות פעולה משותפת, אולם מרחב פעולתן מוגבל במלאכותיות מחמת ההזדהות עם קבוצה או עם אידיאל מצומצמים. לעתים קרובות מתנהלות מלחמות באמצעות סוג של אהבה, הגם שאהבה זו איננה מובנת כהלכה. על מנת שתתגשם האהבה במיטבה, עליה להיות משוחררת ובלתי מוגבלת. האהבה שורה בכל רבדי החיים האנושיים; אולם היא נסתרת או מוחנקת ומורעלת בשאפתנות אישית, יוהרה עדתית, נאמנויות צרות ומחלוקות, וכמו כן השתייכות למין, ללאום, לקבוצה, מעמד או דת. אם תזכה האנושות להיוולד מחדש, על לב האדם להיפתח כדי שאהבה חדשה תתחולל בקרבו - אהבה אשר איננה יודעת שחיתות ומשוחררת לגמרי מחמדנות אישית או קבוצתית.

האנושות המתחדשת תיווצר מחמת השתחררות האהבה בשפע אדיר, והשתחררות זאת של האהבה מתרחשת באמצעות ההתעוררות הרוחנית המתחוללת על ידי המזורים המושלמים. אהבה איננה נובעת מכוח החלטה

סתמית; באמצעות כוח הרצון כל מה שנשיג הוא עמידה נאותה בחובותינו. בדרך של מאבק ומאמץ יוכל האדם להבטיח כי פעילותו החיצונית תתאים למה שהוא תופס כנכון; אולם פעילות שכזאת הינה עקרה מהבחינה הרוחנית משום שהיא משוללת יופי פנימי של אהבה הנובעת מאליה.

האהבה חייבת לנבוע באופן ספונטאני מהפנימיות; אין היא נכנעת בשום אופן לשום צורה של כוח חיצוני או פנימי. אהבה וכפיה אינן באות יחדיו לעולם; אולם בה בשעה שלא ניתן לכפות אהבה על איש, הרי שניתן לעוררה על ידי האהבה עצמה. אהבה ביסודה מתקשרת מכוח עצמה; אותם אנשים החסרים אותה יכולים לקבלה מאנשים שרכשו אותה. אותם אנשים המקבלים אהבה מחבריהם אינם יכולים לקבלה מבלי שייגבו בתגובה שהיא, כשלעצמה, מטבע האהבה. לא ניתן לכבוש אהבה אמיתית ולא ניתן לעמוד בפניה. היא ממשוכה לצבור כוח ומתפשטת לכל העברים עד שלבסוף היא מחוללת שינוי בכל מי שהיא נוגעת בו. האנושות תגיע לאופן חדש של קיום וחיים חדשים באמצעות דו שיח של אהבה טהורה מלב אל לב.

כאשר יהיה ברור שאין דרישות נעלות יותר מדרישות החיים האלוהיים הקוסמיים – הכוללים, ללא יוצא מן הכלל, כל אחד וכל דבר – לא רק שהאהבה תבסס את השלום, ההארמוניה והאושר בחוגים החברתיים,

המדויניים והכלל עולמיים, אלא שהיא אף תזרח בכוח יופייה וטהרתה. האהבה האלוהית איננה מושפעת מסערות ניגודי החיים והיא ביטויה של האלוהות עצמה. באמצעות האהבה האלוהית תתאים עצמה האנושות החדשה לתכנית האלוהית. האהבה האלוהית תעניק לחיי האדם לא רק מתיקות בת-אלמוות ואושר עליון אינסופי, אלא גם תאפשר עידן חדש של אנושות חדשה. מתוך האהבה האלוהית תלמד האנושות החדשה את אמנות שיתוף הפעולה והחיים ההארמוניים. היא תשתחרר מלפיתתם העריצה של צורות מתות ותניב חיי יצירה של חוכמה רוחנית; היא תשיל מעליה את כל מקסמי השווא ותתבסס בתוך האמת; היא תתענג על שלום ואושר תמידיים; היא תחל לפסוע בנתיב החיים הנצחיים.

אנוכיות

האנוכיות באה לעולם מחמת נטייתם של המאווים לבוא לידי סיפוק בפעולה ובהתנסות. היא נולדת מתוך בערותנו הגמורה לגבי טבענו האמיתי. התודעה האנושית מוסתרת על ידי ענן של רשמים מגוונים המצטברים במהלך הממושך של התפתחות התודעה. רשמים אלה מתבטאים בצורת תשוקות ומרחב הפעולה של התודעה מוגבל ביותר על ידיהן. רשומעו"ת¹ אלו יוצרות גדר סביב שדה התודעה האפשרי. טבעת הרשומעו"ת תוחמת את האזור שבו ובו בלבד יכולה התודעה הפרטית להתמקד.

בחינת תופעת האנוכיות

בחלק מהתשוקות הפעילות הינה סמויה אולם אחרות אכן מסוגלות להתגלגל לכדי פעולה. יכולתה של תשוקה לבוא לידי ביטוי בהתנהגות אנושית, תלויה בעוצמה ובכמות של הרשומעו"ת הקשורות בה. אם נשתמש בדימוי גיאומטרי, נוכל לומר כי בשעה שתשוקה הופכת לפעולה, היא חוצה מרחק השווה לרדיוס המעגל המתאר את גבול הרשומעו"ת הקשורות בה. כאשר תשוקה כלשהי צוברת עוצמה מספקת, היא נהפכת לפעולה על מנת למצוא את סיפוקה.

תחום האנוכיות מקביל להיקף התשוקות. בשל המכשול של תשוקות מגוונות, הנשמה לא יכולה למצוא ביטוי מלא וחפשי להווייתה האמיתית; חיי האדם נעשים מצומצמים ומתרכזים בעצמו. כל מהלך החיים של האגו האישי נתון כל העת בצבת ההשתוקקויות, שהן למעשה ניסיון לספק את התשוקות באמצעות דברים שהם משתנים וכלים. אך לא יתכן סיפוק כלשהו באמצעות דברים חולפים. הסיפוק הנובע מדברים אלה בחיים הינו חולף ומאווים האדם נותרים בלתי מסופקים. לפיכך חש הוא בתחושה כללית של קיפוח, אליה נלוות דאגות מדאגות שונות.

ההשתוקקות מסתיימת בהעדר סיפוק

הצורות העיקריות אשר בהן מוצא האגו המקופח את ביטויו הן תאוות בשרים, חמדנות וכעס. תאוות הבשרים דומה לחמדנות במובנים רבים; אולם היא שונה ממנה באופן סיפוקה, הקשור ישירות למרחב הארצי, הגשמי. תאוות בשרים באה לידי ביטוי באמצעות הגוף החומרי והיא כרוכה עם הבשר. זוהי צורה של מעורבות בתחום המרחב הגשמי. חמדנות מהווה מצב של חוסר שקט נפשי והיא בעצם צורה של השתוקקות לעוצמה ולנכסים. נכסים וכוח

תאוות בשרים, חמדנות וכעס

¹ רשומעו"ת: רשמי עבר המוטבעים בתת מודע ומשעבדים את התודעה. ראה הפרק "הסרת הרשומעו"ת"

מבוקשים כדי לספק תשוקות. האדם מגיע לסיפוק חלקי בלבד במאמציו לרוות את תשוקותיו, וסיפוק חלקי זה מלבה ומגביר את אש התשוקה במקום לכבותה. לכן החמדנות מוצאת שדה אינסופי לכיבושה ומותירה את היחיד בלתי מסופק לנצח. ביטוייה העיקריים של החמדנות מתייחסים לחלק הרגשי של האדם. זהו סוג של הסתבכות במרחב האנרגטי².

כעס הינו הקצף המופיע בנפש מלאת זעם. הוא נוצר כתוצאה מבלימת התשוקות. הכעס מזין את האגו המוגבל ומשמש לשררה ולתוקפנות. הוא מכוון להסרת המכשולים העומדים בפני סיפוק התשוקות. התפרצויות הזעם מעוררות את האגואיזם והיהירות והן התומך העיקרי של האגו המוגבל. הגוף הנפשי³ (mind) הוא מקום משכנו של הכעס, וצורות התבטאויותיו הן בדרך כלל פעולות של הנפש. כעס הוא סוג של הסתבכות עם המרחב הנפשי (Mental sphere). לתאוות בשרים, לחמדנות ולכעס יש בהקבלה גוף פיזי, לב ונפש בתור כלי הביטוי שלהם.

האדם מתנסה באכזבה מחמת תאוות הבשרים, החמדנות והכעס; וכך האגו המתוסכל שב ומחפש בתורו סיפוק נוסף על ידי תאוות הבשרים, החמדנות והכעס. באופן שכזה נשבית התודעה במעגל קסמים של תסכולים אינסופיים. האכזבה נוצרת בשעה שתאוות הבשרים, החמדנות, או הכעס מודחקים בשעת התבטאותם. זוהי איפוא תגובה כללית הנובעת מהסתבכויות גופניות, רגשיות ומחשבתיות. זהו דיכאון הנובע מחוסר היכולת לספק את תאוות הבשרים, החמדנות והכעס, אשר כולם יחדיו הינם שוכני קבע לצד האנוכיות. אנוכיות זו, המהווה את הקרקע ממנה צומחות שלוש הרעות העיקריות הללו, הינה בסופו של דבר הגורם לאכזבות ולחרדות. היא מביסה את עצמה. היא שואפת להגיע לסיפוק באמצעות התשוקות אולם מצליחה להגיע רק לידי אי סיפוק אינסופי.

האנוכיות מביאה בהכרח לחוסר סיפוק ותסכול כיוון שהתשוקות הן ללא גבול. לכן בעיית האושר היא הבעיה של השלכת התשוקות האנושיות. על כל פנים לא ניתן להתגבר באופן יעיל על התשוקות באמצעות הדחקתן המכאנית. ניתן להדחיקן רק באמצעות ידע. אם תעמיק חקר בעולם המחשבות ותהרהר ברצינות לזמן מה, תכיר באפסותן של התשוקות. חשוב על כל מה שהתענגת עליו כל השנים האלו ועל כל מה שהביא עליך ייסורים. כל מה שהתענגת עליו בחייך

² מרחב אנרגטי: (גם מרחב רגשי) Subtle sphere

³ המילה "מיינד" (mind) מתורגמת כאן כגוף נפשי. בטקסט נעשה שימוש במונח נפשי או נפשיות לתיאור פעולות המתרחשות בגוף הנפשי. המילה "נפש" בעברית פירושה אדם אינדיבידואלי בר תמותה.

איננו כעת ולא כלום. כל מה שסבלת בגללו הריהו אף הוא, לא כלום כעת. כל זה היה אשליה.

זכותך להיות מאושר, אך אתה גורם לאומללותך מחמת השתוקקויותך לכל מיני דברים. השתוקקות הריהי מקור לאי שקט מתמיד. אם אינך משיג את הדבר שבו חשקת, אתה מאוכזב. ואם השגת את אותו דבר, אתה משתוקק ליותר ויותר ממנו ואתה זה שמאמלל את עצמך. אמור לעצמך: "אינני חפץ בדבר", והיה מאושר. ההכרה המתמדת באפסותן של התשוקות תוביל אותך, בסופו של דבר, אל הידע. ידע העצמי יעניק לך חופש מהתשוקות, חופש המוביל אל הדרך לאושר קבוע.

יש להבדיל בקפידה בין השתוקקויות לבין צרכים. יוהרה ויתור על ההשתוקקויות וזעם, חמדנות ותאוות בשרים, שונים כולם מצרכים. אתה עשוי לחשוב: "אני צריך כל מה שאני משתוקק אליו", אולם זוהי טעות. אם אתה צמא בלכתך במדבר, הדבר שאתה זקוק לו הם מים חיים ולא מיץ לימון. כל עוד יש לאדם גוף יהיו לו צרכים ויהיה צורך לספקם. אולם השתוקקויות הינן פרי יצירת שיגיונות הדמיון. חייבים להשמידן בקפדנות אם נחפוץ להשיג אושר כלשהו. כיוון שעצם ההווה האנוכית מורכבת מתשוקות, הרי שהויתור על התשוקות נהפך לתהליך של מיתה. גסיסה במובנה הרגיל מזוהה עם הפרידה מהגוף החומרי, אולם תהליך המיתה במשמעותו האמיתית פירושו ויתור על תשוקות שפלות. כוהני הדת מכינים את צאן מרעיתם לקראת מיתה מדומה בצייירם תמונות קודרות של גיהנום וגן עדן; אולם המיתה שלהם הינה מדומה, כיוון שהחיים הם המשכיות אחת בלתי מופרת. המוות האמיתי הינו הפסקת התשוקות והוא מושג באופן הדרגתי.

שחר האהבה מחיש את קץ האנוכיות. משמעות הקיום אהבה ושירות היא מיתה באמצעות האהבה. אם אינכם מסוגלים לאהוב איש את רעהו, כיצד תוכלו לאהוב את המתעמרים בכס? גבולות האנוכיות נוצרים על ידי הבערות. כשהאדם יבין כי הוא ישיג תחושת סיפוק גבוהה יותר באמצעות הרחבת תחומי התעניינותו ופעולותיו, הרי שאז יפנה לעבר חיי שירות. בשלב זה הוא משתעשע עדיין בכל מיני תשוקות טובות. הוא חפץ לגרום אושר לחבריו על ידי הקלת מצוקתם והגשת עזרה להם. וגם אם יש התייחסות בלתי אמצעית ומובלעת באמצעות תשוקות טובות אלה לעצמו, לאנוכיות הצרה אין נקודת אחיזה במעשים הטובים. ניתן לומר גם על התשוקות הטובות כי מבחינה מסוימת, הן מהוות צורה של אנוכיות נרחבת ונאורה יותר; משום שבדומה לתשוקות הרעות הן פועלות בתחום השניות. אולם בשעה שהאדם מטפח מאוויים חיוביים הרי שאנוכיותו חובקת תפיסת עולם מתרחבת והולכת אשר תביא, בסופו של דבר, להכחדת האנוכיות. במקום להתאמץ כל העת להיות

מבריק, מושך תשומת לב ושתלטן, לומד הוא להועיל לחבריו.

הופעת האנוכיות
התשוקות החודרות למרקם האגו האישי הן טובות או רעות. תשוקות רעות נחשבות בדרך כלל כצורות של אנוכיות, בה בשעה שתשוקות טובות נחשבות כצורות של העדר אנוכיות. בכל אופן, לא ניתן לשרטט קו ברור וחד המבדיל בין אנוכיות לבין העדר אנוכיות. שתיהן חגות בעולם השניות; אם נתבונן בשתייהן מזווית הראיה המוחלטת המתעלה אל מעבר לניגודים של טוב ורע, הרי שההבחנה בין אנוכיות להעדר אנוכיות הינה בעיקרה עניין של טווח. אנוכיות והעדר אנוכיות הינן שתי פנים של חיי האגו האישי ושתי פנים אלו מתמידות, זו לצד זו. אנוכיות מופיעה בשעה שכל התשוקות מתמקדות סביב האישיים המצומצמת. העדר האנוכיות מופיע בעת שמערכת תשוקות גולמית מתפוררת והתשוקות נפוצות לכל עבר, והתוצאה היא שהן מכסות מרחב גדול יותר. משמעות האנוכיות הוא צמצום ההתעניינות לשטח מוגבל; משמעות העדר האנוכיות הוא התפשטות תחומי ההתעניינות לתחום נרחב יותר. ובאופן פרדוקסאלי, האנוכיות הינה צורה מוגבלת של העדר האנוכיות, והעדר האנוכיות הינה הוצאתה של האנוכיות לתחום פעילות רחב יותר.

המרת האנוכיות
להעדר אנוכיות
הכרחי להמיר את האנוכיות בהעדר אנוכיות לפני שיצליח האדם להתעלות לגמרי אל מעבר לתחום הדואלי. עשיית מעשים טובים בהתמדה ובעיקשות מפוררת את האנוכיות. כאשר האנוכיות מתרחבת ומתבטאת בצורה של מעשים טובים היא נהפכת לאמצעי המביא להכחדתה שלה. הטוב הינו הקשר העיקרי בין אנוכיות פורחת או שוקעת. האנוכיות אשר בתחילה מהווה את המקור לנטיות רעות, נהפכת באמצעות מעשים טובים לגיבורת תבוסתה. כאשר הנטיות הרעות הומרו לגמרי בנטיות טובות, הופכת האנוכיות להעדר אנוכיות, דהיינו, ההתעסקות העצמית הולכת לאיבוד בתוך התעניינות חובקת כל. אף על פי שחיים נעדרי אנוכיות טובים שכאלה מוגבלים גם הם בידי הניגודים, מהווה טוב צעד הכרחי לקראת ההשתחררות מהם. הטוב הוא האמצעי בעזרתו מכחידה הנשמה את בערותה.

עצמיות אלוהית
הנשמה פוסעת מהטוב אל האלוהים. העדר אנוכיות מתמזג כעת עם עצמיות אלוהית⁴ – שהיא מעבר לטוב ולרוע, צדקה ועוול, וכל שאר ההיבטים המנוגדים של כוחות הדמיון (Maya, אשליה או בערות). שיאה של העדר האנוכיות הוא תחילתה של ההרגשה בדבר אחדות כל הדברים. במצב השחרור אין עוד אנוכיות או העדר

⁴ עצמיות אלוהית: (Divine Self) הכוונה לאני האלוהי; האני המוגבל (האגו) מכונה להלן כ"עצמיות".

אנוכיות במובנם הרגיל, אולם שני אלה עולים ומתמזגים בתחושת העצמיות של הכל. ההכרה באחדות כל הדברים, מלווה בשלווה ואושר לאין חקר. אין היא גורמת בשום אופן לעיפוש רוחני או להכחדת הערכים היחסיים. תחושת העצמיות של הכל מביאה להארמוניה בלתי מופרת מבלי לאבד את תחושת ההבחנה, ולשלווה איתנה ללא אדישות לסביבה. תחושת עצמיות זו איננה תוצאה של סתם התמזגות סובייקטיבית. זוהי תוצאה של ההשגה בפועל של התמזגות עם הממשות המוחלטת, חובקת הכל.

פתח את לבך באמצעות עקירת התשוקות כולן ובאמצעות טיפוח כמיהה אחת – הכמיהה להתאחד עם הממשות המוחלטת. אין לבקש אחר הממשות המוחלטת בדברים משתנים שבסביבה החיצונית אלא בתוך הווייתו של האדם. כל אימת שנשמתך מבקשת להיכנס ללבך האנושי, היא מוצאת את הדלת נעולה ואת הפנימיות שטופה ביותר מדי תאוות. אל תגיפו את שערי לבכם. מקור האושר התמידי מצוי בכל מקום, ועדיין כולם אומללים מחמת התשוקות הנולדות מהבערות. תכלית האושר העומד לעד תפציע במלוא הודה רק בעת שהאגו המוגבל, על כל תשוקותיו, ימצא את קיצו המלא והסופי.

אחדות עם הממשות המוחלטת

ויתור על תשוקות אין פירושו פרישות מהחיים או יחס שלילי אליהם. כל שלילה כזאת של החיים תהפוך את האדם לבלתי אנושי. האלוהות איננה משוללת אנושיות. הרוחניות מחוייבת להפוך את האדם לאנושי יותר. זוהי גישה חיובית המשחררת את כל מה שהוא טוב, אצילי ויפה שבאדם. היא גם תורמת לכל מה שהוא נשגב ונעים בסביבה. רוחניות איננה תובעת נטישה חיצונית של פעילויות גשמיות או השתמטות מחובות ומאחריות. כל שהיא דורשת הוא שבשעה שאנו ממלאים את משימותינו הרגילות או מוציאים לפועל את המשימות שמוטלות עלינו מתוקף האחריות הנובעת מהמיקום והעמדה המיוחדים שבהם אנו מצויים, תישאר הרוח הפנימית חפשיה ממעמסת התשוקות. שלימות פירושה להיות חפשי מכבלי השניות. חופש כזה מהווה את התנאי החיוני ביותר לחיי יצירה פוריים. אולם לא ניתן להשיגו באמצעות בריחה מהמציאות מחמת החשש להסתבך. דבר זה עלול להתפרש כהתכחשות לחיים. השלימות איננה מתבססת על התנערות מביטויי השניות של הטבע. עצם הנסיון להתחמק מסבוכי החיים מרמז על פחד מהחיים. רוחניות מבוססת על גישה נאותה ומלאה אל החיים מבלי לכרוע תחת ניגודיהם. היא חייבת לבסס את שלטונה על כל האשליות – ותהיינה מושכות לב או חזקות ככל שתהיינה. אדם מושלם מתפקד מתוך חוסר מעורבות רגשית גמורה גם בתוך מערבולת ההתרחשויות מבלי שימנע מקיום קשר עם צורות החיים השונות.

הרוחניות היא גישה חיובית לחיים

אלוהים והיחיד

אלוהים הינו אינסופי. הוא מעבר לניגודי הטוב והרע, נכון ושגוי, צדק ועוול, לידה ומיתה, הנאה וסבל. צדדים כפולים כאלה אינם שייכים לאלוהים. אם הינך רואה את האלוהים כיישות אחת נבדלת, הוא הופך למונח נוסף בהתייחסויות הקיומיות. כשם שהטוב הינו החלק המשלים של הרוע, כך גם אלוהים נהפך לחלקו המשלים של אין אלוהים; והאינסופי נראה כניגוד של הסופי. כשאתה מדבר על האינסופי והסופי, הינך מתייחס אליהם כשניים; בכך הסופי הופך לחלק השני של הדואליות. אולם האינסוף שייך לסדר ההוויה הבלתי דואלי. אם אנו מסתכלים על האינסוף כעל חלקו המשלים של הסופי, אין הוא עוד אינסופי פשוטו כמשמעו אלא סוג של סופיות אחרת; משום שהוא ניצב מחוץ לסופי כהיפוכו ומכאן שהוא מוגבל. מאחר ואינסוף איננו יכול להוות את חלקו המשלים של הסופי, הרי שקיומו למראית עין של הסופי הינו מוטעה. האינסוף לבדו הווה. לא ניתן להוריד את האלוהים לעולם הדואלי. קיימת רק יישות אחת למעשה והריהי נשמת עולם¹. קיומו של הסופי או המוגבל הינו חולף או מדומה בלבד.

אלוהים הוא
הממשות היחידה

הינך אינסופי, לאמיתו של דבר הינך מצוי בכל. אולם הינך סבור כי אתה גוף, ולפיכך אתה רואה את עצמך כמוגבל. ואם אתה חושב כי אתה הגוף שכרגע יושב, הרי שאינך מודע לטבעך האמיתי. לוא היית מסוגל להעמיק חקר בפנימיותך ולחוות את נשמתך בטבעה האמיתי, הרי שהיית נוכח לדעת כי הינך אינסופי ונעלה מהבריאה כולה. אולם אתה מזדהה עם הגוף. הזדהות שגויה זו נובעת מהבערות, הממחישה עצמה דרך הגוף הנפשי. אדם רגיל סבור כי הוא גוף גשמי. אדם מתקדם יותר רוחנית סבור כי הוא גוף אנרגיות. הקדוש סבור כי הוא הגוף הנפשי. אולם לא באף אחד מהם יש לנשמה ידיעה ישירה של העצמיות האלוהית. אין זה המקרה של מחשבה טהורה שאיננה מעורבת באשליה.

קיומו המדומה
של הסופי

הנשמה כנשמה קוסמית הינה אינסופית – נפרדת מהגוף הנפשי או מהגוף הגשמי – אולם מחמת הבערות, היא נלפתת בצבת הגוף הנפשי והופכת בכך ל"חושב", המזדהה לעתים עם הגוף הנפשי ולעתים עם הגוף הגשמי. מזווית הראיה הצרה של האדם שעדיין לא התעלה מעבר לשליטת כוחות הדמיון, קיימים אינספור יצורים יחידים. הדבר נראה כאילו כמות היחידים זהה לכמות הגופים הגשמיים והגופים הנפשיים. למעשה קיימת רק נשמה קוסמית אחת, אולם היחיד סבור שהוא שונה מיחידים אחרים. אותה נשמה אחת ויחידה ניצבת, בסופו של דבר

¹ Over Soul נשמת עולם, האלוהות.

מאחורי הגופים הנפשיים של יחידים שונים לכאורה, ובאמצעותן היא מתנסה בהתנסויות הדואליות הרבות. **האחד שבקרב הרבים מגיע לידי חווית עצמו כאחד מתוך הרבים.** דבר זה נובע מחמת הדמיון או מחשבה שגויה.

הגורם למחשבה שגויה
החשיבה מתעוותת מחמת התערבות הרשומעו"ת שהצטברו במהלך תהליכי התפתחות התודעה. תפקוד התודעה מסתלף מחמת פעילות הרשומעו"ת, המופיעות על פני השטח בצורת תשוקות. במשך מהלכי חיים רבים, כורעת התודעה תחת המשא של תוצאות הלוואי של ההתנסות. כושר ההבחנה של הנשמה מוגבל מחמת תוצאות לוואי אלה. יכולת החשיבה של הנשמה איננה מספיקה כדי לפרוץ מבעד למחסום שנוצר על ידי הרשומעו"ת וכך נשבת התודעה אין-אונים בסבך האשליות שנוצרו על ידי חשיבתה הכוזבת. סילוף זה של המחשבה קיים לא רק במקרים בהם התודעה מפותחת רק בחלקה, אלא גם באדם שאצלו הגיעה התודעה לשיאה.

היקף התודעה בשיאה
התפתחותה ההדרגתית של התודעה החל משלב האבן מגיעה לשיאה באדם. ההיסטוריה של האבולוציה הינה למעשה ההיסטוריה של התפתחות תודעתית מודרגת. פרי ההתפתחות הוא תודעה שלמה, שהיא המאפיין של האדם. אולם גם תודעה שלמה זאת דומה לראי מכוסה אבק. מחמת פעילותן של הרשומעו"ת אין היא מסוגלת לתת ידע צלול ואמיתי על טבע הנשמה. למרות שהתודעה מפותחת לגמרי, אין היא מביעה את האמת, אלא מעין מבנה דמיוני, משום שפעילותה החפשית מופרעת על ידי משא הרשומעו"ת. יתר על כן, אין היא מסוגלת להחלץ מהכלוב שנוצר על ידי תשוקותיה ולפיקח היא מוגבלת בהיקפה.

תהליך האינדיבידואליזציה של התודעה
התחום שבו התודעה מסוגלת לנוע נתחם על ידי הרשומעו"ת, ותפקוד התודעה נקבע גם על ידי התשוקות. כשם שהתשוקות שואפות להגיע על סיפוקן, כך גם התודעה בכללותה נעשית אנוכית ואינדיבידואלית. האינדיבידואליזציה של התודעה תיראה במובן מסוים כתוצאה של מערבולת התשוקות. הנשמה מסתבכת בתשוקות ואיננה מסוגלת לפרוץ מבעד האינדיבידואליות המוגדרת על ידי תשוקות אלה. היא מדמיינת מחסומים אלו ומתהפנטת במו ידיה. היא רואה את עצמה כמוגבלת ונפרדת מיחידים אחרים. היא נלכדת בקיום האינדיבידואלי ומדמיינת לעצמה עולם של נפרדות רב גוונית המורכב מהמוני יחידים שלכל אחד מהם גוף גשמי וגוף נפשי משלו.

כשנניח לקרני השמש לחלוף מבעד למנסרת זכוכית הן מתפצלות ומתבדלות זו מזו מחמת תופעת הנפיצה². אילו הייתה כל קרן כזאת מחוננת בתודעה, הרי שהייתה סבורה כי הינה נבדלת משאר הקרניים ושוכחת לחלוטין כי במקורה, מצידה האחר של המנסרה, לא היה לה כל קיום נפרד. באופן דומה החזויה האחת יורדת אל עולם כוחות הדמיון ומופיעה כריבוי שאיננו קיים למעשה כלל. ההיפרדות ליחידים איננה קיימת ממש אלא רק בדמיון. הנשמה האלוהית האחת והיחידה מדמיינת לעצמה כי היא מפוצלת ומתוך חלוקה זאת מופיעה המחשבה של "אני" ו"שלי" המנוגדת ל"אתה" ו"שלך". אף על פי שהנשמה הינה למעשה אחדות אחת שאיננה ניתנת לחלוקה באופן מוחלט, היא מופיעה כרבת פנים ומחולקת מחמת פעילות דמיוניתה. דמיון איננו מציאות. אפילו ירקיעו הדמיונות לשחקים, הריהם בריחה מהאמת. הריהם כל דבר זולת האמת. הניסיון אותו צוברת הנשמה במונחים של האגו האינדיבידואלי הינו מדומה לגמרי. זוהי תפיסה מוטעית של הנשמה. מתוך דמיונותיה של הנשמה האלוהית מתחוללים המוני יחידים. זהו כוח הדמיון (Maya) או בערות.

בד בבד עם הופעתה של האינדיבידואליות הנפרדת והמוגבלת, מופיע גם היקום האובייקטיבי. כשם שהאינדיבידואליות המוגבלת קיימת באופן נפרד רק בדמיון ולא במעשה, כך גם ליקום האובייקטיבי אין ממשות עצמאית ונבדלת. זוהי העצמיות האלוהית האחת והיחידה המופיעה בתפקיד המשני של התגלות באמצעות תכונות אלו. כשירודת הנשמה לעולם כוחות הדמיון, היא מקבלת על עצמה את המגבלות של היקום הרב גווני. הגבלה עצמית זאת של הנשמה עשויה להיראות כקרבן עצמי על מזבח התודעה. הגם שהיא נותרת לנצח אותו אינסוף מוחלט, היא סובלת מצמצום נעדר זמן באמצעות ירידתה כביכול לעולם של זמן, רבגוניות והתפתחות. עם זאת, מה שבאמת מתפתח איננו הנשמה עצמה אלא התודעה בלבדה – אשר מחמת מגבלותיה, מחוללת את האינדיבידואליות המוגבלת.

תולדותיה של האינדיבידואליות המוגבלת היא סיפור של התפתחות ההסתבכות המשולשת עם הגוף הנפשי, הגוף האנרגטי והגוף הגשמי. השניות שוררת בכל העולמות האלו; ובה הנשמה מסתבכת, למרות מה שביסודה היא מעבר לשניות. השניות מצביעה על קיומם של ניגודים המגבילים ומאזנים זה את זה באמצעות מתח הדדי. טוב ורע, צדק ועוול, מהווים דוגמאות לניגודים שכאלה. הנשמה הנבערת המסובכת בדואליות תפוסה במלתעות הטוב והרע גם יחד.

² תופעת הנפיצה: התופעה שקרן אור העוברת במנסרת זכוכית ושברת לקרני אור בעלות אורך-גל שונה Dispersion

השניות של טוב ורע נוצרת מחמת הבערות; אולם מהרגע שהנשמה הסתבכה בה, היא נמצאת תחת שלטונה.

תוך כדי האבולוציה של ההסתבכות המשולשת עם הגוף הגשמי, הגוף האנרגטי והגוף הנפשי, שרויה הנשמה הנבערת כל העת בצבת ההשתוקקויות. היא חפצה בטוב וברע של העולם הגשמי; היא מתאוה אל הטוב והרע שבעולם האנרגטי; והיא רוצה את הטוב והרע שבעולם הנפשי. ומחמת ההבחנה הזאת בין טוב לרע, ההשתוקקות נעשית איפוא מוגבלת בהכרח בשל המתח החוזר ונשנה של הניגודים. דבר זה גורם לתנועה בלתי פוסקת ממצב אחד למשנהו מבלי להגיע אל המצב הבלתי מוגבל, שניתן לגלותו אך ורק בהיבט הנצחי והבלתי משתנה של החיים. את האינסוף יש לבקש מעבר לתחום הדואליות. דבר זה יתאפשר רק כשהתודעה תצא מהאינדיבידואליות המוגבלת על ידי פריצת מחסומי הרשומעויות.

נוכחנו לדעת כי שדה הפעולה האפשרי של התודעה מוגבל על ידי הרשומעויות. מיגבלה זאת מחלקת את נפש האדם לשני חלקים. חלק אחד ימצא בתחום התודעתי והחלק השני ימצא מעבר לה. החלק הבלתי מודע, במלוא היקפו, זהה עם הכח העומד מאחורי החומר. הדתות השמרניות מתייחסות לזה כאל אלוהים. כממשות המוחלטת, המיוצגת באופן סימלי באמצעות מושגים מחשבתיים אלה, ניתן להבין במלואה אך ורק על ידי הבאת הבלתי מודע לתחום התודעה. התרחבות התודעה פירושה שהיא תהיה מודעת לאותו הדבר עצמו שקודם לכן היה כלול בבלתי מודע. הכיבוש ההדרגתי של הבלתי מודע על ידי המודע, מגיע לשיאו כתודעה מושלמת, שהיא בלתי מוגבלת בהיקפה ופועלת ללא הפרעות. בין מצב עילאי זה של התודעה, לבין מצב התודעה המוגבל של בני האדם הרגילים – הגם שהוא מלא – קיימים בערך ארבעים ותשעה שלבים של תודעה מוארת. הם מציינים את השלבים החשובים בצמיחת הזארה.

פער בין תודעה לבין חוסר תודעה

התקדמות רוחנית הפער בין התודעה המעורפלת של אנשים ארציים לבין התודעה הזוהרת במלוא יפעתה של המזרחה המושלם³ נוצרת מחמת הרשומעויות הגורמות לאנוכיות. ניתן למחוק אותן באמצעות אופי מושלם, מסירות ושירות בלתי אנוכי; אולם התוצאות הטובות ביותר בדרך זו תושגנה בעזרת המזרחה המושלם. ההתקדמות הרוחנית איננה כרוכה בפיתוח נוסף של התודעה (מאחר והתודעה הגיעה כבר לשיא התפתחותה באדם), אלא בגאולת התודעה משעבוד הרשומעויות. אף על פי שבאופן עקרוני זהה התודעה בכל הרבדים הקיומיים, היא יכולה להגיע לשלימות רק כשידע האינסוף ישתקף מבעדה ללא שמץ בערות כלשהו, וכשתקיף

Perfect Master, Sadguru³

את הבריאה במלואה בהאירה את מעגלי הקיום השונים.

שינה עמוקה
כל אימת שאתה הולך לישון הינך מתאחד באופן בלתי מודע עם הממשותף האינסופית. אחדות זאת כרוכה בהתפשטות התת מודע על התודעה. בכך ניגשרת התהום הפעורה בין המודע לבין הבלתי מודע. אולם מאחר ואינך מודע לאחדות זו, אינך מפיק שום תועלת באופן מודע מכך. זו הסיבה שבגללה כשאתה שב ומתעורר משינה עמוקה, אתה מגלה את אותו אדם שגרתו ונדוש; ואתה מתחיל לפעול ולהתנסות בדיוק באותו האופן שבו פעלת והתנסית לפני לכתך לישון. אילו היה איחודך עם הממשותף העילאית בגדר אחדות מודעת, היית מקיץ לחיים חדשים לגמרי, עשירים ומלאי תוכן עד בלי די.

אחדות מודעת
עם הממשותף
האינסופית
המזרזה המושלם מאוחד באופן מודע עם הממשותף האינסופית. במקרה שלו התהום הפעורה בין הבלתי מודע למודע ניגשרת, לא על ידי התפשטות הבלתי מודע על המודע (בדומה למקרהו של אדם הנהנה משינה עמוקה), אלא באמצעות התפשטות התודעה על הבלתי מודע. התפשטותה או הצטמצמותה של התודעה חלות אך ורק על האדם המוגבל. במקרה של המזרזה המושלם, כיבוש הבלתי מודע על ידי המודע הינו סופי ומתמיד; ולפיכך מדרגת ידיעת העצמיים שבה הוא שרוי מתמידה ללא הפוגות ונותרת בעינה בכל הזמנים מבלי שייגרע ממנה כהוא-זה. המסקנה המתבקשת היא שהמזרזה איננו ישן במובנה הרגיל של המילה. כשהוא מעניק מנוחה לגופו אין הוא חווה שום הפסקה תודעתית.

מצב השלימות
במצב השלימות, תודעה מלאה נעשית למושלמת על ידי היעלמות כל המכשולים הניצבים בדרך להארה. כיבוש הבלתי מודע על ידי המודע הוא מושלם, כך שהאדם שוכן באופן תמידי במלוא זוהרה של הארה, או כאחד עם הארה. הוא נעשה ארה עצמה.

כל עוד נכפף האדם לתנודות הדואליות ומתבונן בהתנסויות המרובות כאמיתיות וסופיות, הוא עדיין לא חצה את תחום הבערות. במצב ההבנה הסופית, נוכח הוא לדעת כי האינסוף, המהווה אחדות אחת ואין שניה לה, הינו הממשותף היחידה. האינסוף שרוי בכל הקיים וחובק את הכל, ואיננו מותיר דבר כמתחרה לו. אדם בעל הכרה כזאת השיג את מדרגת התודעה הגבוהה ביותר. במצב זה, התודעה המלאה, שהיא פרי תהליכי ההתפתחות, נותרת על כנה; אולם היא מתעלה כליל מעל מיגבלות הרשומעו"ת והתשוקות. האינדיבידואליות המוגבלת, פרי יצירת

הבערות, מתגלגלת לאינדיבידואליות האלוהית, שהיא בלתי מוגבלת. התודעה שאיננה ניתנת להגבלה של הנשמה הקוסמית נעשית אינדיבידואלית במרכז זה מבלי להביא לשום צורה של אשליה. האדם הוא חופשי מכל תשוקותיו האנוכיות, והוא נעשה לכלי לנביעה ספונטאנית של הרצון הנעלה, המבטא את האלוהיות.

האינדיבידואליות נעשית בלתי מוגבלת על ידי הסתלקות הבערות. מאחר ואין התודעה נפגמת על ידי נבדלותם של כוחות הדמיון ואין היא מסובכת בדואליות, היא נהנית משלב השחרור הכולל בחובו מודעות שאיננה תלויה בדבר, הווייה טהורה ושמחה בלתי מועבת. לאדם כזה אין עוד דמיונות המתעתעים ומביכים אותו. במובן אחד כמוהו כמת. האגו הפרטי, מקור תחושת הנבדלות, הוכחד לנצח. אולם במובן אחר, הוא חי לעד עם אהבה שלא ניתן לכובשה ובאושר נצחי. בידיו מופקדות עוצמה וחכמה אינסופיות, וכל היקום מהווה עבורו כר פעולה לעבודתו הרוחנית שהיא הבאת המין האנושי לשלימות.

ראשית הבריאה ואחריתה

כל עוד אין נפש האדם מתנסה במישרין בממשות המוחלטת כפי שהיא, כל מאמציה להסביר את מקור הבריאה ותכליתה הינם מבלבלים. העבר הקדום נראה כלוטה במסתורין שאין לפענחו והעתיד נראה כספר החתום. כל מה שניתן להשיג בשכל האנושי הוא בחזקת ניחושים מבריקים ביחס לעבר ולעתיד היקום, משום שהשכל לפות במקסמי השווא של כוחות הדמיון. הוא לא ישיג לעולם ידיעה מושלמת על אודות עניינים אלו וכמו כן אין הוא יכול להסתפק בבורתו ביחס אליהם. "מנין?" ו"לאן?" אלו הן שתי השאלות הנוקבות והנצחיות המסעירות את נפש האדם מהבחינה האלוהית.

מנין ולאן?

נפש האדם איננה יכולה להשלים עם נסיגה אינסופית בחקירתה אחר מקור העולם, ואין היא יכולה לקבל שינויים בלתי פוסקים חסרי מטרה. תהליך ההתפתחות איננו הגיוני אם אין לו סיבה ראשונית, והוא משולל כל משמעות וכיוון אם אינו מוביל לתחנה סופית. עצם השאלות "מנין?" ו"לאן?" יוצאות מההנחה שיש תחילה ואחרית לבריאה המתפתחת. תחילת ההתפתחות היא ראשית הזמן וסוף ההתפתחות הוא קץ הזמן. להתפתחות יש ראשית ואחרית בד בבד משום שגם לזמן יש ראשית ואחרית בד בבד.

תחילה וסוף

בין תחילתו וסופו של עולם משתנה זה קיימים מחזורים רבים; אך קיימת בהם ובקרבם התפתחות קוסמית ההולכת ונמשכת. קיצו האמיתי של התהליך האבולוציוני מכונה בשם מאהפּראַלַיָא (mahapralaya), או הכחדתו הגדולה של העולם, כשהעולם שב למצב בו היה בתחילה, זאת אומרת ללא כלום. את הכחדתו הגדולה של היקום ניתן להשוות לשנתו של האדם. כשם שעולם החוויות הרבות והמגוונות נמוג כליל מבחינת אדם השקוע בשינה עמוקה, כך גם היקום הממשי בכללותו, אשר הינו פרי יצירת כוחות הדמיון, נעלם כלא היה בעת ההכחדה הגדולה של היקום. הרי זה כאילו היקום לא היה כלל.

הכחדת היקום

גם תוך כדי התקופה ההתפתחותית היקום עצמו איננו אלא דמיון. מה שקיים למעשה זאת הממשות הנצחית האחת והיחידה שלא ניתן לחלקה ושאין לה ראשית או סוף. היא מעבר לזמן. מנקודת המבט של ממשות על-זמנית זו, מהלך הזמנים כולו אינו אלא דמיון. ביליוני השנים שחלפו עד כה וביליוני

הממשות היא על זמנית ומוחלטת

השנים העתידיים לחלוף אין להם ערך אפילו של שניה אחת. הרי זה כאילו לא היו קיימים כלל.

לפיכך לא ניתן לומר כי היקום הרבגוני והמתפתח הינו תולדה אמיתית של ממשות אחת ויחידה זו. אילו הייתה זו תולדה של הממשות האחת הזאת, הרי שהממשות היתה נראית כמושג יחסי או כיישות מורכבת, ואין היא כזו. הממשות האחת היא מוחלטת.

ממשות ולא-כלום
הממשות האחת כוללת בחובה את כל הקיים. הריהי כל-
דבר, אולם צמוד אליה הלא-כלום כצל. המושג של קיום
הכולל בקרבו את הכל משמעותו גם כי לא ייתכן שיהיה
דבר מוחץ להווייתו. כשאנו מנתחים את מושג ההווייה, אנו מגיעים בדרך ההיקש
למה שאינו קיים. מושג זה של חוסר הווייה, או לא-כלום, מסייע בידינו להגדיר
בבירור את תפיסת ההווייה שלנו. הצד המשלים איפוא של ההווייה הינו העדר-
הווייה או לא-כלום. אולם לא ניתן לראות את הלא-כלום כיישות עצמאית העומדת
בפני עצמה. כשלעצמו הריהו כאפס ואין. ואף אין הוא כשלעצמו סיבה למשהו.
היקום הרבגוני ההולך ומתפתח אינו יכול להיות פרי הלא-כלום לבדו, ואף זאת
ראינו שאין הוא יכול להיות פריה של הממשות האחת. אם כן, כיצד הופיע היקום
הרבגוני ההולך ומתפתח?

הממשות והיקום
היקום הרבגוני ההולך ומתפתח מתחולל כתוצאה מערבוב
הממשות האחת עם הלא-כלום. היקום נובע מהלא-כלום
בעת שהלא-כלום מוצב על רקע הממשות האחת. אולם אין
להקיש מכך כי היקום הינו בחלקו תולדת הממשות האחת, או שיש בו יסוד של
ממשות. הוא תולדת הלא-כלום והריהו כאפס ואין. הוא קיים רק לכאורה. קיומו
לכאורה נובע מן הממשות האחת הניצבת כביכול מאחורי הלא-כלום. בעת שהלא-
כלום מתווסף לממשות האחת, התוצאה הינה היקום הרבגוני ההולך ומתפתח.

הממשות האחת, אשר הינה אינסופית ומוחלטת, איננה סובלת איפוא משינוי כל
שהוא. היא מוחלטת ובתור שכזאת אין היא מושפעת כלל משום הוספה או גריעה.
הממשות האחת נשארת כפי שהייתה, שלמה ומוחלטת כשלעצמה, ומנותקת
ואדישה כלפי חזיון הבריאה הנובע מהלא-כלום. לא-כלום זה ניתן להשוואה
ל"אפס" החשובני. כשלעצמו אין לו ערך חיובי, אולם בעת שהוא מצורף למספר
אחר הרי הוא מחולל את הרבים. באותו האופן נובע היקום הרבגוני ההולך
ומתפתח מהלא-כלום כשזה האחרון מתחבר עם הממשות האחת.

התהליך ההתפתחותי בכללותו שרוי בעולם הדמיון. כאשר אוקיאנוס הממשוּזת האחד והיחיד נסער למראית עין בעולם הדמיון, נוצר העולם הרבגוני של מרכזי תודעה נפרדים. בכך נוצרת החלוקה הבסיסית של החיים ל"אני"

ול"לא אני" או העצמיות והסובב אותה בגלל שהעצמיות המוגבלת הזאת הינה מסולפת ובלתי שלמה (מחמת היותה חלק מדומה של ממשות שלא ניתן לחלקה כלל), אין התודעה יכולה להסתפק בהזדהות נצחית עימה. בצורה כזאת נלכדת התודעה באי-שקט בלתי פוסק, המכריח אותה לנסות ולהזדהות עם ה"לא אני". אותו חלק של חוסר עצמיות, או הסביבה, אשר עימו מצליחה התודעה להזדהות, מתקשר אל העצמיות בצורת ה"שלי". מאידך גיסא אותו החלק של חוסר העצמיות אשר עימו אין היא מצליחה להזדהות נהפך לסביבה שלא ניתן להיפטר ממנה היוצרת בהכרח גבול וניגוד ל"אני".

בדרך זו אין התודעה מגיעה להכחדת מגבלות שניותה אלא להמרתם. כל עוד היא כפופה לפעילויות הדמיון המסולף, אין היא יכולה לשים קץ בדרך מוצלחת לשניות זו. כל המאמצים השונים שהיא עושה כדי להטמיע את הלא-אני (או הסביבה) ישיגו רק את החלפת השניות הראשונית בצורות חדשות רבות מאוד של אותה שניות. קבלת חלקים מסוימים של הסביבה ודחיית נתחים אחרים של הסביבה באות לידי ביטוי גם כ"השתוקקויות" וגם כ"העדר השתוקקות", ובכך מתחוללים הניגודים של הנאה וכאב, טוב ורע וכן הלאה. אולם קבלת סביבתנו או דחייתה אינן מביאות לידי שחרור מהשניות, והתודעה, אם כן, מוצאת עצמה מטלטלת לעד מקוטב אחד למשנהו. התהליך כולו של התפתחות האינדיבידואל מאופיין בתנודה זו שבין הניגודים.

הליך התפתחותו של האינדיבידואל המוגבל נקבע בשלמותו על ידי הרשומעו"ת שהוא צובר במרוצת הזמנים ואף על פי שכל זה הינו חלק מהדמיון, הרי שהדטרמיניזם הינו מוחלט ואוטומאטי. כל פעולה והתנסות, קלושות

ככל שתהיינה, מותרות בעקבותיהן חותם בגוף הנפשי. חותם זה מהווה שינוי אובייקטיבי של הגוף הנפשי; ומאחר והגוף הנפשי נותר כפי שהיא, הרי שלרשמים שנאספו על ידי האינדיבידואל יש היכולת להתקיים במשך כמה מהלכי חיים. בעת שהרשומעו"ת שהצטברו בדרך זו מתחילות לבוא לידי ביטוי (במקום להיות רדומות בגוף הנפשי) הן נחוות כתשוקות, זאת אומרת שהן נתפסות כסובייקטיביות. האובייקטיבי והסובייקטיבי מהווים את שני הצדדים של הרשומעו"ת: הראשון מהווה מצב אדיש של תרדמה, והשני – מצב פעיל של התבטאות כלפי חוץ.

הצטברות הרשומעו"ת חורצת את הגורל של כל התנסות או מעשה של העצמיות המוגבלת, באמצעות השלב הפעיל שלהן. כשם שכמה מטרים של סרט צילום חולפים בקולנוע כדי לתאר פעולה קצרה על המסך, כך גם רשומעו"ת רבות מעורבות בקביעת פעולה בודדת של העצמיות המוגבלת. באמצעות התבטאות וסיפוק התנסותי כאלה, הולכות ומתמצות הרשומעו"ת. הרשומעו"ת הקלושות מתפרקות בצורה רגשית בצורת תשוקות והתנסות מדומה; ואותן רשומעו"ת מלאות עוצמה מתפרקות באופן פיזי כשהן באות לידי ביטוי על ידי פעילות גופנית.

הגם שתהליך ההתפרקות של הרשומעו"ת נמשך ללא הרף, אין הוא מסתיים בשחרור מהרשומעו"ת משום שרשומעו"ת חדשות נוצרות בהכרח – לא רק מחמת פעולות חדשות, אלא גם מעצם תהליך התפרקותן. לפיכך משא הרשומעו"ת הולך ומתעצם, והאדם מוצא עצמו חסר אונים לנוכח בעיית ההשתחררות מעול זה.

איוון באמצעות ניגודים הרשומעו"ת שנצטברו מחמת התנסויות ופעילויות מסוימות גורמות לגוף הנפשי להיות נוח לקבלת התנסויות ופעילויות מאותו הסוג. אולם לאחר שהושגה נקודה מסוימת, נטייה זאת נחסמת ומבוטלת באמצעות פעולת נגד המבוססת על מהפך גמור לניגוד הישיר, ומאפשרת מרחב לפעולתן של רשומעו"ת מנוגדות.

לעתים קרובות מאוד יוצרים שני הניגודים חלקים באותה שרשרת אחת של דמיון. לדוגמא, אדם עשוי להתנסות בתחילה כי הוא סופר דגול – עשיר, מפורסם, בעל משפחה וכל שאר הדברים הטובים שבחיים – והנה בשלב מאוחר יותר של מהלך חייו אלה, הוא עלול להתנסות באובדן כל רכוש, שמו, משפחתו ושאר הדברים הטובים שבחיים. לעתים ייראה כאילו שרשרת דמיון איננה כוללת את שני הניגודים באותו מהלך חיים. למשל, אדם חווה במהלך חייו כי הוא מלך רב כוח הנוחל תמיד נצחונות בשדה הקרב. במקרה זה הוא חייב לאזן את ההתנסויות האלו על ידי התנסות במפלות או בדומה לכך במהלך חייו הבא, כך שדרוש לו מהלך חיים נוסף להשלמת שרשרת הדמיון. הדחפים הפסיכולוגיים הטהורים של הרשומעו"ת כפופים בכך לצרכיה העמוקים יותר של הנשמה לדעת את עצמיותה.

דוגמא של הריגה נניח כי אדם הרג מישהו במהלך חייו הנוכחי. מעשה זה טבע בגוף הנפשי את הרשומעו"ת של הריגה. אילו הייתה התודעה מודרכת בפשטות ואך ורק על ידי נטייה בסיסית זאת שנוצרה בידי הרשומעו"ת האלו, היה אותו אדם מתמיד והורג אנשים אחרים שוב ושוב ללא סוף, ובכל פעם היה צובר יותר תנופה מחמת החזרה על אותם מעשים דומים. לא הייתה בנמצא שום אפשרות להחלץ

מגורל חוזר ונשנה זה, לולא העובדה שהגיון ההתנסות מספק מחסום הכרחי לו. האדם נוכח לדעת עד מהרה בחוסר השלמות של ההתנסות בקוטב אחד, ובאופן תת-מודע הוא שואף לשקם את האיזון החסר בעברו לקוטב הנגדי.

בצורה כזאת יפתח האדם שיש לו ניסיון בהריגה את הצורך הנפשי ואת הנכונות לההרג. מהריגת אדם אחר הוא העריך רק צד אחד מהתמונה הכללית שבה הוא נוטל חלק, זאת אומרת, את תפקיד ההורג. החצי המשלים את התמונה בכללותה (זאת אומרת, תפקיד הנהרג) נותר לגביו בלתי מובן וסתום, למרות העובדה שהוא התוודע עם זאת להתנסות בו. מכאן שמתעורר הצורך להשלים את ההתנסות בכך שהוא מושך אל עצמו את הניגוד של מה שהוא התנסה מקודם באופן אישי, ולתודעה יש נטיה להגשים את הצורך החדש והדוחק הזה. אדם שהרג יפתח עד מהרה את הנטיה לההרג בעצמו על מנת להקיף את התמונה בכללותה מתוך התנסות אישית.

השאלה המתגנבת ועולה כאן היא, מי יהיה האיש שיקום ויהרגו במהלך החיים הבא? ייתכן וזה יהיה האדם שנהרג במהלך החיים הקודם, או אדם אחר בעל רשומעויות דומות. כתוצאה ממערכת יחסי הגומלין ההדדיים הפועלים בין בני האדם, נוצרים ביניהם קשרים והתחייבויות הכפופים לרשומעויות; וכך בעת שהיחיד לובש גוף גשמי חדש, זה עשוי לקרות בקרב אותם אנשים בעלי רשומעויות דומות. אולם וויסות החיים הינו כזה המאפשר את המשחק החופשי של הדואליות המתהווה והולכת.

בדומה לפלך שבמנור האורגים, נע הגוף הנפשי של האדם בין שני קצוות מנוגדים, ואורג את השתי והערב של מארג החיים. התפתחות החיים הרוחניים תתואר באופן הנכון ביותר כמהלך של זיגזגים ולא כקו ישר. נתבונן בתפקודן של שתי גדות הנהר. אלמלא הגדות, מימי הנהר היו נשפכים לכל עבר והנהר לא היה מסוגל להגיע למטרותו. באופן דומה, עלול היה כח החיים להתפזר בדרכים אין ספור וללא הפסק, אלמלא היה מתוחם בין שני הקטבים של הניגודים.

באמצעות הניגודים
אל מעבר להם

נכון יותר לראות את גדות הנהר האלו לא כשני קווים מקבילים, אלא כקווים ההולכים ומתכנסים ונפגשים בנקודת השחרור. עוצמת התנועה המחזורית הולכת ושוככת ככל שהפרט מתקרב אל המטרה, ופוסקת לגמרי בעת שהוא מגשים אותה. דבר זה דומה לתנועת הבובה שמרכז הכובד שלה נמצא בבסיסה והתוצאה היא שנטייתה גוברת להתייצב בתנוחת הישיבה. אם תטולטל, היא תמשיך להתנוודד מצד אל צד לזמן מה; אולם כל תנועה תהיה קצרה יותר ובסופו של דבר הבובה

תחזור למצב מנוחה. במקרה של האבולוציה הקוסמית, שכיכה שכזו של התנועה בין הניגודים מכונה מאהפראליא; ובאבולוציה הרוחנית של היחיד, משמעה שחרור.

רבדי האינבולוציה של התודעה

הצעד מדואליות להעדר דואליות איננו סתם עניין של פער ברמת התודעה. מאחר ושני אלו שונים מהבחינה האיכותית, הרי שההבדל ביניהם הוא אינסופי. הראשון מהווה מצב של העדר האלוהים והשני הוא מצב האלוהיות. הבדל אינסופי זה יוצר את התהום הפעורה בין רובד התודעה השישי לבין זה השביעי. ששה הרבדים הנמוכים יותר של האינבולוציה¹ התודעתית נפרדים גם זה מזה במעין גיא או פער. אולם הגם שההבדל ביניהם הוא גדול, אין הוא אינסופי, משום שכולם כפופים במידה שווה להתנסויות מוגבלות של הדו-קוטביות, המבוססות על מעבר בין הניגודים.

ההבדל בין הרובד הראשון לבין השני, בין השני לשלישי, וכן הלאה עד לרובד השישי, הינו עצום אולם איננו אינסופי. ניתן להסיק מכך בפשטות, כי אף לא אחד מששת הרבדים של הדואליות יכול להחשב כקרוב יותר באמת אל הרובד השביעי מאשר אחד מהאחרים. הפער בין כל אחד מששת הרבדים לבין הרובד השביעי הינו אינסופי, כשם שההבדל בין הרובד השישי לשביעי הינו אינסופי. ההתקדמות באמצעות ששה רבדי התודעה הינה התקדמות שבדמיון; אולם הגשמתו של הרובד השביעי משמעותה **חדלון** הדמיון ולפיכך הדבר מהווה התעוררות היחיד אל תודעת-האמת.

התקדמות דרך הרבדים הפנימיים

על כל פנים, לא ניתן להימנע לגמרי מההתקדמות המדומה דרך ששת הרבדים. הדמיונות חייבים להתמצות כליל לפני שהאדם יוכל להגשים את האמת. כשהתלמיד קונה לו **מזרזה מושלם**, הוא מחוייב לחצות את כל ששת הרבדים. **המזרזה עשוי להעביר את תלמידו דרך הרבדים הפנימיים בין אם בעיניים פקוחות ובין אם בעיניים מצועפות.** אם יונח מסווה על התלמיד כך שאין הוא מודע לרבדים אותם הוא חוצה, הרי שהתשוקות תתמדנה עד לרובד השביעי; אולם אם הוא נלקח בעיניים פקוחות והוא מודע לרבדים אותם הוא חוצה, שום תשוקות לא תיוותרנה אחרי הרובד החמישי. אם המזרזה נכנס לפעולה, הוא בוחר בדרך כלל להוביל את תלמידו מצועפים; משום שהם יביאו תועלת ממשית יותר לעבודת המזרזה כשעיניהם מצועפות מאשר כשעיניהם גלויות.

¹ אינבולוציה: התהליך של הסטת אלומת אור התודעה מהרבדים הגשמיים אל הרבדים הרוחניים, תוך כדי השתחררות התודעה מהרשומעות. Involution

חציית רבדי התודעה מאופיינת לכל אורך הדרך בהתקלפות הרשומעו"ת. יש להבדיל בקפידה בין תהליך ההתקלפות לבין תהליך המיצוי. בתהליך המיצוי, הרשומעו"ת נעשות דינאמיות ומשחררות עצמן במעשה או בהתנסות. דבר זה איננו מוליך אל הגאולה המוחלטת מהרשומעו"ת, משום שתהליך הצבירה הרענן והבלתי פוסק של רשומעו"ת חדשות הינו רב מאלה שהתמצו; כיוון שתהליך המיצוי עצמו אחראי ליצירת רשומעו"ת נוספות. על כל פנים, בתהליך ההתקלפות הרשומעו"ת נחלשות ונכחדות באש הכמיהה אל האינסוף.

הכמיהה אל האינסוף עלולה להיות הסיבה לייסורים רוחניים מרובים. אין השוואה בין חומרם של הייסורים הרגילים לבין חריפותם של הייסורים הרוחניים שבהם חייב לעמוד האדם החוצה את רבדי התודעה. הראשון הינו תוצר הרשומעו"ת, והשני הינו תוצר התקלפותן. כאשר סבל גופני מגיע לשיאו, האדם מאבד את הכרתו ובכך מוצא לעצמו מרגוע מכך; אולם אין שום הפוגה אוטומאטית מהייסורים הרוחניים. בכל אופן, אין הייסורים הרוחניים נעשים משעממים משום ששזורה בהם קורת רוח מסוימת.

שלות ההגשמה

הכמיהה אל האינסוף הולכת ומתעצמת ומחריפה עד שהיא מגיעה לשיאה, ואז היא הולכת ומתקררת בהדרגה. תוך כדי תהליך ההתקררות אין התודעה מוותרת לגמרי על הכמיהה אל האינסוף אלא מתמידה להצמד למטרתה שהיא הגשמת האינסוף. מצב זה של כמיהה קרירה אך מובלעת הוא שלב מקדים להגשמת האינסוף. הכמיהה מהווה בשלב זה אמצעי להכחדת תשוקות אחרות והיא כשלעצמה נכונה להימוג בשלווה לאין חקר של האינסוף. לפני שהכמיהה אל האינסוף תבוא על סיפוקה באמצעות הגשמת האינסוף, על התודעה לחלוף מהרובד הששי אל השביעי. עליה לעבור מדואליות לחוסר דואליות. במקום לנדוד בדמיונות, עליה להגיע אל קץ הדמיונות.

המזרז מבין את הממשותף היחידה כהיותה הממשותף האחת ואת הלא כלום בהיותו צילה גרידא. לגביו זמן נבלע בנצח. מאחר והוא נוכח בפן חסר הזמן של הממשותף, הרי שהוא עומד מעבר לזמן ונושא בחובו גם את ההתחלה וגם את הסוף של הזמן. הוא עומד איתן לנוכח התהליך החולף של יחסי גומלין הדדיים בין המוני הנבראים. האדם הרגיל איננו מכיר את תחילת הבריאה ולא את סיומה. לפיכך הוא כורע תחת שטף המאורעות, הנראים כעצומי-מימדים משום שאין לו ראייה כוללת כיוון שהוא נלכד בזמן. הוא בוחן כל דבר במושגים של סיפוק הרשומעו"ת או סיכולן. לפיכך, הוא נסער עד למעמקי נשמתו מחמת ההתרחשויות שבעולם זה. היקום האובייקטיבי בכללותו מופיע לפניו כמגבלה בלתי רצויה שיש להתגבר עליה

או לשאתה באורך רוח.

המזרח, מצד שני, חפשי מהדואליות ומהרשומעו"ת האופייניות לדואליות. הוא חפשי מכל מגבלה. הסערות והלחצים שביקום אינם משפיעים על יישותו. כל המהומה שבעולם, על כל תהליכי הבניה וההרס שבה, אינה יכולה להיות בעלת חשיבות מיוחדת לגביו. הוא נכנס למשכן האמת, שהוא ביתה של המשמעות הנצחית המשתקפת רק באופן חלקי וקלוש בערכים החולפים של הבריאה המשתנית ללא הרף. הוא מבין בקרבו את כל הקיים, ומתבונן בכל משחק ההתגלות בכללותו כמשחק ותו-לא.

התהוות הרשומעו"ת ותפקודן.

שני צדדים להתנסות האנושית: הסובייקטיבי והאובייקטיבי. מצד אחד ישנם תהליכים נפשיים המהווים מרכיבים חיוניים של התנסות האדם, ומצד שני קיימים דברים ועצמים שונים אליהם הם מתייחסים. התהליכים הנפשיים תלויים בחלקם בסיטואציה האובייקטיבית של אותו הרגע, ותלויים בחלקם בתפקוד הרשומעו"ת המצטברות, או הרשמים של התנסויות קודמות. כך מוצאת עצמה נפש האדם שרויה בין ים של רשומעו"ת מהעבר מצד אחד לבין כל העולם האובייקטיבי רחב-הידיים מהצד השני.

ניתוח ההתנסות
האנושית

מעשי האדם מבוססים על פעילות הרשמים שנאצרו בגוף הנפשי באמצעות התנסויות קודמות. כל מחשבה, רגש ומעשה מעוגנים בקבוצות של רשמים, אשר אם נבחן אותם באופן אובייקטיבי, נמצא כי הם משתנים על ידי הגוף הנפשי. רשמים אלו הינם משקעי התנסויות העבר והם נהפכים לגורמים החשובים ביותר בקביעת מהלך ההתנסות בהווה ובעתיד. הגוף הנפשי יוצר ללא הרף רשמים כאלו ואוצר אותם תוך כדי התנסויותיו.

מקור הרשומעו"ת
בהתנסות

כשהוא עסוק בעצמים גשמיים מהעולם הזה (כמו גוף הבשר, הטבע ודברים אחרים), ניתן לומר כי הגוף הנפשי מוחצן ומחולל רשמים גסים. כשהוא עסוק בתהליכיו הנפשיים הסובייקטיביים, אשר הינם התבטאויות הרשומעו"ת שכבר קיימות, הוא יוצר רשמים רגשיים ומחשבתיים. השאלה אם הרשומעו"ת באות תחילה או ההתנסות באה תחילה, דומה לשאלה מי קדם למי, התרנגולת או הביצה. שניהם מעצבים זה את זה ומתפתחים זה בצד זה. לפיכך, הבעיה של הבנת משמעות ההתנסות האנושית, סובבת סביב הבעיה של הבנת התהוות הרשומעו"ת ותפקודן.

הרשומעו"ת הן משני סוגים – טבעיות ובלתי טבעיות – בהתאם לאופן שבו הן נוצרות. הרשומעו"ת אותן צוברת הנשמה במהלך תקופת האבולוציה האורגנית הינן טבעיות. רשומעו"ת אלו נוצרות בשעה שהנשמה לובשת ופושטת בזה אחר זה את צורותיה הקדם-אנושיות, כך היא חולפת בהדרגה מהמצבים הדוממים לכאורה (כמו האבן והמתכת) עד לשלב האדם, אשר בו

רשומעו"ת טבעיות
ובלתי-טבעיות

התודעה הגיעה לשיא התפתחותה. כל הרשומעו"ת שהתגבשו סביב הנשמה לפני שהיא הגיעה לצורת האדם הינן פרי האבולוציה הטבעית ויש להתייחס אליהן כרשומעו"ת טבעיות. יש להבדיל בקפידה בין לבין הרשומעו"ת שטופחו בידי הנשמה לאחר שהגיעה לצורת האדם.

הרשומעו"ת שנצמדות אל הנשמה בתקופת השלב האנושי מטופחות מתוך החופש המוסרי של התודעה שיש לה אחריות לבחירה בין טוב לרע, צדק ועוול. יש להתייחס אליהן כרשומעו"ת בלתי טבעיות. הגם שרשומעו"ת בְּתֵר-אנושיות אלו תלויות באופן ישיר ברשומעו"ת הטבעיות, הן נוצרות בתנאי חיים שונים בתכלית, ובמקורן הן מאוחרות ביחס לרשומעו"ת הטבעיות. הבדל זה בארכן של התקופות המעצבות ובתנאי ההתהוות הוא הגורם להבדל בדרגת הכח בה נדבקות הרשומעו"ת הטבעיות והבלתי טבעיות אל הנשמה. קל יותר להסיר את הרשומעו"ת הבלתי טבעיות מאשר את הטבעיות, אשר להן מורשת עתיקה ומשום כך הן מושרשות במשנה חוזק. למעשה בלתי אפשרי למחות את הרשומעו"ת הטבעיות אלא אם זוכה הטירון לחסדו של המורה המושלם ולהתערבותו.

הרשומעו"ת הבלתי טבעיות תלויות בטבעיות, והרשומעו"ת הטבעיות הינן פרי האבולוציה. השאלה החשובה הבאה היא: מדוע צריכים החיים הגלויים בשלבים שונים של התפתחות לנבוע מהממשותז המוחלט, אשר הינה אינסופית? הצורך בחיים הגלויים נובע מהדחף הטמון בקוסמוס המוחלט¹ להיות מודע לעצמו. ההתגלות ההדרגתית של החיים באמצעות האבולוציה נוצרת בסופו של דבר מהרצון להיות מודע, הטמון באינסוף. על מנת להבין את הבריאה במונחים מחשבתיים, הכרחי להציג את הרצון-להיות-מודע הטמון בקוסמוס המוחלט כמצב נסתר שלפני פעולת ההתגלות.

עולם ההתגלויות
מופיע מחמת
הרצון-להיות-מודע
הטבוע במוחלט

הגם שלצרכי ההסבר השכלי של הבריאה צריך לראות את הדחף שבקרב הקוסמוס המוחלט כרצון להיות מודע, לתארו כמין תשוקה חבויה פירושו לסלף את טבעו האמיתי. נכון יותר לתארו כדחף (lahar, בוודנטיזם), אשר הינו כה בלתי ניתן להסבר, ספונטאני ופתאומי, עד שכל נסיון לכנותו בשם זה או אחר יהווה הפרכת עצם קיומו. מאחר וכל המדרגות השכלתניות אינן מספיקות, בהכרח, כדי להבין את צפונות הבריאה, הדרך הקרובה ביותר להבנת טבעה איננה מתוך מבנה חשיבתי אלא באמצעות אנאלוגיה.

הדחף שבקרב
הקוסמוס המוחלט
משול לגל באוקיאנוס

¹ הקוסמוס המוחלט, אלוהים. Absolute

כשם שגל הנע על פני מימיו השוקטים של האוקיאנוס יחולל מערבולת גועשת של אינספור בועות, כך גם הדחף יוצר המוני נשמות אינדיבידואליות מתוך האינסוף הבלתי ניתן לחלוקה של הנשמה העילאית. אולם הקוסמוס המוחלט חובק-הכל ממשיך להיות היסוד המוסד של כל הנשמות האינדיבידואליות. הנשמות האינדיבידואליות הינן פרי דחף טבעי וספונטאני ואין להן איפוא שום יכולת לִצְפוֹת את מהלך קיומן כפי שהוא נקבע במשך מהלכי התקופה המחזורית עד אשר יירגע כליל הדחף הראשוני. בקרב ההוויה הבלתי ניתנת לחלוקה של הקוסמוס המוחלט נולדת הנקודה המסתורית (נקודת האום), שדרכה נוצר ההמון הרבגוני של הבריאה. וכך תהום עולם, שרק לפני רגע קט הייתה שלוה כקרח, נרגשת כולה בחייהן של אינספור יישויות קציפתיות המבטיחות את נבדלותן בגודל ובצורה מסוימים באמצעות הגבלה-עצמית בתוך השכבה הקציפתית של פני האוקיאנוס.

כל זה הינו רק אנאלוגיה. תהיה זו שגיאה לדמיין כאילו מתחולל שינוי ממשי בקרבו של הקוסמוס המוחלט בעת שהדחף של הרצון-להיות-מודע הסמוי, בא לידי ביטוי כשהוא בורא את עולם ההתגלויות. לא תיתכן שום פעולה של אינבולוציה או אבולוציה בקרב הווייתו של הקוסמוס המוחלט; ושום דבר ממשי לא יכול לנבוע מהקוסמוס המוחלט, משום שכל שינוי אמיתי מהווה בהכרח שלילת המוחלט. השינוי המרומז בבריאתו של עולם ההתגלויות איננו שינוי בהווייתו של העולם – זאת אומרת, אין זהו שינוי בהווייתה של הממשות המוחלטת. זהו רק שינוי לכאורה.

הקוסמוס המוחלט
איננו משתנה
מחמת אשליית
ההתגלות

במובן מסוים חייבים להתבונן במעשה ההתגלות כמין של התפשטות ההוויה הבלתי מוגבלת של הקוסמוס המוחלט, השואף להשיג לעצמו תודעה באמצעות האינסוף המשולל תודעה. כשם שהתפשטות זאת של הממשות יוצאת לפועל באמצעות הגבלתה-העצמית בצורות חיים שונות, הרי שפעולת ההתגלות יכולה להראות באותה מידת נכונות כההליך של הצטמצמות נעדרת זמן. בין אם נתבונן בפעולת ההתגלות כעין התפשטות הממשות או כהצטמצמות נעדרת הזמן, הרי שקדם לה דחף ראשוני או תנועה, אשר ניתן להתבונן בו (במונחים מחשבתיים) כתשוקה פנימית כמוסה ומובלעת להיות מודע.

רבגוניותה של הבריאה ונבדלותן של הנשמות האינדיבידואליות קיימות רק בדמיון. עצם קיומה של הבריאה או של עולם ההתגלות מבוסס על האשליה (bhas); כך שלמרות ההתגלות של נשמות אינדיבידואליות לאין מספר, נשמת עולם² נשארת תמיד כפי שהיא מבלי לסבול משום התפשטות או הצטמצמות ממשיות, ולא

² נשמת עולם: הנשמה האלוהית הכלל עולמית
God Almighty, Paramatma

מהגדלה או מהפחתה. אף-על-פי ש**נשמת עולם** אינה עוברת שום השתנות מחמת האשליות, של אינדיבידואליזציה, הרי שנוצרת התפצלותה לכאורה להמוני נשמות אינדיבידואליות.

האשליה הראשונית ביותר, אשר בקסמיה נשבתה **נשמת עולם** באה בו זמנית עם הרושם הראשון. לפיכך היא מציינת את תחילת היווצרות הרשומעו"ת. היווצרות הרשומעו"ת מתחילה במרכז הסופי ביותר, הנהפך למוקד הראשון להתגלות האינדיבידואליות של הנשמה. בספירה הגשמית מיוצג המוקד להתגלות שכזאת על ידי האבן הדוממת והתלת מימדית, אשר תודעתה הינה הזעומה והבסיסית ביותר. מצב תודעה קלוש ובלתי מפותח זה מספיק בקושי כדי לשפוך אור על צורתה ועיצובה, והוא חסר יכולת לחלוטין כדי להגשים את מטרת הבריאה, שהיא לאפשר ל**נשמת עולם** לדעת את עצמה.

האשליה
הראשונית
ביותר

תהיה יכולתה של התודעה להארה זעומה ככל שתהיה בשלב האבן, הרי שהיא נובעת אך ורק מ**נשמת עולם** ולא מגופה של האבן. אולם התודעה איננה יכולה להגדיל את מרחב פעולתה בנפרד מגוף האבן, משום ש**נשמת עולם** מזדהה בתחילה עם התודעה ואז באמצעותה עם צורת האבן. מאחר וכל התפתחות נוספת של התודעה נאסרת על ידי גופה של האבן ואדישותה, הרי שההתפתחות של צורות גבוהות יותר, או כלי ביטוי להתגלות, נעשית למחויבת המציאות. התפתחות התודעה חייבת להתקדם בד בבד עם התפתחות הגוף אשר בו היא מותנה. לפיכך הרצון-להיות-מודע, הטמון במרחבים של **נשמת עולם**, מבקש מכח קביעה אלוהית אחר התפתחות הדרגתית של אמצעי ההתבטאות.

כך מעצבת **נשמת עולם** אמצעי ביטוי חדש לעצמה בצורה של המתכת, אשר בה מתעצמת התודעה במקצת. גם בשלב זה היא עדיין במצב ראשוני ביותר; ולפיכך יש להעביר אותה לצורות גבוהות יותר של צמחייה ועצים, אשר בהם ניכרת התקדמות בהתפתחות התודעה באמצעות שימור התהליכים החיוניים של צמיחה, קמילה ורבייה. הופעתה של צורת תודעה מפותחת עוד יותר מתאפשרת בעת ש**נשמת עולם** מבקשת להתגלות באמצעות החיים האינסטינקטיביים של החרקים, הצפרים והחיות, המודעים לגמרי לגופם ולסביבתם התואמת, מפתחים תחושה להגנה עצמית ומתכוונים להשיג שליטה על סביבתם.

ההתפתחות ההדרגתית
של התודעה והצורות

בקרב בעלי החיים העליונים יותר, שְׁכָל או היגיון מופיעים גם כן במידה מסוימת; אולם פעולתם מוגבלת מאוד מחמת פעולת האינסטינקטים, כמו האינסטינקט

של הגנה עצמית וכמו האינסטינקט להגנת הצאצאים והטיפול בהם. לפיכך אפילו בבעלי החיים התודעה לא הגיעה לשיא התפתחותה, והתוצאה היא שאין ביכולתה לשרת את התכלית הראשונית של נשמת עולם, להגיע להארת העצמויות האלוזית.

תודעה אנושית
לבסוף לובשת נשמת עולם את צורת האדם, שבה התודעה מגיעה לשיא התפתחותה יחד עם מודעות מלאה של האני והסביבה. בשלב זה היכולת השכלית השיגה את מרחב פעולתה הגדול ביותר והיקפה איננו מוגבל. אולם בשעה שנשמת עולם מזדהה באמצעות תודעתה עם הגוף הגשמי, אין התודעה משרתת את התכלית של הארת טבעה של נשמת עולם. על כל פנים, מאחר והתודעה הגיעה כבר לשיא התפתחותה בדמות האדם, קיימת בה יכולת מובלעת להגשמת העצמויות האלוזית. והרצון-להיות-מודע אשר עימו החלה הבריאה מבשיל בקרבו של המזרח המושלם, או איש האלוהים, אשר הינו הפרח המרהיב ביותר של האנושות.

שזירת הרשומעו"ת
נשמת עולם איננה מסוגלת להשיג את ידיעת העצמויות האלוזית באמצעות התודעה הרגילה של המין האנושי משום שהיא אפופה בהמוני רשומעו"ת, או רשמים. כשהתודעה חולפת מהשלב הדומם לכאורה של אבן או מתכת, ממשיכה אל החיים הצמחיים של העצים, והלאה אל החיים האינסטינקטיביים של חרקים, צפרים וחיות, ולבסוף אל התודעה המלאה שבמצב האדם, היא יוצרת כל העת רשומעו"ת חדשות ומתעטפת בהן. רשומעו"ת טבעיות אלו הולכות ומתרבות גם לאחר שהושג מצב האדם באמצעות יצירה נוספת של רשומעו"ת בלתי טבעיות על ידי התנסויות מגוונות ופעילויות מרובות.

וכך מתמשכת ללא הפוגה צבירת הרשומעו"ת במשך התהליך האבולוציוני ואף בתקופה המאוחרת יותר של פעילות אנושית. הרכישה הזאת של רשומעו"ת עשויה להידמות לכריכת חוט סביב פיסת עץ – החוט מייצג את הרשומעו"ת ופיסת העץ את הגוף הנפשי של הנשמה האינדיבידואלית. תהליך השזירה מתחיל משחר הבריאה ומתמיד לכל אורך השלבים האבולוציוניים וצורת האדם; והחוט הנכרך מייצג את כל הרשומעו"ת, הטבעיות כמו גם הבלתי טבעיות.

דוגמאות לעוצמת הרשמים
הרשומעו"ת הטירות שנוצרות ללא הרף בחיים האנושיים נגרמות מחמת המוני העצמים והרעיונות אשר התודעה מוצאת עצמה מתמודדת עימם. רשומעו"ת אלו גורמות לשינויים חשובים ברמות התודעה השונות. לרשמים שנוצרו על ידי עצמים יפים יש הכח לעורר בתודעה את היכולת הסמויה להעריך יופי ולהתענג ממנו. כשאנו

מאזינים לקטע מוסיקאלי משובח או צופים בנוף מרהיב, הרשמים הנספגים מדברים אלה מעניקים לאדם תחושת התרוממות הרוח. באותו האופן, כשאנו נתקלים באישיותו של הוגה דעות, אנו עשויים לגלות עניין בדרכי חשיבה חדשות ואנו מתמלאים רוח התלהבות שקודם הייתה זרה לחלוטין בתודעתנו. לא רק לרשמים של עצמים או בני אדם יש השפעה גדולה בקביעת תנאי התודעה, אלא גם לרשמים של דעות ואמונות טפלות.

רשמי אמונות טפלות ניתן להדגים את עוצמת רשמי האמונות הטפלות באמצעות סיפור על רוח רפאים. מבין כל הרבדים השונים של חשיבת האדם, אין בנמצא כאלה המשופעים באותה מידה באמונות טפלות כמו אלה הקשורים עם רוחות, אשר על פי האמונה העממית עלולים להטריד את קרבנותיהם ולהתעלל בהם בדרכים משונות.

פעם אחת, בתקופת השלטון המוגולי בהודו, אדם מלומד מאוד, שפקפק בסיפורי הרוחות, החליט לאמת אותם באופן אישי. הוא הוזהר שלא לבקר בבית קברות מסוים בלילה החשוך ביותר של החודש; משום שסופר כי שד איום ונורא השתכן במקום והוא מופיע תמיד בשעה שמסמר ברזל מוחדר לקרקע בתחום בית הקברות.

כשבידו האחת פטיש ובידו השנייה מסמר, פסע האיש היישר אל בית הקברות בלילה החשוך ביותר ומצא חלקה חשופה מעשב כדי לנעוץ בה את המסמר. גם האדמה הייתה כהה מאוד. כשהתיישב על הקרקע וניסה לנעוץ את המסמר בקרקע, נמצאו שולי הגלימה בין המסמר לקרקע וכך הם נצמדו לקרקע. הוא סיים להלוט בפטיש וחש כי הצליח בניסיון מבלי לפגוש ברוח. אולם כשניסה לקום על רגליו ולעזוב את המקום, חש במשיכה עזה אל הקרקע ואימה נוראה אחזה בו. מחמת פעילותם של רשמים קודמים, הוא לא יכול היה להעלות בדעתו דבר אחר פרט לכך שהרוח, כפי שסבר, לכד אותו לבסוף. הלם המחשבה הזאת היה עצום כל כך עד שהאיש המסכן מת מהתקף לב. סיפור זה מתאר את העוצמה האדירה הטמונה לעתים ברשמים שנוצרו על ידי אמונות טפלות.

ההתנסות נעשית הארמונית בעת שהיא משתחררת מהרשומעו"ת אין לזלזל בעוצמה ובהשפעה של הרשמים. רושם הינו אנרגיה כלואה וחוסר פעילותו גורם לו להיות חסר תנועה ועמיד. הוא עלול להחרט עמוק כל כך בנפש האדם שלמרות רצונו הכן של האדם ומאמציו לעקור אותו, הרושם יבוא לידי ביטוי בזמן המתאים והוא ומסוגל לפעול באופן ישיר או בלתי ישיר. הגוף הנפשי מכיל גיבוב של המוני רשומעו"ת; ובשעה שהן שואפות לבוא לידי ביטוי

בתודעה, הן מתנגשות לעתים קרובות זו עם זו. התנגשות הרשומעו"ת נחוות בתודעה כמחלוקת נפשית. ההתנסות מועדת להיות חסרת סדר וחידתית, מלאה בתנודות, במבוכה ובהמוני סיבוכים עד אשר תשתחרר התודעה מכל הרשומעו"ת, טובות כרעות. ההתנסות יכולה להעשות הארמונית ושלמה באמת רק כאשר תיגאל התודעה מהרשמים.

ניתן לסווג את הרשומעו"ת על פי הבדלים בסיסיים בטבע הספירות שאליהן הן מתייחסות. אם נתייחס לספירות קיומיות שונות אלו, נמצא כי הן מחולקות לשלושה סוגים: (1) רשומעו"ת גסות, המאפשרות לנשמה להתנסות בעולם החומרי באמצעות הכלי הגשמי וכופות עליה להזדהות עם הגוף הגשמי. (2) רשומעו"ת מעודנות יותר, המאפשרות לנשמה להתנסות בעולם האנרגטי באמצעות הכלי האנרגטי וכופות על הנשמה להזדהות עם הגוף האנרגטי. (3) רשומעו"ת נפשיות, המאפשרות לנשמה להתנסות בעולם המחשבות באמצעות הכלי המחשבתי וכופות עליה להזדהות עם הגוף הנפשי. ההבדלים בין מצביהן של הנשמות האינדיבידואליות נגרמים אך ורק מחמת ההבדלים הקיימים בין סוגי הרשומעו"ת שבהן עמוסה תודעתן. בצורה כזו נשמות בעלות תודעה גשמית חוות רק את העולם החומרי; נשמות בעלות תודעה מעודנת יותר חוות רק את העולם האנרגטי; ונשמות בעלות תודעה נפשית חוות אך ורק את העולם הנפשי. הגיוון האיכותי בהתנסות שלושת סוגי הנשמות האלו נובע מההבדל בטבע רשומעותיהן.

סוגי הרשומעו"ת ומצבים תודעתיים

נשמות בעלות תודעת-עצמיות אלזחית שונות באופן קיצוני מכל שאר הנשמות משום שהן מתנסות בנשמת עולם באמצעות כלי העצמיות האלוהית; בה בשעה שנשמות אחרות מתנסות אך ורק בגופיהן ובעולמות התואמים להן. הבדל קיצוני זה בין התודעה של נשמות בעלות ידיעת-העצמיות האלוהית לבין נשמות אחרות נובע מהעובדה כי בה בשעה שתודעתן של רוב הנשמות מותנית בסוגים מסוימים של רשומעו"ת, התודעה של נשמות בעלות ידיעת-עצמיות משוחררות לגמרי מכל הרשומעו"ת. רק כאשר אין התודעה מצועפת או מותנית על ידי רשומעו"ת כלשהן יגיע הרצון-להיות-מודע להגשמתו הממשית והסופית, והאחדות האינסופית שאינה ניתנת לחלוקה של המוחלט תוגשם באופן מודע. לפיכך הבעיה של שחרור הגוף הנפשי מכל התניותיו באמצעות הסרת הרשומעו"ת הינה בעלת חשיבות עליונה.

נשמות בעלות ידיעת העצמיות האלוהית חפשיות מרשומעו"ת

הסרת הרשומעו"ת חלק ראשון : הפסקת הרשומעו"ת, שחיקתן וקילופן

בני האדם חסרים הארה של עִצְמוֹתָם משום שתודעתם אפופה ברשומעו"ת, או בהצטברות משקעי התנסויות העבר. בצורה האנושית, הרצון להיות מודע – שבו החלה האבולוציה – הצליח ליצור תודעה. אולם התודעה איננה משיגה את הידע על אודות נשמת עולם, משום שהנשמה האינדיבידואלית נאלצת להשתמש בתודעה כדי להתנסות ברשומעו"ת, במקום להשתמש בה כדי להתנסות בטבע הנשמה האמיתי כנשמת עולם. ההתנסות ברשומעו"ת משאירה את הנשמה כלואה באשליה של היותה גוף מוגבל המנסה להתאים את עצמו לעולם של דברים ואנשים.

הרשומעו"ת מונעות את הארת העצמיות

נשמות אינדיבידואליות כמוהן כטיפות בים. כשם שכל טיפה בים זהה ביסודה עם הים, גם הנשמה שנעשתה אינדיבידואלית מחמת האשליה – היא עדיין נשמת עולם ואין היא מופרדת ממש מנשמת עולם. אולם מעטפת הרשומעו"ת, המכסה על התודעה, מונעת בעד הנשמה-הטיפה מלהגיע אל הארת עִצְמוֹתָהּ, ולופתת אותה בתחום הדואלי. כדי שהנשמה תגשים את הזדהותה באופן מודע עם נשמת עולם, הכרחי שהתודעה תישמר ושהרשומעו"ת יימחו לגמרי. הרשומעו"ת, התורמות להתפתחות התודעה, נהפכות הן עצמן לאבני נגף בפני יכולתה להאיר את טבעה של נשמת עולם. מכאן שהבעיה עמה מתמודד הרצון-להיות-מודע איננה הבעיה של פיתוח התודעה אלא בעיית שחרורה מהרשומעו"ת.

בעיית הבטחת השחרור מהרשומעו"ת

השחרור מהרשומעו"ת מתרחש בחמש הדרכים הבאות :

1. הפסקת יצירת רשומעו"ת חדשות. דבר זה כרוך בהפסקת הפעילות המתחדשת ללא הרף של יצירת רשומעו"ת טריות. אם ניתן להשוות היווצרות הרשומעו"ת לכריכת חוט מסביב למקל, צעד זה הינו למעשה הפסקת כריכה נוספת של החוט.
2. שחיקתן של רשומעו"ת ישנות. אם נמנע מרשומעו"ת מלבוא לידי ביטוי במעשה ובהתנסות, הן תישחקנה בהדרגה. תהליך זה דומה לשחיקת החוט היכן שהוא

חמש דרכים להבטחת השחרור מהרשומעו"ת

נמצא.

3. **קילוף רשומעו"ת קדומות.** תהליך זה כרוך בחיסול רשומעו"ת קדומות באמצעות היפוך – באורח נפשי – של התהליכים המובילים להיווצרותן. אם נמשיך את האנלוגיה שלנו, הרי זה דומה להתרת החוט.
4. **התפזרות מקצת הרשומעו"ת וכילויין.** אם האנרגיה הנפשית האצורה ברשומעו"ת עוברת עידון ומופנית לנתיבים אחרים, הרי שהן מתפזרות וכלות ונוטות להעלם.
5. **מחיקת הרשומעו"ת.** דבר זה כרוך בהכחדה מוחלטת של הרשומעו"ת. באנלוגיה של החוט, אפשר להשוות זאת לחיתוך החוט באמצעות זוג מספריים. המחיקה הסופית של הרשומעו"ת עשויה לצאת אל הפועל רק בחסדו של מורח מושלם.

יש להקפיד ולציין, כי רבות מהשיטות הבדוקות להסרת הרשומעו"ת תימצאנה יעילות ביותר מדרך אחת, כך שחמש הדרכים שהוזכרו לעיל אינן מיועדות למיין את השיטות האלו לסוגים נבדלים באופן ברור. למעשה הן מייצגות את העקרונות השונים המאפיינים את התהליכים הרוחניים המתרחשים בשעה שהרשומעו"ת מסולקות. למען הנוחיות, פרק זה יתעסק רק באותן שיטות המתארות בברור את שלושת העקרונות הראשונים (זאת אומרת, הפסקת יצירת רשומעו"ת חדשות, שחיקת הרשומעו"ת וקילוף). השיטות המתארות באופן מיוחד את שני העקרונות האחרונים (התפזרות והתכלות באמצעות הזדככות הרשומעו"ת ומחיקתן) יוסברו בחלקים השני והשלישי.

ויתור

כדי שהגוף הנפשי ישתחרר משעבוד ההצטברות הנמשכת לעד של הרשומעו"ת, הכרחי לשים קץ ליצירת רשומעו"ת חדשות. ניתן להפסיק את ההתברות החדשה של הרשומעו"ת באמצעות ויתור. הויתור עשוי להיות חיצוני או פנימי. ויתור חיצוני, או חומרי, כרוך בהסתלקות מכל הדברים אליהם נקשר הגוף הנפשי: בית, הורים, נישואין, ילדים, ידידים, עושר, נוחיות ותענוגות חומריים. ויתור פנימי, או נפשי, מבוסס על הסתלקות מכל התשוקות, במיוחד התשוקה לעצמים חושניים.

הגם שויתור חיצוני כשלעצמו איננו מלווה בהכרח בויתור פנימי, לעתים קרובות הוא סולל את הדרך לויתור הפנימי. החופש הרוחני מבוסס על ויתור פנימי ולא על ויתור חיצוני, אולם הויתור החיצוני מהווה עזרה גדולה להשגת הויתור הפנימי. אדם המוותר על נכסיו מנתק עצמו מכל אשר היה לו או יש לו. משמעות הדבר היא שכל הדברים עליהם הוא מוותר אינם מהווים עוד מקור לרשומעו"ת חדשות. בכך הוא פסע צעד חשוב לקראת השתחררותו מהרשומעו"ת שלו, בהפסיקו את תהליך יצירת הרשומעו"ת החדשות. אין זה כל מה שניתן להשיג באמצעות ויתור חיצוני. עם הויתור על הכל, הוא נפטר גם מכבלי העבר. הרשומעו"ת הקדומות הקשורות

בנכסיו נפרדות מגופו הנפשי; ומאחר והן מנועות מלבוא לידי ביטוי, הן הולכות ונשחקות.

לגבי רוב האנשים, ויתור חיצוני יוצר אווירה נוחה לשחיקת הרשומעו"ת. אדם השולט בנכסים וכוח חשוף לחיי התמכרות ליצרים והוללות. נסיבות חייו מועדות יותר לפיתויים. אדם הינו בדרך כלל מה שהוא נעשה בידי הפסל הסביבתי, הגוזר, חוטב ומעצב אותו. אם יצליח או לא יצליח להתעלות מעל סביבתו – דבר זה תלוי בחוזק אישיותו. אם הוא חזק, הוא נותר חופשי במחשבתו ובמעשיו, גם תוך כדי יחסי הגומלין עם הסביבה. אם הוא חלש, הוא נכנע להשפעות הסביבה. גם אם הוא חזק, הוא עלול להיסחף מעמידתו היציבה בכוחו של גל רב עוצמה של אורח חיים או מחשבה המקובל על החברה. קשה לעמוד בפני שטפם של זרמי רעיונות ולהימנע מלהיות טרף לנסיבות. אם הוא מתנגד לנסיבות, הוא עלול להיסחף באיזו מערבולת פראית של יצרים כלליים, ולהיתפס בצורות מחשבה שאין הוא יכול להיחלץ מהן. הגם שקשה להתנגד להשפעות ונסיבות אלו ולגבור עליהן, הרי שקל יותר לחמוק מהן. אנשים רבים היו חיים חיי צניעות ויושר אלמלא היו מוקפים במותרות ובפיתויים. הוויתור על כל הדברים המיותרים מעודד את התפוררות הרשומעו"ת ובכך תורם לחיי שחרור.

פרישות וצום
הפרישות והצום הינם שתי הצורות החשובות של הוויתור החיצוני אשר להן חשיבות רוחנית מיוחדת. הסתלקות האדם מההמולה ומהלחץ של מגוון הפעילות הארצית ויציאה זמנית אל פרישות, מועילות לשחיקת הרשומעו"ת הקשורות עם האינסטינקטים החייתיים. אולם אין לראות בכך מטרה העומדת בפני עצמה.

בדומה לפרישות, גם לצום חשיבות רוחנית מיוחדת. אכילה מהווה סיפוק; צום מהווה דחייה. הצום יהיה פיזי בעת שהמזון איננו נלקח, למרות הערגה להנאת האכילה; הצום הינו נפשי בעת שמזון נאכל לא מחמת ההנאה וההתמכרות אליו אלא אך ורק כדי לקיים את הגוף. צום חיצוני מבוסס על הימנעות ממגע ישיר עם מזון כדי להשיג צום נפשי.

מזון מהווה צורך מיידי של החיים, והתכחשות מתמדת אליו עלולה להיות הרסנית לבריאות. לפיכך, על הצום החיצוני להתבצע מפעם לפעם ורק לזמן קצר. יש להמשיך בו עד שיושג נצחון מלא על הערגה למזון. מתוך הפעלת הכוחות הגופניים לשם עצירת הכמיהה למזון, ניתן לשחרר את הגוף הנפשי מההתמכרות למזון. לצום החיצוני אין שום ערך רוחני כשפונים אליו מחמת המניע של שיפור בריאות הגוף

או לצורך התפארות עצמית. אין להשתמש בו כאמצעי להתבלטות עצמית. באותו האופן אין להביאו לקיצוניות – עד שהגוף יהפך לעור ועצמות. הסתגפות עצמית באמצעות צומות ממושכים איננה מביאה בהכרח לחופש מתאוות האכילה. נהפוך הוא, היא עלולה להזמין תגובת נגד שתבטא בהתמכרות לאוכל. אם, לעומת זאת, הצום החיצוני מיושם באופן הדרגתי ולמען מטרות רוחניות, הרי שהוא מקל על השגת הצום הפנימי. כאשר הצום החיצוני והפנימי מתבצעים בלב שלם ובנאמנות, הם יגרמו להתקלפות הרשומעו"ת הכרוכות עם התאוה למזון.

הסתגפות
ניתן לקלף סוגי רשומעו"ת רבים באמצעות הסתגפות. דבר זה כרוך בפיתוח ובהגברת רגשי מוסר כליות לאחר שהאדם נוכח כי הוא גרם למעשה אשר לא יעשה. החרטה מבוססת על שחזור מחשבתי של המעשים הרעים המלווים בהאשמה עצמית עזה. היא מתאפשרת כשהאדם מנצל את תרחישי החיים ונסיבותיהם הגורמים לחזרה בתשובה, או כשהוא עומד חסר מגן בזמן של התפרצויות רגשיות, או מתוך מאמצים מכוונים להעלות בזיכרון את התרחשויות העבר בלב מלא חרטה ובגינוי חריף. חזרה בתשובה שכזו מקלפת את הרשומעו"ת האחראיות למעשה. ההאשמה העצמית המלווה ברגשות עזים עשויה לבטל את הרשומעו"ת של כעס, חמדנות ותאוות בשרים. נניח שמישהו גרם לחברו עוול שאיננו ניתן לתיקון מחמת כעס, חמדנות או תאוה שלא היו ניתנים לשליטה. במקדם או במאוחר הוא חיב לקבל את התגובה של רגשי אשמה קשים ולהתנסות בייסורי מצפון. אם באותו זמן ייווכח על נכונה בעוול שהוא היה אחראי לו, הרי שעוצמת ההתעוררות הרגשית הנלווית לכך תכחיד את הנטיות אשר בגללן הוא מלקה את עצמו.

לעתים באה ההאשמה העצמית לידי ביטוי דרך צורות שונות של התייסרות עצמית. שוחרים אחדים אפילו פוצעים את גופם בעת שהם מתמלאים בהרהורי תשובה, אולם בצורת התבטאות קיצונית זו של חרטה אין לעשות שימוש באופן כללי. שוחרים הודיים מסוימים מנסים לטפח ענווה בעשותם למנהג להשתטח לרגלי מי שאותו הם פוגשים. לאלו שלחם רצון חזק ואופי מחושל, ההסתגפות עשויה להביא לתוצאות הטובות המקוות באמצעות השפלה עצמית, המקלפת ועוקרת מן השורש את הרשומעו"ת הכרוכות עם מעשים טובים ורעים. אחרים שרצונם פחות איתן יפיקו אף הם תועלת מהתשובה אם יימצאו תחת הדרכה סימפטית ואוהבת. כשההסתגפות מטופחת ומיושמת בזהירות, היא מביאה בהכרח למְחִייה נפשית של דפוסי חשיבה והתנהגויות בלתי רצויים, ומאפשרת לאדם להסתגל לחיי טוהר ושירות.

למרות זאת, יש לשים לב בקפידה כי טמונה סכנה תמידית בחשיבה, והיא שהגוף

הנפשי עלול לעסוק זמן רב מדי בעוולות שנעשו ובכך לפתח את המנהג החולני של כבי ונהי על אודות דברים פעוטים. רגשות מוגזמת כזו מהווה בדרך כלל בזבז חסר הבחנה של אנרגיה נפשית שאיננו תורם דבר לשחיקת הרשומעו"ת או לקילופן. אין להפוך את ההסתגפות לסוג של חרטה יומיומית הבאה בעקבות מחדלי היום. אין היא צריכה להיות למנהג סרק מייגע של חיטוט עגמומי ומופרז בכשלונותיו של האדם. תשובה אמיתית איננה מבוססת על יגון חוזר ונשנה על דברים רעים, אלא על החלטה נחושה להימנע בעתיד מאותם דברים שגרמו לנקיפות מצפון. אם היא גורמת לאובדן ההערכה העצמית או לאובדן הבטחון העצמי, הרי שאין היא משרתת את מטרתה האמיתית, אשר הינה בפשטות למנוע את הישנותם של סוגי מעשים מסוימים.

ניתן להביא לשחיקת הרשומעו"ת ולקילופן כשמונעים מתאוות לבוא לידי ביטוי ולהגיע לסיפוק. בני האדם אינם שווים זה לזה ביכולתם ובנכונותם לדחות את התשוקות. אנשים שיצריהם מתפרצים בכוח רגשי עצום, אינם מסוגלים לחנוק אותם באיבם, אולם הם מסוגלים להתאפק מלהביאם לידי ביטוי באמצעות מעשה. גם אם אין למישהו היכולת לשלוט על יצריו הסוערים, הוא מסוגל למנוע מהם להגיע לכלל מעשה. דחיית התאוות באמצעות שליטה במעשים מונעת את האפשרות של זריעת זרעים של תשוקות עתידיות.

מניעת סיפוקן
של התאוות

מצד שני, אם אדם מתרגם את תשוקותיו למעשה, הוא יכול למצות מקצת הרשמים ולכלותם. אולם הוא יוצר רשמים חדשים מעצם תהליך סיפוק הרשמים ובכך הוא זורע זרעי תשוקות עתידיות, אשר יתבעו את סיפוקן בבוא הזמן. תהליך מיצוי הרשמים או כילויים באמצעות ביטוי וסיפוק איננו כשלעצמו תורם להבטחת ההשתחררות מהרשומעו"ת.

כשהתאוות גואות ונבלמת יכולתן מלבוא לידי ביטוי ממשי, קיימות הזדמנויות רבות להתבוננות ספונטאנית על אודות תאוות אלה. התבוננות זו מביאה לשחיקת הרשומעו"ת המקבילות. יש לציין עם זאת, כי התבוננות ספונטאנית זו איננה מביאה לתוצאות המיוחלות אם היא מופיעה בצורה של התמכרות נפשית לתאוות. כאשר קיים מאמץ מכוון ופרוע לעודד ולשמר את התאוות בגוף הנפשי, הרי שהתבוננות כזו לא רק שלא יהיה לה ערך רוחני, אלא שהיא עלולה אף להיות אחראית ליצירתן של רשומעו"ת רגשיות¹ (subtle sanskaras). אסור שההתבוננות תהיה מלווה בשום סנקציה מודעת לגבי התשוקות המופיעות בתודעה, ולא צריך להיות שום מאמץ לקיים את זכר התשוקות הללו. כשנחסמת יכולתן של התשוקות לבוא לידי ביטוי ולהגיע לסיפוק במעשה, וניתן להן לחלוף דרך האש המצרפת של תודעה

¹ המילה subtle מתורגמת בטקסט זה לפעמים כ"רגשי" פעמים כ"אנרגטי", משום שיש למילה זאת כמה משמעויות בטקסט.

שקולה אשר איננה תומכת בהן, גרעיני התשוקות האלו מאופלים. התכחות לתשוקות ומניעת תגובה פיזית, מביאה במשך הזמן לשלילה טבעית ואוטומאטית של רשומעו"ת העבר.

דחיית התשוקות הינה הכנה לחוסר ההשתוקות או חוסר השתוקות למצב של העדר רציות, אשר רק הוא עצמו עשוי להביא את החופש האמיתי. רצייה כובלת בהכרח, בין אם היא מוגשמת בין אם לאו. כשהיא מוגשמת, היא מביאה לדרישות נוספות ובכך מתמידה את המצב של שעבוד הרוח. כשאין היא מוגשמת, היא מביאה למפח נפש וייסורים, אשר – באמצעות הרשומעו"ת שלהם – אוסרים את חופש הרוח בדרכם הם.

אין סוף לרציות משום שהגירויים החיצוניים והפנימיים שבגוף הנפשי מפתים אותה כל העת לרצות או לדחות דבר מה (דחייה הינה צורה אחרת של רציה). הגירויים החיצוניים הינם תחושות הראייה, השמיעה, הריח, הטעם והמישוש. הגירויים הפנימיים הינם אלו המתחוללים בגופו הנפשי של האדם מזכרונות מהלך החיים הנוכחי ומסך כל הרשומעו"ת שנאצרו על ידי התודעה במשך תקופת האבולוציה ובתקופות החיים בגופי אדם. כאשר הגוף הנפשי מאומן לעמוד איתן ובמאוזן לנוכח כל הגירויים החיצוניים והפנימיים, היא מגיעה למצב של העדר רצייה. ובהעדר רצייה כלשהי (פרט אל הממשותף המוחלט), אשר הינה מעבר לניגודי הגירויים), מתאפשר קילוף רשומעו"ת הרצייה.

רצייה מהווה מצב של הפרעת שיווי המשקל של הגוף הנפשי, וחוסר רצייה מהווה מצב של שלוה יציבה. ניתן לקיים את שלוות העדר הרצייה רק על ידי חוסר מעורבות קבוע בכל הגירויים – בין אם נעימים או מכאיבים, רצויים או דוחים. כדי להיות בלתי מושפע מהשמחות והיגונות שבעולם זה, על הגוף הנפשי להתנתק לחלוטין מהגירויים החיצוניים והפנימיים. למרות מה שהגוף הנפשי מגונן על עצמו כל העת באמצעות רעיונותיו היוצרים, קיימת כל העת האפשרות שמבצרי מגן אלו ייסחפו ויקרסו תחת גל פתאומי ובלתי צפוי המתנחשל באוקיאנוס של הסביבה הטבעית והנפשית. כשזה מתרחש הנך עלול לחוש, לזמן מה, אבוד לחלוטין; אולם הגישה של חוסר מעורבות רגשית תעניק לך בטחון.

גישה זאת מבוססת על יישום העיקרון של שלילה תקיפה (לא זה ולא זה, *neti, neti*) דבר זה מחייב מאמץ קבוע כדי לשמור על חוסר-מעורבות-רגשית ביחס לניגודים המפתים של ההתנסות המוגבלת. אין זה אפשרי להתכחש רק לגירויים

הדוחים ולדבוק בפנימיות בגירויים הנעימים. אם נחפוץ שהגוף הנפשי שלנו יעמוד איתן כנגד התקפות הניגודים, אין הוא יכול להמשיך ולדבוק בביטוייהם של הגירויים הנעימים ולהיות מושפעת על ידיהם. שיווי המשקל מבוסס על קבלת שתי האפשרויות מתוך חוסר מעורבות רגשית גמורה.

משמעות ה"כן, כן" של הרשומעו"ת החיוביות יכולה להתבטל אך ורק באמצעות ההחלטה השלילית של "לא, לא". יסוד שלילי זה קיים בהכרח בכל צורות ההתנזרות, כפי שהן מתבטאות בויתור, פרישות, צום, תשובה, עצירת התשוקות מהגשמתן ואי רצייה. מזיגה נכונה של כל השיטות והגישות הללו יוצרת צורת התנזרות בריאה שאין בה עמל או יגע. אולם כדי להבטיח כל זאת, חייב היסוד השלילי שבהן להופיע באופן טבעי מבלי לעורר שום סטיות או מגבלות נוספות.

יסוד שלילי בכל
אופני ההתנזרות

אין טעם לאכוף את הגוף הנפשי לחיי התנזרות. כל ניסיון כוחני להתאים את החיים להתנזרות עלול לקפח את צמיחתן של תכונות טובות מסוימות. כשמאפשרים לאיכויות הבריאות שבטבע האדם להתפתח באופן טבעי ואיטי, הן חושפות את ידע הערכים היחסיים ובכך סוללות את הדרך לחיי נזירות ספונטאניים, בה בשעה שכל ניסיון לזרז את הגוף הנפשי או לאכוף עליו חיי התנזרות מועד להזמין תגובת נגד.

תהליך ההשתחררות מדבקות בדברים אחדים מלווה לעתים קרובות בתהליך של יצירת כמה דבקויות חדשות. צורת הדבקות הגסה ביותר הינה זאת המכוונת כלפי עולם העצמים; אם הגוף הנפשי איננו קשור לעולם העצמים, יש לו נטייה ליצור דבקויות מעודנות יותר מהסוג הסובייקטיבי. לאחר שהגוף הנפשי הצליח לפתח מידה מסוימת של חוסר מעורבות רגשית, הוא עלול לפתח על נקלה צורת אגואיזם חמקמקה המתבטאת בהתנשאות וגבהות לב. אין לאפשר לחוסר המעורבות הרגשית ליצור גרעין כלשהו שאליו יוכל האגו להיצמד; ובאותו הזמן, אל לה להוות ביטוי לחוסר יכולתו של האדם להתמודד עם תהפוכות החיים הגשמיים וגעשם.

יש לוותר על אותם דברים המגבילים את ההוויה הטהורה והאינסופית מתוך גישה של עוצמה אדירה, הנובעת מטוהר ומהארה, ולא מתוך תחושת אין אונים לנוכח לחצים ומאבקים. יתר על כן, חוסר מעורבות רגשית אמיתית איננו מבוסס על היצמדות לנוסחה סתמית של שלילה תקיפה, אשר לעתים נהפכת לשיגעון כפייתי של הגוף הנפשי ללא תחושה מעמיקה של כמיהה לארה. עניין כזה בנוסחה סתמית של שלילה מתקיים לעתים קרובות צד בצד עם התעסקות פנימית בפיתויים. חוסר מעורבות רגשית עשוי להתבצע בלב שלם ובאופן מלא רק כאשר הוא הופך להיות חלק בלתי נפרד מטבעו של האדם.

העמידה התקיפה השלילית של "לא, לא" הינה הדרך
היחידה לקילוף הרשומעו"ת החיוביות שהצטברו במהלך
האבולוציה והחיים בגוף אדם. הגם שתהליך זה הורס את
הרשומעו"ת החיוביות, הוא גורם בסופו של דבר ליצירת

רשומעו"ת **שליליות**, הגורמות בדרכן הן להתניית הגוף הנפשי ויוצרות בעיה
חדשה. ההחלטה של "לא, לא" חייבת להיות בעלת עוצמה מספקת על מנת להשפיע
על עקירתן מן השורש של כל הרשומעו"ת – הגשמיות, הרגשיות והנפשיות; אולם
לאחר שהיא מילאה את שליחותה, יש לנוטשה לחלוטין. פסגת ההתנסות הרוחנית
איננה מתמצית בשלילה עקרה. לכפוף אותה לנוסחה שלילית פירושו להגבילה
באמצעות דפוס חשיבה שכלתני. יש להשתמש בנוסחה השלילית על ידי הגוף
הנפשי כדי שיתפרק מהתניותיו, אולם הכרחי לזנוח אותה לפני שתושג תכלית
החיים הסופית.

יש להשתמש בחשיבה כדי להתגבר על המגבלות שנוצרו מעצם תנועתה; אולם
משעה שהושג דבר זה, יש צורך לוותר עליה. משמעות הדבר הוא להתעלות מעבר
לגוף הנפשי, ודבר זה מתאפשר באמצעות חוסר הזדהות עם הגוף הנפשי או עם
תשוקותיו. להתבונן באופן אובייקטיבי בגוף, יחד עם כל המחשבות והדחפים
הנמוכים, משמעותו להתבסס באושר העליון של חוסר מעורבות רגשית ולהכחיד
את כל הרשומעו"ת. משמעות הדבר היא שחרור הנשמה מהאשליות שהיא כופה
על עצמה – כמו "הנני הגוף הגשמי", "הנני הגוף הנפשי", או "הנני תשוקה" –
והתבססות לקראת השלב הנאור של "אני הוא אלוהים". ("I am God" state)

הסרת הרשומעו"ת חלק שני: התפזרות הרשומעו"ת וכלוין

בסוף החלק הראשון מוסברות השיטות להסרת הרשומעו"ת, אלה התלויות במידה רבה בעיקרון של שלילת הרשומעו"ת החיוביות, המסתירות גם הן את האמת מהתודעה ומונעים את הארת העצמיות האלוהית – אשר למענה קמה ונהייתה הבריאה בכללותה. כל השיטות הללו לשלילת הרשומעו"ת החיוביות מבוססות בסופו של דבר על שליטה בגוף הפיזי ובגוף הנפשי. קשה הרבה יותר לשלוט בנטיית הטבעות כבר בגוף הנפשי מאשר לשלוט בפעולות הגופניות. את המחשבות והתאוות החולפות והחמקמקות שבגוף הנפשי ניתן לבלום רק בסבלנות מרובה ותרגול מתמיד. אולם הריסון של התהליכים הנפשיים ותגובות הנגד הינו הכרחי לביטול היווצרותן של רשומעו"ת חדשות ולשחיקת או קילוף רשומעו"ת ישנות אשר תהליכים אלו מהווים את ביטוייהן. הגם שהשליטה עשויה להיות קשה בתחילה, היא נעשית בהדרגה, ותוך כדי מאמץ כן, לטבעית ולקלה להשגה.

שלילת הרשומעו"ת
מושגת באמצעות
השליטה

השליטה היא מכוונת וכרוכה במאמץ כל עוד הגוף הנפשי מנסה לפרק את התניותיו באמצעות הסרת הרשומעו"ת. אולם לאחר שהשתחרר הגוף הנפשי מהרשומעו"ת נעשית השליטה ספונטאנית משום שהגוף הנפשי מתפקד אז בחופשיות ובהבנה. שליטה כזאת נולדת מתוך כוח אופי ובקירות הנפש, ובעקבותיה נוצרים באופן קבוע החופש מפחד, שלווה נפש ומרגוע שאין להם שיעור. הגוף הנפשי המופיע כרופס בעת שהוא נסער ופועל ללא שליטה, הופך למקור עוצמה אדירה כשהוא מבוקר. שליטה חיונית לצורך שימור האנרגיה הנפשית ולשימוש חסכוני בכוח החשיבה למטרות יצירתיות.

עם זאת, אם השליטה היא מכאנית גרידא וחסרת תכלית, הריהי מסכלת את מטרותיה שלה, היינו לאפשר פעילות חופשית ובלתי תלויה של הגוף הנפשי. השליטה שיש לה ערך רוחני אמיתי איננה מבוססת על דיכוי מכאני של מחשבות ותשוקות, אלא היא התאפקות טבעית המתורגלת על ידי הבחנה בערכים החיוביים המתגלים תוך כדי תהליך ההתנסות. לפיכך, השליטה האמיתית איננה שלילה סתמית. כאשר ערכים חיוביים מסוימים מתרכזים במוקד התודעה, דרישתם להתבטאות בחיים מחוללת תגובות נפשיות

הבקרה האמיתית
מהווה היערכות
מחודשת יוצרת
לאור ערכי האמת

המסירות, בסופו של דבר, את כל הנטיות המסכלות את ההתבטאות החופשית והמלאה של ערכים אלו. בצורה כזאת הנטיות לתאוות בשרים, לחמדנות ולכעס מסולקות באמצעות הכרה בערכם של חיי טוהר, נדיבות וטוב לב.

הגוף הנפשי שהתרגל למנהגי חשיבה ותגובה מסוימים, מגלה כי אין זה קל להתאים את עצמו לדרישות חדשות אלו הנובעות מהבחנותיו הוא, מחמת הקיפאון שנגרם על ידי הרשמים מדפוסי חשיבה והתנהגות קודמים. תהליך זה של היערכות מחדשת לאור ערכי האמת לובש צורה של מה שאנו מכנים בקרת הגוף הנפשי. שליטה זאת איננה עיוות מכאני וכפייתי של הגוף הנפשי. זהו מאמץ של הגוף הנפשי להתגבר על קפאוונו. זה בעיקרו יסוד יוצר אשר אינו שלילי במטרתו, משום שזהו מאמץ של הגוף הנפשי להגיע להיערכות עצמית על מנת לשחרר את התבטאויות ערכי החיים האמיתיים.

שליטה יצירתית מתאפשרת משום שמקור האור קיים בפנימיותו של כל אחד; ולמרות שהארת העצמיות נמנעת על ידי צעיף הרשומעו"ת, אין זו אפילה גמורה גם בתוך גבולותיה של תודעה אנושית רגילה. קרן האור מורכבת

התפזרות
הרשומעו"ת
ויכילין

מתחושה של ערכי אמת ומדריכה את האדם קדימה ברמות בהירות שונות בהתאם לסמיכות צעיף הרשומעו"ת. תהליך שלילת הרשומעו"ת הינו בעת ובעונה אחת תהליך של הבנת ערכי האמת. ההתקדמות הרוחנית מאופיינת איפוא באספקט הכפול של נטישת ערכי הרשומעו"ת הכוזבים לטובת ערכי האמת של ההבנה. התהליך של המרת ערכים נמוכים לטובת ערכים נעלים הינו תהליך של הזדככות, המושתתת על הטיית האנרגיה הנפשית שנלכדה ברשומעו"ת הישנות כלפי מטרות יוצרות ורוחניות. כשאנרגיה זו האצורה ברשומעו"ת מוֹטֵית בצורה כזאת, הן מתפזרות וכלות.

שיטת ההזדככות הינה השיטה הטבעית והיעילה ביותר לפריצה מתוך נקיצי הרשומעו"ת הישנות, ויש לה היתרון המיוחד להעניק לשוחרר התעניינות שאיננה מתפוגגת בכל השלבים. השיטה של שלילה גרידא ללא שום תחליף עלולה לעתים לשעמם ולהיראות כמביאה לריקנות, ואילו

תהליך ההזדככות
מתקיים באמצעות
התעניינות שאיננה
מתפוגגת

שיטת ההזדככות מבוססת על המרת ערכים נמוכים בערכים גבוהים, ולפיכך היא רבת עניין בכל שלב ושלב ומעניקה תחושת סיפוק ההולכת וגוברת. ניתן לזכך את האנרגיה הנפשית ולתַעֵל אותה לנתיבים רוחניים באמצעות: (1) מדיטאציה, (2) שירות בלתי אנוכי לזולת, (3) דְבָקוּת.

המדיטאציה:
טבעה ומטרתה

המדיטאציה הינה התרכזות מתמדת ומעמיקה על אודות נושא אידאלי. בהתרכזות שכזו בנושא האידאלי מודע האדם רק לנושא המדיטאציה, ושוכח לגמרי את הגוף הנפשי ואת הגוף הגשמי. בצורה זו לא נוצרות רשומעו"ת חדשות ורשומעו"ת ישנות מתפזרות וכלות באמצעות הפעילות הנפשית של התעסקות בנושא המרכזי. בסופו של דבר, כשהרשומעו"ת נמוגות כליל, הנשמה שהפכה לאינדיבידואלית מתפוגגת מעוצמת ההתרכזות ומתמזגת עם הנושא האידאלי.

צורות של
מדיטאציה

קיימות מדיטאציות רבות על פי נטיותיהם של האנשים השונים. הכשרון המְדַמָּה של אנשים החייבים לעמול קשה נעלם לעתים קרובות מחמת לחצי העבודה. לאנשים אלה צורת המדיטאציה המתאימה ביותר מבוססת על התנתקות האדם ממחשבותיו, ואחר כך התבוננות במחשבות האלו ובגופו באופן **אובייקטיבי**. לאחר שהצליח השוחר להתבונן במחשבותיו ובגופו באובייקטיביות גמורה, הוא מנסה להזדהות עם ההזויה הקוסמית באמצעות רעיונות בונים – כמו "הנני האינסוף", "הנני הכל", "הנני שרוי בכל".

אנשים בעלי דמיונות חיוניים ורעננים יכולים לנסות להתרכז באופן נמרץ בנקודה מסוימת, אולם מיקוד הגוף הנפשי בנקודה מסוימת איננה מומלצת לאנשים שאינם אוהבים זאת. בדרך כלל, האנרגיה של הגוף הנפשי מפוזרת, מחמת מחשבותיו הרבות. המדיטאציה בנקודה אחת הינה מבורכת מאוד עבור הגוף הנפשי כדי שזה יתעשת וירגע, אולם זהו תהליך מכאני, ולפיכך הינו משולל התנסויות יצירתיות מלאות חדווה. ברם, בשלבים הראשונים עשויה צורת מדיטאציה זו להוות כעין הכנה לצורות מדיטאציה אחרות, מוצלחות יותר.

מדיטאציה על
ההיבטים האישיים
והבלתי אישיים
של אלוהים

לצורות המצליחות והמעמיקות יותר של מדיטאציה, מקדימה חשיבה יזומה ובונה על אודות אלוהים, **האָהוּב**. מדיטאציה על אודות אלוהים הינה הפוריה ביותר מהבחינה הרוחנית. אלוהים יכול להיות לנושא המדיטאציה מההיבט הבלתי אישי ומההיבט האישי. מדיטאציה על היבט הבלתי אישי של אלוהים מתאימה רק לאנשים שיש להם נטייה מיוחדת לכך. היא מבוססת על ריכוז כל המחשבות על אודות קיומו הערטילאי והבלתי נגלה של אלוהים. המדיטאציה על אודות היבטו האישי של אלוהים, מאידך גיסא, מבוססת על ריכוז כל המחשבות על דמות אלוהים ותכונותיו.

לאחר מדיטאציה נמרצת, ייתכן והגוף הנפשי יבקש לשוב לרגיעה, אולם לא על נושא המדיטאציה, אלא על היציבות שבשלוה הנרחבת שנחווית בשעת המדיטאציה. רגעים אלה הינם התוצאה הטבעית של עייפות הכושר לדמיון, ויש לעודדם ללא שום מאמץ. על המדיטאציה להיות ספונטאנית וללא כפייה. ברגעים שבהם תוססים הדחפים האלוהיים, יש לשחרר את הדמיון ולהניח לו לנסוק השמימה. מעוף הדמיון יהיה מבוקר אך ורק על ידי המטרה הקבועה מראש של ההתאחדות עם האינסוף. אין לאפשר לזרמי הרגשות השונים כמו התאוה, החמדנות והכעס להשפיע עליו.

ההצלחה בהתרכזות באה באופן הדרגתי בלבד, והטירון עלול להתיימש משום שאין הוא משיג תוצאות משביעות רצון מלכתחילה. לעתים התסכול שהוא מתנסה בו הינו כשלעצמו מכשול חמור בפני התחלת המדיטאציה היומית וההתמדה בה. קשה גם להתגבר על מכשולים כמו בטלנות ובריאות לקויה, אולם ניתן לעבור את זה על ידי קביעת שעות סדורות ורגילות למדיטאציה ועל ידי תרגול מתמיד. התנאים הרגועים של הטבע בשעות הבוקר המוקדמות או בין הערביים מועילים במיוחד למדיטאציה, אולם ניתן לִישָׁמה בכל עת מתאימה אחרת.

מכשולים בפני
המדיטאציה

ההתבודדות היא אחד התנאים העיקריים להשגת הצלחה במדיטאציה. בעולם המחשבות מתערבבים כל העת זו בזו צורות מחשבה וגוניה. אידיאות מסוימות בעלות עוצמה נוטות לחזק את הגוף הנפשי על ידי החשת אינטגרציה; בעוד מחשבות סוערות מסוימות גורמות להתפוררות. הגוף הנפשי נמשך או נדחה על ידי המוני המחשבות הללו שבסביבה הנפשית. מומלץ למנוע את השפעת ערבוביית המחשבות הללו על מנת להתבסס במחשבות האידיאליות. למען תכלית זו יש להתבודדות יתרונות רבים. משמעות ההתבודדות היא חסכון באנרגיה נפשית והתעצמות כוח הריכוז. מאחר ושום דבר זר איננו מושך או דוחה את הגוף הנפשי, אנו נמשכים פנימה ולומדים את אמנות ההיפתחות העצמית אל הזרמים העליונים, אשר בכוחם להעניק לנו כוח, אושר עליון והתרחבות נפשית מלאה שלוה.

חשיבות ההתבודדות
לגבי המדיטאציה

בה בשעה שמדיטאציה על אודות היבטיו האישיים והבלתי אישיים של אלוהים דורשת את נסיגת התודעה למחסה של לב האדם, הרי שהתרכזות בהיבט האוניברסאלי של אלוהים תושג בצורה הטובה ביותר באמצעות שירות בלתי אנוכי למען האנושות. בעת שאדם שקוע כל כולו בשירות האנושות, הוא

שירות בלתי אנוכי

מתעלם לגמרי מגופו הגשמי או מגופו הנפשי או מפעילויותיהם, כמו במדיטאציה; ולפיכך רשומעו"ת חדשות אינן נוצרות. יתר על כן, הרשומעו"ת הישנות הכובלות את הגוף הנפשי מתפוררות ומתפזרות. מאחר והאדם ממקד את תשומת לבו ואת מעייניו בטובת הזולת ולא בטובת עצמו, גרעין האגו חסר את האנרגיה המזינה אותו. לפיכך שירות בלתי אנוכי מהווה את אחת השיטות הטובות ביותר להטיית האנרגיה האצורה ברשומעו"ת הכובלות ולעידונה.

ההשלכות של שירות בלתי אנוכי
שירות בלתי אנוכי יושג אם לא תהיה שום מחשבה כלשהי של תגמול או הישג, ובעת שהאדם מתעלם לחלוטין מנוחיותו או מרווחתו או מהאפשרות שהוא לא יובן. בשעה שהנך שקוע כל כולך ברווחתם של חבריך, אתה יכול בקושי לחשוב על עצמך. אינך טרוד בנוחיותך וברווחתך, או בבריאותך ואושרך. להיפך, הנך מוכן להקריב הכל למען אושרם. נוחיותם היא רווחתך, בריאותם היא תענוגך, ואושרם מקור שמחתך. הנך מוצא את חיך בעת שהנך מאבדס בקרב אחרים. אתה חי בלבבם ובלבבך ימצאו מפלט. כאשר הלבבות מתאחדים באמת, הנך מזדהה לחלוטין עם האחר. פעולתך המסייעת או תנחומיך מעניקים לחברים מה שכנראה חסר להם; ובאמצעות מחשבות התודה וההוקרה שלהם, הנך מקבל למעשה יותר ממה שהנך נותן.

שחרור והגשמה באמצעות שירות
לפיכך, על ידי חיים למען הזולת, יתרחבו חיך בעצמם ויתעשרו. אדם המקדיש את חייו לשירות בלתי אנוכי, כמעט ואיננו מודע איפוא להיותו משרת. בשום אופן אין הוא גורם למקבלי השירות לחוש כי הם חייבים לו משהו. להיפך, הוא עצמו חש מחויב, שהרי הם נתנו לו את ההזדמנות לעשותם מאושרים. הוא משרתם לא לצורכי פרסום ולא לעשיית שם ותהילה. שירות בלתי אנוכי יושג במלואו רק בשעה שהאדם מפיק אושר מעצם השירות לחבריו בדומה לאושר מהשירות שהוא יכול לקבל. אידיאל השירות הבלתי אנוכי משחרר אותו מהרשומעו"ת של כמיהה לכוח ולנכסים, מרחמנות עצמית, מקנאה וממעשים רעים הנובעים מאנוכיות.

אהבה
שירות בלתי אנוכי ומדיטאציה הינם ספונטאניים כשהאהבה שורה בהם. לפיכך יהיה נכון לראות באהבה את הנותיב החשוב ביותר בדרך להגשמת האלוהיות העילאית. באהבה שקועה הנשמה כל כולה באהוב ובכך מנותקת מפעילויות הגוף הגשמי והגוף הנפשי. דבר זה שם קץ להיווצרות רשומעו"ת חדשות וכמו כן גורם להסרת רשומעו"ת ישנות בהעניקו כיוון חדש לגמרי לחיים. בשום

מקום אחר לא תושג שכחה עצמית בצורה כל כך טבעית ושלימה כמו בהתלהטות האהבה. לכן ניתנה לה העמדה החשובה ביותר מבין השיטות המבטיחות את שחרורה של התודעה מכבלי הרשומעו"ת.

האהבה המטהרת
האהבה מבינה מכח עצמה את היתרונות השונים של הנתבים האחרים המובילים אל הגאולה, וכשלעצמה הינה הנתב הנעלה והיעיל ביותר. היא מאופיינת בעת ובעונה אחת בהקרבה העצמית ובאושר. ייחודה טמון בעובדה שמתלווית אליה התמסרות מיוחדת ובלתי רגילה אל האהוב מבלי לקבל תביעות מצד מושא אחר כלשהו. לפיכך לאנרגיה הנפשית אין לאן להתפזר וההתרכזות היא מלאה. באהבה, האנרגיות הגופניות, הרגשיות והנפשיות נאספות כולן ומוקדשות למטרתו של האהוב, והתוצאה היא שאהבה זו הופכת לכוח מניע. המתח שבאהבת אמת הינו עצום כל כך, שכל רגש זר העלול להתערב נזרק החוצה מיד. לכוח הטיהור והדחייה של האהבה אין אח ורע.

האהבה קיימת בכל רחבי הבריאה
אין שום דבר בלתי טבעי או מלאכותי באהבה. היא קיימת מהרגע הראשון ממש של האבולוציה. בשלב האי-אורגאני היא מתבטאת באופן גולמי בצורה של משיכה או ליכוד. זוהי המשיכה הטבעית המחזיקה את הדברים יחדיו ומרתקת אותם זה לזה. כוח המשיכה הפועל בין גרמי השמים השונים הינו ביטוי לסוג זה של אהבה. בשלב האורגאני האהבה מאירה את עצמה ומעריכה את עצמה, וממלאת תפקיד חשוב החל בצורות הנמוכות ביותר כמו האַמְפֵּה, ועד לצורת האדם שהיא המפותחת ביותר. בעת שהאהבה מאירה את עצמה, ערכה מתעצם מחמת הקרבתה המודעת.

אהבה מתבטאת באמצעות הקרבה מודעת
קורבנה של האהבה הינו כל כך שלם וצרוף עד שהיא נותנת הכל מבלי לצפות לדבר. ככל שהיא נותנת יותר, כך היא משתוקקת לתת עוד ועוד, וכך היא פחות מודעת לנתינתה. שטף אהבת האמת הולך וגואה תמיד ולעולם איננו כשל. ביטויה הפשוט הוא עצם נתינתה הפשוטה. שייגיונות האהוב הינם עיקר תשומת לבה ודאגתה. ללא קץ וללא חרטה היא שואפת לרצות את האהוב באלפי דרכים. אין היא מהססת לקבל ייסורים על מנת למלא אפילו משאלה אחת של האהוב, או לשחרר את האהוב מכל כאב קל הנגרם מהזנחה או מאדישות. האוהב ידאב וימות בשמחה למען האהוב. בהיותה קרועת דאגה ונסערת, אין היא פונה לטפל בגוף המאכסן ומזין אותה. היא ממאנת מלהתפשר, והאהוב הינו משאת הנפש בחיי האוהב. מזבח האהבה קורס תחת סערת נפש שלא ניתן לרסנה ומחולל זרמי אהבה

ומתיקות עילאיים, עד אשר האוהב פורץ מבעד למגבלותיו ומאבד עצמו בקרבו של האהוב.

דרגות שונות של דבקות

כשהאהבה הינה עזה ועמוקה, היא מכונה **דבקות** (Bhakti). בשלביה הראשוניים מתבטאת הדבקות באמצעות סמל פולחני, תחנונים בפני האלוהויות, הערצה ונאמנות לכתובים הנגלים, או בביקוש אחר הנעלה מכל באמצעות חשיבה מופשטת. בשלביה המתקדמים יותר, הדבקות מתבטאת כהתעניינות ברווחת בני האדם ובשירות האנושות, אהבה והוקרה לצדיקים, ונאמנות וציות למורה הרוחני. לשלבים אלו יש הערכים והתוצאות המתייחסים להם. אהבה למורה מושלם חי מהווה שלב ייחודי של דבקות, משום שהיא מומרת בסופו של דבר באהבה אלוהית (para-bhakti).

אהבה אלוהית

אהבה אלוהית איננה סתם התעצמות של דבקות. היא מתחילה היכן שהדבקות מסתיימת. בשלב האהבה האלוהית הדבקות איננה רק מכוונת לדבר אחד אלא היא גם מלווה בסערת רגשות קיצונית וכמיהה שאיננה פוסקת להתאחד עם האהוב. לזה נלווית חוסר תשומת לב אל הגוף וצרכיו, התבדלות מסביבת האדם, והתעלמות מוחלטת מאופן הופעתו או מביקורת – בה בעת שהדחפים האלוהיים של משיכה אל האהוב הולכים ותוכפים יותר מאי פעם. שלב עליון זה של האהבה הינו פורה ביותר משום שיעדו הינו אדם אלוהי שהוא התגלמות האהבה, ואשר יכול, כאהוב הנעלה מכל, להיענות לאוהב בצורה השלימה ביותר. הטוהר, המתיקות והיעילות של האהבה שמקבל האוהב מהמורה תורמים לערך הרוחני שאין מְשָׁלוּ השייך לשלב נעלה זה של האהבה.

הסרת הרשומעו"ת חלק שלישי: סילוק הרשומעו"ת

אהבת השוחר את המזרזה המושלם, הינה חשובה באופן מיוחד, משום שהיא מביאה לקשר עם המזרזה. באמצעות מגע כזה מקבל השוחר מהמזרזה רשמים שיש להם עוצמה מיוחדת לבטל רשמי עבר אחרים, ובכך משתנה כליל מגמת חייו. מקבל הרשמים עשוי לנטוש כליל הרגלי חיים ישנים ודרכי חשיבה. מגע כזה משנה ומרוקם את טיבם של החיים המקופחים ביותר. אדם עלול היה לנהל חי הוללות פוחזים מבלי לתת את הדעת על שום דבר פרט לסיפוק תשוקותיו הארציות. הוא עלול היה להילכד בצמאון לנכסים ולכוח, ללא שום אידיאל אחר זולת זה של עשיית ממון וצבירתו והתענגות על החיים.

רשמים הבאים
מהמורה משנים
את החיים

אולם, גם אדם שכזה, אשר איננו מסוגל לדמיין לעצמו בשום אופן את האפשרות להשתחרר מכבלי העולם הארצי, עשוי לגלות כי הרשומעו"ת אותן הוא מקבל ממגעיו עם המזרזה חזקות דיין כדי להוריד לתמיד את המסך על הרגלי החשיבה והקיום הישנים שלו, ולפתוח בפניו אופקים חדשים לגמרי של חיים נעלים וחופשיים יותר. הרשמים הנקלטים מהמזרזה עשויים להועיל באותה המידה לאדם משכיל ותרבותי שראיתו, בכל זאת, מוגבלת, שדמיונו מסוגל להעריך, במקרה הטוב, את יופיין של יצירות אמנות וספרות, ושאהבתו לזולת מצטמצמת לסביבתו הקרובה או לתחומי ארצו. אדם שכזה עשוי להתעלות למדרגות חיים נעלים יותר בהשפעת הרשמים שהוא קולט מהמזרזה.

המזרזה מסוגל להרים את השוחר ממדרגת השכלתנות הרגילה של התודעה למדרגת תודעה אשר יש בה השראה ואינטואיציה, ומכאן הלאה לרמה של הבנה והארה המגיעות לשיא בעת שהוא מתמזג עם האינסוף. עליה

סילוק מוחלט של
הרשומעו"ת באמצעות
התערבות המורה

זו של השוחר באה בד בבד עם התקדמותו מהמרחב הארצי אל המרחב האנרגטי (subtle sphere), מהמרחב האנרגטי למרחב הנפשי (mental sphere) ולבסוף מהמרחב הנפשי למצב החירות. בשלב האחרון כלול הסילוק המוחלט של כל הרשומעו"ת – הטבעיות והבלתי טבעיות, החיוביות או השליליות. אם נשתמש באנלוגיה של החוט הכרוך סביב המקל, התהליך הזה של סילוק הרשומעו"ת דומה לחיתוך החוט במספריים. מחיקת הרשומעו"ת כולן, הכלולה בשחרורה הסופי של התודעה מכל אשליה ושעבוד, לא תושג לעולם אלא בחסדו של המזרזה.

אולם התערבות פעילה שכזאת מצדו של המורה יוצאת מנקודת ההנחה שקיימים יחסים בלתי מאולצים בין השוחר לבין המורה, יחסים העשויים להיווצר אך ורק כשהשוחר מצליח להתמסר כליל למורה. ההתמסרות כוללת ציות לכל הוראות המורה, כשכל מאוויך ומעשיך מודרכים על ידיו והינם תוצאת צייתנותך להוראותיו, והוא נעשה אחראי להם באופן ישיר. וכך כשההתמסרות העצמית היא מוחלטת, האחריות להשתחררותך מהרשומעו"ת נופלת על כתפי המורה; ובתנאים חדשים אלה מסלק המורה את כל הרשומעו"ת שלך בזמן קצר ביותר.

הצייתנות למורה כפי שהיא בהתמסרות העצמית המלאה נחלקת לשני סוגים: צייתנות שכלתנית, וצייתנות כפשוטה. מבין שני סוגי הצייתנות האלה, הצייתנות השכלתנית באה קודם ומהווה הקדמה לצייתנות כפשוטה, שהיא פוריה יותר. אם השתכנעת באופן שכלי בגדולתו ובשלמותו של המורה, הרי תחוש אליו אהבה והוקרה, אולם אינך מסוגל לדבוק בהוראותיו כפשוטן. מאחר וההגיון מהווה את הבסיס לשכנוע שלך, אתה מגלה כי קשה להפריד בינו לבין הבנתך את המורה והוראותיו. מכיוון שהשניים קשורים באופן הדוק זה לזה מבלי יכולת להפריד ביניהם, אמונתך המבוססת על ההגיון מגבילה אותך לתחום הצייתנות השכלתנית. המורה מניח את התלמיד לנפשו במצבו זה, וכל "מנות" הצייתנות הניתנות על ידיו הופכות שכלתניות כדי שיתאימו לטעמו של התלמיד וליכולתו.

על ידי צייתנות שכלתנית למורה יכול אתה למחות את כל הרשומעו"ת שלך, בתנאי שפירושך ההגיוני להוראותיו ולדרך ביצועם יהיה כן. אולם תוצאות מהירות יותר תושגנה אם צייתנותך תהיה צייתנות כפשוטה. צייתנות כפשוטה הינה תולדת האמונה המוצקה והאהבה המעמיקה שאותן מעורר המורה אצל תלמידו מכוח קסמו האנושי. קרינת הזוהר השופעת וזרימת הטוהר והחסד של המורה אחראיות בעיקר ליצירת אמונה איתנה בלבו של התלמיד, אמונה המכינה אותו למלא נאמנה אחר מצוות המורה ככתבן וכלשונו – מבלי להתחשב אם יש בהן משום מתן סיפוק לרוחו הביקורתית.

צייתנות כפשוטה זו איננה כבולה אפילו על ידי הדרישה שהמשמעות הממשית של ההוראות תימצא בתחום תפיסתו השכלית של התלמיד והרי זה סוג הציות הטוב ביותר שלו ניתן לשאוף. באמצעות צייתנות פנימית וחסרת עוררין שכזו מתיישרים כל הקשרים המעוותים של תשוקותיך ורשומעותיך. בגלל צייתנות זו נוצר גם

קשר עמוק בין המזרח לתלמיד, והתוצאה היא שכל העת זורמות אל התלמיד ללא מעצורים ובאופן תמידי חוכמה ועוצמה רוחניות. בשלב זה נהפך התלמיד לבנו או לבתו הרוחניים של המזרח, ובהגיע השעה, הוא או היא ישתחררו מכל קשרי הרשומעו"ת האישיים שלהם. או אז ייהפך אדם נדיר כזה בעצמו למזרח.

תפקידו של המורה המושלם

למזרח המושלם, יש עמדה ועוצמה יחידות במינן. קיימות בעולם נשמות רבות שהן מתקדמות בנתיב הרוחני פחות או יותר, אולם רק בודדות חצו את כל ששת השלבים של רובדי התודעה הפנימיים והתאחדו עם המקור האינסופי של קיום, ידע ואושר עילאי. המזרח לא זו בלבד שהתנסה ברמות התודעה השונות, אלא הוא אף חודר ממש לעצם הווייתן של כל הנשמות משום שהוא התאחד עם האינסוף. הוא הציר של הפעילות הקוסמית. במובן מסוים אתה חב לו את כל מחשבותיך ומעשיך, שמחותיך ויגונותיך, קצפך וזעמך, כוחותיך וחולשותיך, נכסיד וויתוריך וכן אהבתך וכמיהתך. לא רק שהוא מצוי בכל הקיים אלא הוא גם בעל בקיאות מודעת בחוק הקוסמי של סיבה ומסובב ובפעילות המסובכת של רשומעו"ת הנשמות האינדיבידואליות. הגורמים לאושר או ליגון פרטיים, לחסד או לרשע, ידועים לו כמו שידועים לו הגורמים לשינויים ותהפוכות קוסמיים. כל ישות היא כספר הפתוח בפני כוח ההבחנה האינסופי של תודעתו השוכנת בכל. מאחר והוא מאוחד עם האינסוף, המזרח מחונן בכוחות בלתי מוגבלים, ובהרף עין הוא מסוגל למחות את כל רשומעו"ת הנשמה ולשחררה מכל ההסתבכויות והשעבוד.

טוב ורע

הגוף הנפשי האנושי איננו רק חווה התנסויות, אלא הוא גם מסוגל להעריך אותן בהתמדה. התנסויות מסוימות נראות כרצויות ואחרות כבלתי רצויות; חלק מההתנסויות נתפסות כגורמות לאושר ואחרות כמייסרות; יש התנסויות הנחשבות לנעימות ואחרות לבלתי נעימות. התנסויות מסוימות נתפסות כמגבילות את חיי האדם ואחרות כמובילות אותו אל בשלות וחופש. התנסויות אלה נראות כטובות ואחרות נחשבות לרעות. אלו הם הניגודים שנוצרו על ידי הדמיון האנושי כשזה בוחן את החיים מתוך נקודת ראייה מסוימת.

הערכת ההתנסות
באמצעות הניגודים

תפיסתו של האדם לגבי הרצוי והבלתי רצוי הולכת ומתפתחת ומשתנית על פי טבע התשוקות השולטות בכיפה בכל רגע נתון. אולם כל עוד קיימת תשוקה כלשהי בגופו הנפשי, הוא נדחף להערכת התנסותו ביחס לאותה תשוקה ולחלקה לשניים: החלק האחד תורם לסיפוקה ולפיכך הוא רצוי, והשני נוטה לסכל את סיפוקה ולפיכך הוא בלתי רצוי. במקום להתמודד עם החיים ועם כל אשר נלווה אליהם ללא ציפיות, הסתבכויות או השתמטויות, יוצר הגוף הנפשי קנה מידה לחלוקת החיים לניגודים – האחד נתפס כרצוי והאחר כבלתי רצוי.

הרצוי והבלתי רצוי

מבין כל הניגודים שנוצרו בידי הגוף הנפשי האנושי, החלוקה בין טוב לרע הינה בעלת המשמעות הרבה ביותר מהבחינה הרוחנית. היא מבוססת על כמיהתו של האדם להשתחרר ממגבלות כל התשוקות. ההתנסויות והמעשים המגדילים את כבלי התשוקות הינם רעים, ואותם התנסויות ומעשים הנוטים לגאול את הגוף הנפשי האנושי מתשוקות מגבילות נחשבים כטובים. מאחר והתנסויות ומעשים טובים קיימים גם ביחס לתשוקה, הריהם כובלים באותו האופן שעושים מעשים והתנסויות רעים. כל הכבלים עשויים להעלם בפועל אך רק בשעה שכל התשוקות תעלמנה. לפיכך, החופש האמיתי יושג בעת שהטוב והרוע יאזנו זה את זה ויתמזגו כל כך זה בזה עד שלא יותר שום מרחב כלשהו לבחירה על ידי העצמיות המוגבלת של התשוקה.

גם הטוב
מתייחס לתשוקה

למרות העובדה שאצל בני האדם התודעה מפותחת לגמרי, מוצא בה האדם כמות עודפת של יסודות שליליים; מאחר ובשלבם הקדם האנושיים של ההתפתחות פועלת התודעה

האדם מתחיל עם
רשומעו"ת חייתיות

בעיקר תחת נטיות מגבילות כמו תאוות בשרים, חמדנות וכעס. ההתנסויות והמעשים שנוצרו ונתקיימו על ידי נטיות אנוכיות מסוג זה השאירו את רישומם על גוף נפשי בהתהוות, וזה אוצר בקרבו רשמים אלו באותו האופן ששרט צילום מנציח את תנועת השחקנים. לפיכך קל להיות רע וקשה להיות טוב. החיים החייתיים, שמהם צומחת התודעה האנושית, מודרכים בעיקר על ידי תאוות חייתיות, חמדנות חייתית וכעס חייתי – הגם שחיות מסוימות מפתחות לעתים את התכונות הטובות של הקרבה עצמית, אהבה וסבלנות. אם כל הרשומעו"ת החייתיות שהצטברו היו רעות ואף לא אחת טובה, הרי שהופעת הנטיות הטובות בתודעה האנושית לא הייתה אפשרית.

למרות מה שאחדות מהרשומעו"ת החייתיות הינן טובות, מרביתן רעות; לפיכך, מלכתחילה מוצאת עצמה התודעה האנושית כפופה לדחפים רבי עוצמה שברובם הם רעים. כבר מתחילת ההתפתחות האנושית, מורכבת בעיית השחרור מטיפוח רשומעו"ת טובות ופיתוחן כדי שתכסינה ותסלקנה את מצבורי הרשומעו"ת הרעות. טיפוח הרשומעו"ת הטובות מושג על ידי אימוץ התנסויות ומעשים המנוגדים לאלו ששררו בחיים החייתיים. היפוכה של התאוה היא האהבה, היפוכה של החמדנות היא הנדיבות, והיפוכו של הכעס הוא סובלנות או סבלנות. באמצעות המאמץ לדבוק באהבה, בנדיבות ובסובלנות, יכול האדם למחות את הנטיות של תאוה, חמדנות וכעס.

הצורך בטיפוח
רשומעו"ת טובות

התהליך הכללי של ההשתחררות העצמית ממגבלות הרשומעו"ת חייב איפוא להיות מלווה בתהליך של נטישת הרוע לטובת הטוב. אולם אם יקרה והאדם יהיה טוב או רע ברגע נתון – דבר זה תלוי בדחף של הרשומעו"ת שלו שאיננו בר כיבוש. מזווית ראייה זו החוטא והקדוש שניהם כאחד הינם מה שהם על פי החוקים הפועלים ביקום. לשניהם אותה ההתחלה ואותו הסוף.

חוטא וקדוש

אין צורך להכתים את החוטא בתו קלון של חרפת עולם, ואל לקדוש להתפאר בהשגיו המוסריים. שום אדם, יהיה קדוש כאשר יהיה, לא השיג את פסגת המעלות המוסריות אלא אם כן התנסה קודם לכן בחיים של כישלונות מוסריים; ואין אדם שיהיה כה רע עד כי לא יוכל להשתפר ולהיות טוב. כל אחד, מושחת ככל שיהיה, יכול להשתפר בהדרגה עוד ועוד עד שיהפך למופת הטוב ביותר לכלל האנושות. קיימת תמיד תקווה לכל אחד; ואף אחד איננו אבוד לגמרי, ואל לו להתייאש. בכל מקרה העובדה היא שהדרך אל האלוהי טמונה בהסתלקות מהרוע ודבקות בטוב.

העצמי המוגבל
מתקיים גם
ברשומעו"ת טובות
וגם ברעות

ההתגלות ההדרגתית של הטוב מביאה בעקבותיה אהבה,
נדיבות לב ושלוות נפש. הרשומעו"ת הטובות שנצטברו
על ידי ההתגלויות של תכונות אלו חופפות ומאזנות את
הרשומעו"ת הנגדיות הרעות של תאוה חמדנות וכעס.

כשמתקיימים איזון וחפיפה מדויקים בין הרשומעו"ת הטובות והרעות, נעלמים
בבת אחת שני הסוגים ונוצרת האצת התודעה ממצב השעבוד למצב החופש. שני
הצדדים – הזכות והחובה – חייבים להיות שווים בדיוק נמרץ אם חפצים אנו
לסגור את החשבון. אולם בדרך כלל או שצד החובה גדול יותר או שצד הזכות גדול
יותר, והחשבון ממשיך להתגלגל.

חשוב לציין כי החשבון ממשיך להתגלגל לא רק כתוצאה מיתרת חובה עודפת,
אלא גם מיתרת זכות עודפת. אפשר לסגור אותו רק כאשר שני הצדדים יאזנו זה
את זה. בתחום הרשומעו"ת איזון שכזה הינו אירוע נדיר משום שבכל רגע נתון, או
שגוברות הרשומעו"ת הטובות או שגוברות הרשומעו"ת הרעות. כשם שהחשבון
עשוי להמשיך ולהתגלגל בגלל עודף בין אם מצד הזכות ובין אם מצד החובה, כך גם
חיי העצמי המוגבל מתמשכים ונזונים מחמת עודף של רשומעו"ת רעות או טובות.
העצמיות המוגבלת יכולה להשתוות בגלל הרשומעו"ת הרעות כמו גם הטובות.
מה שנחוץ לצורך הכחדתה הסופית הינו איזון וחפיפה מדויקים של הרשומעו"ת
הרעות והטובות.

איזון וחפיפה
הרשומעו"ת
הטובות והרעות

בעיית האיזון והחפיפה המדויקים של הרשומעו"ת הטובות
והרעות איננה בעיה חשבונית של התאמת כמויות שוות.
אילו הייתה זו בעיה פשוטה של כמויות שוות היא הייתה
נפתרת אך רק באמצעות צבירה שקדנית של רשומעו"ת

טובות. אם תהליך צבירת הרשומעו"ת הרעות היה נחלש או נפסק, ואם בד בבד
תימשך צבירת הרשומעו"ת הטובות ללא הפסקה ובקצב מוגבר, הרי שבמוקדם או
במאוחר היה הטוב משיג כמותית את הצטברות הרוע; והם היו מביאים לאיזון
הנדרש. לצורך גאולת התודעה חייבות הרשומעו"ת הטובות והרעות לא רק לאזן זו
את זו בעוצמתן, אלא גם חייבת להיות חפיפה מדוקדקת של ניגוד אחד על משנהו.
לפיכך, במובן מסוים, הבעיה הניצבת בפני כל מרכז תודעה הינה בעיה ייחודית
המתייחסת למיגוון האיכותי של טבע הרשומעו"ת המצטברות.

המרת האנו
לרשומעו"ת
טובות

אם תימשך צבירת הרשומעו"ת הטובות ללא התחשבות
במרקם הייחודי של הרשומעו"ת הקיימות, קיימת
האפשרות כי ייווצר עודף של רשומעו"ת טובות המצטברות
בכיוונים מסוימים, לצד קיומן של רשומעו"ת רעות מסוג

אחר. לדוגמא, באמצעות התענות עצמית וסוגים קשים של הסתגפות עשויות להעלים צורות מסוימות של התמכרות; אולם צורות אחרות של התמכרות עלולות להיוותר כשהן בלתי מושפעות מתרגילים אלו והן עלולות להמשיך ולהתקיים. לא רק שהשחר עלול להתעלם מצורות ההתמכרות שנותרו בלתי מושפעות, אלא הוא גם עלול להמשיך בתרגולים של התענות עצמית וסגפנות מחמת הכח הדוחף של הרשומעו"ת שנוצרו בידי תרגילים אלו ממש. במקרים כאלו נוצר עודף של רשומעו"ת טובות מבלי להכחיד את האגו המוגבל. אפילו אם הצורות האחרות של התמכרות שנותרו בלתי מטופלות תכחדנה בסופו של דבר, עלול האגו לעבור לרשומעו"ת טובות חדשות אלו ולהמשיך ולחיות דרכן.

הצורך בוויסות הרשומעו"ת
גאולה איננה עניין של איסוף סתמי של תכונות טובות; היא מחייבת ויסות נכון של הרשומעו"ת. כל מרכז תודעתי נמשך באופן בלתי מודע אל הגאולה הסופית של הגשמת האמת, ובגוף הנפשי קיימת נטייה טבעית להזמין לעצמו את אותו ניגוד ההולם את הצרכים הרוחניים של הנסיבות. אולם אין זה תהליך מכאני ואוטומאטי שאפשר לעוזבו לנפשו במנותק ממאמץ נכון ומתאים מצדו של השוחר. לעתים תכופות מאוד מגלה השוחר כי אין באפשרותו לכוון אל הצרכים האמיתיים אלא אם נפלה בחלקו הזכות המיוחדת של עזרת המזרזה המושלם שאיננה מאכזבת, ואשר רק לו הראייה הישירה והבלתי מוטעית של מה שנחף בדיוק בכל מקרה ומקרה.

כלאו של הטוב
התברר לנו כי רשומעו"ת טובות יכולות להוות אמצעי להמשכת חיי העצמי המוגבל. כשמאן דהוא רואה עצמו כטוב ולא כרע, הוא עסוק בחיזוקים עצמיים באמצעות ההזדהות עם אמונה שכזאת, שהיא המשכיות הקיום הנבדל בצורה אחרת. במקרים מסוימים קשה ביותר לפרק את המשכן החדש הזה שכוון האגו לעצמו, משום שההזדהות העצמית עם הטוב הינה לעתים קרובות שלימה יותר מאשר ההזדהות העצמית עם הרוע, משום שבשעה שתופס האדם כי הרוע הינו רע, אחיזתו על התודעה מתרופפת. הרפיית לפיתתו של הטוב מעלה בעיה קשה יותר, משום שהטוב מתלבש באצטלא מתעתעת של הצדקה עצמית באמצעות ניגוד המועדף על פני הרוע. ברם, במרוצת הזמן נמאס לשוחר בית כלאו החדש, ולאחר שהגיע לתפיסה זו הוא מוותר על קיומו הנבדל על ידי התעלות מעבר לשניות של טוב ורע.

השוואת הטוב עם הרוע
האגו מחליף את משכן ההזדהות עם הרוע לטובת משכן ההזדהות עם הטוב משום שהאחרון מעניק לו תחושה של

מרחב גדול יותר. במוקדם או במאוחר נוכח השוחר לדעת כי המשכן החדש הינו מיגבלה לא פחות קטנה. או אז הוא מגלה כי תהליך ההיחלצות ממנו הינו קשה פחות מתהליך ההיחלצות מהמשכן הקודם של ההזדהות עם הרוע. הקושי ביחס למשכן הרוע איננו להגיע להבנה כי הוא מהווה מיגבלה אלא בפרוקו הממשי לאחר שמשיגים הבנה שכזאת. הקושי שביחס למשכן הטוב איננו כל כך בפרוקו, כמו הבנה שהוא למעשה מהווה מיגבלה. פער זה נוצר משום שהרשומעו"ת החייתיות מושרשות בחוזקה רבה יותר מחמת מקורן הקדום וזמן צבירתן הארוך. חשוב לציין כי הטוב כובל באותה המידה כמו הרוע, הגם שאת כבלי הטוב קל יותר להסיר לאחר שהם נתפסו כמהווים מיגבלה.

האגו מתקיים בין אם באמצעות רשומעו"ת טובות ובין אם באמצעות רשומעו"ת רעות, או מתוך ערבוביה של רשומעו"ת טובות ורעות. לפיכך גאולת התודעה מכל הרשומעו"ת יכולה להתרחש בין אם באמצעות הרשומעו"ת הטובות המאזנות והחופפות את הרעות; או באמצעות רשומעו"ת טובות אחדות המאזנות וחופפות את הרעות, ורשומעו"ת רעות אחדות המאזנות וחופפות את הטובות. אם הצלחת מלוכלכת אתה יכול לנקותה על ידי סיבונה בסבון ושיטיפתה במים. הרי זה דומה לרשומעו"ת טובות החופפות את הרעות. אם הצלחת מלאה בשומן, הרי שדרך אחת להפטר מהשומן היא לכסותה באפר ואז לשטוף אותה במים. אפר הינו אחד החומרים חסרי השומן ביותר בעולם, ולמעשה, במובן מסוים, ההפך משומן; לכן כשבוזקים אפר על צלחת משומנת, הרי שקל לנקותה. הרי זה דומה לרשומעו"ת רעות החופפות רשומעו"ת טובות.

אנאלוגיות לגבי
רשומעו"ת חופפות

כשמתקיימים איזון וחפיפה מדויקים של הרשומעו"ת הטובות והרעות, שתיהן נעלמות; והתוצאה היא שמה שנשאר הוא גוף נפשי נקי מרבב שדבר איננו רשום עליו ולפיכך משקף את האמת כפי שהיא ללא סילופים. דבר אינו נרשם לעולם על הנשמה. הרשומעו"ת מצטברות על הגוף הנפשי ולא על הנשמה. הגוף הנפשי נשאר תמיד ללא רבב, אולם רק בעת שהוא מהווה מראה צלולה הוא מסוגלת לשקף את האמת. כשהרשומעו"ת הטובות והרעות נעלמות גם יחד, רואה הגוף הנפשי את הנשמה האלוהית. זוהי הארה.

הגשמת האלוהיות
חופשייה מרשומעו"ת
והיא מעבר לטוב
או לרע

למרות זאת, ראיית הגוף הנפשי את הנשמה האלוהית, אינה דומה לידיעת הנשמה האלוהית את עצמה, משום שהנשמה האלוהית איננה הגוף הנפשי אלא היא אלוהים, שהינו מעבר לגוף הנפשי. לפיכך, אפילו לאחר שראה הגוף הנפשי את

הנשמה האלוהית, עלִין להתמזג בנשמה האלוהית אם חפצה הנשמה לדעת את עצמה כאמת. דבר זה הוא הגשמת האלוהיות. בשלב זה הגוף הנפשי עצמו על כל רשומעותיו הטובים והרעים נעלם. זהו השלב שמעבר לגוף הנפשי, ולפיכך הריהו גם מעבר להבחנה בין טוב לרע. מזווית הראיה של מצב זה שוררת רק הוויה אחת שלא ניתן לחלקה – המאופיינת על ידי אהבה, שלווה, אושר עליון וידע אינסופיים. העימות החוזר ונשנה בין טוב לרע נעלם כליל משום שלא קיים שום טוב או רע, רק החיים האלוהיים חובקי-הכל שאין לחלקם.

אלימות ואי-אלימות

לאדם יש נטייה לדבוק בסיסמאות ולהניח למעשיו להקבע על ידיהן כמעט באופן מכאני, מבלי להביא את מעשיו בקו אחד עם רוח הדברים המגולמת במלים אלו. למלים יש מקום ושימוש המיוחדים להם בחיינו; אולם כדי שהמעשה יהיה נכון הכרחי הדבר לנתח ולקבוע בזהירות את המסר שמלים אלו מנסות להעביר. מבין המלים שיש לחקור אותן באופן מעמיק שכזה למעט מהן אותה מידה של חשיבות כמו "אלימות" ו"אי-אלימות". יש להן השלכה ישירה על האידיאולוגיות המעצבות לא רק פעולות מסוימות אלא גם את מהלך החיים בכללותו.

אל מעבר למלים

חיים רוחניים הם עניין של הבחנה ולא של הסתגלות מכאנית אל כללים, גם כאשר כללים אלה נועדו לשרת את הערכים הנעלים ביותר. חיים רוחניים פירושם הבנה שהיא מעבר לכל המילים או הנוסחאות. לכל המלים והנוסחאות יש נטייה להגביל את האמת. לפיכך, אנשים השואפים לחשוף את הרוח המסתתרת בנוסחאות אלו, חייבים, לעתים קרובות, לפתוח בחקירה מדוקדקת של העקרונות המנוסחים ולהשלים חקירה זאת באמצעות קיום מגע רצוף עם דוגמאות מוצקות שנלקחו מהחיים. דבר זה נכון במיוחד לגבי אותם עקרונות מנחים שהתנסחו על ידי המושגים המנוגדים של אלימות ואי-אלימות.

ההבנה הרוחנית
מרחיקה לכת
מעבר להתנסחויות

המלים "אלימות" ו"אי-אלימות" בהתייחסויות רגילות, קשורות לאותם מצבים מגוונים בחיים המעשיים ששום הצגה של נושאים אלו אינה יכולה להיות שלימה אלא אם היא תיקח בחשבון מצבים מגוונים אלו ותשתמש בהם כנקודת התחלה. על כל פנים, לשם הביאור, אין צורך למצות מספרית את כל מגוון האפשרויות שניתן להקיפן באמצעות מלים אלו. די אם נבחן כמה מהמצבים המייצגים ביותר. מצבים אלה המתוארים להלן נבחרו בשל יכולתם להטיל אור רב על הערכים הבסיסיים המתמקדים סביב המושגים של אלימות ואי-אלימות.

מצבים מייצגים

מצב מספר 1. נניח כי אדם שאיננו יודע לשחות נפל לאגם והחל לטבוע, ובסמוך נמצא אדם נוסף המיטיב לשחות והחפץ להצילו. האדם הטובע נוטה להאחז נושאות באדם הבא להצילו; ואחזתו הינה בדרך כלל כל כך אמיצה עד

דוגמת האדם
הטובע

שלא ניתן להציל את הטובע, ואולי גם המציל עלול לטבוע. האדם החפץ להציל את האדם הטובע חייב לפיכך להכותו עד שיאבד את הכרתו לפני שיוכל לעזור לו. הכאתו של האדם הטובע בנסיבות שכאלה איננה יכולה להחשב כאלימות או כאי-אלימות.

דוגמת הניתוח
מצב מספר 2. נניח שאדם סובל ממחלה כלשהי שניתן לרפאה אך ורק באמצעות נתוח. לפיכך, כדי לרפא חולה מתייסר זה וכמו כן כדי להגן על אחרים מפני הדבקות מהזיהום, רופא מנתח חייב להסיר את החלק הנגוע. חיתוך זה של הגוף בסכין איננו יכול להחשב אף הוא כאלימות או כאי-אלימות.

דוגמת המדינה התוקפנית
מצב מספר 3. נניח כי מדינה תוקפנית פולשת למדינה חלשה למטרות אנוכיות; ומדינה אחרת, המודרכת אך ורק מכח הרצון האצילי להציל את המדינה החלשה, מתנגדת לפלישה תוקפנית זו באמצעות כח צבאי. מלחמה להגנת המדינה החלשה איננה יכולה להראות כאלימות או כאי-אלימות, אלא ניתן לכנותה כאלימות בלתי אלימה.

דוגמת הכלב השוטה
מצב מספר 4. קרה וכלב שוטה השתולל ברחוב והכלב עלול היה לנשוך כמה מילדי בית ספר, והמורים בבית הספר הרגו את הכלב על מנת להגן על הילדים. השמדת הכלב השוטה כרוכה באלימות, אולם אין בה שנאה.

דוגמת אי-האלימות של החזק
מצב מספר 5. נניח שאדם בעל גוף חזק הושפל וספג יריקות מאדם חצוף ועם זאת חלש. ונניח כי האדם החזק המסוגל למחוץ את החצוף, לא רק שנמנע מכך, אלא גם מסביר לו בקור רוח את בשורת האהבה. פעולה שכזאת מביעה אי-אלימות, אולם זו אי-אלימות של החזק.

הצורך בהתבוננות מדוקדקת
שלושת המצבים הראשונים שהוזכרו לעיל מדגימים בבירור כי השאלה אם מצב מסוים מרמז על אלימות או על אי-אלימות לא תוכרע אלא באמצעות כניסה להתעמקויות מדוקדקות וקפדניות ביחס לפרטים המורכבים של הנסיבות והמניע הגורם לפעולה. שני המצבים האחרונים מראים כי אפילו במקום שנרמז בו על אלימות או על אי-אלימות, גורמים מסוימים אחרים מעניקים משקל יתר לדברים שמעבר למובן הפשוט המוצמד למלים "אלימות" ו"אי-אלימות".

הערות למקרה
האדם הטובע

נתוח מפורט של מצב מספר 1 מראה כי למרות מה שכרוך בו שימוש בכח מבלי לקבל לכך הסכמה מוקדמת מהקרבן, הרי שהמניע היה הצלת האדם הטובע. השימוש בכח ללא הסכמת האדם עליו הוא מופעל עשוי להחשב כמקרה של אלימות. אולם נעשה שימוש בכח לטובת האדם הטובע ללא שום רצון לפגוע בו או לגרום לו נזק ומבחינה זו ניתן לומר כי אין זה מקרה של אלימות. במובנים מיוחדים אלו ניתן לומר כי במצב האמור כרוכים אלימות ואי-אלימות חליפות; אולם במובן הרגיל של המלים לא ניתן לראות מקרה זה לא כאלימות ואף לא כאי-אלימות.

הערות למקרה
הניתוח

מצב מספר 2 שונה במקצת. גם כאן נעשה שימוש בכח (אפילו עד לחתוך הגוף), הנעשה לטובת החולה. אולם ברוב המקרים החולה נותן את הסכמתו המוקדמת לניתוח. יתר על כן, הניתוח נועד לא רק להגן על החולה מפני החמרת המחלה, אלא גם להגן על הסביבה בפני הפצת הזיהום. השימוש בכח במקרה זה נובע מהמניע של עשיית טוב חסר פניות, הן לחולה והן לרבים אחרים העלולים לבוא במגע עימו. מאחר ואין כוונה לגרום לחבלה, הרי שהשימוש בכח איננו נחשב לאלימות במובנה הרגיל. ואף לא ניתן לראותו בבירור כאי אלימות, משום שזהו מקרה ברור של חיתוך איבר בגוף חי.

הערות למקרה
האומה התוקפנית

מצב מספר 3 גם הוא מעניין ומאלף מאוד. כאן הלוחמה כרוכה בהושטת עזרה מפני תוקפנות, ללא מניע אנוכי או עניין אישי, אלא אך ורק לצורך הגנת האומה החלשה. דבר זה עלול לגרום לנזק רב לאומה התוקפנית ואפילו לחורבנה, והשימוש בכח לא רק שאיננו תלוי בהסכמת התוקפן אלא הוא בבירור מנוגד לרצונו המודע. אפילו בנסיבות אלה אין לנו מקרה ברור של אלימות. למרות הפציעות והנזק הכרוכים בכך, השימוש בכח איננו אך ורק לטובת האומה החלשה, שהינה הקרבן, אלא גם במובן חשוב מאוד הוא מיועד גם לטובת האומה התוקפנית עצמה. שכן תוך כדי ההתנגדות לתוקפנותה, היא תיגמל בהדרגה מחולשתה הרוחנית או מהנגע של נטייתה לפלוש לאומות חלשות ולנצלן. אלימות זו איננה אלימה למעשה, ולפיכך היא מכונה אלימות בלתי אלימה.

השוואה בין אומה
תוקפנית לניתוח

המקרה של מלחמה נגד אומה תוקפנית דומה ביותר למיקרה ניתוח איבר נגוע בגוף. במקרה של מאבק באומה התוקפנית, נראה כי טובת האומה החלשה הינה התוצאה

הראשונית וטובת האומה התוקפנית (אשר נגדה מופעל כח) נראית כתוצאה משנית. במקרה של הניתוח, טובת החולה (עליו מופעל כח) נראית כתוצאה הראשונית וטובת הסביבה נראית כתוצאה משנית. אולם זהו רק הבדל קטן מבחינת התועלת; כששני המצבים נבדקים בקפידה ומושויים זה לזה, נמצא כי שניהם מסייעים במידה שווה לטובת המושא להפעלת הכח כמו גם לרבים אחרים המעורבים במצב.

הגנת החלש מהווה צורה חשובה של שירות בלתי אנוכי, והינה חלק מההתאמנות הרוחנית (karma-yoga), או היוגה של הפעילות. השימוש בכח, כשהוא נחוץ למטרה זו, מוצדק לחלוטין כאמצעי שאין לו תחליף להשגת המטרה הנכספת הזאת. אולם כל מלחמה הנערכת לשם הגנת החלש חייבת להיות נקיה מכל מניעים אנוכיים או משנאה על מנת שתהיה לה חשיבות רוחנית טהורה. הרי זה דומה למקרה שבו נחלץ אדם להגנת אשה המותקפת על ידי פושע למטרות נתעבות – ובכך הוא מציל את כבוד האשה וחייה, מעניש את הפושע ואף גורם לו להתחרט.

הגנת החלש מהווה סוג של שירות בלתי אנוכי

מצב מספר 4 הינו מיקרה ברור של אלימות, ובכל זאת היא מוצדקת, שהרי אין בה שינאה, וכל כוונתה להעדיף את טובת הילדים, שעלולים להיות מותקפים על ידי הכלב השוטה. המיקרה של האדם החזק הנושא נאום תוכחה במקום לחפש נקמה (מיקרה מספר 5) מרמז על אי-אלימות, אולם אין זה מיקרה של העדר תגובה. אין בו משום אדישות או חולשה אלא כל כולו עוצמה ופעולה יוצרת אמיתית שאין בה עניין אישי. זהו אי-האלימות של החזק.

הערות למקרים של כלב שוטה ואי-אלימות של החזק

הניתוח המדוקדק וההשוואה של המיקרים השונים שלעיל מגלים את העובדה כי בעיות הכרוכות באלימות ובאי-אלימות – הצדקתן או היפוכן, הוכחת ערכן האמיתי או העדר ערך זה – לא תוכרענה באמצעות הכרזה רשמית על כלל אוניברסאלי. כרוכים בהן עניינים עדינים ורוחניים רבים ואף משמעויות לא מעטות. הבנה נכונה של מעמד האלימות ואי-האלימות במערכת הערכים הרוחניים דורשת הבחנה נכונה של משמעות תכלית הקיום. לפיכך, לא תהייה הפעולה מודרכת על ידי סיסמאות כלשהן (תהינה מפוצצות כאשר תהינה) המבוססות על רעיונות חלקיים ובלתי מספקים אודות אלימות כפשוטה או אי-אלימות כפשוטה. עליה להיות שפיעה ספונטאנית של אהבה אלוהית, הנעלה על השניות, ושל הבנה רוחנית, הנעלה על הכללים.

ההבנה הרוחנית נעלה על הכללים ודורשת אהבה אלוהית

הסבר נרחב יותר על אלימות ואי-אלימות

אי-אלימות

א.

אי-אלימות פשוטו כמשמעו

(מבוסס על אהבה אלוהית).

כאן רואה האדם את הכל כחלק מעצמיותו והוא מתעלה אל מעבר לידידות ולאיבה גם יחד. אף לא מחשבה אלימה אחת תחדור למוחו ותהיינה הנסיבות אשר תהיינה.

ב.

אי-האלימות של האמיץ

(מבוסס על אהבה טהורה לאין שיעור).

דבר זה מתייחס לאנשים שאף על פי שאינם חשים עצמם מאוחדים עם הכל באמצעות ההגשמה הממשית של עצמיותם, אינם רואים שום איש כאויבם. הם אף מנסים לרכוש את לב התוקפן באמצעות האהבה ויאבדו את חייהם אם יותקפו, לא מחמת פחד אלא מתוך אהבה.

אלימות.

ג.

אלימות בלתי אלימה

(מבוססת על אהבה ללא גבול).

אלימות הננקטת אך ורק כדי להגן על החלש, כשאינ מדובר בהגנה עצמית או במניע אישי, הינה אלימות בלתי אלימה.

ד.

אלימות לא אנוכית.

(מבוססת על אהבה אנושית מוגבלת).

כאן האלימות נעשית כהגנה עצמית, ללא שום מניע אנוכי, כאשר האדם מותקף בצורה בוגדנית. לדוגמא, כשכבודה של האם עלול להיות מחולל על ידי אדם תאוותני, הבן מגן על כבוד אמו. גם בעת שכבוד האומה מונח על כף המאזניים והיא מותקפת על ידי אויבים, המאמץ הלא אנוכי של האומה להגנתה העצמית מהווה אלימות לא אנוכית.

ה.

אי-האלימות של מוג הלב.

(מבוסס על חולשה תהומית של אופי ורוח).

לקבוצה זו משתייכים אלה שאינם מתנגדים לתוקפנות מחמת פחדנות לשמה וללא שום סיבה אחרת.

ו.

אלימות אנוכית.

(מבוססת על שנאה ותאוה).

כשאלומות מופעלת ממניעים אנוכיים על ידי פרט או אומה במטרה להשיג כח ומטרות אנוכיות, וכדומה לזה, היא מכונה אלימות אנוכית.

אי-אלימות פשוטו כמשמעו הינו אהבה אינסופית. זאת היא תכלית החיים. משהושג השלב הזה של אהבה אלוהית טהורה, מאוחד השוחר הרוחני עם האלוהים. כדי להגיע למטרה זאת חייבת להיות כמיהה עזה, והשוחר שיש לו כמיהה כזאת להגשמת השלב העילאי חייב להתחיל בתרגול של מה שמכונה אי-האלימות של האמיץ. דבר זה חל על אלה שאינם רואים בשום אדם אויב, למרות העובדה שעדיין לא התאחדו עם הכל באמצעות הגשמת האלוהיות ממש. הם מנסים לרכוש גם את לבב התוקפן באמצעות האהבה ויעדיפו לאבד את חייהם אם יותקפו, לא בשל פחד אלא מתוך אהבה.

כפי שהוזכר לעיל, אי-האלימות של האמיץ מתאים לאותם אנשים בעלי כמיהה עזה להשיג את השלב הנעלה. כמיהה שכזאת לא תימצא בקרב ההמונים. לפיכך, אם הכוונה תהיה להוביל את ההמונים לשלב חוסר האלימות הטהור, הכרחי להכניס מלכתחילה לאי-האלימות של האמיץ. כדי להשיג מטרה זו בצורה מעשית יש לשכנעם בתחילה לדבוק בעיקרון האלימות הבלתי אלימה – זאת אומרת, אלימות המופעלת אך ורק להגנת החלש ללא שמץ מניע אנוכי כלשהו.

בעתות מלחמה ממש, כאשר ההמונים נתפסים בלתי מוכנים, אין חשק בלבם להאזין לעצות בדבר הכמיהה העזה להשיג את התכלית הנעלה של החיים. הדרך המעשית היחידה להובילם בסופו של דבר אל המטרה, היא להתחיל ולהטביע בנפשם את עקרון האלימות הבלתי אלימה ובהדרגה להרגילם לאי-האלימות של האמיץ. ניסיון מוקדם מדי להחדיר בהמונים הבלתי מוכנים לכך את אי-האלימות של האמיץ תוך כדי המלחמה, לא זו בלבד שייכשל אלא אף יגרום לסכנה החמורה של כניעה לאי-האלימות של מוג הלב, זאת אומרת, ההמונים לא יתנגדו לתוקפנות מפחדנות לשמה ולא משום סיבה אחרת.

כמו כן ניתן לחנך את ההמונים ולכוונם אל אי-האלימות של האמיץ באמצעות הטייתם לעקרונות האלימות הלא אנוכית במקום לאלו של אלימות בלתי אלימה. אלימות לא אנוכית הינה אלימות המתבצעת כצעד של הגנה עצמית כשאנו מותקפים בצורה בוגדנית. שום מניע אנוכי אחר איננו יכול להצדיק את האלימות. וכך, לדוגמא, כשכבוד האם עלול להיות מחולל על ידי פושע תאוותני והבן קם להגן עליה תוך שימוש באלימות, הרי שניתן לומר כי הוא נוקט עיקרון של אלימות לא אנוכית. באופן דומה, בעת שכבוד האומה מונח על כף המאזנים והיא מותקפת על ידי אויבים, הרי שהמאמץ הלאומי הלא אנוכי להגנה עצמית הינו אלימות לא אנוכית. מאחר ושמצא אנוכיות נמצא כאן (משום שהאם היא אימו של האיש), הרי שהאהבה המתבטאת כאן הינה אהבה אנושית מוגבלת.

אי-האלימות של מוג הלב, הינו הרה אסון, כפי שהוסבר לעיל. כך גם האלימות האנוכית, דהיינו, אלימות מתוך מניעים אנוכיים המבוצעת בידי אנשים או מדינות על מנת להשיג כח או מטרות אנוכיות אחרות.

יש איפוא לתת את הדעת כי בה בשעה שאי-אלימות טהור פשוטו כמשמעו, הינו תכלית החיים, תכלית זו חייבת להיות מושגת על ידי שוחרי אלוהים אינדיבידואליים באמצעות הדבקות באי-האלימות של האמיץ. ההמונים שאין להם הכמיהה הלוהטת הדרושה להתמזגות עם הזוויה, חייבים להיות מודרכים באופן הדרגתי כלפי תכלית זאת מתוך העקרונות של אלימות לא אלימה או אלימות לא אנוכית, בהתאם לנסיבות. לסיכום, יש להבין על נכוחה כי אלימות לא אלימה ואלימות לא אישית אינן אלא אמצעים להשגת תכלית החיים – במלים אחרות, אי-אלימות ללא כחל וסרק, או אהבה אינסופית. אין לערבב בין האמצעים לבין תכלית החיים או להתבלבל ביניהם.

המניע והתוצאה נשפטים תמיד בהסכמה כללית אם הם טובים או רעים. לדוגמא, אי-האלימות של האמיץ ואי-האלימות של מוג הלב שניהם כאחד מהווים אי-אלימות. אולם מזווית הראיה של הכח המניע שמאחוריה, אי-האלימות של האמיץ נובע מאהבה ואילו אי-האלימות של מוג הלב נובע מפחדנות, שהיא היפוכה של האהבה. בעוד שבתור שני סוגים של אי-אלימות אין הם מנוגדים זה לזה, מניעיהם מנוגדים זה לזה לאין שיעור. המניע שמאחורי אי-האלימות של האמיץ הינו איבוד חייו כדי לזכות באהבה אינסופית; אולם המניע שמאחורי אי-האלימות של מוג הלב הינו להציל את חייו, דבר המקנה לו בוז עולם. לפיכך את אי-האלימות של מוג הלב נשים תחת הכותרת "חוסר אהבה", בה בשעה שאת אי-האלימות של האמיץ נכתיר "אהבה".

אלימות לא אלימה איננה מוצבת תחת הכותרת של האהבה, אלא תחת הכותרת של "חובה" – חובה הנעשית באופן לא אנוכי למען אחרים לפי ההתאמנות הרוחנית – הקשורה, בסופו של דבר, עם האהבה האינסופית, אולם היא מונעת מכח האהבה האנושית.

לא ניתן לחסל את ההבדל שבין שני הכוחות המנוגדים הללו, אולם אפשר להמיר כח אחד במשנהו כאשר הוא מבוטא כהלכה ובאמצעות הערוצים המתאימים. מזון המוגש בצורה שגויה הופך לרעל, בה בשעה שרעל (כמו סטריכנין) המוגש במנות זעירות כתרופה עשוי להביא מזור לעצבים. הגם שמזון כשלעצמו אינו נהפך לרעל ולהיפך, הרי שהפעולה והתוצאה ניתנות להמרה בהתאם לאופן השימוש.

עשייה ואי עשייה

כל מעשה כובל את התודעה, למעט אותם מעשים שתוכננו בתבונה כדי להגיע אל הגשמת האלוהיות. לא זו בלבד שהוא ביטוי להצטברות הבערות אלא גם תוספת לאותה בערות מצטברת.

לצורות פולחן דתיות, לטקסים וכן למנהגים והלכות שבאמונות ומוסדות רוחניים שונים, יש נטייה לעודד את רוח האהבה ועבודת הקודש. בתור שכאלה הם מועילים בצורה מוגבלת לשחיקה של קליפת האגו שבה שבויה התודעה האנושית. אולם אם נדבק בהם באופן מכאני חסר תבונה, עלולות רוח האהבה הפנימית ועבודת הקודש לחדול. או אז כל מה שעולה בידיהן הוא להקשיח את קליפת האגו במקום לשחוק אותה.

הטקסים והצורות
הפולחניים מהווים
סטייה מהדרך
הרוחנית

לפיכך אין בכוחם של המנהגים והטקסים הדתיים להנהיג את האדם הרחק בנתיב הרוחני; ואם דבקים בהם בצורה חסרת תבונה, הם משעבדים באותה מידה כמו כל מעשה חסר תבונה אחר. בהיותם משוללים חיים ומשמעות פנימיים לגמרי, אפשר לומר עליהם כי הם מסוכנים יותר מצורות אחרות של מעשים בלתי נבונים משום שהאדם דבק בהם מתוך אמונה שהם מסייעים להשגתה של הגשמת האלוהיות; בה בשעה שלמעשה הם רחוקים מלהיות מועילים. טקסים ומנהגים חסרי חיים נהפכים לסטייה מהנתיב הרוחני, וזאת בעטיו של יסוד זה של אשליה עצמית. לעתים קרובות מתמכר האדם לצורות חיצוניות אלו רק מכח ההרגל גרידא, עד שאין הוא מסוגל להתפכח מערכם המדומה אלא רק לאחר ייסורים עזים.

במובנים רבים עדיפה אי עשייה על פני עשיית מעשה בלתי נכון, משום שלה לפחות היתרון של אי יצירת רשומעו"ת והסתבכויות נוספות. אפילו מעשה טוב וצודק יוצר רשומעו"ת ומשמעותו נדבך נוסף להסתבכויות שנוצרו מחמת מעשים והתנסויות העבר. כל החיים מהווים מאמץ להשיג חופש מההסתבכויות שיצר האדם לעצמו. זהו מאבק נואש למחות את אשר נעשה מתוך בערות, להתפרק מהמעמסה המצטברת של העבר, למצוא מפלט מסרחי העודף שנותרו ממחזורי ההצלחות והכשלונות החולפים. החיים מבקשים לקלף את הרשומעו"ת המגבילות של העבר ולהשיג הקלה מהנפתולים שנוצרו מאליהם, כך שיצירותיהם הנוספות תוכלנה לנבוע ישירות מלבב הנצח וישאו את

החיים מבקשים
להשתחרר
מההסתבכויות
שיוצר האדם לעצמו

חותם החופש הבלתי מוגבל וכן עושר פנימי של הוויה שאיננה יודעת סייגים.

אי עשייה היא לעתים
שלב הכרחי

עשייה המסייעת להשיג את האלוהים הינה אכן נבונה ומועילה מהבחינה הרוחנית משום שהיא מביאה לשחרור מההשתעבדות. היא שנייה במעלה אך ורק למעשה הנובע באופן ספונטאני משלב ההגשמה האלוהית עצמו. כל שאר צורות העשייה (עד כמה שלא יהיו טובות או רעות, יעילות או בלתי יעילות מנקודת המבט הארצית) מוסיפות על ההשתעבדות והן נחותות בהשוואה לאי העשייה. אי עשייה מועילה פחות מעשייה נבונה; אולם היא עדיפה על פני מעשה בלתי נכון, משום שפירושה ביטול כל מה שעלול היה לגרום לשעבוד. המעבר ממעשה בלתי נכון למעשה נכון (זאת אומרת, מקארמה משעבדת לקארמה בלתי משעבדת) מתבצע תכופות באמצעות אי העשייה. דבר זה אופייני לשלב שבו עשייה בלתי נבונה פסקה בשל ספק ביקורתי, אולם עשייה נבונה עדיין לא החלה משום שעדיין לא נוצר כח מניע מתאים. סוג מיוחד זה של אי עשייה, הממלא תפקיד בהתפתחות שבנתיב הרוחני, אין לבלבלו בשום אופן עם אי עשייה רגילה, הנובעת מאינרציה או מפחד מהחיים.

שלימות

כדי לקבל מושג נרחב לגבי מה שכלול במושג שלימות, הכרחי לחלקה לשתי קבוצות. קיימת השלימות הרוחנית, המתבטאת בהגשמה פנימית של שלב תודעה עילאי, שלב שהוא מעבר לשניות. שני סוגי שלימות
קיימת גם השלימות כפי שהיא באה לידי ביטוי ונראית בעולם השניות. כל הקיומים היחסיים המהווים חלק מעולם התופעות הרבגוני, לוקים בהדרגתיות. וכשאנו דנים בשלימות כפי שהיא נראית בעולם הגלוי הזה, אנו מוצאים כי בדומה לשאר הדברים הכפופים לשניות, גם היא מעידה על הדרגתיות. רע וטוב, חולשה ועוצמה, רשעות וחסד, מהווים כולם ניגודים בקרב השניות. למעשה, כל ההיבטים הללו הינם ביטויים של הממשותזת האחת והיחידה במדרגות שונות.

הרוע איננו, איפוא, רוע מוחלט אלא טוב במדרגתו הנמוכה ביותר; חולשה איננה סתם אין אונים אלא עוצמה במדרגתה הנמוכה ביותר; ורשעות איננה רשעות טהורה אלא חסד במדרגתו הנמוכה ביותר. במלים אחרות, רוע הינו תחתית הטוב; חולשה הינה תחתית העוצמה; ורשעות הינה תחתית החסד. לכל הצדדים של השניות יש תחתית ושיא וכל דרגות הביניים שביניהם. השלימות איננה יוצאת מכלל זה. כל המרחב של המין האנושי כלול בתוך שני הקטבים של השלימות ואי השלימות; והשלימות והאי שלימות כאחד הינם מבחינה עקרונית עניינים שבהשוואה, בניגוד ובקיום יחסי. שלימות בעולם השניות הינה שלימות יחסית בלבד. רק כאשר האדם משווה אותה עם אי שלימות היא נראית לו כשלימות.

כשהשלימות מתייחסת אל השניות, הדבר כרוך במצוינות של תכונה מסוימת או כישורים מסוימים. בהקשר זה שלימות בהיבט אחד איננה כוללת בהכרח שלימות בהיבטים אחרים. לדוגמא, אדם שהינו מושלם במדע ייתכן ולא יהיה מושלם בזמרה, או אדם מושלם בזמרה לא יהיה מושלם במדע. במובן מסוים ניתן להפגין שלימות גם בפשעים. כשמתבצע רצח בצורה כזאת שלא נותר שום רמז כדי לעלות על עקבות הרוצח, הוא מכונה פשע מושלם. לפיכך גם בפשעים וחטאים קיים סוג של שלימות. אולם סוג זה של שלימות המבוסס על מצוינות של תכונה או כושר, יש להבחין באופן קפדני בין השלימות הרוחנית, אשר

איננה קיימת בעולם השניות.

סוגי המצוינות השונים האופייניים לשניות כלולים כולם בתחום השכלי. משום שניתן לדמיין בקלות מצוינות שכזאת באמצעות התפשטות (דמיונית) של דבר טוב כלשהו הנמצא בתוך ההתנסות המוגבלת של חיי היומיום. השלימות הרוחנית השייכת לנשמות שהגשימו את רוחניותן איננה נמצאת בעולם השניות, ובתור שכזאת היא לחלוטין מחוץ לתחומו של השכל. אין לה שום מקבילה בעולם השניתי. כשנעשה אדם מושלם מהבחינה הרוחנית, הוא יודע כי אין בנמצא דבר זולת אלוהים, וכל מה שנראה כקיים בעולם הדואלי ואשר ניתן לתפוס אותו בשכל, איננו אלא אשליה. האלוהים הינו הממשות היחידה לגבי אדם מושלם רוחנית. מדע, אמנות, מוסיקה, חולשה, עוצמה, טוב ורוע הם כולם לגביו ולא כלום אלא חלומות. השלימות שלו מבוססת על הידיעה של קיום אחד שאינו בר חלוקה.

כשאדם מושלם רוחנית חפץ להשתמש בכל הידע והעוצמות שלו, הרי זה תמיד לטובת הקידום הרוחני של נשמות אחרות. הידע שלו על אודות אחרים איננו מבוסס על ביטוייהם המחשבתיים: מחשבה באה תחילה וביטוייה

כל צורות המצוינות
כלולות בשלימות
הרוחנית

במלים בא לאחר מכן. מאחר והוא מכיר את הגופים הנפשיים של כולם באופן ישיר, אין הוא תלוי בביטויים המחשבתיים. המלים מיותרות לגביו. אם הוא רוצה לדעת דבר מה לפני התרחשותו, הוא יכול לעשות כן; אולם הוא עושה זאת אך ורק בעת שהדבר הכרחי מסיבות רוחניות. באותו האופן, אם יחפוץ להפגין מצוינות בעניין אחר כלשהו, הוא יכול לעשות זאת ללא שום קושי. כל סוגי המצוינות צפונים בשלימות הרוחנית.

קרישנה, בהיותו אווטאר, לא רק שהיה מושלם מהבחינה הרוחנית, אלא היווה את התגלמות השלימות. כמו כן היה מושלם בכל דבר. לו חפץ בכך, היה יכול להיעשות שתיין מושלם, חוטא מושלם, נוכל מושלם או רוצח מושלם; אולם דבר זה היה מזעזע את העולם. הגם שהיה מחונן בשלימות בכל המובנים, לא נאלץ להפגין זאת תוך כדי מילוי שליחותו.

אנשים מושלמים רוחנית מסוגלים להפגין מצוינות שאין משלה בכל צורות חיים שהם יצטרכו לאמץ למען הקיום הרוחני של נשמות אחרות, אולם אין הם עושים זאת סתם כדי להראות עצמם כמושלמים. הם משתמשים במצוינות הזאת רק בזמן שיש צורך רוחני בכך, ולא סתם כדי לספק את סקרנות הבריות. כשהם משתמשים במצוינות שכזאת, הם עושים כן מתוך חוסר מעורבות רגשית גמור. כשם שאדם הלוש כפפות יכול לגעת בזוהמת העולם מבלי להטניף, כך גם אדם מושלם רוחנית

יכול להתעסק בענייני היקום מבלי להיות כבול על ידי כך.

על השלימות להקיף את כל צדדי החיים

שלימות רוחנית היא הפיתוח המלא של כל צדדי האישיות, לפיכך השלימות חייבת להיות מקיפה. שלימות של היבט אחד איננה שלימות. זוהי צמיחה בלתי מבוקרת בכיוון אחד של יכולת או כושר, הגורמת לאדם לאבד את גמישותו או לאבד את היכולת להסתגל למהפכות החיים המרובות המשתנות תדיר. אדם כזה איננו מסוגל לשמור על שיווי משקל גמיש של הגוף הנפשי תוך כדי שמירה על קצב החיים המשתנים במהירות. אם הוא נמצא בסביבה המאפשרת מעצם טבעה מרחב התבטאות, ליכולת שאותה טיפח, הרי הוא מאושר לזמן מה ומתענג על התחושה שהוא שרוי בהארמוניה עם העולם. אולם אם ימצא עצמו בסביבה עוינת אשר בה כשרונו איננו מתאים, הרי שירגיש תחושת כשלון ושלוות נפשו מופרת. לפיכך השלימות מרמזת על שלימות בכל המובנים.

בשלימות כלולים הניגודים

אם תנסה לתפוס את טבע השלימות באמצעות קנה מידה קבוע מראש (המניח קיום של ניגוד), הרי שבהכרח תגביל אותה ובכך לא תצליח להבין את משמעותה האמיתית. השלימות כוללת את הניגודים ומתעלה מעליהם; לפיכך אדם מושלם איננו כפוף לשום חוק או אידיאל מוגבל. הוא מעבר לטוב ולרוע; אולם החוק שלו לגבי אלו שהם טובים מבטיח תגמול טוב, ולגבי הרעים הוא משיב להם כגמולם באותה מטבע.

קרישנה הוכיח לארגיונה, שהיה תלמידו המסור, כי החורבן שהוא המיט לכאורה על גופם ונפשם של בני שבט הקוראבה האכזריים היה לצורך הצלתם הרוחנית. השלימות עשויה לגלות את עצמה בין בהריגה ובין בהצלה על פי הצרכים הרוחניים של המצב.

ליבו של האדם המושלם הינו רך כחמאה וקשה כפלדה בו זמנית. השלימות איננה מוגבלת ביכולת ביטויה לניגוד אחד מבין הניגודים ואין היא מוציאה מהכלל את האפשרות של התבטאות באמצעות הניגוד. היא יכולה לבטא עצמה באמצעות כל אחד מהניגודים על פי ההיגיון הנדרש באותו מצב. זו הסיבה מדוע השלימות מתעלה מעל הניגודים ומסוגלת לתת תגובה הגיונית לכל המצבים האפשריים שבחיים. היא מבטיחה כושר הסתגלות מבלי לוותר על עמדתה של האמת ומבטיחה שלווה בלתי מעורערת ותחושת הארמוניה בלב המצבים הרבגוניים המביכים בהכרח אותם אנשים שלא השיגו התפתחות רב צדדית.

שלימות מהווה את
ההתפתחות העילאית
של האנושיות

הפעילויות האנושיות מוגבלות מחמת הניגודים, והשלימות היא מעבר להם. בכל אופן, אין להעלות על הדעת כי בשלימות אין גורם אנושי. כשבני האדם אינם מאושרים, הם מתבדחים כדי לשמח את עצמם ואת חבריהם. אולם גם אדם מושלם, השרוי באושר נצחי, איננו חסר חוש הומור. במלים אחרות, השלימות איננה מבוססת על העדר אנושיות אלא על אנושיות עילאית, הריהי שיא ההתפתחות של אותו הגיון המובן מאליו בקרב המין האנושי.

השלימות הינה אדם
שהפך לאלוהים או
אלוהים שהפך לאדם

השלימות איננה שייכת לאלוהים כאלוהים, ואף אין היא שייכת לאדם כאדם. השלימות מושגת בשעה שהאדם נהפך לאלוהים או בעת שהאלוהים נהפך לאדם. היש הסופי המודע להיותו סופי הינו בהכרח רחוק משלימות; אולם בשעה שהוא מודע להיותו אחד עם האינסוף, הריהו מושלם. זהו הדבר המתרחש בעת שאדם נוטש את האשליה של היותו סופי ומשיג את השלב האלוהי עם שהוא נוכח באלוהיותו. אם באינסוף מתכוונים אנו לאותו דבר שהוא מנוגד לסופי או נפרד מהסופי ובהכרח הוא גם שונה מהסופי הרי שאינסוף זה הינו מוגבל מניה וביה בכך שאין הוא יכול לממש את עצמו באמצעות הסופי ובתוכו. במלים אחרות, השלימות איננה יכולה להשתייך למין אינסוף שכזה. לפיכך האינסוף חייב לגלות את חייו הבלתי מוגבלים בתוך הסופי ובאמצעותו מבלי להיות מוגבל על ידי תהליך זה.

שלימותו של האלוהים נגלית רק בשעה שהוא מתגלה כאדם. הירידה המודעת של האלוהים אל הדמות המוגבלת של האדם הינה האוטואר. אף זה הוא מקרה של שלימות. הבה איפוא, לפנינו שלימות כשהסופי מתעלה מעל מגבלותיו ומתגשם באינסופיותו או כשהאינסוף נוטש את ריחוקו לכאורה ונהפך לאדם. בשני המקרים הסופי והאינסופי אינם עומדים זה מוחץ לזה. בשעה שמתרחשת מזיגה מודעת ומוצלחת של הסופי והאינסופי, לפנינו שלימות. או אז נוכחים אנו באינסוף המגלה את עצמו באמצעות הסופי מבלי שייחפך למוגבל בשל כך והסופי מתעלה מעל תחושת המוגבלות מתוך הידיעה המלאה של היותו אל נכון ההתגלות של האינסוף.

חיי הרוח

בחיים של קארמה יוגה אמיתית או של פעילות מושלמת, קיימת התאמה בין הצדדים החומריים והרוחניים של החיים. בחיים מסוג שכזה, התודעה איננה כבולה לדברים יומיומיים וחומרניים, אולם באותו זמן אין היא רשאית להתחמק מהקיום היומיומי. אין להניח לגוף הנפשי לשקוע בחיים החומרניים של תשוקות מכרסמות, כשם שאין להניח לו לשקוע באושר רוחני. תפקידו להתייצב מול בעיות החיים ולהתמודד עמן מזווית הראיה של ההבנה הרוחנית.

חיים של קארמה
יוגה אמיתית

ההתאמה הנכונה בין הצדדים החומריים והרוחניים של החיים איננה מובטחת על ידי הקניית חשיבות שוות ערך לשניהם. דבר זה אינו מובטח על ידי לקיחת משהו מהחומרי ומשהו מהרוחני והשגת איזון ביניהם. לרוח חייבת להיות, ותמיד תהיה עליונות בלתי מעורערת על פני החומר; על כל פנים, העליונות איננה מתבטאת בהתעלמות מהחומר או מדחייתו, אלא במקום זאת באמצעות השימוש בו ככלי מתאים לביטוי הרוח. בהתאמה נבונה חייב החומר למלא את התפקיד של מכשיר גמיש לצורך ההתגלות העצמית של הרוח ובשום אופן אל לו להתבלט בזכות עצמו. כשם שכלי מוסיקאלי הינו בעל ערך רק כשהוא נותן ביטוי לשירתו של המוסיקאי, ונהפך למכשול אם אין הוא מעניק שירות מלא, כך גם לחומר יש ערך אם הוא נותן יכולת ביטוי חפשיה ונאותה לשטף החיים היוצרים ונהפך למכשול כשהוא מתערב בכך.

החומר כמכשיר
גמיש להתבטאות
הרוח

מחמת המוני התשוקות שבגוף הנפשי יש לחומר נטייה לייחס חשיבות לעצמו. לגבי השתיין היין הוא הכל; לגבי החמדן יש חשיבות מכרעת לצבירת ממון; ולגבי ההולל רדיפת התענוגות היא מטרת החיים העילאית. אלה הן דוגמאות המראות כיצד, בשל התשוקות השונות של הגוף הנפשי, נהפך החומר למטרד בלתי מוצדק ומסלף את התבטאויות הרוח. הדרך לשיקום כבודה של הרוח איננה לדחות את החומר, אלא להשתמש בו לצרכי הרוח.

הרוחניות דורשת
הכנעת החומר
ולא את דחייתו

דבר זה אפשרי רק כאשר הרוח משוחררת מכל התשוקות ומודעת לחלוטין לעמדתה האמיתית. כשדבר זה מושג, יכול האדם להחזיק בנכסים חומריים אולם אין הוא כבול בתוכם. בעת הצורך הוא עשוי להשתמש בהם ככלים לצרכי חיי הרוח, אולם אין הוא מסתנוור מהם ואף אין הם גורמים לו לאבד את מנוחתו. הוא נוכח לדעת

כי כשלעצמם אין הם מהווים את משמעות החיים האמיתית. הוא חי בסביבתו החומרית והחברתית מבלי לערוג אליהם ומאחר ואיננו קשור מבחינה רגשית, הוא מסוגל להמירם לחיים הרוחניים.

מהרגע שהובטחה התאמה נכונה בין רוח לחומר, אין שום חופש הרוח מתבטא
באמצעות שלטון
על החומר

שלב חיים שלא ניתן להשתמש בו להתבטאות האלוהיות. אין יותר צורך לברוח מחיי היומיום וסיבוכיהם. החופש הרוחני המבוקש על ידי הימנעות ממגע עם העולם ופרישה למערה או להרים הינו חופש שלילי. כאשר פרישות כזאת הינה זמנית ונועדה לעכל התנסויות ארציות ולפתח חוסר מעורבות רגשית, הרי שיש לה יתרונות מסוימים. היא מעניקה פסק זמן במירוץ החיים. אולם בעת שפרישות כזאת נובעת ממורא העולם או מחוסר בטחון ברוח, היא רחוקה מלהיות מועילה לשם השגת החופש האמיתי. החופש האמיתי הינו ביסודו חיובי וחייב לבטא את עצמו מתוך שליטה ללא עוררין של הרוח על החומר. אלו הם חיי הרוח האמיתיים.

חיי הרוח הינם התבטאות ה"אינסוף" וככאלה, אינם מכירים
הרוחניות מקיפה את
כל צדדי החיים

במגבלות מלאכותיות. אין לשגות ולראות את הרוחניות האמיתית כהתלהבות יוצאת דופן לשיגעון חולף כלשהו. אין היא עוסקת ב"איזמים" כלשהם. בעת שאנשים מחפשים רוחניות הנפרדת מהחיים, כאילו שאין לה דבר עם העולם החומרי, יהיו חיפשיהם לשוא. כל הכתות והאמונות נוטות להדגיש צד מקוטע כלשהו של החיים, אולם הרוחניות האמיתית מקיפה הכל בראייתה. עיקרה של הרוחניות איננו מורכב מעניין מיוחד או צר בצד דמיוני כלשהו של החיים אלא בגישה נאורה מסוימת אל כל המצבים השונים הכלולים בחיים. היא מכסה את כל החיים וחובקת אותם. כל הדברים החומריים שבעולם זה יכולים להיכנע למשחק האלוהי; ומשנכנעו בצורה זאת, הם הופכים למסייעים לגילוי העצמי של הרוח.

ערכם של דברים חומריים תלוי בתפקיד אותו הם ממלאים
הגוף איננו מפריע
בהכרח לחיים
הרוחניים

בחיי הרוח. כשלעצמם אין הם טובים או רעים. הם נעשים טובים או רעים בהתאם לאופן שבו הם מסייעים או מפריעים להתגלות האלוהיות דרכם. קחו לדוגמה את מקומו של הגוף הגשמי בחיי הרוח. תהיה זאת טעות ליצור ניגוד בין "בשר" לבין "רוח". ניגוד שכזה מביא בהכרח להתכחשות מוחלטת לגוף. הגוף מסכל את ההגשמה הרוחנית אך רק אם הוא מתפנק בדרישות שהוא תובע לעצמו. תפקידו הנכון יובן כהלכה כשקָת למטרות הרוחניות.

הפרש זקוק לסוס אם הוא חפץ להלחם בקרב, הגם שהסוס עלול להיהפך לרועץ אם הוא יסרב להכנע לחלוטין לרצון הפרש. באופן דומה, חייבת הרוח להיות עטופה בחומר אם היא חפצה להגיע לשליטה מלאה בכל אפשרויותיה, הגם שהגוף עלול לעתים להיהפך למכשול אם יסרב לשתף פעולה עם דרישות הרוח. אם הגוף נכנע לתביעות הרוח כפי שהוא אמור להיות, הוא יהיה לכלי עזר בהבאת מלכות השמים עלי אדמות. הוא נעשה לכלי דרכו שופעים החיים האלוהיים; וכשהוא משרת תכלית זו, יהיה נכון לכנותו מקדש האלוהים עלי אדמות.

מאחר והגוף הגשמי ושאר הדברים החומרניים יכולים לבוא לידי שימוש בחיי הרוח, הרוחניות האמיתית איננה נוקטת עמדה עוינת כלפיהם, אלא מחפשת ביטוי דרכם ובתוכם. וכך האדם המושלם איננו מבטל דברי יופי או

מדע, אמנות ומדינאות עשויים לשרת מטרת רוחנית

חפצי אמנות, הישגים מדעיים או הצלחות מדיניות. דברים יפים יאבדו מערכם אם יהפכו ליעדים של השתוקקות או לרכושנות בלעדית וקנאית; בחפצי אמנות ניתן לעשות שימוש כדי להאדיר ולנצל את האגואיזם ושאר החולשות האנושיות. את ההישגים המדעיים ניתן לנצל להרס הדדי, כמו במלחמות המודרניות; התלהבות מדינית חסרת ראייה רוחנית עלולה להנציח את התוהו ובוהו החברתי והבינלאומי. אולם ניתן גם לטפל כהלכה בעניינים אלו ולהפיח בהם רוחניות. דברים יפים עשויים להוות מקור של טוהר, שמחה והשראה; יצירות אמנות מסוגלות להאציל על תודעת האנשים ולרוממה. ההישגים המדעיים יכולים לגאול את האנושות מסבל מיותר וממומים; פעילות מדינית יכולה להוות כלי שרת בביסוס אחווה אמיתית בקרב האנושות. החיים הרוחניים אינם מבוססים על הסתלקות ממצבי הקיום הארציים אלא על תקנתם למטרות האלוהיות – אשר הינן הבאת אהבה, שלום, אושר, יופי ושלימות רוחנית בהישג ידו של כל אחד.

על כל פנים, אלו העתידים לחיות את החיים הרוחניים חייבים להיות בלתי מעורבים רגשית כשהם עסוקים בעניינים הארציים מבלי להפוך קרים או אדישים כלפיהם. אין לשגות ולראות בחוסר מעורבות רגשית העדר הערכה.

חוסר מעורבות רגשית אין פירושו אדישות

לא רק שהיא מתיישבת עם ההערכה האמיתית של החיים אלא היא התנאי העיקרי לכך. השתוקקות מחוללת אשליה ומסכלת ראייה נכונה. היא מטפחת שיגעונות כפיייתיים ומשמרת את הרגשת התלות בעצמים חיצוניים. חוסר המעורבות הרגשית מעודד הבנה נכונה ומקל על יכולת התפיסה של הערך האמיתי של הדברים מבלי להניח לתודעה להשען על עצמים חיצוניים.

לראות דברים נכוחה מהווה את תפיסת משמעותם האמיתית כחלקים של

התגלות החיים בכללותם, ולראות מבעד למסך של המוני פרטיהם משמעו להשתחרר מהשיגעונות הכפייתיים אל כל דבר בבלעדיותו ובנבדלותו המדומות. חיי הרוח נמצאים בתפיסה כוללנית המשוחררת מטרדנויות ובהערכה החופשייה מהסתבכויות. אלו חיים של חופש חיובי אשר בו הרוח חודרת אל החומר וזוהרת דרכו מבלי להכנע לשום הפחתה בתביעותיה.

העניינים וההתרחשויות של הקיום הארצי הזה נראים כחיצוניים רק עד שהם מוקפים בגל המתקדם של הרוחניות המקפת הכל. מרגע מציאת מקומם הנכון בתוכנית החיים נראה כל אחד מהם כמשתתף בסימפונית הבריאה. או אז הרוחניות איננה נזקקת להתבטאות מיוחדת או נבדלת; אין היא מושפלת מחמת התעסקותה בצרכים הגשמיים, השכליים והרגשיים של בני האדם. החיים הרוחניים הם קיום מאוחד ומקיף שאיננו מכיר בהתבדלויות מיוחדות או זרות.

הרוחניות האמיתית
הינה חובקת כל

החיים הרוחניים הם התגלות מתמדת של האהבה האלוהית וההבנה הרוחנית, ושני הצדדים הללו של האלוהיות הינם בלתי מוגבלים בהיותם אוניברסאליים ואי אפשר לקרוא עליהם תיגר בהיותם חובקי-כל. בדרך זו האהבה האלוהית איננה זקוקה לשום סוג מיוחד של קשר כדי שיחושו בה. אין לה צורך להמתין לרגעי כושר נדירים לצרכי התבטאותה, ואף אין היא תרה אחר אירועים כבדי ראש המדיפים ריח של קדושה מיוחדת. היא מגלה את ביטויה בכל מצב ואירוע שאדם נבער מדעת היה רואה אותם כחסרי ערך מכדי שישימו לב אליהם.

האהבה האלוהית
היא תגובה
פעילה ויצירתית
לסביבה

אהבה אנושית רגילה ניתנת רק בתנאים מתאימים. היא מהווה תגובה לסוגי מצבים מסוימים ומתייחסת אליהם בהתאם. אולם האהבה האלוהית, הנובעת מהמקור הפנימי, אינה תלויה בשום גורם. לפיכך היא משתחררת גם בנסיבות שהיו נראות כבלתי נאותות לגבי אנשים שטעמו את האהבה האנושית בלבד. אם נמצא בין האנשים הסובבים את המורה המושלם כאלה הנעדרים שמחת חיים או יופי או טוב, הרי שדברים אלו ממש נהפכים לדידו הזדמנות להרעיף את אהבתו האלוהית עליהם ולגאול אותם מהמצב של דלות חומרית או רוחנית. תגובותיו היומיומיות לסביבתו הארצית נהפכים לביטויי האלוהיות הפעילה והיוצרת, המשפיעה עצמה לכל עבר ומרווה ברוחניות כל מה שהוא נותן את דעתו אליו.

את ההבנה הרוחנית, אשר הינה הצד המשלים של חיי הרוח, חייבים להבדיל מחכמה ארצית, המהווה את פסגת המוסכמות הארציות. החכמה הרוחנית איננה מבוססת על קבלה חסרת שאלות של דרכי העולם. דרכי העולם הינן כמעט תמיד סך כל התוצאות של מעשי בני אדם שנטיותיהם חומרניות. בני אדם ארציים סבורים שדבר מסוים הינו נכון והם עושים אותו כנכון עבור בני אדם בעלי נטיות דומות. לפיכך דבקות עיוורת במוסכמות איננה מבטיחה פעולה נבונה. חיי הרוח אינם יכולים להיות חיים של חקיינות חסרת ביקורת; בסיסם חייב להיות בהבנה האמיתית של הערכים.

שירות בלתי אנוכי

תלמיד הקארמה יוגה נמנע מפעילות יוצרת אנדרלמוסיה שנובעת מתשוקות אנוכיות וכמו כן מחוסר פעילות גלויה הנובעת מאי השתוקקות מוחלטת. הוא נוהג בחיים של שירות בלתי אנוכי, אשר אין בהם רבב כלשהו של מניע אישי והמעודדים שפיעה רבה יותר של האלוהיות בכל שלבי החיים. חשוב ביותר לקבוע כי שירות, אפילו כשהוא בלתי אנוכי לחלוטין, יודרך על ידי הבנה רוחנית; משום ששירות בלתי אנוכי המנוהל בצורה בלתי נבונה, מחולל בדרך כלל אנדרלמוסיה והסתבכויות. אנשים רבים וטובים פועלים ללא הרף לטובת הציבור באמצעות מוסדות ציבוריים. אולם לאן מובילה כל הפעילות הזאת? על כל בעיה שהיא פותרת, היא יוצרת בדרך כלל עשר אחרות בשל חוסר היכולת לצפות את הצדדים שלא ניתן לפקח עליהם והנובעים מפעילות שכזאת. אנשים ארציים מנסים לסתור את הרוע באמצעות התנגדות, אולם בעשותם כן הם נעשים לעתים קרובות היוצרים, באופן בלתי מודע, של רעות אחרות.

תלמיד הקארמה
יוגה נמנע מפעילות
היוצרת אנדרלמוסיה
וגם נמנע מאי עשייה

נניח כי נחיל נמלים טיפס על גופו של אדם, ואחת מהן נשכה אותו. הוא עלול לחפוץ להענישה באופן אינסטינקטיבי על ידי הריגתה; אולם לוא היה חובט בה בידיו, הוא היה עלול, בעשותו כן, להרוג נמלים רבות אחרות שלא היו מעורבות כלל בנשיכה. בנסותו למצות את הדין עם נמלה אחת, הוא מסתבך איפוא במעשה שמשמעותו הוא אי צדק לנמלים רבות אחרות. אדם הנסחף למערבולת החיים הציבוריים מתוך דחף נאצל, מבלי להתמחות באמנות השירות החרוף, מוצא עצמו במצב דומה. הוא עשוי להיות בלתי אנוכי, אולם מעשיו גורמים לאנדרלמוסיה במקום להארמוניה משום שהוא עדיין לא למד כיצד להעניק שירות אמיתי ויעיל מבלי לגרום להסתבכויות. כדי שמעשה יהווה ברכה צרופה לעולם, הוא חייב לנבוע מהבנה מקפת של החיים. אותם אנשים היוצרים קשר עמי חייבים לפתח הבנה נכונה של החיים ולטפח אותו סוג שירות אשר איננו יוצר שום הסתבכויות.

שירות בלתי נבון
מחולל אנדרלמוסיה
והסתבכויות

כשמוענק שירות ברוח בלתי אנוכית, הוא מביא תמיד ברכה לתלמיד הקארמה יוגה, למרות מה שהוא עצמו איננו עושה זאת להשגת תגמול או תוצאה כלשהי. אין שום ספק שאפילו הוא מעניק שירות בלתי אנוכי באופן חסר תבונה, הוא יפיק מכך איזו שהיא תועלת רוחנית; אולם בעשותו כן אין הוא יכול

השירות הבלתי
אנוכי מבוסס
על הבנה

להמנע מלגרום ייסורים מיותרים לאחרים. מאידך גיסא, כשהוא מעניק שירות בלתי אנוכי מתוך הבנה רוחנית, הוא לא רק זוכה בתועלת רוחנית לעצמו אלא הוא גם מעודד את רווחתם החומרית והרוחנית של האנשים האחרים המעורבים בכך. כדי שהשירות הבלתי אנוכי יהיה למתת חסד לגבי כל הנוגעים בדבר, הוא חייב להיות מבוסס על הבנה.

מה שנראה בעיני אנשים רגילים כשירות עלול להחשב תחת נסיבות מיוחדות כהיפוכו של שירות בעיניו של מורח מושלם; משום שהוא מחונן בידע מדויק אודות המצב וכושר הבחנה מעמיק של הצרכים הרוחניים. לפיכך, למרות שכרגיל מתן אוכל לנצרכים מהווה מעשה של שירות מובהק, קיימות נסיבות מיוחדות, התובעות במצב מסוים לא לתת מזון לאדם נזקק, וזאת לטובתו שלו. הנטייה לקבץ מזון כצדקה יוצרת רשומעו"ת בלתי רצויות; והאכלת אדם הבא אליך עם נטייה כזאת, עלולה לגרום שתגדיל את עול הרשומעו"ת הללו שעליו. אם כך, הגם שתראה כעושה עמו חסד בהציעך לו מזון, למעשה תצליח רק לכבול אותו יותר. אף על פי שאולי אין זאת כוונתך למחוץ אותו תחת מחויבויותיך, הרי שבדיוק זה מה שעשית בהיותך נדיב, לא מתוך הבנה אלא מתוך הרגל.

מה שנראה כשירות עלול להיות באמת היפוכו של השירות

מה שמתאים לדוגמה לעיל של מתן מזון, מתאים גם להענקתם של דברים רבים אחרים – מוחשיים ובלתי מוחשיים. והגם שמזווית הראייה הצרה דבר עשוי להראות כשירות מובהק לגבי המקבל, הרי שמזווית ראייה גבוהה יותר הוא עלול להראות כמעשה מובהק של היפוך השירות בעבורו. כשם שדבר המזין את הבריאה עלול להוות רעל לחולה, כך גם דבר שהוא טוב לאנשים בדרך כלל, עלול להיות רע לגבי אדם מסוים. לפיכך צדקה נבונה דורשת הבנה מעמיקה של הצרכים הרוחניים של המצב.

כל האמור לעיל נועד רק לגרום לאנשים להיות זהירים יותר ובעלי הבחנה נוספת בהעניקם שירות. אין הדבר נועד לרפות בהם את רוח השירות הבלתי אנוכי. נכון הדבר כי רק מורח מושלם איננו שוגה באומדן הצרכים הרוחניים של כל מצב; אולם יהיה זה מצער אם אותם אנשים שאינם בטוחים כל כך בכושר שיפוטם, יעכבו את דחפם הטבעי לשירות בלתי אנוכי שמא יגרמו שלא בכוונה להיפוכו של השירות. אפילו העניק אדם שירות בלתי אנוכי ללא תבונה, הוא תמיד מפיק תועלת רוחנית מכך.

גם שירות בלתי נכון מביא תועלת רוחנית

שירות המוענק
ללא שמץ
מעורבות רגשית

למעשה, מנקודת המבחן הרוחנית, הסכנה הממשית הטמונה בשירות טמונה יותר באפשרות שהנך מעניק אותו ממניע מסולף מאשר אם אתה שוגה לגבי הדרישות הרוחניות של המצב. אם הינך מעניק שירות כדי שהאדם יהיה מחוייב אליך ואם אתה חש בגאווה בעשותך זאת, לא רק שהנך גורם לנוק רוחני למקבל שירותך אלא גם לעצמך. אם תוך כדי מתן שירות הנך מתענג מכך ומתמלא גאווה מחמת עשיית דבר טוב, אתה מתמכר למעשה שלך ובכך כובל את עצמך. כשם שאדם עשוי להכבל בשרשרת ברזל או זהב, כך יכול אדם להכבל באופן רוחני מתוך זיקתו למעשים טובים או רעים. הבה איפוא, הדרך להישאר חופשי מחוקי הגורל היא להישאר בלתי מעורב רגשית לגמרי תוך כדי השירות.

הדבר הראשון החולף בתודעה תוך כדי תהליך מתן השירות הוא המחשבה: "הנני מחייב את מישהו"; אולם ניתן למחות זאת במחשבה מנוגדת, "הנני מחוייב מעצם העובדה שניתנה לי הזדמנות לשרת". זו האחרונה מחישה את הגישה של חוסר מעורבות רגשית ומבטיחה חופש ממעמסת המעשים הטובים. שירות המבוסס על הבנה כוללנית לא זו בלבד שהוא בלתי אנוכי ומותאם לדרישות הרוחניות של המקבל אלא הוא גם מוענק מתוך חוסר מעורבות רגשית מוחלט. שירות שכזה מוליך את שוחר הרוחניות אל מטרתו במהירות הרבה ביותר.

השירות האמיתי
מתחיל לאחר
הגשמת האלוהיות

ערכו של השירות תלוי בסוג הטוב המוענק באמצעותו. טיפול בצרכים הגופניים של אחרים מהווה שירות; טיפוח השכל של אחרים הינו שירות; היענות לרגשות האנשים מהווה שירות; סיפוק הדרישות האסתטיות של החברה מהווה שירות. כל צורות השירות הללו אינן בעלות אותו ערך, אפילו אם לכולן נלווית רוח השירות הבלתי אנוכי. סוג האושר המבוקש על ידי השירות יהיה תלוי בחזונו של האדם, ואדם שלרשותו כושר ההבחנה הצלול ביותר של הטוב הסופי יהיה בעמדה להעניק את סוג השירות החשוב ובעל הערך ביותר. אנשים שלא גילו את האמת העילאית אינם יכולים להעניק סוג שירות נעלה זה. לשירות שלהם לא יכול להיות אותו הערך לגבי הבריאה כמו השירות של אדם שהגיע אל תכלית ההבנה הרוחנית. במובן מסוים, השירות האמיתי מתחיל לאחר הגשמת האלוהיות.

לשרת את המורה
מסייע להארה

עם זאת, את רוח השירות השוכנת תמיד בקרב שוחרי הרוח ושאר אנשים טובים ניתן לרתום ולעשות בה שימוש יצירתי למטרות רוחניות אם ניתן לזווגה לעבודתו של המורה. המורה משרת את תבל כולה מכח מלוא היקפה

של תודעתו האינסופית, ואלה המשרתים את המזרח ומצייתים לו, גם להם חלק בעבודתו הקוסמית. לשירותם יש את היתרון של חכמתו וכושר ראייתו. השתתפות מרצון בעבודת המזרח לא רק שמעלה את ערך השירות אלא גם יוצרת את ההזדמנויות הטובות ביותר להארה רוחנית. שירות שמקורו בהוראותיו של המזרח הינו משני בחשיבותו רק לשירות המוענק על ידי המזרח עצמו.

שירות משוחרר
מהצמדות
לתוצאות

עבור רוב בני האדם רעיון השירות מקושר באופן הדוק ביותר עם השגת תוצאות ברורות בעולם המעשי. לגביהם השירות כרוך בהסרת ייסורים מבני האדם או בביעור הבערות או הסרת מגבלות וקשיים אחרים המחניקים את שגשוג החיים הפרטיים או החברתיים. זהו סוג השירות המוענק בידי שוחרי הרוח, מדינאים, מתקנים חברתיים ושאר האנשים הטובים. הגם שסוג שירות כזה יש לו ערך רוחני עצום, הרי שמעצם טבעו אין לו קץ. למרות כל מה ששיג אדם בשטחים אלו, הרי שינותר תמיד הרבה מאוד שיש להשיגו בעתיד. לפיכך, כל עוד רעיון השירות כרוך עם הרעיון של השגת תוצאות, הוא בהכרח טעון בתחושה של אי שלימות. לא ניתן להגשים את האינסופיות באמצעות הרדיפה אחר מחזורי תוצאות שאין להם קץ. על האנשים החותרים לתוצאות ברורות ומוצקות באמצעות חיי שירות, רובץ משא נחצי על נפשותיהם.

שירות לאחר
הגשמת
האלוהיות

מאידך גיסא, שירות הבא לאחר הגשמת האמת הינו ביטוי ספונטאני של ההבנה הרוחנית של טבעה האמיתי של העצמי (האני האלוהי, Self). ולמרות העובדה ששירות זה מביא גם לתוצאות חשובות בעולם המעשי, אין הוא מסתבך בשום אופן בכמיהה אליהן. השמש זורחת משום שזהו טבעה לעשות כן ולא משום שהיא חפצה להשיג משהו באמצעות קרינתה. באותו האופן, האדם שהגשים את אלוהותו חי גם כן חיי נתינה עצמית בזכות המבנה הבסיסי של החיים האלוהיים השוכנים בלב הממשות הקוסמית ולא משום שהוא קָמֵה להשיג דבר מה. חיינו אינם מרדף אחר משהו בתקוה להגיע להישג כלשהו. אין הוא מבקש עושר באמצעות הישגים אלא הוא מבוסס כבר במלוא ההגשמה של האינסוף. השפע שזורם מהווייתו מהווה ברכה לחיים בצורות אחרות ולמעשה מביא להתעלותן מבחינה חומרית ורוחנית כאחד. בה במידה שאושרו מעוגן בהכרה של האלוהיות השוכנת בקרבו, אין אושר זה סובל שום הצטמצמות בגלל חוסר השלימות או הסבל של החיים בצורותיהם האחרות; ותודעתו איננה מוכתמת כהוא זה בצער של דבר שאיננו מתגשם.

וכך קיים פער נרחב בין השירות שלפני הגשמת האמת והשירות לאחר הגשמתה. חיי איש האלוהים הינם חיי שירות; זוהי נתינה מתמדת לצורות אחרות של עִצְמִיּוּתוֹ. שירות זה, האופייני לחיי האדם שהגשים את אלוהיותו, שונה באופן מהותי מהשירות הנמצא בחייהם של אותם אנשים שלא הגשימו את האמת.

הנתיבים להבנה

ניתן להבין על נכונה את הנתיבים השונים המובילים להבנה רוחנית באמצעות הבחנה ראשונית בין רוח לחומר. כדי להבין את החומר עומדים לרשותנו כלים חומריים, וכדי להבין את הרוח עומדים לרשותנו כלים רוחניים. החומר מובן באמצעות הגוף הנפשי או השכל הפועלים על נתונים המגיעים מהחושים השונים, אולם את הרוח ניתן להבין אך ורק באמצעות הרוח עצמה. צורת הבנה עליונה זו, אשר בה מתענגת הרוח על ידיעת-עצמיותה מבלי להשתמש בכלי או באמצעי תיווך כלשהם, הינה נדירה ביותר וקשה ביותר להשגה. הגישה הטובה ביותר להבנת הרוח הינה דרך הלב ולא דרך השכל.

אין להבין את הרוח באמצעות הגוף הנפשי

הגוף הנפשי רגיל לפעול על דברים חומריים, והכח המניע אותו להבנה שכלתנית זאת של עצמים חומריים נובע מתשוקות ומתאוות. כשהגוף הנפשי פונה אל בעיות רוחניות, הוא מתמודד עימן על פי הקווים שהוא רגיל להם; ובעשותו כן, משתמש הגוף הנפשי בדפוסים מחשבתיים שהוא המציא לצורך ההבנה השכלתנית של דברים חומריים. אפס, גישה כזאת להבנת בעיות רוחניות נדונה לכשלון, משום שכל דפוס החשיבה שפיתח השכל לידיעת דברים חומריים אינם מתאימים להבנת הרוח. דומה הדבר לניסיון לראות דרך האוזניים או לשמוע דרך העיניים. אם הגוף הנפשי ינסה להבין את הרוח במנותק מהלב, הוא חייב להשתמש באנאלוגיות מהעולם החומרי; ודבר זה מוליך בהכרח לראיית הרוחני כמושא הגוף הנפשי, דבר שאיננו נכון.

דפוסי החשיבה של הגוף הנפשי בהקשר לחומר אינם מתאימים עבור הרוח

בניגוד לשיטת הפעולה של הגוף הנפשי – המתבססת על החושים ומתקדמת באמצעות היקשים והוכחות להסקת מסקנות, קיימת שיטת הפעולה הישירה יותר של הלב. הלב תופס באופן אינטואיטיבי את הערכים המיושמים בהדרגה בחיי האדם כשהוא חווה את ההתנסויות השונות של העולם, ובה במידה תשומת לבו ממוקדת בהשגת ההבנה הרוחנית. בחיי רוב בני האדם הגוף הנפשי והלב שרויים במאבק איתנים, והמחלוקת שבין השניים מחוללת בלבול.

מחלוקת בין הגוף הנפשי לבין הלב

הלב, החש בדרכו שלו את אחדותם של החיים, שואף להגשים את עצמו באמצעות חיי אהבה, הקרבה ושיירות. הוא להוט לתת במקום לקבל. הוא שואב את כוחו המניע ממעמקי הערגה הרוחנית, ומבטא את עצמו באמצעות האינטואיציות המיידיות

של החיים הפנימיים. אין הוא מתעניין בהוכחות או באימותים שכלתניים אותם מבקש הגוף הנפשי כשהוא דן בנושאים חומריים. בטיפולו האובייקטיבי בעולם החומרי, הגוף הנפשי הרווי בהתנסויות של ריבוי ונבדלות מזין איפוא את הנטיות האגוצנטריות המפלגות את המין האנושי וגורמות לו להיות אנוכי וחמדני. אולם ללב, החש בהתנסויותיו הפנימיות את זוהר האהבה, יש כבר נצנוצי אחדות הרוח ולכן הוא שואף לבוא לידי ביטוי באמצעות נטיות של נתינה עצמית המאחדות את המין האנושי והגורמות לו להיות זולָתָנִי¹ ונדיב. לפיכך, קיים בהכרח עימות בין הקול הפנימי לבין מה שנובע מהשכל, ושמוסס על צדדי החיים השטחיים והחולפים.

כשפולש הגוף הנפשי למחוז הלב, הוא עושה כן בתביעה לבטחונו או לשכנוע כתנאי מקדים החייב להתמלא לפני שיתאפשר לאהבה לבוא לידי ביטוי. אולם האהבה כמוה כאין אם אין היא ספונטאנית. אין היא יכולה להיות מסקנה של חשיבה הגיונית. אין היא פרי היצירה של רוח ההתמקחות. אם חפץ אתה להיות בטוח בנוגע למושא האהבה לפני שתעניק לי את אהבתך, הרי שאין לפניך אלא מעין אנוכיות מחושבת. לדוגמא, אנשים רבים חפצים להשתכנע אודות אלוהותי כדי שיוכלו לאהוב אותי. משמעות הדבר היא שהם רוצים שאני אתן להם הוכחות אובייקטיביות לגבי מעמדי הרוחני באמצעות עשיית נסים. שכנוע מסוג זה מהווה לעתים תכופות יותר מכשלה מאשר סיוע בשחרור צורת האהבה העליונה – שהיא אדישה לחלוטין לכל מה שהיא עשויה לקבל ממושא האהבה.

הגוף הנפשי משתוקק לבטחונו או לשכנוע

כאשר הגוף הנפשי מחפש אחר שכנוע או אחר אישור (באמצעות הוכחות אובייקטיביות ומעשי נסים כסיוע להבנה הרוחנית), הוא פולש לתחום השייך אל נכון ללב. שכנוע ואישור נעשים חשובים כאשר אדם מבקש אחר ערבויות כדי להבטיח כמה השגים מוחשיים ומוגדרים בעולם האובייקטיבי. גם אם נניח כי אדם מסויים משוכנע מבחינה שכלית בקיומו של האלוהים בשל מעשי נסים או בשל נתונים אובייקטיביים מסוג זה, הרי שלבו לא ישתחרר בהכרח. הנאמנות שאותה הוא יעניק אולי לאלוהים כתוצאה מחזיון קר שכזה תהיה או בשל מורא או מרגש חובה. אהבה שאין בה שמץ של התאפקות איננה יכולה להיוולד משכנוע המבוסס על דברים ברי השגה על ידי הגוף הנפשי. ובמקום שבו אין אהבה, לא יימצאו יפי החיים ואושרם. למעשה, את טבעו של האלוהים כאוקיאנוס האהבה לא ניתן לתפוס באופן שכלי. את האלוהים יש לדעת באמצעות האהבה ולא מתוך חיפוש שכלתני אחר מעשי נסים.

שכנוע שכלתני מעכב את האהבה הספונטאנית

¹ זולתנות: אהבת בני אדם. Altruism

זאת היא הסיבה מדוע אינני מחולל נסים בעבור אותם אנשים המקורבים והיקרים לי ביותר. אני מעדיף שלא יהיו לי בני לווייה כלל מאשר להשתמש בנסים כדי לשכנע אחרים באלוהיותי. אכן, האמת ניתנת להאמר, כי לאנשים האוהבים אותי יש התנסויות רוחניות אשר עד כה היו בלתי ידועות להם; והתנסויות אלו מסייעות להם להמשיך ולפתוח את לבם. אולם הן לא נועדו להזין את התשוקות הנפשיות לשכנועים שכלתניים, ואין לראות בהן תכלית.

כאשר דעתו של אדם נתונה לתוצאות המעשים במקום להתרכז אך ורק בערכם הפנימי, הרי שהוא מנסה להתמודד עם בעיות רוחניות באמצעות הגוף הנפשי לבדו, ובעשותו כן, הוא מתערב בתפקוד הנאות של הלב. הגוף הנפשי רוצה כל מיני דברים ולפיכך הוא מבקש אחר הוכחות אובייקטיביות, שכנועים ובטחונות. דרישה זאת של הגוף הנפשי כובלת את זרימת האהבה הספונטאנית, שהיא, מנייה וביה, תלויה בהבנה הרוחנית האמיתית ואף מחישה אותה. אינך יכול לאהוב באמצעות השכל. מה שהנך מסוגל להשיג באמצעות הגוף הנפשי הוא תיאוריה על אודות האהבה, אולם לא את האהבה עצמה. סוג הידע אותו משיגים אנשי יוגה מסוימים באמצעות גופי הנפש שלהם הינו יבש ושכלתני גרידא. אין זה יכול לתת להם את האושר הרוחני האופייני לחיי האהבה.

ניתן להציץ ברוח רק באמצעות הלב

רק אהבה ואושר הינם הדברים החשובים בחיים, ושניהם נעדרים מהידע העובדתי היבש אותו יכול לתפוס השכל. הרוחניות איננה מבוססת על ידיעה שכלתנית של ערכים אמיתיים אלא על הגשמתם. ידע זה של הגשמה פנימית הוא זה שראוי להיקרא הבנה רוחנית, ודבר זה תלוי במידה רבה יותר בלב מאשר בנפש. ידע של השכל בלבד שווה למידע סתמי, ובהיותו שטחי הוא מרחף על פני החיים. הוא מעניק את צל הממשות ולא את עצמיותה. ניתן לאמוד את התהומות הטמירים של החיים רק אם נצלול לניבכי הלב.

שכלם של רוב בני האדם כבול על ידי מאוויים לאין ספור. מזווית הראיה הרוחנית, חיים מסוג זה מהווים את סוג הקיום האנושי הנמוך ביותר. סוג הקיום האנושי הנעלה ביותר חופשי מכל המאוויים ומאופיין בשביעות רצון או בהסתפקות במועט. כולם מבקשים אחר האושר, אולם רק לבודדים הוא ישנו; משום שאושר תמידי יפציע רק כשימצא חופש מוחלט מהמאוויים. שלב עילאי זה של אי השתוקקות עשוי להראות מבחוץ כמרמז על אי עשייה וכקל להשגה. אולם, אם ינסה מישהו לשבת במנוחה מבלי להשתוקק בתוך תוכו למשהו ומתוך תודעה מלאה (זאת אומרת, מבלי להרדם); הוא ייווכח לדעת כי שלב זה של אי התאוות

החופש ממאוויים אפשרי רק בקיום על שכלי

קשה ביותר להשגה וניתן לעמוד בו רק באמצעות פעילות רוחנית אדירה. למעשה, אי התאוות מוחלטת איננה ברת השגה כל עוד החיים יישלטו בידי הגוף הנפשי. דבר זה אפשרי רק בקיום העל נפשי. האדם חייב להתעלות מעבר לגוף הנפשי כדי לחוות את האושר הרוחני של העדר כל תשוקה.

התנאים להארמוניה
בין הגוף הנפשי
לבין הלב

בין שני הקצוות של חיים רדופים בתשוקות לחיים החופשיים לגמרי מכל תשוקות, אפשר להגיע לדרך של חיים מעשיים אשר בהם קיימת הארמוניה בין הגוף הנפשי לבין הלב. כאשר יש הארמוניה כזו, אין הגוף הנפשי מכותיב את מטרות החיים אלא רק מסייע להשגת אותן מטרות הניתנות באמצעות הלב. אין הוא מתנה שום תנאים שיש למלאם לפני שציווי הלב מאומצים לשם העתקתם לחיי מעשה. במלים אחרות, הגוף הנפשי מסתלק מתפקידו כשופט - שאותו התרגל למלא בחקירותיו השכלתניות ביחס לטבע היקום – ומקבל ללא עוררין את תכתיבי הלב.

הלב חייב להיות
חופשי לקבוע את
מטרות החיים

הגוף הנפשי הוא בית אוצר הלמידה, אולם הלב הינו בית אוצר החוכמה הרוחנית. המחלוקת כביכול בין דת למדע קיימת רק כשאין הערכה לחשיבות היחסית שיש לשני סוגי הידע האלו. הניסיון לקבל ידע על אודות ערכים אמיתיים מהגוף הנפשי לבדו הינו חסר טעם. הגוף הנפשי איננו יכול לומר לך אלו דברים כדאי לסגל; כל אשר הוא יכול לומר לך זה כיצד להשיג את המטרות שהתקבלו ממקורות שכליים. ברוב הבריות הגוף הנפשי מקבל את משימותיו מדחפי ההשתוקויות, אולם משמעות הדבר היא התכחשות לחיי הרוח. רק כאשר הגוף הנפשי מקבל את מטרותיו וערכיו מהגירויים העמוקים ביותר של הלב, הוא תורם לחיי הרוח. לפיכך על הגוף הנפשי לפעול בשיתוף עם הלב. ידע עובדתי חייב להיות כפוף לתפיסות האינטואיטיביות, ויש להעניק ללב חופש מלא בקביעת מטרות החיים ללא שום התערבות מצד הגוף הנפשי. לגוף הנפשי יש מקום נאות בחיים המעשיים, אולם תפקידו מתחיל רק לאחר שהלב אמר את דברו.

ההרמוניה בין
הגוף הנפשי לבין
הלב מצביעה על
פעילות משותפת

ההבנה הרוחנית נולדת מההארמוניה שבין הגוף הנפשי לבין הלב. הארמוניה זו שבין הגוף הנפשי והלב איננה דורשת את ערבוב תפקידיהם. אין הדבר מצביע על פעילות מצטלבת אלא על פעילות משותפת. פעילויותיהם אינן זהות ואינן מתואמות. וודאי שהכרחי לאזן את הגוף הנפשי והלב, אולם לא ניתן להבטיח איזון זה באמצעות ניגוח הגוף הנפשי כנגד הלב או בניגוח הלב כנגד הגוף הנפשי. לא ניתן להשיגו באמצעות מתח מכאני אלא

בהתאמה נבונה. ניתן לומר כי הגוף הנפשי והלב הינם מאוזנים כשהם ממלאים את תפקידיהם המיוחדים מבלי לסטות לצד זה או אחר. רק כאשר הם מאוזנים בצורה כזאת אפשרית הארמוניה אמיתית ביניהם. הארמוניה שכזאת בין הגוף הנפשי לבין הלב הינה התנאי החשוב ביותר של החיים השלמים והבלתי נחלקים של הבנה רוחנית.

בעיית המיניות

המיניות מהווה ללא ספק, אחת מהבעיות החשובות ביותר שבהן נתקל הגוף הנפשי של האדם בתחום השניות. זהו אחד הנתונים הקבועים שבמרקם טבע האדם אשר עמו עלינו להתמודד. בדומה לכל דבר אחר בחיי אנוש, נשפטת המיניות דרך הניגודים, שהם פרי היצירה הבלתי נמנעת של הנפש המוגבלת. כשם שהנפש מנסה להתאים את החיים למערכת של אפשרויות שונות – כגון שמחה וכאב, טוב ורע, בדידות וחברותא, משיכה או דחייה – ביחס למיניות היא נוטה לחשוב על התמכרות או הדחקה כחלופות שאין מהן מלט.

הגורם המיני

נראה כאילו הנפש חייבת לקבל אפשרות אחת או את רעותה. אפס, אין היא יכולה לקבל בשלמות את שתיהן. כשהיא מנסה להדחיק, היא איננה מרוצה מגורלה וחושבת בגעגועים על התמכרות. כאשר היא מנסה להתמכר, היא נעשית מודעת להשתעבדותה לחושים ותרזה אחר החופש שבשיבה אל ההדחקה המכאנית. הנפש נותרת בלתי מרוצה בשתי החלופות, הילכך צצה כאן אחת מהבעיות החשובות והסבוכות ביותר שבחיי האדם.

כדי לפתור את בעיית המיניות, חייבת הנפש להבין תחילה כי שתי החלופות כאחת הינן במידה שווה פרי יצירת הדמיון הפועל תחת ההשפעה המתעתעת של ההשתוקקות. ההשתוקקות קיימת בבירור גם בהדחקת המיניות וגם בסיפוקה. שתיהן מביאות להשחתת התודעה מחמת התאוה או מהתשוקה לריגושים. לפיכך הנפש תהיה בהכרח חסרת מנוחה בכל אחת מהאפשרויות. בדומה לשמים מעוננים המטילים קדרות והמונעים את אור השמש, בין אם יורד גשם אם לאו; כך גם כאשר הגוף הנפשי האנושי מצוּעף בתשוקות מתמעטים החיים וחסר אושר אמיתי, בין אם תשוקה זו מסופקת ובין אם לאו.

הניגודים של
התמכרות והדחקה

כשנסערת הנפש מתשוקה הריהי מחוללת תחושה מדומה של אושר הנובע מסיפוק התשוקה, ואז, ביודעה כי הנשמה נשארית מתוסכלת גם לאחר סיפוק התשוקה, היא מחפשת שחרור באמצעות הדחקה. בחיפושיה אלה אחר אושר ושחרור נתפסת הנפש בניגודים של התמכרות והדחקה, אשר אותן היא תופסת כמאכזבות באותה המידה. מאחר ואין היא מנסה להתעלות מעבר לניגודים האלה, הרי שתנועתה תהיה תמיד מניגוד אחד למשנהו ולכן גם ממפח נפש אחד למשנהו.

וכך, ההשתוקקות משבשת את פעולת הדמיון ומציגה בפני הנפש את הברירה בין החלופות של התמכרות והדחקה, שהוכיחו כבר כי הן מטעות באותה מידה בהבטחתן לאושר. ברם, למרות התסכולים החוזרים ונשנים משני הצדדים בהתמכרות כמו גם בהדחקה, הנפש איננה נוטשת בדרך כלל את הסיבה לאומללות, שהינה התשוקה. מכאן שבעת שהיא מתנסה בתסכול מחמת ההדחקה, קל להטותה להבטחת השווא של הסיפוק, ובעת שהיא מתנסה בתסכול מחמת הסיפוק, הרי שקל להטותה להבטחת השווא של הדחקה מכאנית גרידא.

הרי זה דומה לפסיעה בתוך כלוב. השער לנתיב הרוחני של וויתור פנימי וספונטאני על ההשתוקקות נותר חתום בפני אלה שלא התמזל מזלם להתעורר בידי מורחז מושלם. התעוררות אמיתית מהווה את הכניסה לנתיב החכמה – אשר במהלך הזמן יוביל לבטח אל החופש והאושר המתמיד של חיי הנצח. וויתור פנימי וספונטאני על ההשתוקקות שונה מהדחקה מכאנית כשם שהוא שונה מהתמכרות. הנפש פונה אל ההדחקה המכאנית של ההשתוקקות מחמת התסכול, אולם היא פונה אל הוויתור הפנימי הספונטאני על ההשתוקקות בגלל התפכחות מאשליות או התעוררות.

הצורך בהתמכרות או בהדחקה מכאנית עולה רק כשטבע ההשתוקקות איננו נתפס בבירור. כאשר השוחרים נעשים מודעים לחלוטין לשעבוד ולייסורים הבלתי נמנעים הנגרמים בשל ההשתוקקות, הם מתחילים לפרוק מעליהם מתוך בחירה את ההשתוקקות וזאת מתוך הבנה נאורה. שאלת ההתמכרות או ההדחקה צצה רק במקום בו קיימת ההשתוקקות. הצורך בשתייהן מתפוגג בד בבד עם ההעלמות המוחלטת של ההשתוקקות. כאשר הנפש משתחררת מההשתוקקות, לא ניתן עוד להסיטה בהבטחות השוא של התמכרות או של הדחקה מכאנית.

בכל אופן, יש לתת את הדעת על כך שחיי החופש קרובים יותר לחיי התאפקות מאשר לחיי התמכרות (הגם שמהבחינה האיכותית החופש שונה בתכלית משתייהן). מכאן שעבור השוחרים, עדיפים חיי התנזרות קפדניים ממין על חיי נישואים, אם ההתאפקות באה להם בקלות מבלי להגזים בהדחקה העצמית. התאפקות כזאת קשה לרוב בני האדם ולעתים בלתי אפשרית, ולגביהם מועילים בוודאי יותר חיי נישואים מאשר חיי רווקות. לגבי בני אדם רגילים, עדיפים חיי הנישואים אלא אם הם מעדיפים להתנזר מחיי מין.

האפשרויות הטמונות
בחיי הנישואים או
בהתנזרות ממין

כשם שחיי ההתנזרות ממין זקוקים לפיתוח תכונות טובות רבות ואף דורשים זאת, כך גם חיי הנישואים מכלכלים את צמיחתן של תכונות רוחניות מרובות בעלות חשיבות עליונה. ערך ההתנזרות ממין טמון בהרגל ההתאפקות ובתחושת ההתנתקות הרגשית והעצמאות שהיא נותנת. אולם כל עוד הנפש איננה משוחררת כליל מההשתוקקות, החופש איננו אמיתי. באותו האופן ערכם של חיי הנישואים טמון בלקחי יחסי הגומלין ההדדיים ותחושת האחדות עם בן הזוג. אולם אחדות אמיתית או העלמות הדואליות אפשרית עם זאת רק באמצעות אהבה אלוהית, אשר לא תפציע לעולם כל עוד קיים שמץ של תאוה או השתוקקות בנפש. אפשר להשיג חופש אמיתי ואחדות אך ורק בהליכה בנתיב הוויתור הפנימי והספונטאני על ההשתוקקות.

נתיב השלימות
פתוח בין ברווקות
ובין בנישואים

לגבי אנשים המתנזרים מחיי מין כמו גם לגבי הנישואים, נתיב החיים הפנימיים הינו זהה. כאשר השוחרים נמשכים על ידי האמת, הרי שאין הם כמהים לשום דבר אחר; וכאשר האמת נמצאת יותר ויותר לנגד עיניהם, הרי שהם הולכים ופורקים מעליהם את עול ההשתוקקות. אין הם נסחפים עוד בהבטחות הכזב של ההתמכרות או ההדחקה המכאנית, בין ברווקות ובין בנישואים, והם מתאמנים בויתור פנימי וספונטאני על ההשתוקקות עד שהם משתחררים מהניגודים הכוזבים. נתיב השלימות פתוח בפני השוחרים בין בהתנזרות ממין ובין בנישואים; והשאלה אם הם יתחילו בהתנזרות ממין או בנישואים תלויה ברשומעו"ת שלהם ובקשרי הגורל מהעבר. הם מקבלים ברצון את התנאים שהכתיבו חייהם בתקופות קודמות וישתמשו בתנאים אלה להתקדמות הרוחנית לאור האידאל אותו הם השכילו להבין.

הצורך בבחירה
ברורה

על שוחרי הרוחניות לבחור באחד משני המסלולים הפתוחים בפניהם. הם חייבים לפנות לחיי התנזרות ממין או לחיי נישואים ולהמנע בכל מחיר מפשרה מפקקת בין שני אלה. הפקרות בסיפוק המיני מועדת להפיל את השוחר לתהום האומללה והמסוכנת ביותר של השתוללות תאוות ללא שליטה. מאחר ותאוה הוללת ופרועה כזאת מעיבה על הערכים הנעלים, היא מנציחה את ההסתבכויות ומניחה בנתיב הרוחני אבני נגף עצומות בפני הוויתור הפנימי והספונטאני על ההשתוקקות. חיי המין שבנישואים שונים לחלוטין מחיי המין שמחוץ לנישואים. בנישואים רשומעו"ת התאוות רופפות הרבה יותר וקל יותר להסירן. כאשר יחסים מיניים מלווים בתחושת אחריות, אהבה ואידיאליזם רוחני,

התנאים להתעדנות המין נוחים בהרבה מאשר כשיחסים אלו זולים ומופקרים.

הסכנות שבהפקרות המינית

בחיי הפקרות מינית הפיתוי שבהתנסות באפשרויות של קשר מיני סתמי הינו עצום. רק באמצעות הגבלה מקסימאלית של מרחב המין הסתמי יוכלו השוחרים להגיע להבנה אמיתית כלשהי של הערכים שאפשר להשיגם מההמרה ההדרגתית של מין לאהבה. אם הנפש מנסה להבין את המין באמצעות הרחבת תחום המין, הרי שאין קץ לתעתועים אליהם היא נופלת קרבן – משום שאין סוף להתפשטות התחום הזה. בהפקרות מינית הרעיונות התאוותניים הם הראשונים שיציגו עצמם בהכרח בפני הנפש, ונחרץ גורלם של בני האדם להגיב בתוך המגבלה של עיוות בסיסי זה ובכך נסגרת הדלת בפני התנסויות מעמיקות יותר.

ניתן להשיג את האינסוף באמצעות נישואים

לא ניתן לתפוס את האמת באמצעות רפרוף על פני החיים ובהכברת קשרים שטחיים. דרושה לכך הכנה נאותה של הנפש המסוגלת למקד את כישוריה במבחר של התנסויות ולשחרר את עצמה ממאפייניה המגבילים. תהליך זה של הבחנה בין נעלה לבין שפל, והעלאת השפל לרמת הנעלה, מתאפשר באמצעות התרכזות בלב שלם ובאמצעות עניין אמיתי ורציני בחיים. התרכזות מלאה שכזאת ועניין אמיתי נמנעים בהכרח כאשר הנפש משתעבדת להרגל של סטייה הצידה ונוודדת בין מושאים אפשריים רבים של התנסות דומה.

בחי נישואים תחום ההתנסות המתאפשר בחברת בן הזוג רחב כל כך עד שהרעיונות התאוותניים אינם בהכרח הראשונים לצוץ בנפש. לפיכך ישנה כאן הזדמנות אמיתית לשוחרים להתוודע אל הגורמים המגבילים שבהתנסות ולהכחידם. באמצעות ההכחדה ההדרגתית של התאוה וההתקדמות דרך סדרת התנסויות מעשירות יותר ויותר של אהבה והקרבה, הם יכולים להגיע, בסופו של דבר, אל האינסופיות.

התקדשות חיי הנישואים

רוב בני האדם מתחתנים כדבר מובן מאליו, אולם הנישואים ייהפכו לתועלת או למכשלה על פי האופן שבו ינוהלו. אין ספק שבחיי נישואים טמונות אפשרויות רוחניות אדירות, אולם כל זה תלוי בנקיטת גישה נכונה. מנקודת המבט הרוחנית, יהוו חיי הנישואים הצלחה אך ורק אם ינוהלו לחלוטין לאור האמת. אין הם יכולים להציע הרבה אם הם מבוססים על לא יותר מאשר המניעים המוגבלים של מין גרידא, או אם הם מושפעים משיקולים הרגזים בדרך כלל בשותפויות עסקיות. יש להכנס אליהם כאל מפעל רוחני אמיתי המכוון לגלות את החיים כפי שהם יכולים להיות במיטבם. כאשר שני השותפים נכנסים יחדיו להרפתקה הרוחנית של חקירת האפשרויות הנעלות של הרוח, אין הם יכולים להגביל כבר מלכתחילה את ניסיונם על ידי חישובים נעימים כלשהם הנוגעים לטבע הָרוּח האיש וּכְמוּתוּ.

חיי הנישואים
מהווים מפעל רוחני

כמעט תמיד מציבים חיי הנישואים דרישות רבות בפני שני השותפים ליצירת הסכמה הדדית והבנה, ויוצרים בעיות רבות שלא נצפו מלכתחילה. הגם שזה יהיה אולי נכון במובן מסוים לגבי החיים בכללם, הוא נכון במיוחד ביחס לחיי הנישואים. בחיי הנישואים שתי נשמות מתקשרות בדרכים מרובות, כשהתוצאה היא שהן נדרשות להתמודד עם כל מרקם בעיות האישיות במקום עם בעיה פשוטה כלשהי הנוצרת על ידי תשוקה מבודדת כלשהי. זו הסיבה שבגללה שונים חיי הנישואים בתכלית מיחסי מין מופקרים. יחסי מין מופקרים מנסים להפריד את בעיית המין מבעיות אחרות של האישיות המתהווה ומבקשים לפתור בעיה זאת באופן נפרד מהבעיות האחרות. הגם שסוג זה של פתרון נראה קל, הוא מתגלה כשטחי ביותר ויש בו מגרעת נוספת שהיא הסתת השוחרים מהמאמץ להגיע לפתרון האמיתי.

חיי הנישואים
שונים לחלוטין
מהפקרות מינית

את הערכים היחסיים של הצדדים השונים של האישיות המוגבלת ניתן להעריך בצורה הטובה ביותר בעת שהם משתלבים זה בזה ומופיעים בנסיבות ובפרספקטיבות שונות. קשה להבחין ביניהם אם הם מופיעים באקראי במחזורים מקוטעים. בחיי הנישואים יש כר נרחב להתנסות מגוונת, כשהתוצאה היא שהנטיות השונות הסמויות בגוף הנפשי מתחילות להסתדר סביב התבנית המגובשת של חיי הנישואים. ארגון כזה של המטרות השונות לא רק שהוא מאפשר

חיי הנישואים
מביאים לעידון

מרחב הבחנה בלתי מוגבל בין הערכים הנעלים והנמוכים אלא אף יוצר ביניהם מתח הכרחי, הדורש ומזמין עידון יעיל ונבון.

התנאים בנישואים
מחישם שינויים
בחיים הפנימיים

במובן מסוים ניתן לראות את חיי הנישואים כהחרפת רוב הבעיות האנושיות. בתור שכאלה הם הופכים לנקודת מפגש הן לכוחות השעבוד והן לכוחות החופש, לגורמי הבערות כמו גם לגורמי ההארה. מאחר וחיי הנישואים של בני אדם רגילים נקבעים על ידי ערבוביה של מניעים ושיקולים, הרי שבהכרח הם מזמינים התנגדות חסרת פשרות בין האני הגבוה לבין הנמוך. ניגוד שכזה הינו הכרחי לשחיקת האני הנמוך ולזריחתה של העצמיות האלוהית האמיתית.

חיי הנישואים מפתחים נקודות חיכוך רבות כל כך בין שתי נשמות עד כי הפרת כל הקשרים האלו משמעותם למעשה בלבול וחוסר סדר במגמת החיים כולה. מאחר וקושי זה שבהתנתקות האחד מרעהו מזמין חידוש ההתארגנות הפנימית וגם מחיש אותה, הרי שבעצם מהווים חיי הנישואים הזדמנות מוסווית לנשמות לבסס הבנה אמיתית איתנה המסוגלת להתמודד עם כל המצבים המסובכים והעדינים ביותר.

חיי הנישואים
חייבים לעלות
בקנה אחד עם
התכנית האלוהית

הערך הרוחני של חיי הנישואים מתייחס ישירות לטבע הגורמים החזקים יותר הקובעים את מהלכם היומיומי. אם הם מבוססים על שיקולים שטחיים, הם עלולים להתדרדר לשותפות אנוכית המכוונת כנגד שאר העולם. אם הם מושפעים מאידיאלים נעלים, הם מסוגלים להתעלות לחברות שלא רק דורשת ומזמינה להקרבות גדלות והולכות של צד לזולתו, אלא הופכים למעשה לכלי אשר דרכו שתי נשמות מסוגלות להעניק את אהבתן המאוחדת ושירותיהן לכל משפחת האדם. כאשר מובאים חיי הנישואים באופן שכזה בהתאמה עם התכנית האלוהית לצורך ההתפתחות של בני האדם, הם הופכים לברכה טהורה לילדים פרי חלציהם. שכן נפלה לידם הזכות לספוג אווירה רוחנית כבר מתחילת מהלך חייהם הארצי.

חיי הנישואים
מועשרים
על ידי הילדים

הגם שהילדים זוכים ליהנות בצורה זו מחיי הנישואים של ההורים, הרי שחיי הנישואים של ההורים עצמם מועשרים על ידי נוכחותם של הילדים. הילדים מעניקים להוריהם את ההזדמנות לפתח ולבטא אהבה ספונטאנית אמיתית אשר ההקרבה בתוכה נעשית קלה ומשמחת. והחלק אותו ממלאים הילדים בחיי הוריהם הינו בעל חשיבות עליונה לצורך התפתחותם הרוחנית של ההורים עצמם. משתמע מכך כי כאשר מופיעים הילדים בחיי הנישואים, על ההורים לקבלם בתודה מקרב לב.

לאור הדרישות שמציבים הילדים בחיי הנישואים, הרי שיש לתת תשומת לב מיוחדת ולבחון באופן מדוקדק את הפקוח על הילודה. אין לבחון את הבעיה מזווית הראיה של איזה עניין מיוחד או מוגבל אלא מנקודת המבט של טובתם המוחלטת של בני האדם והחברה. הדעה הנכונה בעניין זה, כמו בכל העניינים האחרים, חייבת להתבסס מעל הכל על שיקולים רוחניים. גישתם של רוב בני האדם אל הפיקוח על הילודה הינה מבולבלת ונעה מצד אל צד משום שהיא מכילה בערבוביה יסודות טובים ורעים. בה בשעה שהפיקוח על הילודה צודק בכוונתו להבטיח את וויסות האוכלוסייה, הרי שלרוע המזל בחירת אמצעיו הינה הרסנית.

אין ספק שוויסות הילודה הינו רצוי לעתים קרובות מסיבות אישיות וחברתיות. התרבות בלתי מבוקרת מחריפה את המאבק הקיומי ועלולה ליצור מערכת חברתית שבה תחרות חסרת מעצורים הינה בלתי נמנעת. מלבד הטלת אחריות על כתפי ההורים, אחריות שאולי אין הם יכולים למלאה כראוי, נעשית הילודה הבלתי מבוקרת גורם התורם בעקיפין לפשיעה, מלחמות ועוני. אף על פי ששיקולים אנושיים והגיוניים דורשים ואף מצדיקים את כל המאמצים הרציניים לווסת את ילודת הילדים, השימוש באמצעים פיזיים להבטחת מטרה זאת נותר ביסודו של דבר בלתי מוצדק ואין להגן עליו.

האמצעים הפיזיים המובהקים המומלצים בדרך כלל בידי תומכי הגבלת הילודה הינם בלתי רצויים לחלוטין מנקודת המבט הרוחנית. למרות מה שהאמצעים הפיזיים של הפיקוח על הילודה מומלצים מתוך מניעים הומניטאריים, הרי שכמעט תמיד מרבית האנשים עושים בהם שימוש לצרכי מטרותיהם האנוכיות וכדי להתחמק מהאחריות של הולדת הילדים וגידולם. מאחר וניתן באמצעות השימוש באמצעים כאלו לבטל בקלות את התוצאות הפיזיות של התמכרות לתאוות בשרים. אותם אנשים שעדיין לא התעוררו לערכים הנעלים אין להם שום תמריץ להתנהגות מדודה בסיפוק תאוותם. וכך הם נופלים קרבן להתמכרות פרועה וממיטים על עצמם חורבן גופני, מוסרי ורוחני על ידי הזנחת השליטה הנפשית ועל ידי השתעבדותם לתאוות חייטית.

אמצעים פיזיים
מבטלים את
התמריץ לשליטה
נפשית

השימוש הקל באמצעים פיזיים מטשטש את הצד הרוחני של הבעיה והינו רחוק מלסייע להתעוררותם של בני האדם לאצילות ולחופש האמיתיים שלהם כישויות רוחניות.

אין תחליף לשליטה
הנפשית כדי להתעלות
מתאוותנות לשלווה

התמכרות חסרת מחשבה וחסרת שליטה לתאוות תביא בהכרח לתגובת נגד ולשעבוד רוחני. לגבי השוחרים הרוחניים במיוחד, אולם גם לגבי כל בני האדם (משום שכולם מהווים שוחרים רוחניים בכח), בהחלט לא מומלץ להסתמך על אמצעים פיזיים לוויסות הילודה. להבטחת וויסות שכזה על האנשים להסתמך אך ורק על השליטה הנפשית.

שליטה נפשית מבטיחה את המטרות ההומניטאריות הגורמות לפקוח הילודה, ובה בשעה היא נשמרת מהאסונות הרוחניים הנגרמים מחמת השימוש באמצעים פיזיים. השליטה הנפשית טובה לא רק לצרכי וויסות מספר הילדים, אלא היא גם הכרחית על מנת להחזיר את המין האנושי לכבודו האלוהי ולרווחתו הרוחנית. רק באמצעות תרגול חכם של שליטה נפשית תוכל האנושות להתעלות מתאוה לשלוה, משעבוד לחופש, ומחייתיות לטוהר. בנפשם של אנשים חושבים הצד הרוחני של בעיה זו, שממנו מרבים להתעלם, חייב לתפוס את המקום הראוי לו.

מאחר והאשה חייבת לשאת במעמסה ובאחריות של הולדת הילדים וגידולם, היא עשויה להיות מושפעת הרבה יותר מאשר הגבר מכל כשלון אפשרי בתחום השליטה הנפשית. למעשה אין כאן משום חוסר הגינות כלפי האשה.

אחריות משותפת של ההורות

בה בשעה שנכון הוא כי האשה חייבת לשאת באחריות ובמעמסה של הולדת הילדים וגידולם, היא זוכה גם באושר המפצה הטמון בהאכלתם ובפנוקם. לפיכך שמחת האמהות גדולה בהרבה מזו של האבהות. יתר על כן, על הגבר להתייבב ולשאת באחריות הכרוכה בצרכים הכלכליים והחינוכיים של הילדים. בנישואים מאוזנים כהלכה לא צריך להיות שום אי צדק בחלוקת האחריות ההורית בין הגבר לאשה. אם שניהם מודעים באמת לאחריותם המשותפת, אי התחשבות תפנה את מקומה למאמץ שיתופי פעיל להשגת שליטה נפשית מלאה. במקרה של כשלון כלשהו בשליטה הנפשית, ישארו שניהם באחריות ההורית המשותפת ברוח טובה ובנפש חפצה.

קיים רק נתיב אחד עבור אותם אנשים שאינם מוכנים לשאת בנטל האחריות על הילדים. הם חייבים להתנזר ממין ולתרגל משמעת נפשית קפדנית; הגם שקשה ביותר להשיג משמעת נפשית כזאת, אין היא בלתי אפשרית.

יש לקדם בברכה את הילדים

מזווית הראייה הרוחנית הטהורה, התנזרות קפדנית ממין הינה עדיפה; אולם מאחר והינה קשה כל כך, בודדים יכולים לעמוד בה. לגבי אותם אנשים שאינם יכולים לעמוד בכך, הדרך השנייה הטובה ביותר היא להתחנך ולא ליפול קרבן להפקרות מינית. בתוך חיי הנישואים יכול האדם ללמוד לשלוט בתאוה החייתית.

תהליך זה הוא הדרגתי בהכרח; ובמקרים של כשלון בתרגול השליטה, חובה על בני הזוג להניח לטבע לעשות את שלו ולא להתערב בכך באמצעים מלאכותיים. הם חייבים לשאת בתוצאות ברוח טובה ולהיות נכונים לשאת באחריות של גידול הילדים.

מהבחינה הרוחנית, פקוח על הילודה חייב עקרונית להיות מיושם באמצעות שליטה נפשית ולא באמצעות שום דבר אחר. אמצעים פיזיים אינם מומלצים בשום מצב גם אם ההורים מבקשים להשתמש בהם כסיוע משני וארעי, מבלי לנסות ולהתעלם מהאידיאל של פתוח השליטה הנפשית. בזמן שהם משתמשים באמצעים פיזיים אין הם יכולים להגיע לעולם לשליטה נפשית אמיתית, אף על פי שהם חפצים בכך בכל מאודם. ההפך הוא הנכון, הם נעשים תלויים באמצעים פיזיים ואף מתחילים להצדיק את השימוש בהם.

אמצעים פיזיים
גורמים להתמכרות

על מנת להסביר זאת בצורה ברורה יותר: מה שקורה בשעת השימוש באמצעים פיזיים הוא שבני האדם סבורים כי הם משתמשים בהם אך ורק כצעד מקדים בלבד לפני שתפתח השליטה הנפשית במלואה, בעוד שלמעשה הם נעשים תלויים בשימוש בהם ומשתעבדים להרגל זה. למרות העובדה שלזמן מה יחיו תחת האשליה כי הם מנסים לפתח שליטה נפשית (בד בבד עם השימוש באמצעים פיזיים), למעשה הם מאבדים אותה בהדרגה. בקצרה, השליטה הנפשית מתערערת בהכרח בשל ההשענות על אמצעים פיזיים. וכך השימוש באמצעים אלה מחבל בפתוח השליטה העצמית והינו הרסני במפורש להתקדמות הרוחנית. לפיכך אין הוא מומלץ גם בשל המניעים הטובים ביותר.

בתחילת חיי הנישואים בני הזוג נמשכים זה לזו מחמת התאוה וכן מחמת האהבה; אולם מתוך שיתוף פעולה מכוון במודע הם יכולים להחליש את גורם התאוה ולהגדיל את גורם האהבה. באמצעות תהליך זה של עידון, תפנה התאוה את מקומה, בסופו של דבר, לאהבה עמוקה. על ידי שותפות הדדית בשמחות ובצרות צועדים בני הזוג מהישג רוחני אחד למשנהו – מאהבה עמוקה לאהבה עמוקה עוד יותר – עד אשר האהבה השתלטנית והקנאית שמהתקופה הראשונית תוחלף כליל באהבה של נתינה עצמית החובקת כל. למעשה, יכולים הם באמצעות ניהול נכון של הנישואים להתקדם כל כך בנתיב הרוחני שיידרש רק מגע מצידו של מזרח מושלם כדי להעלותם למקלט החיים הנצחיים.

התקדמות רוחנית
באמצעות חיי
הנישואים

אהבה

החיים והאהבה כרוכים זה בזה ללא יכולת התנתקות. במקום שבו החיים, שם גם האהבה. אפילו התודעה הגלמית ביותר שואפת תמיד לפרוץ אל מעבר לגבולותיה ולהתנסות, באחדות כל שהיא עם צורות אחרות. גם אם כל צורה נבדלת מצורות אחרות, למעשה כולן מהוות צורות של אחדות אחת ויחידה של החיים. התחושה המובלעת של ממשות סמויה זו גורמת להיותה מורגשת בעקיפין בעולם האשליות באמצעות המשיכה ההדדית שיש לצורה אחת כלפי צורה אחרת.

האהבה שורה ביקום

חוק הכבידה, אשר לו כפופים כל גרמי השמים והכוכבים, הינו בדרכו שלו ביטוי קלוש לאהבה השוֹכָה בכל חלק וחלק של היקום. אפילו הכוחות הדוחים הינם, לאמיתו של דבר, ביטויים של אהבה, כיוון שהדברים נדחים זה מזה בגלל היותם נמשכים באופן חזק יותר לדברים אחרים. דחייה הינה תוצאה שלילית של משיכה חיובית. כוחות ההתלכדות והקירבה שהם המכריעים במבנה החומר עצמו, מהווים את ביטוייה החיוביים של האהבה. דוגמא בולטת של אהבה ברמה זאת מתגלית במשיכת הברזל אל המגנט. כל צורות האהבה האלו הינם מסוג נמוך ביותר, משום שהם מותנים בהכרח על ידי התודעה הראשונית אשר בה הם מופיעים.

אהבה בטבע הדומם

בממלכת החי האהבה מתגלית באופן ברור יותר בצורת דחפים מודעים המופנים אל עצמים שונים שבסביבה. אהבה זאת הינה אינסטינקטיבית ומופיעה בצורת סיפוק תשוקות שונות על ידי בעלות על עצמים מושכים. כאשר נמר מבקש לטרוף צבי, הוא מאוהב בו ממש, במלוא מובן המילה. משיכה מינית הינה סוג אחר של אהבה ברמה הזאת. לכל ביטויי האהבה ברמה הזאת קיים מכנה משותף, דהיינו כולם שואפים לספק דחף או תשוקה גופניים כלשהם באמצעות מושא האהבה.

אהבה בממלכת החי

אהבה אנושית היא נעלה בהרבה מכל צורות האהבה הנמוכות הללו, משום שבני האדם פיתחו תודעה מלאה. הגם שהאהבה האנושית קיימת בעת ובעונה אחת עם צורות האהבה הקדם אנושיות, הרי שמבחינה אחת היא שונה מהן. שכן מכאן ואילך חייבות פעולותיה להתבצע בד בבד עם גורם חדש,

אהבה אנושית
חייבת להיות
מותאמת להיגיון

שהוא ההיגיון. לעתים האהבה האנושית מתגלמת ככח המנותק מההיגיון והפועל במקביל לו. לעתים היא מתגלית ככח המעורב בהיגיון ולעתים כמעומת עמו. בסופו של דבר היא מתבטאת כמרכיב בהארמוניה הכללית שבה האהבה וההיגיון מצאו את האיזון והתמזגו לידי אחדות אחת שלמה.

שלושה צירופים של אהבה והיגיון

וכך עשויה האהבה האנושית להתבטא בשלושה סוגים של צירופים עם ההיגיון. בסוג הראשון תחום החשיבה ותחום האהבה מופרדים זה מזה עד כמה שהדבר ניתן; זאת אומרת, תחום האהבה חסום למעשה לפעילות ההיגיון והאהבה מנועה לגמרי או כמעט לגמרי מלגשת לתחום החשיבה. הפרדה גמורה בין שני היבטים אלה של הרוח היא תמיד כמובן בלתי אפשרית. אולם כאשר האהבה וההיגיון פועלים חליפות (עולים ויורדים בעצמת השפעתם), הרי שלפנינו אהבה שאינה מוארת על ידי ההיגיון, או היגיון נעדר אהבה.

בסוג השני האהבה וההיגיון מתפקדים בעת ובעונה אחת. אולם אין הם פועלים בהארמוניה זה עם זה. אף על פי שמחלוקת כזאת גורמת לבלבול, הרי שזה שלב הכרחי בתהליך ההתפתחות למדרגה גבוהה יותר שבה קיים מיזוג אמיתי בין אהבה להיגיון. בסוג האהבה השלישי, המיזוג בין אהבה להיגיון מהווה עובדה מוגמרת – והתוצאה היא שגם באהבה וגם בהיגיון חל שינוי מהותי והם מאיצים את הופעתה של רמת תודעה חדשה, אשר בהשוואה לתודעה האנושית הרגילה, תוגדר בצורה הטובה ביותר **כתודעת-על**.

גיוון איכותי באהבה

האהבה האנושית מופיעה במרקם תודעת-האגו, המכילה אין ספור השתוקקויות. גורמים אלו משפיעים על האהבה בדרכים רבות. כשם שאנו מקבלים בקליידוסקופ מבחר צורות המשתנות תדיר על ידי צירופי כמה צורות פשוטות, כך גם נגלה מבחר אינסופי כמעט של גיוון איכותי בתחום האהבה וזאת בשל צירופים חדשים של הגורמים השונים. כשם שקיים מגוון אינסופי של צבעים בפרחים שונים, כך גם קיימים הבדלים דקים ומגוונים באהבה האנושית.

צורות אהבה נמוכות

האהבה האנושית אפופה במספר גורמים מכשילים, כמו התאהבות שיגעונית, תאוות בשרים, חמדנות, כעס וקנאה. במובן מסוים, גם הגורמים המכשילים האלו מהווים צורות נמוכות של אהבה או תוצרי לוואי הכרחיים של צורות האהבה הנמוכות. התאהבות שיגעונית, תאוות בשרים וחמדנות יכולים להראות כצורות נמוכות ומעוותות של האהבה. בהתאהבות שיגעונית האדם

נשבה בחבלי קסם על ידי דמות חושנית; בתאווה הוא מטפח תשוקה לריגושים הכרוכים בדמות הזאת; ובחמדנות הוא משתוקק לרכוש אותה לעצמו. מכל שלוש צורות האהבה הנמוכות האלו, לחמדנות יש נטייה להתפשט מעבר לדמות עצמה אל האמצעים המיועדים להשגתה. באופן כזה האדם מתמלא בחמדנות לכסף, לכח או לתהילה, המסוגלים להוות אמצעים בדרך להשגת היעדים השונים אליהם הוא משתוקק. כעס וקנאה מתחוללים בעת שצורות אהבה נמוכות אלו בטלות או נמצאות תחת איום להתבטל.

צורות אהבה נמוכות אלו מחבלות בשפיעת האהבה הטהורה. נביעת האהבה לא תהיה יציבה וצלולה לעולם כל עוד היא לא תשתחרר מהצורות הנמוכות, המגבילות והמסלפות של האהבה. הצורות הנמוכות מהוות שטן לצורות הנעלות. כאשר התודעה נשבית במקצבן של הצורות הנמוכות, הרי שאין היא מסוגלת להיגמל מההרגלים הקבועים שנחרטו בה על ידיה והיא מוצאת כי קשה לה להשתחרר מהם ולהתקדם הלאה. וכך, צורות האהבה הנמוכות ממשיכות להתערב בהתפתחותה של הצורה הנעלה ומן ההכרח לנטוש אותן על מנת שתאפשר הופעתן החופשית של צורות האהבה הנעלות.

צורות האהבה
הנמוכות אויבות
לצורות הנעלות

צמיחת האהבה הנעלה מקליפת האהבה הנמוכה מתאפשרת על ידי תרגול מתמיד של יכולת ההבחנה. לפיכך יש להבדיל בזהירות בין האהבה לבין הגורמים המפריעים לה כמו התאהבות שיגעונית, תאוות בשרים, חמדנות וכעס. בהתאהבות השיגעונית, האדם הינו קרבן סביל לכישוף הנובע מהמשיכה הנחוות אל מושא האהבה. באהבה נמצא הוקרה פעילה של הערך הפנימי של מושא האהבה.

אהבה והתאהבות
שיגעונית

האהבה שונה גם מתאוות בשרים. בתאווה נמצא תלות בדמות חושנית וכתוצאה מכך משתעבד לה האדם באופן רוחני, בה בשעה שהאהבה פותחת בפני האדם התייחסות ישירה ומתואמת עם הממשות הניצבת מאחורי הדמות. לפיכך התאווה נחוות ככבדה והאהבה נחוות כקלה. בתאווה יש משום צמצום החיים, בה בשעה שהאהבה מרחיבה את תחום ההוויה. כשאנו אוהבים אדם אחר הרי זה כאילו נוספו לנו חיים אחרים. חיינו מוכפלים כפי שאומנם יכלו להיות, והננו חיים למעשה בשני מוקדים. אם הנך אוהב את כל העולם, הרי שלחילופין הנך חי בעולם כולו; בה בשעה שבתאווה החיים נסוגים עם תחושה כללית של תלות אין-אונים בדמות הנחזית כמישהו אחר. לפיכך בתאווה מודגשים הבדידות והייסורים,

אהבה ותאווה

בה בשעה שבאהבה מורגשת האחדות והשמחה. תאוה מפוררת; אהבה משקמת. תאוה הינה השתוקקות החושים; אהבה הינה התבטאות הרוחני. תאוה מחפשת הגשמה, אולם האהבה חווה את ההגשמה. בתאוה קיימת התרגשות, אולם באהבה קיימת שלוות הנפש.

אהבה וחמדנות

האהבה שונה מהחמדנות באותה מידה. חמדנות מהווה רכושנות בכל צורותיה הגסות והמעודנות. היא מבקשת לרכוש אנשים ועצמים פיזיים וכן דברים מופשטים בלתי חומריים כמו תהילה וכח. באהבה, סיפוח אדם אחד לחייו של אדם אחר, הינו דבר שאיננו בא בחשבון וישנה זרימה חפשית ויוצרת המפירה ומחיה את הווייתו של האהוב חסרת ציפיות כלשהן לאדם עצמו. הפאראדוקס בחמדנות הוא שהיא שואפת לתפוס דבר אחר ועם זאת היא מובילה למעשה לתוצאה הפוכה, לשעבוד האדם עצמו למושא חמדנותו. האהבה לעומתה, המכוונת להתמסרות האדם למושא האהבה, מוליכה למעשה לאחדות רוחנית של האהוב עם יישותו של האהוב עצמו. בחמדנות מנסה האדם לרכוש את הדבר, אולם למעשה הוא עצמו נשבה בידי הדבר. באהבה האדם מוסר עצמו לאהוב ללא תנאי, אולם בעצם מעשה זה הוא מוצא כי הוא כלל את האהוב בהווייתו שלו.

אהבה טהורה
באה בחסד

התאהבות שיגעונית, תאוותנות וחמדנות מהווים מחלה רוחנית, המחריפה לעתים קרובות והופכת לממאירה בגלל הסימפטומים המחמירים של כעס וקנאה. לעומתם בניגוד גמור, עומדת האהבה הטהורה המהווה את שיאה של השלימות הרוחנית. האהבה האנושית כבולה במידה כזאת על ידי ההשפעה של גורמים מגבילים אלו, עד כי נביעה חפשית של אהבה טהורה ממעמקי האדם איננה אפשרית עוד. לפיכך, בעת שאהבה טהורה שכזאת מתעוררת בקרבו של השוחר, הינה תמיד מתנה. אהבה טהורה נעורה בלבבו כתגובה לחסד המואצל על ידי מורה מושלם. בעת שאהבה טהורה מתקבלת מלכתחילה כשי מאת המורה המושלם, הריהי נקבעת בתודעתו של השוחר כגרעין המוטמן באדמה פורייה; ובמשך הזמן נובט הגרעין ומתפתח לצמח ולאחר מכן לעץ משגשג במלואו.

הכנה רוחנית
לקבלת החסד

האצלת חסדו של המורה המושלם מותנית עם זאת בהתכוננותו הרוחנית המוקדמת של השוחר. התכוננות ראשונית זאת לחסד איננה שלימה לפני שיכונן השוחר תכונות אלוהיות מסוימות במבנהו הרוחני. למשל, בעת שאדם נמנע מלשוך הרע ומתבונן בצידם החיובי של חבריו יותר מאשר בצדדיהם הרעים וגם בשעה שהוא מפגין סובלנות עילאית ומבקש את טובת חבריו גם אם

יהיה זה על חשבוננו – אז הוא מוכן לקבל את חסד המזרחה המושלם.

אחד המכשולים הגדולים ביותר המעכבים את ההכנה הרוחנית הזאת של השוחר זה הדאגה. בעת שבמאמץ עילאי מוסר מכשול הדאגה, סלולה הדרך לפיתוח התכונות האלוהיות המהוות את הכנתו הרוחנית של התלמיד. ברגע שהתלמיד מוכן, יואצל חסד המזרחה; מאחר שהמזרחה, המהווה את אוקיאנוס האהבה האלוהית, צופה תמיד אחר נשמה (soul) אשר בה ילבלב חסדו.

סוג האהבה המתעוררת בחסדו של המזרחה המושלם הינה זכות יתר נדירה ביותר. האם המוכנה להקריב הכל ומוכנה למות למען בנה והאדם הנכון להקריב עצמו ולאבד את חייו למען המולדת הינם אנשי מופת ללא ספק; אולם אין זה מעיד שהם טעמו את טעם האהבה הטהורה הנולדת בחסדו של המזרחה המושלם. אפילו לאנשי היוגה הגדולים השוכנים במערות ובראשי ההרים ושקועים כל כולם בהתבוננות נפשית מעמיקה ביותר, אין בהכרח אהבה יקרת מציאות זו.

אהבה טהורה
נדירה ביותר

אהבה טהורה שנולדה מכח חסדו של המזרחה המושלם עדיפה בהרבה על פני כל תמריץ אחר שהשוחר עשוי להשתמש בו. אהבה שכזאת לא רק כוללת בקרבה את כל הערכים בכל התחומים הקיימים, אלא גם עולה עליהם בכושרה להוליך את השוחר אל המטרה. משהיא נולדת הרי יש לשוחר תשוקה אחת ויחידה – והיא להתאחד עם האהוב האלוהי. הסתלקות שכזו של התודעה מכל שאר התשוקות מובילה לטוהר אינסופי; לפיכך אין דבר המזכך בשלימות רבה יותר את השוחר כמו האהבה הזאת. השוחר חפץ תמיד להעניק הכל לאהוב האלוהי, ושום קרבן איננו קשה מדי לגביו. כל מחשבותיו מתרחקות מעצמיותו ומתרכזות אך ורק סביב האהוב האלוהי. באמצעות התעצמות האהבה ההולכת ומתגברת, הוא פורץ בסופו של דבר את סורגי עצמיותו ומתאחד עם האהוב. זה הוא מימושה של האהבה. משהבשילה כך היא נעשית אלוהית.

אהבה טהורה
נעלה על כל
סוגי המשמעת

אהבה אלוהית שונה באופן איכותי מאהבה אנושית. אהבה אנושית נועדה לרבים הקיימים באלוהים האחד, ואהבה אלוהית שייכת לאלוהים האחד השוכן ברבים. אהבה אנושית מוליכה לאינספור הסתבכויות ובעיות, אולם אהבה אלוהית מוליכה לשלימות ושחרור. באהבה האלוהית ההיבטים האישיים והבלתי אישיים מאוזנים באופן שווה; באהבה האנושית שני הצדדים נמצאים בעליה וירידה לסירוגין. בעת שנימה אישית שוררת באהבה האנושית, הרי

אהבה אלוהית
ואהבה אנושית

שהדבר גורם לעיוורון מוחלט לגבי ערכן הפנימי של דמויות אחרות. כאשר האהבה הינה באופן בולט בלתי אישית, כמו בשעת חובה, הרי שהיא הופכת את האדם לעתים קרובות לקר, נוקשה ומכאני. תחושה של חובה משתלטת על האדם ככפייה חיצונית על ההתנהגות, אולם באהבה האלוהית יש חופש ללא סייג וספונטאניות בלתי כבולה. האהבה האנושית מוגבלת בהיבטים האישיים והבלתי אישיים שלה; האהבה האלוהית אשר בה התמזגו הצדדים האישיים והבלתי אישיים, הינה אינסופית בהווייתה ובהתבטאותה.

אפילו הסוג הגבוה ביותר של האהבה האנושית כפוף למגבלות טבע האדם, המתקיים עד לשלב השביעי של השתחררות התודעה מקליפותיה (Involution). האהבה האלוהית מפציעה לאחר העלמות הגוף הנפשי הפרטי והינה חופשייה מכבלי הטבע האינדיבידואלי. באהבה האנושית מתמשך הדואליזם של אוהב ואהוב, אולם באהבה האלוהית האוהב והאהוב נהפכים לאחד. בשלב זה השוחר נפרד מעולם הדואליות ומתאחד עם האלוהים; משום שאהבה אלוהית היא האלוהים. בעת שהאוהב והאהוב נהפכים לאחד הרי שזהו הסוף והתחלה.

באהבה האלוהית
האוהב מתאחד
עם האהוב

למען האהבה הופיע היקום ובגללה הוא עדיין קיים. אלוהים השפיל לרדת לממלכת הדמיון הקוסמי משום שמשחקי הניגודים לכאורה של אהוב ואוהב תורמים בסופו של דבר להתענגותו המודעת על אלוהיותו. התפתחות האהבה תלויה במתח שבמשחקי הניגודים והיא מתקיימת בזכותם. על האלוהים לשאת בסבל של ההתפצלות לכאורה להמוני נשמות על מנת להמשיך את משחק האהבה. יישויות אלו הינן צורותיו וביחס אליהן הוא נושא בתפקידי האוהב האלוהי והאהוב האלוהי בעת ובעונה אחת. כאהוב הריהו היעד האמיתי והמוחלט להערצתם. כאוהב האלוהי, הריהו הגואל האמיתי והמוחלט שלהם, המושכם חזרה אליו. לפיכך, למרות שכל עולם משחקי הניגודים הוא אשליה בלבד, אשליה זאת קיימת לשם תכלית משמעותית ביותר.

היקום הופיע
למען האהבה

האהבה מהווה את השתקפות אחדות האלוהים בעולם של משחקי ניגודים. היא מהווה את כל משמעות הבריאה. אלמלא האהבה, הרי שכל הנשמות שבעולם היו מתנהגות כזרות לחלוטין זו מזו; כך שהיחסים והמגעים היחידים שהיו מתאפשרים בעולם חסר אהבה כזה היו שטחיים ומכאניים. אין זה אלא בזכות האהבה שיש משמעות ליחסים ולמגעים בין הנשמות האינדיבידואליות. האהבה היא המעניקה משמעות וערך לכל ההתרחשויות בעולם משחקי הניגודים.

הכוחות המניעים
של האהבה

אולם בה בשעה שהאהבה נותנת משמעות לעולם משחקי הניגודים, הרי שהיא מהווה מנייה וביה אתגר מתמיד למשחקי הניגודים. ככל שהאהבה מתעצמת היא מחוללת אי שקט יצירתי והופכת לכח המניע העיקרי של עוצמה רוחנית זו שמצליחה, בסופו של דבר, לשקם את האחדות המקורית של ההוויה.

אינסופיות האמת

רוב בני האדם שרויים תחת הרושם כי כל דבר היכול להיות בעל חשיבות רוחנית חייב בהכרח להיות גדול מאוד מהבחינה הארצית. לפיכך על המעשה לשאת תוצאות מרחיקות לכת או שהוא חייב להשפיע באופן ניכר על חלק גדול בחיים, על מנת שייחשב כרוחני. הם שופטים תמיד את ערכו של המעשה לפי גודל התוצאות. האדם שקוע בדרך כלל בנושאים של העולם הגשמי עד כדי כך שהממדים, הגדלים והכמויות של עולם זה חודרים ללא משים לתוך הערכתו את החשיבות הרוחנית ומסלפים את שיפוטו.

מקור הטעות
בהערכה הרוחנית

כל הבלבול הזה נובע מהעובדה שנפשו של האדם נשלטת תדיר על ידי מושגים מתמאטיים, גם כאשר היא עוסקת בהערכות שטבען רוחני. אולם דבר שהוא גדול מהבחינה הרוחנית שונה בסוגו מדבר שהוא גדול מהבחינה המתמאטית. הרעיון המתמאטי של האינסוף מורכב על ידי דימוי מצבור של מספר יחידות אינסופי שלכל אחת מהן ערך או חשיבות זהים וקבועים. למעשה אפילו בדמיון לא ניתן להשיג כלל אינסוף מתמאטי כזה, משום שעבור כל מספר שאותו נִדְמָה אנחנו יכולים לשער מספר שיהיה עדיין גדול יותר. כל יחידה היא שגויה אם היא נראית כבעלת קיום או חשיבות נפרדים או ייחודיים. הרעיון המתמאטי של אינסוף מתגלה איפוא כתוצר של דמיון המונע על ידי שיקולים שגויים.

האינסוף המתמאטי

האינסוף הרוחני איננו תוצאה של הוספות מדומות של השגוי. הממשות הקוסמית עצמה היא הנתפסת כשהדמיון המוטעה נרגע. האינסופיות של האמת איננה יכולה לשאת שום גידול הנובע מתוספות וכמו כן אין היא יכולה לעמוד בכל צמצום הנובע מהפחתה. למעשה, לא ניתן להוסיף עליה דבר ולא להחסיר ממנה דבר, משום שהיא כוללת-כל ואיננה מותירה מקום כלשהו לשום דבר אחר, גדול כקטן. אין היא ניתנת למדידה או לחלוקה, והיא מהווה שלימות אחת.

האינסוף הרוחני

אינסופיות האמת נותרת מחוץ להשפעתם של כל השינויים שביקום. כל מה שמתרחש ביקום הינו תופעתי ובתור שכזה משקלו אפסי מזווית הראיה של האמת. לדוגמא, רעידת אדמה נראית כשואה הרסנית ומחרידה בעיני האנשים הארציים מחמת החורבן הנורא שהיא ממיטה על החיים ועל הרכוש. אפס, גם

שואה שכזאת איננה יכולה לפגום כהוא זה באמת האינסופית, שהיא לב הממשות האלוהית. למעשה, האינסופיות הרוחנית של האמת איננה נושאת בשום מגבלה גם אם היקום כולו יתפרק. לפיכך אין טעם למדוד אותה במונחים של גודל על פי קני המידה הארציים.

האשליה שממנה מתקשים רוב שוחרי הרוחניות להתנער היא האמונה כי האמת האינסופית היא יעד שיושג בעתיד רחוק כלשהו, וכי כל החיים אינם אלא אמצעי להשגה זאת. אילו הייתה האמת מוגבלת לעתיד בלבד ולא הייתה שייכת לעבר או להווה, כי אז היא לא הייתה אינסופית. היא הייתה נעשית מוגבלת בבת אחת והופכת למאורע שמקורו בזמן. כל מה שקיים ושיהיה בחיים יאבד מייד את משמעותו הפנימית אם יתפס כאמצעי גרידא להשגת אירוע מרוחק כלשהו. אין ספק שזו זוית ראייה מוטעית.

האמת איננה יעד לעתיד בלבד

החיים לא נועדו להתעשר במשמעות רוחנית במועד מרוחק כלשהו, הם יכולים להיות כאלה בכל רגע ורגע, אם הנפש תשתחרר מאשליותיה. ניתן לתפוס את טבעה האמיתי של האינסופיות הרוחנית רק באמצעות נפש צלולה ורגועה – לא כמשהו העתיד להיות פעם אלא כמשהו שהיה קיים תמיד, הווה ויהיה כהגשמת העצמיזות לנצח. כאשר כל רגע ורגע מועשר במשמעות נצחית, אין בנמצא היצמדות נואשת לעבר המת ואף לא צפיה מלאת ערגה לעתיד אלא חיים מאוחדים בהווה הנצחי. רק באמצעות חיים שכאלה יכולה האינסופיות הרוחנית של האמת להתגשם.

ההווה הנצחי

אין זה יאה לנשל את ההווה מכל חשיבות על ידי הכפפתו לטובת מטרה בעתיד. שכן משמעות הדבר היא צבירה מדומה של כל החשיבות בעתיד המדומה במקום תפיסת החשיבות האמיתית של כל דבר הקיים בהווה הנצחי והגשמתה. לא ייתכנו גיאות ושפל בנצח, אין הפסקות חסרות משמעות בין עונות קציר חולפות, אלא שפעת הוויה שאיננה סובלת התדלדלות כלשהי אפילו לא לרגע קט. כשהחיים נראים חדגוניים או ריקניים, אין זה בגלל קיפוחה של אינסופיות האמת אלא בשל חוסר יכולתו של האדם להשיג אותה במלואה.

מלאות ההווה

כשם שאין זה נכון לשמר את כל החשיבות הרוחנית לעתיד צפוי כלשהו, אין זה נכון באותה המידה לשמר אותה באופן בלעדי לדברים המחוללים התרגשות רבה. הדברים הגדולים והכבירים שבחיים אינם היחידים הטעונים

דברים גדולים וכבירים

במשמעות רוחנית. דבר מסוים איננו חייב להיות יוצא דופן או מדהים במיוחד כדי שיהיה בעל חשיבות רוחנית. יוצאי הדופן והמדהימים קיימים ביחס לרגיל ולשגרת, וכשלעצמם אין הם מייצגים בהכרח יופי רוחני מוחלט.

מכאן שאין זה הכרחי לאדם לתת סכומי כסף גדולים למען מטרה כדי להיות גדול מהבחינה הרוחנית. אדם עני אולי לא יוכל לעשות כך אולם יהיה לא פחות רוחני אם ייתן כמה שיוכל. לא הכמות היא שמעניקה למתנה משמעות רוחנית; אלא הרוח שבה היא ניתנת. למעשה, לעתים קרובות נלווית אל תרומה גדולה גאווה או מניע אנוכי כלשהו, וכך היא מאבדת את חשיבותה הרוחנית. אפילו מתנה פעוטה המוענקת בענווה ובאהבה בלתי אנוכיות מכל וכל, טעונה בערך רוחני גדול הרבה יותר.

החיים הרוחניים אינם עניין של כמות אלא של איכות החיים הפנימיים. כל מופעי החיים כלולים בתחומה של האינסופיות הרוחנית. כלולים בה התרחשויות גדולות וכמו כן התרחשויות קטנות. מאחר והיא גדולה מהגדול ביותר, האינסופיות הרוחנית היא גם קטנה יותר מהקטן ביותר; והיא יכולה לבטא את עצמה באופן שווה באמצעות ההתרחשויות מבלי להתחשב בכך אם הן גדולות או קטנות באופן חיצוני. כך גם חיוך או מבט עומדים באותה המדרגה בדומה להקרבת החיים למען מטרה, וזאת כאשר החיוך או המבט נובעים מתודעת אמת. אין מדרגות בחשיבות הרוחנית כאשר כל החיים נחווים בצל האינסוף. אילו היו החיים מורכבים אך ורק מדברים גדולים ואם כל הדברים הקטנים היו מסולקים ממרחב החיים, הרי שלא זו בלבד שהחיים היו נעשים סופיים אלא היו אף עלובים באופן קיצוני. האמת האינסופית, צפונה בכל דבר, יכולה להתגלות אך ורק כאשר החיים נראים ומתקבלים בכליותם.

האינסוף הרוחני
מכיל את הגדול
ביותר והקטן ביותר

מגבלה באה לעולם בשל התשוקות המתמקדות באגו ובגלל רצייה עצמית. הרכושנות על כל צורותיה מובילה לחיים של מגבלות. לדוגמא, אם מישהו חומד את אהבתו של אחר, אולם במקום לזכות באהבת אותו אדם הוא מאבדה לאחר, מה שנובע מכך הוא ההצטמצמות וההחנקה של חיי הרוח החופשיים – והאדם מודע בחריפות למוגבלותו. זהו המקור לכאב הקינאה המחניקה. אולם אם צופה האדם במצב בלב מטוהר מכמיהה, האהבה שאותה מקבל האחר תראה ביופייה הטבעי. בצלילותה של התפיסה הבאה מהעדר הרכושנות, לא רק שיטעם האדם את החופש של העדר דואליות אלא גם את שמחתה. כאשר מישהו אחר מקבל אותה אהבה, הרי זה כאילו הוא עצמו מקבל אותה – משום שהאדם איננו מתעקש

החופש והשמחה
של העדר דואליות

עוד על הדרישות של צורה יחידה, כיוון שהזדהה עם החיים על כל צורותיהם.

הגשמת האינסוף
הרוחני באמצעות
העדר דואליות

בהעדר דואליות נמצא חופש מהמגבלות וכמו כן הכרת הדברים כמות שהם והוקרתם. בהעדר דואליות, בה בלבד קיימת ההגשמה של האינסוף הרוחני האמיתי המבטיח אושר איתן שאיננו מתפוגג. מגבלת הקנאה דומה לכל שאר המגבלות, כמו כעס, שנאה והשתוקקות: כולן נוצרות על ידי האדם עצמו. כל הסופי והמוגבל הינם סובייקטיביים ופרי יצירה עצמית. יחד עם הוויתור על הרצון העצמי ועל הדמיון המתמקד באגו, עולה ההבחנה האמיתית ביחס לערך האינסופי של מה שהווה.

בעיות חברתיות

כאשר נתפסת האינסופיות של האמת כהלכה מזווית הראיה של העדר דואליות, הבנה זו מועילה גם כן לפתרון הנאות של בעיות חברתיות המבוססות על הדואליות כעובדה שלא ניתן לבטלה. מניפולציה סתמית של מספרים, חכמה ככל שתהיה, לא תביא לעולם להתאמה נכונה בין אדם וחברה, ואף לא להארמוניה אמיתית בין קבוצות שונות הנוצרות בקרב החברה.

מיעוט ורוב

אם דרישות חברתיות שטבען כללי נקבעות על פי שיקוליו של מיעוט קטן, הרי שטובת הרוב הגדול נשארת בלתי מוסדרת; לפיכך יימצא בהכרח הרוב בעימות ובתחרות עם המיעוט. מאידך גיסא, במדינות דמוקרטיות נקבעות הדרישות שטבען כללי על פי שיקולי הרוב ולא על ידי המיעוט. בכל אופן, זויות ראייה זו מצויה עדיין בתוך התחום הדואלי, שבו קיים הריבוי; ולפיכך בעיית המיעוטים נותרת ללא פתרון. מאחר וענייניהם נותרים בלתי מוסדרים, נמצאים המיעוטים בהכרח בעימות ובתחרות עם הרוב.

שלימות כוללת
שלא ניתן לחלקה

כל עוד בעיה חברתית נשלטת על ידי המושג של מספר וריבוי, לא יימצא לה פתרון סופי. הפתרון הסופי יימצא אך ורק כאשר הוא מואר על ידי האמת של שלימות כוללת שאינה ניתנת לחלוקה והאחדות הפנימית של הכל. לא ניתן ליצור קשר עם האחד השוכן בכל באמצעות הכפלת הרבים אלא רק באמצעות השלמת הדעה המוטעית של רבים. כל מספר, גדול ככל שיהיה, נדון להיות סופי. האינסופיות הרוחנית איננה מספר, גדול ככל שיהיה; זוהי הממשותף בלבדה ללא מתחרה.

העולם של הרבים

במקום שבו קיימים הרבים, קיימת בהכרח ההשוואה ביניהם. קיימים הקטן ביותר והגדול ביותר, סולם של דרישות, זכויות יתר וחזקות; וכל הערכה נעשית מעוותת על ידי ההכרה של מדרגות מסוגים שונים. מזווית הראיה הרוחנית כל אלו מהווים צורות של תודעה מסולפת משום שאותה אמת מהדהדת בכולם. מכל מקום האחדות הנחוות בהגשמת האלוהיות, שונה בהכרח מהעיקרון של השוויון.

האחד השוכן
בפרט ובכלל

בדואליות, אדם אחד עשוי להשתוות לכל אדם פרטי אחר בכל הנוגע לדרישות, חזקות וערך, אולם לעולם איננו יכול להשתוות בתוך הדואליות לשני אנשים או יותר. מאידך גיסא, באינסופיות הרוחניות של האמת יש מקום לפרדוקס שבו פרט יחיד יכול להיחשב כשלימות הכוללת עצמה. לפיכך, לא רק שאדם אחד יכול להראות כשווה בחשיבותו לשני אנשים או יותר, אלא אפילו כשווה לכל. באינסופיות הרוחנית לכל ההשוואות אין מקום. אין קטן או גדול יותר, או סולם של דרישות, זכויות יתר וחזקות; וההערכה נשארת בלתי מופרעת בשל כושר ההבחנה הצלול של האחד המצוי בפרט ובכלל. מאחר וכל אחד בבריאה שוכן לא רק באינסופיות הרוחנית אלא אף מהווה את אותה אינסופיות רוחנית שאיננה ניתנת לחלוקה, הרי שכל אחד הוא ראשון בחשיבותו ואין אף לא אחד שהוא משני.

התרבות מבוססת
על האינסופיות
של האמת

בחיים החברתיים תהיה משמעותה של ההכרה באינסופיות הרוחנית של האמת אתגר לאינדיבידואליות כמו גם לחברה בכללה. היא תחנוך דרך חשיבה חדשה במונחים של שלימות כוללת שאינה נחלקת, והיא תתנער מכל הערכים היחסיים של השוואה לטובת ההכרה בערך הפנימי של כל דבר. בתרבות המבוססת על הרעיון הנכון של האינסופיות הרוחנית של האמת, לא יהיו איפוא בעיות של רוב ומיעוט, של עימות ותחרות, ושל אותן השוואות והערכות מייגעות המהוות לעתים קרובות כל כך מקלט לגאווה ולאגו הנבדל. החיים יהיו אז פשוטים ושלמים לאין ערוך, משום שהאשליות הגורמות לקרעים ולהסתבכויות תיעלמנה לחלוטין.

החיפוש אחר האלוהים

רוב בני האדם אינם אפילו משערים את קיומו הממשי של האלוהים, ובאופן טבעי אין הם להוטים מדי אחר האלוהים. יש כאלה שבהשפעת המסורת, משתייכים לדת זו או אחרת ורוכשים את האמונה בקיומו של האלוהים מסביבתם. אמונתם חזקה דיה כדי לקשור אותם לפולחנים, טקסים או אמונות שונים; ולעתים רחוקות יש לה אותה חיוניות הכרחית כדי לחולל שינוי מהותי בגישתו הכללית של האדם אל החיים. קיימים גם אנשים אחרים בעלי גישה פילוסופית שיש להם הנטייה להאמין בקיומו של האלוהים, אם מחמת השערותיהם או משום קביעותיהם של אנשים אחרים. לגביהם מהווה האלוהים, במקרה הטוב, השערה או רעיון שכלתני. אמונה פושרת כזאת כשלעצמה לעולם לא תוכל בכוחה שלה להוות תמריץ מספיק כדי לפתוח בחיפוש רציני אחר האלוהים. אנשים כאלה אינם מכירים את האלוהים מכח ידיעתם העצמית, ולגביהם האלוהים איננו יעד של כמיהה עזה או התאמצות.

דרגות של
אמונה באלוהים

שוחר רוח אמיתי לא יסתפק בידע אודות הממשויות הרוחניות המבוסס על שמועה, וכמו כן לא יסתפק בידע שהוא פרי מסקנות שכלתניות גרידא. לגבי דיודו הממשויות הרוחניות אינן מושא לחשיבה בטלה, וקבלת ממשויות אלו או דחייתן טעוונות בהשלכות רבות משקל לגבי חייו הפנימיים. לפיכך יתקש בדרך הטבע להשיג ידיעה ישירה אודותיהן. ניתן לתאר זאת באירוע מחייו של מלומד גדול. יום אחד הוא דן בנושאים רוחניים עם ידיד שהתקדם בצורה ניכרת בנתיב הרוחני. תוך כדי התעמקות בנושא, הוסטה תשומת לבם אל גוויה מתה שנישאה בסמוך להם. ציין החבר: "זהו קיצו של הגוף אולם לא של הנשמה". שאל המלומד: "האם ראית את הנשמה?" "לא", ענה החבר. והמלומד נותר ספקן אודות הנשמה משום שהוא התעקש על ידיעה אישית.

שוחר רוח אמיתי
מבקש אחר ידע
ישיר של הממשויות
הרוחניות

למרות שהשוחר איננו יכול להסתפק בידע ממקור משני או בניחושים בעלמא, אין הוא אוטם את מוחו בפני האפשרות כי ייתכנו ממשויות רוחניות שעדיין לא התגלו בהתנסותו. במלים אחרות, הוא מודע למגבלות התנסותו האישית ונמנע מלהפוך אותה לקנה מידה לכלל האפשרויות. ראשו פתוח כלפי כל הדברים הנמצאים מחוץ לתחום התנסותו. למרות מה שאין הוא מקבל אותם על פי השמועה, אין הוא גם ממחר להתכחש להם. מיגבלות ההתנסות נוטות לצמצם בדרך כלל את תחום הדמיון;

לשוחר הרוחניות
ראש פתוח

ולפיכך מביאות את האדם לידי האמונה שאין שום דבר ממשי פרט לאותם דברים שנכללו אולי בתחום התנסותו בעבר. אולם כל מיני תקריות והתרחשויות שבחיינו יגרמו לו בדרך כלל לפרוץ את הסתגרותו הדוגמאטית ולהיות בעל ראש פתוח באמת.

סיפור מבאר
את שלב המעבר הזה ניתן לתאר גם כן באמצעות סיפור מחייו של אותו מלומד, אשר במקרה היה גם נסיך. כמה ימים לאחר האירוע שתואר לעיל, כשרכב על סוסו, הוא פגש בהולך רגל ההולך לעומתו. מאחר ודרך הסוס נחסמה בגלל ההלך, ציווה המלומד בשחצנות על האיש לסור מהדרך. ההלך סירב, ואז ירד המלומד מסוסו והתפתחה השיחה הבאה: "מי אתה?" שאל ההלך. "אני הוא הנסיך", ענה המלומד. "אולם אינני מכיר אותך כנסיך", קרא ההלך והמשיך: "אקבל אותך כנסיך אך ורק כשאדע כי אתה הוא הנסיך ולא מישהו אחר". פגישה זו עוררה את המלומד לעובדה כי ייתכן ואלוהים קיים למרות שאין הוא מכיר אותו מהתנסות אישית, כשם שהוא עצמו היה אומנם הנסיך אף על פי שההלך לא ידע זאת מהתנסותו האישית. עכשיו, לאחר שנפתח מוחו לאפשרות הקיום של אלוהים, הוא נטל על עצמו ברצינות את המשימה של פענוח קושיה זו.

האדם הרגיל אדיש לקיום אלוהים
או שאלוהים קיים או שאיננו קיים. אם הוא קיים, אזי הביקוש אחריו מוצדק בהחלט. ואם אין הוא קיים, הרי שאין מה להפסיד בשל החיפוש אחריו. בכל אופן, אין בני האדם פונים לחיפוש ממשי אחר אלוהים כיוזמה עצמית מלאת שמחה. יש לדחוף אותם אל החיפוש הזה כדי שיתפכחו מהבלי העולם הזה המתעתעים בהם ושמהם אין הם יכולים להסיח את דעתם. האדם הרגיל שקוע כל כולו במעשיו שבעולם הגשמי. הוא חי באמצעות התנסויותיו הרבות של יגונות ושמחות מבלי לחשוך אפילו בקיומה של ממשות עמוקה יותר. הוא מתאמץ ככל יכולתו להרבות בעונג החושים ולהימנע מסוגי ייסורים שונים.

הזדמנויות המדרבנות לחשיבה
הפילוסופיה המקובלת על האדם היא "אכול, שתה, והתענג". אולם למרות חיפושיו הבלתי נלאים אחר תענוגות, אין הוא יכול להתחמק כליל מהייסורים; וגם כאשר הוא מצליח להשיג את הנאות החושים, הוא שבע מהם לעתים קרובות עד לזרא. כשהוא מתנהל במעגלי יומו על התנסויותיהם המרובות, הרי שצצה לעתים ההזדמנות שהוא שואל את עצמו, "מה הטעם בכל זה?" מחשבה שכזאת עשויה לצוץ בשל אירוע ביש שלקראתו לא היה מוכן האיש נפשית. ייתכן שיהיה זה התסכול שנובע מאי התגשמות ציפייה בטוחה מסוימת,

או אולי שינוי חשוב במצב התובע הערכות חדשה מהיסוד, וויתור על דרכי חשיבה והתנהגות קבועות. מקרה כזה צץ בדרך כלל בגלל אי הגשמתה של השתוקקות עמוקה כלשהי. אם השתוקקות עמוקה נקלעת למבוי סתום כך שאין שום סיכוי שהיא תתגשם אי פעם, סופג הגוף הנפשי מהלומה עזה כל כך עד שאין הוא יכול לקבל עוד את סוג החיים שהיה מקובל עד כה ללא עוררין.

בנסיבות שכאלה עלול האדם להדחף אל ייאוש גמור. ואם הכח האדיר שנוצר מחמת זעזוע נפשי כזה של הגוף הנפשי יוותר בלתי מרוסן ובלתי מכוון, הוא עלול לגרום אפילו לערעור חמור של הגוף הנפשי וגם לניסיונות התאבדות.

העוצמה הבלתי מרוסנת של הייאוש היא הרסנית

שואה שכזאת מכריעה אותם אנשים אשר בהם הייאוש מלווה בהעדר חשיבה, משום שהם מניחים לדחף לפעול בחופשיות ובמלוא העוצמה. העוצמה הבלתי מרוסנת של הייאוש יכולה רק להביא לחורבן. ייאושו של אדם חושב תחת נסיבות דומות הינו שונה לחלוטין בתוצאותיו משום שהאנרגיה המשתחררת מתועלת ומכוונת בצורה נבונה כלפי מטרה מסוימת. ברגע של ייאוש אלוהי כזה, מחליט האדם את ההחלטה החשובה לגלות את תכלית החיים ולהגשימה. מכאן צץ החיפוש האמיתי אחר ערכים העומדים לעד. מכאן ואילך תבער הקושיה שאין לה מכבה: "לאן מוליך כל זה?"

כאשר האנרגיה הנפשית של הפרט מרוכזת בצורה כזאת אל הגילוי של מטרת החיים, אזי הוא משתמש בעוצמת הייאוש באופן יוצר. אין הוא יכול עוד להסתפק בדברים הזמניים שבחיינו הנוכחיים, והוא מלא פקפוקים לגבי הערכים הרגילים אותם קיבל עד אז ללא עוררין. תשוקתו

הייאוש האלוהי מהווה את ראשיתה של ההתעוררות הרוחנית

היחידה היא למצוא את האמת בכל מחיר, ואין הוא יכול להסתפק בשום דבר פחות מהאמת. הייאוש האלוהי מהווה את ראשיתה של ההתעוררות הרוחנית משום שהוא מחולל את השאיפה להגיע אל הגשמת האלוהיות. בתקופת הייאוש האלוהי, כאשר כל דבר נראה כנתון בנסיגה, מחליט האדם ליטול כל סיכון כדי לברר אלו הם הדברים שיש להם משמעות לגבי חייו מעבר למסך.

כל התנחומים השגרתיים אכזבו אותו, אולם באותו הזמן קולו הפנימי מסרב להשלים כליל עם הקביעה שלפיה החיים משוללים כל משמעות. אם אין הוא מניח את קיומה של ממשות נסתרת כלשהי שעליה לא ידע עד

אלוהים או לא כלום

כה, הרי שאין שום דבר שראוי לחיות למענו. לגביו קיימות רק שתי חלופות: או שקיימת איזו ממשות רוחנית נסתרת, אותה מתארים הנביאים כאלוהים, או

שהכל חסר משמעות. החלופה השנייה איננה מתקבלת לחלוטין על הדעת מבחינת האישיות הכללית של האדם, לפיכך הוא חייב לנסות את החלופה הראשונה. הילכך האדם פונה אל האלוהים כאשר מהלך חייו נמצא בין המצרים.

עתה, מאחר ואין גישה ישירה אל אותה ממשות נסתרת שאת קיומה הוא מניח, הוא בוחן את התנסויותיו הרגילות בחיפוש אחר נתיבים אפשריים שיובילו אל מעבר למשהו משמעותי. כך הוא שב אל התנסויותיו הרגילות מתוך כוונה לשפוך מעט אור על הנתיב הרוחני. דבר זה כרוך בבחינת כל דבר מזווית מחודשת וכרוך בפירוש מחודש של כל התנסות. עכשיו לא רק שהוא מתנסה אלא הוא אף מנסה לרדת לחקר משמעותה הרוחנית של התנסותו. אין הוא מתעניין סתם מהו הדבר, אלא מהי משמעותו במסע אל המטרה הסמויה הזאת של הקיום. כל ההערכה הזהירה המחודשת הזאת של ההתנסות מסתכמת בהשגת אבחנה שלא יכלה להימצא לו לפני שהחל בחיפושיו החדשים. הערכה מחודשת של ההתנסות משולה לקומץ חכמה נוסף, וכל תוספת לחכמה הרוחנית מביאה בהכרח לשינוי גישתו הכללית של האדם אל החיים. כך שהחיפוש השכלתני הטהור אחר האלוהים – או הממשות הרוחנית הנסתרת – יש לו השלכות מעשיות בחייו המעשיים של האדם. אלה הופכים עתה לניסוי ממשי של הערכים הרוחניים שניתן לתפוס אותם.

הערכה מחודשת של ההתנסויות לאור הנחת קיומה של הממשות

ככל שיתמיד האדם בניסויים החכמים והתכליתיים בחייו שלו, יעמיק וילך כושר הבנתו את משמעות החיים האמיתית. עד אשר הוא מגלה כי בשעה שמתחולל בו מהפך גמור של יישותו, הוא מגיע להבחנה נכונה של משמעות החיים האמיתית כמות שהם. מתוך ראייה צלולה ושלווה של טבע החיים האמיתי וערכם הוא נוכח לדעת כי האלוהים, אותו חיפש עד כה בצורה נואשת כל כך, איננו יישות זרה או נסתרת. האלוהים מהווה את הממשות עצמה ולא השערה. הוא מהווה את הממשות הנצפית בכח הראייה הצלול – אותה ממשות עצמה שהוא מהווה חלק ממנה ושבה שוכנת יישותו כולה ואשר עימה הוא זהה למעשה.

מציאת האלוהים מחברת את האדם עם עצמיותו האלוהית

וכך, הגם שהוא מתחיל בחיפוש אחר משהו חדש לגמרי, הוא למעשה מגיע להבנה חדשה של דבר מה עתיק יומין. המסע הרוחני איננו מורכב מהשגת יעד חדש אשר בו זוכה האדם במשהו שלא היה לו עד כה או נהפך למשהו שלא היה קודם. הוא מורכב מהתפוגגות בערותו ביחס לעצמו ולחיים, ומהצמיחה ההדרגתית של אותה הבנה המתחילה עם ההתעוררות הרוחנית. מציאת האלוהים מהווה את כניסת האדם אל עיזותו האלוהית.

שלבי התייב הרוחני

כל בני האדם חייבים לעבור דרך מצב השעבוד, אולם אין לראות בתקופת שעבוד זאת אפיזודה חסרת משמעות בהתפתחות החיים. על האדם להתנסות בחוויית הכלא אם הוא רוצה להעריך את החופש. אם דג לא ייצא מהמים במשך כל תקופת חייו אפילו לא פעם אחת, אין לו שום סיכוי להוקיר את ערך המים. מרגע לידתו ועד מותו הוא חי רק במים, ואין הוא נמצא במצב המאפשר לו להבין מה המשמעות האמיתית של המים לגביו. אולם אם יוציאוהו מהמים אפילו לרגע קט, הוא יתמלא בכמיהה למים ורוכש על ידי התנסות זו את היכולת להעריך את חשיבות המים. באותו האופן, אילו היו החיים חופשיים כל הזמן ולא הייתה בהם שום צורת שעבוד, היה עלול האדם להחמיץ את המשמעות האמיתית של החופש. ההתנסות בשעבוד רוחני וההכרח בתשוקה עזה להשתחרר ממנו מהווים שניהם הכנה לקראת ההנאה המלאה מהחופש המובטח לבוא.

השעבוד מוסיף לערך החופש

כשם שהדג שהוצא מהמים עורג לשוב אל המים, כך גם שוחר הרוחניות שהבין את התכלית כמקרה להתאחד עם האלוהים. למעשה, הכמיהה לשוב אל המקור קיימת בכל יצור מזמן שהופרד מהמקור על ידי מסך הבערות; אולם היצור איננו מודע לה, עד שהוא, כשוחר הרוחני, נכנס אל התייב הרוחני. במובן מסוים יכול האדם להתרגל לבערות, בדומה לאדם ברכבת העשוי להתרגל לחשכת המנהרה כאשר הרכבת נעה דרכה לזמן מה. גם אז נגלה אי נוחות ברורה ותחושה בלתי מוגדרת ומעורפלת של חוסר מנוחה מחמת ההרגשה ש**משהו** חסר. אותו **משהו** נתפס מלכתחילה כבעל חשיבות עצומה. בשלבי הבערות החשוכה מזוהה אותו **משהו**, לעתים קרובות באופן מוטעה, עם ריבוי הדברים שבעולם הארצי הזה.

התייב הרוחני נפתח בכמיהה לממשות עמוקה יותר

בכל אופן, כאשר ההתנסות של האדם בעולם זה בשלה למדי, הוא מובל על ידי מפחי הנפש החוזרים ונשנים במסלול הנכון לגלות את החסר לו. מרגע זה מבקש האדם אחר ממשות שהיא עמוקה יותר מצורות משתנות. אפשר לתאר זאת נכונה כצעד הראשון של השוחר בתייב הרוחני. מרגע הכניסה אל התייב הרוחני, הכמיהה להתאחד עם המקור ממנו הוא הופרד מתעצמת ומתבהרת. כשם שהאדם השרוי במנהרה כמיהה לאור בעצמה גדולה יותר לאחר שהבחין בהבהוב אור המגיע מהצד השני, כך גם אדם שחווה שמץ מהתכלית שואף להחיש את פעמיו אליה במהירות הרבה ביותר האפשרית.

בנתיב הרוחני קיימות שש תחנות, התחנה השביעית מהווה את הסיום, או התכלית. כל תחנת ביניים מהווה, בדרכה היא, מעין ציפייה מדומה של המטרה. המסך המפריד בין האדם לבין האלוהים בנוי מדמיון מסולף ולדמיון זה רבדים רבים. לפני כניסת האדם לנתיב הרוחני הוא מצועף במסך זה של דמיונות מרובים והתוצאה היא שאין הוא יכול לשער כלל בדעתו כי הוא משהו אחר מאינדיבידואל נפרד, מוגבל ומצומצם. תודעת האגו התגבשה על ידי פעילות הדמיונות המרובים ומסולפים; והכמיהה המודעת להתאחדות עם האלוהים מהווה את הטלטול הראשון של כל מבנה האגו, מבנה שנבנה במהלך התקופה של הפעילות הכוזבת של הדמיון.

חציית הנתיב הרוחני מורכבת מביטול תוצאת הפעילות השגויה של הדמיון, או בהסרת רבדים אחדים של המסך, אשר יצר תחושה של נבדלות שאין לערערה ושל בדידות חסרת תקנה. עד כה נאחו האדם בחזקה ברעיון של קיומו הנבדל וביצר אותו מאחורי חומות אדירות של בערות חשוכה, אולם מכאן ואילך הוא נמצא בקשר כלשהו עם הממשותף הרחבה יותר. ככל שהוא מתקשר עם הממשותף, נעשה מסך הבערות קלוש יותר ויותר. בד בבד עם ההתפוררות ההדרגתית של הנבדלות והאנוכיות, הוא רוכש תחושה גוברת והולכת של התמזגות עם הממשותף הרחבה יותר.

הבנייה של תחושת הנבדלות היא תוצאה של ריחופי הדמיון. לפיכך הפריצה מבעד לתחושת הנבדלות, פרי היצירה העצמית, וההתאחדות עם הממשותף תובטח באמצעות נסיגה בפעילות הכוזבת של הדמיון. את הפעולה של ההשתחררות מכל הדמיונות ניתן להשוות לפעולת ההתעוררות משינה עמוקה. ניתן להשוות את השלבים השונים בתהליך השתחררות האדם מדמיון כוזב לחלומות המשמשים לעתים קרובות גשר בין שינה עמוקה לבין עירנות מלאה. תהליך ההשתחררות מהפעילות הרב צדדית של הדמיון הכוזב הינו הדרגתי ולו שבעה שלבים.

הסרת רובד אחד ממסך הדמיון מהווה בוודאי התקדמות אל האור והאמת, אולם אין בו כדי התאחדות עם הממשותף. משמעותו היא בפשטות – וויתור על חלק גדול מהדמיון הכוזב לטובת הדמיון הכוזב פחות. קיימות דרגות שונות של הסתלפות הדמיון התואמות לדרגות של תחושת הנבדלות הנוצרות על ידי תודעת האגו. כל שלב בתהליך השתחררותו של האדם מדמיון כוזב מהווה שחיקה ברורה של האגו.

אולם כל שלבי הביניים שבנתיב הרוחני, עד להגשמתה הסופית של התכלית, כרוכים במעבר מריחוף דמיוני אחד אל משנהו. ואין משתמע מהם ביטול הדמיונות.

שלבי הביניים
שבנתיב הרוחני
הם פרי הדמיון

ריחופי דמיון אלה אינם מחוללים שום שינוי ממשי בהווייתה האמיתית של העצמיזות (האני האלוהי) כפי שהיא. מה שמשתנה איננו העצמיזות אלא המושג שיש לה על עצמה. נניח שבהזיה בהקיץ או בשיגיון הנך מדמה שאתה נמצא בסין בה בשעה שגופך נמצא למעשה בהודו. כאשר השיגיון מגיע לקיצו, אתה נוכח לדעת כי גופך נמצא למעשה בהודו ולא בסין. מזווית הראייה הסובייקטיבית הרי זה כאילו חזרת מסין להודו. באותו האופן, ניתן להשוות את אי ההזדהות ההדרגתית עם הגוף ואת ההזדהות הגוברת והולכת עם נשמת עולם (Oversoul) לחצייה הממשית של הנתיב הרוחני, הגם שלמעשה שלבי הביניים שבנתיב הינם כולם במידה שווה יצירים של משחקי הדמיון.

תחושה מזויפת של
הגשמת האלוהיות

ששת השלבים העולים כלולים, איפוא, כולם בתוך עולם הדמיון. ברם, בכל שלב ושלב, שבירת התחושה של הנבדלות וגילוי ההטמעות בממשות גדולה יותר הם כה חזקים וברורים עד שלעתים קרובות יש לאדם תחושה מזויפת של הגשמת האלוהיות. בדומה לאדם המטפס על הר ונקרה בדרכו עמק חבוי, והוא נשבה כל כך על ידי יפי המראה שהוא שוכח את מטרתו האמיתית ומאמין לזמן מה כי הגיע אליה, כך גם שוחר הרוחני טועה ורואה בשלבי הביניים את המטרה עצמה. אולם אדם שדעתו נחושה להעפיל על ההר, נוכח לדעת לאחר זמן מה, כי עליו לחצות את העמק, והשוחר אף הוא נוכח לדעת במוקדם או במאוחר כי יש ללכת אל מעבר לשלב הביניים. התחושה המזויפת של הגשמת האלוהיות המופיעה בשלבי הביניים משולה לאדם החולם כי הוא הקיץ משנתו למרות שהוא עדיין נתון בשינה ממש. לאחר שהתעורר הוא נוכח לדעת כי ההרגשה הקודמת של היקיצה היתה למעשה חלום.

רבדים רוחניים
ומצבי תודעה

כל שלב מוגדר של התקדמות מייצג מצב תודעתי, וההתקדמות ממצב תודעה אחד למשנהו מלווה בד בבד בחציית הרבדים הרוחניים¹ הפנימיים. לפיכך יש להתנסות בששה רבדי ביניים ובמצבי התודעה המתאימים להם לפני שיושג הרובד השביעי, שהוא סיומו של המסע ואשר בו תמצאו הגשמה סופית של המצב האלוהי. רובד רוחני דומה לתחנת רכבת אשר בה עוצרת הרכבת לזמן מה, ומצב התודעה דומה לתנועות הנוסע לאחר שירד בתחנה.

¹ רובד רוחני Plane

לאחר שנכנס האדם לרובד תודעתי חדש, נדרש לו בדרך כלל זמן מה לפני שיוכל לתפקד בחופשיות באותו רובד. מאחר ונתהווה שינוי מופלג בתנאים הכלליים של החיים הנפשיים, הוא מתנסה במעין שיתוק הפעילות הנפשית הידועה בשם **סאמאדה**². כאשר שוחר הרוחניות נכנס לרובד חדש, הוא נטמע ברובד זה לפני שהוא יכול להתנסות במצב האופייני לו. בדומה להלך שהתעייף מתלאות הדרך ופונה לעתים לישון, כך גם התודעה – אשר השקיעה את המאמץ להעפיל לרובד חדש – עוברת תקופה של פעילות נפשית מצומצמת המשולה לשינה. עם זאת, הסאמאדה שונה באופן בסיסי משינה. האדם חסר תודעה לחלוטין בזמן השינה; בה בשעה שבסאמאדה הוא מודע לאושר או לאור או לכוח, למרות העובדה שאין הוא מודע לגופו ולסביבה. לאחר תקופה של שקט יחסי, מתחילה לפעול הנפש ברובד החדש ומתנסה במצב של תודעה השונה לחלוטין מהמצב שאותו הותירה מאחוריה.

כל שלב בנתיב
הרוחני מהווה
צמצום של
חיי האגו

כשנכנס השוחר לרובד חדש, הרי שהוא נטמע בו; ובד בבד עם האטת פעילותו הנפשית, הוא מתנסה בהתמעטות משמעותית בחיי האגו. הפחתה זאת בחיי האגו שונה מההכחדה הסופית של האגו, המתרחשת ברובד השביעי. אולם בדומה להכחדה הסופית המתרחשת ברובד השביעי, גם השלבים השונים של גריעת האגו שבששת רבדי הביניים ראויים לתשומת לב מיוחדת בשל חשיבותם היחסית. במסורת הרוחנית של הסופים³ ההכחדה הסופית של האגו מכונה **פאנה-פילה**⁴. והסאמאדה הקודמת שבששת הרבדים של השניות מוכרת אף היא כסוג של **פאנה**, משום שכרוכה בה הכחדה **חלקית** של האגו.

שלושת הפאנות
הראשונות

במשך כל הפאנות האלו הערוכות בסדר עולה, קיימת המשכיות של התקדמות לקראת הפאנה-פילה הסופית, ולכל אחת איפיונה המיוחד לה. כאשר מגיע הצליין אל הרובד הראשון, הוא מתנסה בפאנה הראשונה שלו, או בהכחדה מועטת של האגו. שוחר הרוחניות שוכח לזמן מה את עצמיותו הנבדלת וחווה אושר עליון. שוחרים רבים שהגיעו לאיחוד כזה סבורים כי הם הגשימו את אלוהיותם ולכן הם נתקעים ברובד הראשון. אם שומר השוחר על החופש שלו מאשליה עצמית או שהוא נוכח לדעת כי הישגו אינו אלא שלב מעבר במסעו, הרי שהוא מתקדם הלאה בנתיב הרוחני ומגיע אל הרובד השני.

ההתמזגות עם הרובד השני מכונה **פאנה-א-באטילי**, או הכחדת השיקרי. השוחר שרוי עתה באושר עליון ובאור אין סוף. יש כאלה הסבורים כי השיגו את המטרה

² Samadhi: meditative trance

³ תנועה מיסטית אסלאמית Sufism

ונתקעים ברובד השני, אולם אחרים השומרים על חרותם מאשליות עצמיות מתקדמים הלאה ונכנסים לרובד השלישי. ההתמזגות עם הרובד השלישי מכונה **פאנה-אָזאָהירי**, או הכחדת מה שנראה לכאורה. לפיכך מאבד השוחר כל תודעה של גופו ועולמו לימים רבים וחווה עוצמה אינסופית. מאחר ואין לו תודעת העולם, אין לו שום הזדמנות לבטא עוצמה זאת. זהו מצב של תרדמת אלוהית או **וידה-סאמאדהי**. התודעה מסתלקת לחלוטין מהעולם כולו.

הסכנות שברובד הרביעי

אם השוחר ימשיך ויתקדם הלאה, הוא יגיע אל הרובד הרביעי. ההתמזגות עם הרובד הרביעי מכונה **פאנה-אָזאָ מְאָלְאָקוּטְאִי**, או ההכחדה המובילה אל החופש. השוחר חווה מצב תודעתי מיוחד במינו ברובד הרביעי, משום שהוא לא רק **חש** בעוצמה אינסופית אלא גם יש לו הזדמנויות למכביר **לביטוי** עוצמה זאת. יתר על כן, לא רק שיש בידיו הזדמנויות לעשות שימוש בכוחותיו, אלא יש לו נטייה ברורה לתת להם ביטוי. אם הוא נופל במלכודת הפיתוי הזה, הוא ממשיך ומבטא כוחות אלה ומסתבך באפשרויות המפתות הטמונות ברובד הרביעי. מסיבה זאת הרובד הרביעי הינו אחד הקשים והמסוכנים לחצייה. השוחר איננו בטוח אף פעם מהבחינה הרוחנית, והאפשרות של נסיגתו קיימת תמיד עד שיחצה בהצלחה את הרובד הרביעי ויגיע אל החמישי.

הפאנות של הרבדים החמישי והששי

ההתמזגות עם הרובד החמישי מכונה **פאנה-אָזאָ ג'ֶ'בְרוּטְאִי**, או הכחדת כל התשוקות. כאן פוסקת הפעילות הבלתי פוסקת של השכל הנמוך. השוחר איננו חושב בדרך המקובלת, ועם זאת הוא מהווה בעקיפין מקור למחשבות רבות מלאות השראה. הוא רואה, אולם לא בעיני הבשר. נפש דוברת עם נפש ואין כאן לא חשש ולא ספק. הוא בטוח כעת מהבחינה הרוחנית ונמצא מעבר לכל אפשרות של נפילה; אולם צליינים רבים ברובד נעלה זה מגלים כי קשה לעמוד בפני האשליה כי הגיעו אל האלוהי. מתוך אשלייתו העצמית הוא חושב ואומר "אני הוא האלוהים", ומאמין כי אכן הגיע אל סוף הנתים הרוחני.

אולם אם ימשיך הלאה, יגלה את טעותו ויתקדם אל הרובד השישי. ההתמזגות עם הרובד השישי מכונה **פאנה-אָזאָ-מְאָחְבּוּבְאִי**, או הכחדת העצמיות (האוהב) בחיק האהוב. עתה רואה השוחר את האלוהים באופן ישיר וצלול כמו שאדם רגיל רואה את הדברים השונים שבעולם הזה. הראייה המתמשכת הזאת וההתענגות מהאלוהים אינן נפסקות אף לרגע קט. ועדיין אין השוחר מתאחד עם האלוהים, האינסוף.

פאנה-פילה, או
נירוויקאלפה,
המצב של
אלוהיות מודעת

אם השוחר מעפיל אל הרובד השביעי, הוא חווה את
ההתמזגות האחרונה המכונה **פאנה-פילה**, או ההכחדה
הסופית של העצמיות בחיק האלוהים. באמצעות
ההתמזגות הזאת מאבד השוחר את קיומו הנבדל ומתאחד
לצמיתות עם האלוהים. עכשיו הוא אחד עם האלוהים וחווה את עצמו כלא אחר
מאשר האלוהים עצמו. הפאנה-פילה הזאת של הרובד השביעי היא התחנה הסופית
של הנתיב הרוחני, תכלית כל החיפושים והמאמצים. זהו מצב ה**נירוויקאלפה**,
האופיינית לאלוהיות ה**מודעת**. זוהי ההתעוררות הממשית היחידה. השוחר הגיע
כעת אל החוף שמנגד לאוקיאנוס הדמיון הנרחב, והוא נוכח לדעת כי אמת סופית זו
הינה האמת האחת והיחידה וכי כל שאר השלבים שבנתיב הרוחני הינם דמיוניים
לגמרי. הוא הגיע אל היעד הסופי.

ההגעה אל ידיעת-העצמיות

כשהזמן בשל לכך, התקדמותו של האדם לקראת ידיעת-העצמיות¹ הינה טבעית באותו אופן שגופו הגשמי של הילד גדל לכדי צורתו הבשלה והמלאה. צמיחת הגוף מתרחשת בשל פעולתם של חוקים טבעיים, והתקדמותו של שוחר הרוחני אל ידיעת-העצמיות היא פועל יוצא של חוקים רוחניים הנוגעים להשתנות התודעה ולהשתחררותה. גופו הגשמי של הילד צומח בצורה הדרגתית ביותר וכמעט שלא ניתן לחוש בכך, ואותו הדבר נכון לגבי התקדמותו הרוחנית של אדם משעה שעלה על הנתים הרוחני. הילד איננו יודע כיצד גדל גופו החומרי; באותו האופן, גם השוחר איננו מודע בדרך כלל לחוק שעל פיו הוא צועד לקראת היעד של התקדמותו הרוחנית.

ההתקדמות אל ידיעת-העצמיות היא הדרגתית ולא ניתן לחוש בה.

השוחר מודע בדרך כלל לאופן שבו הגיב כל העת למצבים השונים שבחייו, אולם לעתים רחוקות הוא מודע לאופן שבו התקדם אל ידיעת-העצמיות. מבלי שידע זאת בהכרתו, מגיע השוחר באופן הדרגתי אל ידיעת-העצמיות על ידי חציית הנתים הרוחני הפנימי – מתוך שמחותיו ויגונותיו, אשרו וסבלו, הצלחותיו וכשלונותיו, מאמציו ומנוחתו, ומתוך רגעי ההבחנה הצלולה והרצון השלם שלו גם מרגעי המבוכה והמחלוקת. כל אלה מהווים ביטויים של הרשומעויות השונות שאותן הוא נושא עימו מהעבר; ושוחר הרוחני מפלס את דרכו לקראת ידיעת-העצמיות בתוך הסבך של הרשומעויות הללו בדומה לנווד המפלס את דרכו ביער פראי וסבוך.

ניתן להשוות את התודעה האנושית לפנס המגלה את קיומם ואת טבעם של הדברים. האזור המואר על ידי פנס זה מוגדר על ידי האפיק שבו הוא פועל, כשם שאדם המרותק לאוניה יכול לשוטט על פני המים לכל עבר, אולם אין לו גישה למקומות מרוחקים ביבשה או באוויר. הפעילות הממשית של פנס התודעה נקבעת על ידי מצבורי הרשומעויות, כשם שמהלכם של הפלגים היורדים במורד הנהר נקבע על ידי הנתים שנוצרו ממבנה השטח הטבעי של הנהר.

מרחב התודעה ודרך פעולתה

במקרה של האדם הממוצע, תחום החיים ובימת הפעילות מוגבלים לעולם הארצי משום שפנס התודעה שלו מטיל את אורו על הגוף הגשמי ופועל דרכו. בהיותו מוגבל למימד של הגוף הגשמי, הוא יכול להיות מודע לכל דבר הנמצא

האדם הממוצע מודע רק לעולם הגשמי

¹ ידיעת העצמיות האלוהית Self Knowledge

בעולם הגשמי אולם אין הוא מסוגל ליצור קשר עם ממשויות מעולמות האנרגיה והמחשבה. התחום הגשמי קובע, איפוא, את זירת הפעולה של האדם הממוצע וכל פעילויותיו ומחשבותיו נוטות להיות מכוונות לעצמים הגשמיים שלהם יש לו גישה. כל אותו זמן הוא נותר בלתי מודע למרחבי הקיום האנרגטי והמחשבתי, שכן פנס תודעתו איננו יכול להתמקד בכלים של גוף האנרגיה (subtle body), או הגוף הנפשי (mental body).

הזדהות עם הגוף הגשמי

בשלב זה מודעת הנשמה לעולם הגשמי אולם בורה לחלוטין ביחס לטבעה האמיתי. היא מזדהה עם הגוף הגשמי שעליו מטיל פנס התודעה את אורו, ודבר זה הופך באופן טבעי לבסיס כל הפעילויות שבתחומה. הנשמה איננה מכירה את עצמה במישרין על ידי עצמה אלא בתיווכו של הגוף הגשמי. ומאחר וכל ההכרה שיש באפשרותה לקבץ באמצעות הגוף הגשמי מצביעה עליו עצמו כמרכז הפעילות, היא, הנשמה, מכירה את עצמה כגוף הגשמי – בעוד שאין הוא אלא כלי השייך לה. הנשמה מדמה את עצמה, איפוא, כאילו היא גבר או אשה, צעירה או זקנה, ונוטלת על עצמה את השינויים והמוגבלויות של הגוף.

הזדהות עם הגוף האנרגטי

אחרי מחזורי חיים אחדים בסביבה המסופקת על ידי העולם הגשמי, ההתרחשויות הקשורות לעולם הגשמי נחלשות מחמת התמשכותן הארוכה של ההתנסויות המנוגדות, כמו אושר גדול וסבל רב. היחלשות ההתרשמויות הינה, מניה וביה, תחילת היקיצה הרוחנית, המבוססת על הנסיגה ההדרגתית של פנס התודעה ממקסמי העולם הגשמי. כאשר זה מתרחש מתעדנות ההתרשמויות הגשמיות ועל ידי כך הן מחישות ומזרזות את המעבר של בסיס הפעילות של התודעה שבנשמה מהגוף הגשמי אל הגוף האנרגטי.

כעת, פנס התודעה מטיל את אורו על הגוף האנרגטי ופועל דרכו בתור אפיקו, ואיננו פועל עוד דרך הגוף הגשמי. לפיכך העולם הגשמי כולו נעלם מתודעתה של הנשמה, והיא נעשית מודעת אך ורק לעולם האנרגטי. תחום הקיום האנרגטי מהווה עתה את מרחב חייה; והנשמה רואה את עצמה עכשיו כגוף האנרגטי, ההופך למרכז כל פעולותיה וכך הוא גם נראה. גם כאשר הפכה הנשמה באופן שכזה לבעלת תודעה רגשית, היא נותרת נבערת מדעת לגבי טבעה האמיתי, משום שאין היא מסוגלת לדעת את עצמה במישרין באמצעות עצמה אלא רק באמצעות הגוף האנרגטי.

עם זאת, יש לשינוי של במת הפעולה העוברת מהתחום הגשמי לתחום הקיום האנרגטי חשיבות ניכרת. בתחום האנרגטי מומרות אמות המידה המקובלות

של העולם הגשמי באמות מידה חדשות הקרובות יותר אל האמת, ואופן חיים חדש נעשה אפשרי בזכות הופעתם של כוחות חדשים ושחרור אנרגיה רוחנית. החיים בעולם האנרגטי אינם אלא מופע חולף במסע הרוחני והם רחוקים מלהיות התכלית; אולם מתוך מיליוני נשמות בעלות תודעה גשמית, רק אחת הינה נדירה כל כך ביכולתה להגיע לתודעה אנרגטית.

התרשמויות הקשורות לעולם האנרגטי נשחקות בבוא העת באמצעות, לדוגמא, צורות מסוימות של יוגה או הסתגפות. דבר זה מביא להחשת הנסיגה הנוספת של התודעה אל הפנימיות, שבה פנס התודעה מתמקד על הגוף הנפשי ומתחיל לפעול דרכו. המשמעות של נתוק הקשר התודעתי מהגוף הגשמי ומהגוף האנרגטי היא כי תחומי הקיום הגשמי והאנרגטי מוצאים לגמרי ממרחב התודעה. הנשמה מודעת עתה לעולם הנפשי, המעניק אפשרויות עמוקות יותר להבנה הרוחנית והבחנה ברורה יותר של האמת המוחלטת.

הזדהות עם
הגוף הנפשי

בסידור חדש זה של המרחב הנפשי, נהנית הנשמה מהשראה מתמדת, מראייה מעמיקה ואינטואיציה שאינה מכזיבה; והיא נמצאת בקשר ישיר עם הממשותף הרוחנית. הגם שהיא נמצאת בקשר ישיר עם האלוהים, אין היא רואה את עצמה כאלוהים, משום שאין היא יכולה לדעת את עצמה מתוך עצמה אלא דרך האמצעי של הגוף הנפשי האינדיבידואלי. היא מכירה את עצמה דרך הגוף הנפשי הפרטי ורואה את עצמה כגוף נפשי פרטי, משום שהיא רואה את הגוף הנפשי הפרטי כבסיס כל פעילויותיה ומרכזן.

למרות מה שהנשמה קרובה עתה הרבה יותר אל האלוהים מאשר כששהתה במרחבים הפיזיים או האנרגטיים, היא עדיין כלואה בעולם הצללים; והיא ממשיכה לחוש מנותקת מהאלוהים מחמת המסך שנוצר על ידי ההתרחשויות הקשורות למרחב הנפשי. פנס התודעה פועל דרך מגבלות הגוף הנפשי הפרטי ולפיכך איננו מְזַמְן ידע על הנשמה, כמות שהיא, מתוך עצמה. הגם שהנשמה עדיין לא הגשימה את עצמה כהווייה אלוהית, חִייה במרחב הקיום המחשבתי מהווים התקדמות עצומה מעבר לבימת התחום האנרגטי. מתוך מיליוני נשמות בעלות תודעה אנרגטית, רק אחת נדירה יכולה לבסס קשר מודע עם מרחב הקיום המחשבתי.

קיימת האפשרות ששחרר הרוחני יעפיל למרחב הקיום הנפשי מתוך מאמציו שלו וללא עזרה, אולם השלכת הגוף הנפשי משמעותה ויתור על הקיום הפרטי. צעד אחרון

הצורך במורה
מושלם

וחשוב ביותר זה איננו אפשרי ללא עזרת מורה מושלם, שהינו בעצמו בחינת אלוהים שהוגשם (God Realized Being). מתוך מיליוני נשמות המודעות למרחב הנפשי, רק נשמה נדירה ביותר מסוגלת להסיט את פנס התודעה מהגוף הנפשי הפרטי. הסטה שכזאת פירושה סילוק מוחלט של השרידים האחרונים של ההתרשמויות הקשורות בחיים הנפשיים של הנשמה. כשפנס התודעה איננו ממוקד עוד על אף אחד משלושת הגופים, הוא משרת את המטרה של שיקוף טבעה האמיתי של הנשמה.

לנשמה יש עתה ידע ישיר על אודות עצמה מבלי שתהיה תלויה באמצעי כלשהו, אין היא רואה את עצמה כגוף סופי כלשהו אלא כאלוהים האינסופי והיא מכירה את עצמה בתור הממשותף היחידה. בתוך האירוע הקריטי המרכזי הזה בחייה של הנשמה, נפרמים לגמרי כל הקשרים עם שלושת הגופים. מאחר והתודעה של מרחבי הקיום השונים תלויה במישרין בגופים הללו, הנשמה מתעלמת עתה לגמרי מהיקום כולו. פנס התודעה איננו ממוקד עוד על שום דבר זר או חיצוני אלא הוא מופנה אל הנשמה עצמה. הנשמה מודעת כעת באמת לעצמותה והיא הגיעה אל ידיעת-העצמות.

ידיעת-עצמות
שירה

התהליך של ההגעה אל ידיעת-העצמות באמצעות שלושת תחומי הקיום מלווה בהשגת תודעה עצמית מסולפת שמשמעותה הזדהות עם הגוף הגשמי, הגוף האנרגטי או הגוף הנפשי, בהתאם לשלב שבתהליך. דבר זה נובע מהתכלית הראשונית של הבריאה, והיא לעשות את הנשמה מודעת לעצמותה. הנשמה איננה יכולה להגיע לידיעת-העצמות האמיתית אלא בסוף המסע הרוחני, וכל צורות הביניים של ידיעה עצמית מסולפת הינן, כביכול, תחליפים זמניים לידיעת-עצמות אמיתית. אלו הן שגיאות הכרחיות במאמץ להגיע אל ידיעת-עצמות אמיתית.

ידיעה עצמית
מסולפת הינה
תחליף זמני

מאחר ופנס התודעה מופנה לכל אורך הדרך אל העצמים שבסביבה ולא אל הנשמה עצמה, יש לנשמה הנטייה להשתקע בעצמים אלו עד שהיא שוכחת לגמרי על קיומה היא ואת טבעה. סכנה זו של שכחה עצמית מוחלטת וחסרת תקנה מתאזנת על ידי חיזוקה העצמי של הנשמה באמצעות שלושת הגופים, אשר במקרה נעשה גם בהם שימוש כנקודות מוקד לפנס התודעה. לפיכך הנשמה מכירה את עצמה בתור גופיה ומכירה נשמות אחרות בתור גופיהם, ומשום כך מתקיים עולם של שניות שבו יש מיניות, תחרות, תוקפנות, קנאה, פחד הדדי ושאפתנות אנוכית והיא מסתגרת בתוך עצמה. לכן ידיעת-העצמות של הנשמה באמצעות סימן מזהה חיצוני מהווה

מקור לבלבול, קשיים והסתבכויות לאין שיעור.

סיפור הדלעת

ניתן לתאר צורת בערות זו בסיפור המפורסם על הדלעת המיוחס למשורר הפרסי ג'אמי כפי שהופיע באחד משיריו. פעם אחת חי אדם מפוזר שלא היה דומה לו בשכחנות, אפילו את זהותו העצמית היה שוכח. היה לו חבר נאמן וחכם שרצה לעזור לו לזכור את עצמו. החבר קשר לצווארו דלעת ואמר: "הקשב איש זקן, יום אחד אתה עלול לשכוח כליל את עצמך ולא תדע מי אתה. לפיכך, כסימן, אני קושר דלעת זו סביב צווארך כך שבכל בוקר כשתתעורר משנתך תמצא את הדלעת ותדע שאתה עצמך הוא זה הנמצא כאן".

יום יום ראה האיש המפוזר את הדלעת כשהתעורר בבוקר ואמר לעצמו: "לא אבדתי!" לאחר זמן מה, משהתרגל לזהות את עצמו באמצעות הדלעת, ביקש החבר מאדם זר לשהות במחיצתו של המפוזר, להסיר את הדלעת מצווארו בשעת שנתו ולקשור אותה על צווארו שלו, והזר עשה כן; וכאשר הקיץ המפוזר בבוקר, הוא לא ראה את הדלעת על צווארו. ולכן אמר לעצמו "אבדתי!" או אז ראה את הדלעת על צוואר האיש האחר ואמר לו: "אתה הוא אני! אם כך מי אני?"

הבהרת המשל

סיפור הדלעת משמש כמשל לצורות השונות של ידיעת העצמיות המסולפת, צורות הנובעות מההזדהות עם אחד מהגופים. להכיר את עצמנו כגוף דומה להכרת עצמנו באמצעות הדלעת. ההפרעה הנגרמת בשל הפסקת ההזדהות עם גופי החומר, האנרגיה והנפש משולה למבוכתו של האיש המפוזר כשלא מצא עוד את הדלעת על צווארו. התחלת התפוגגות רגש השניות דומה לזיהוי של האיש את עצמו כאדם הזר שנשא את הדלעת. יותר מכך, אילו האדם המפוזר שבסיפור היה לומד בהמשך להכיר את עצמו מתוך עצמו במנותק מכל סימן חיצוני, הרי שהכרת עצמו עשויה הייתה לדמות לידיעת-עצמיזת אמיתית של הנשמה – אשר, לאחר הפסקת זיהויה עם שלושת הגופים, היא מכירה את עצמה בתור לא אחרת מאשר האלוהים האינסופי. ההגעה אל ידיעת-העצמיזת הזאת היא התכלית של הבריאה.

הגשמת האלוהיות

משמעות ההגעה אל ידיעת העצמיזת האמיתית היא להגיע אל הגשמת האלוהיות.¹ הגשמת האלוהיות הינה מצב תודעתי ייחודי. היא שונה מכל שאר מצבי התודעה משום שכל שאר מצבי התודעה נחווים באמצעות תיווכו של הגוף הנפשי הפרטי. מאידך גיסא מצב התודעה האלוהית איננו תלוי בשום אופן בגוף הנפשי הפרטי או בכל מתווך אחר. התיווך הוא הכרחי כדי לדעת משהו השונה מעצמיזתו של האדם. שכן כדי להכיר את עצמיזתנו אין צורך בשום תיווך.

הגשמת העצמיזת
משמעותה הגשמת
האלוהיות

למעשה השותפות של התודעה עם הגוף הנפשי מהווה בבירור מכשול ואינה מסייעת להשגת הגשמת האלוהיות. הגוף הנפשי הפרטי הינה מושב האגו, או התודעה של הנבדלות. היא יוצרת את האינדיבידואליות המוגבלת שבעת ובעונה אחת ניזונה מאשליות השניות, הזמן והתמורה ומזינה אותם. מכאן כדי להכיר את העצמיזת כמות שהיא, על התודעה להשתחרר כליל ממגבלות הגוף הנפשי הפרטי. במלים אחרות, הגוף הנפשי הפרטי חייב להעלם, אולם התודעה חייבת להשמר.

לכל אורך ההיסטוריה של חיי הנשמה בעבר, צמחה תודעתה יחד עם הגוף הנפשי הפרטי; וכל פעילויות התודעה נעשו על רקע הגוף הנפשי הפרטי. מכאן שהתודעה נקבעה בעוצמה בגוף הנפשי הפרטי ולא ניתן לחלצה ממצב זה שאליו היא נתחברה. כתוצאה מכך, אם הגוף הנפשי נאלם דום, גם התודעה נעלמת. העובדה שהגוף הנפשי הפרטי והתודעה שזורים זה בזה מודגמת היטב על ידי הנטייה לאבד את ההכרה כל אימת שנעשה מאמץ כלשהו לעצור את הפעילות הנפשית באמצעות מדיטאציה.

התודעה והגוף הנפשי
שזורים זו בזו

התופעה היומיומית של הרדמות איננה שונה באופן מהותי מהנמנום שבו מתנסים תוך כדי המדיטאציה, אולם היא שונה במידת מה במוצאה. מאחר והגוף הנפשי הפרטי נמצא בעימות תמידי עם העולם הדואלי, הרי שהוא מסובך במחלוקת בלתי פוסקת; וכשהוא מותש במאבק חסר פשר זה, הוא שואף לאבד את זהותו כישות נבדלת ולשוב אל האינסוף. אזי הוא מתרחק מהעולם שהוא פרי יצירתו ומתנסה בנמנום, ונמנום זה מלווה גם כן באופן קבוע בהפסקה של התודעה.

הסברת השינה

¹ הגשמת האלוהיות, התאחדות תודעתו של האדם עם התודעה האלוהית. God Realization

השתקת הפעילות הנפשית בעת השינה גורמת לשקיעתה המוחלטת של התודעה; אולם הפסקה זו של חיי הנפש והפעילות התודעתית היא זמנית בלבד משום שהרשמים האצורים בגוף הנפשי מדרבנים אותו לפעילות מחודשת. לאחר זמן מה מביאים גירויי הרשמים לריגוש הגוף הנפשי ולהחייאת הפעילות המודעת המתבצעת באמצעותו. לכן זמן הערות בא לאחר זמן השינה. ואחרי השינה תשוב תקופת הערות, על פי החוק של פעילות ומנוחה לחילופין. אפס, כל עוד הרשמים המובלעים שבגוף הנפשי לא מוצו לחלוטין, לא תיתכן הכחדה סופית של הגוף הנפשי הפרטי או גאולת התודעה. בשעת השינה שוכח הגוף הנפשי לזמן מה את זהותו, אולם אין הוא מאבד סופית את קיומו הפרטי. כשהאדם מקיץ, הוא מוצא את עצמו נתון לשליטתן של מגבלותיו הישנות. נמצא כי התודעה מתחדשת, אולם היא עדיין נשלטת על ידי הגוף הנפשי.

הגוף הנפשי המוגבל הוא הקרקע שבה נטוע האגו בבטחה, והאגו הזה גורם להתמדת הבערות באמצעות המוני האשליות אשר בהן הוא לכוד. האגו מונע את התגלות הידע האינסופי, הצפון כבר בקרב הנשמה; זהו המכשול הגדול ביותר להשגת האלוהים. שיר פרסי אומר נכונה: "קשה ביותר לפרוץ מבעד למסך הבערות, משום שמונח סלע על האש". כשם שאש איננה יכולה לעלות מעלה אם הונח עליה סלע, כך גם התשוקה לדעת את טבעו האמיתי של האדם איננה יכולה להוביל אל האמת כל עוד מעיק עול האגו על התודעה.

ההצלחה בגילוי עִצְמוֹתוֹ של האדם איננה אפשרית בשל המשכיותו של האגו, המתקיים לכל אורך מסעה של הנשמה. שן כואבת עלולה לגרום לסבל רב לעת זיקנה, משום שקשה לעקרה, הגם שהיא רופפת בבסיסה. באותו האופן, האגו, שאולי התרופף מחמת אהבה או סיגופים, קשה ביותר לעקירה. הוא מתקיים עד הסוף ממש. הגם שהוא הולך ונחלש ככל שמתקדמת הנשמה בנתיב הרוחני, הוא מתקיים עד לשלב האחרון, שהוא הרובד הרוחני השביעי של טיהור התודעה מקליפותיה (involution).

האגו הוא מְרַכֵּז כל הפעילות האנושית. המאמצים של האגו להביא להכחדתו יכולה להדמות לנסיונו של אדם לעמוד על כתפיו. כשם שאין העין יכולה לראות את עצמה, כך האגו אינו יכול להביא לקץ קיומו. כל מה שהוא עושה להביא את הכחדתו העצמית רק יביא להוספת קיומו. הוא משגשג מתוך

המאמצים עצמם המכוונים כנגדו. לפיכך אין הוא יכול להעלים כליל מתוך פעילותו הנואשת, הגם שהוא מצליח להמיר את טבעו. העלמות האגו מותנית בהתמוססות הגוף הנפשי המוגבל, שהוא מקום מושבו.

הקבלה בין שינה לבין הגשמת האלוהיות

הבעיה של הגשמת האלוהיות היא הבעיה של גאולת התודעה ממגבלות הגוף הנפשי. כאשר מתפורר הגוף הנפשי הפרטי, כל היקום המתייחס אל הגוף הנפשי נמוג אל האין; והתודעה איננה קשורה עוד לדבר כלשהו. התודעה היא עתה בלתי מוגבלת ואיננה מוסתרת על ידי דבר והיא משרתת את התכלית של הארת המצב של הממשות האינוסופית. בעוד היא שקועה באושר של הגשמת האלוהיות מתעלמת הנשמה לחלוטין ממראות, צלילים או עצמים שביקום. במובן זה דומה הדבר לשינה עמוקה, אולם קיים הבדל אינסופי המבדיל בין הגשמת האלוהיות לבין שינה עמוקה.

בזמן שינה נמוגה אשליית היקום, מאחר והתודעה בכללותה תלויה ועומדת; אולם אין חוויה מודעת של האלוהים, מאחר וזה דורש את התפוררותו המלאה של האגו והפניית מלוא התודעה אל הממשות המוחלטת. מפעם לפעם, כאשר המשכיות השינה העמוקה מופרת לזמן קצר, יכול האדם להתנסות בקיום התודעה מבלי להיות מודע לשום דבר במיוחד. קיימת תודעה, אולם אין זו תודעה של העולם. זאת היא תודעה של לא כלום. התנסויות אלה מקבילות לאלה של הגשמת האלוהיות, אשר בה משוחררת התודעה כליל מאשליות היקום ומגלה את הידע האינסופי שהיה עד כה מוסתר על ידי האגו.

ההבדל בין שינה לבין הגשמת האלוהיות

בשינה הגוף הנפשי הפרטי ממשיך להתקיים, למרות העובדה שנסתכח ממנו הכל, כולל הוא עצמו; והרשמים המובלעים שבגוף הנפשי יוצרים מסך בין התודעה המשוקעת לבין הממשות האינוסופית. כך בשעת השינה משוקעת התודעה בקליפתו של הגוף הנפשי הפרטי; אולם לא היה בכוחה עדיין להחלץ מקליפה זו, אף על פי שנסכחה מהנשמה פרידתה מהאלוהים והיא השיגה למעשה אחדות עמו, הרי שהיא בלתי מודעת לאחדות זו. לעומת זאת בהגשמת האלוהיות אין הגוף הנפשי שוכך את עצמו סתם, אלא למעשה מאבד את זהותו (על כל רשמיו). התודעה, שהייתה עד כה קשורה אל הגוף הנפשי הפרטי, היא עתה חופשייה וחסרת עכבות והגיעה למגע ישיר ולאחדות עם הממשות המוחלטת. מאחר ואין מסך בין התודעה לבין הממשות המוחלטת, מתאחדת התודעה עם המוחלט ושוכנת בקרבו לנצח כצד שאינו ניתן להפרדה, דבר המביא למצב בלתי פוסק של ידע אינסופי ושל אושר בלתי מוגבל.

התגלות הידע האינסופי והאושר הבלתי מוגבל בתודעה, מוגבלת אך ורק לנשמה אשר השיגה את הגשמת האלוהיות. לממשות האינוסופית שבתוכי הנשמה שהגשימה את אלוהיותה יש ידע מפורש על אודות אינוסופיותה. נשמה שטרם הגשימה את עצמה איננה חווה ידע מפורש זה משום שהיא עדיין כפופה לאשליית היקום. לפיכך אלמלא הייתה הגשמת האלוהיות הישג אישי של הנשמה, היה היקום בכללותו מגיע לקיצו בו ברגע שנשמה כלשהי הייתה משיגה את הגשמת האלוהיות. דבר זה איננו מתרחש משום שהגשמת האלוהיות מהווה מדרגת תודעה אישית השייכת לנשמה שהעפילה אל מעבר לתחום הגוף הנפשי. נשמות אחרות ממשיכות להשתעבד, והן יכולות להשיג את ההגשמה אך ורק על ידי שחרור תודעתן ממעמסת האגו וממגבלות הגוף הנפשי הפרטי. לפיכך להשגת הגשמת האלוהיות יש משמעות ישירה רק עבור הנשמה שנחלצה מתהליכי הזמן.

לאחר הגשמת האלוהיות, מגלה הנשמה כי היא הייתה תמיד הממשות האינוסופית אשר אותה היא מכירה עתה בתור עצם מעצמה היא, וכי ראייתה את עצמה כסופית בתקופת ההתפתחות וההתקדמות הרוחנית הייתה למעשה אשליה. כמו כן מגלה הנשמה כי הידע האינסופי והאושר מהם היא נהנית עתה היו צפונים אף הם בממשות האינוסופית מתחילת הזמן ממש, וכי הם נעשו גלויים גרידא בעת ההגשמה. כך אדם שהגשים את אלוהיותו אינו הופך למעשה למשהו שונה ממה שהיה לפני ההגשמה. הוא נותר מה שהיה; וכל ההבדל אותו מחוללת ההגשמה אינו אלא שקודם לא ידע במודע את טבעו האמיתי, וכעת הוא יודע אותו. הוא יודע שאף פעם לא היה משהו שונה ממה שהוא מכיר את עצמו להיות, וכל מה שהיה צריך לעבור לא היה אלא התהליך של גילוי עצמיותו האלוהית. (Self)

כל מה שהיה
צפון באינוסוף
נעשה גלוי

כל התהליך של השגת הגשמת האלוהיות אינו אלא משחק שבו ההתחלה והסיום הינם זהים. השגת ההגשמה הינה עם זאת הצלחה מובהקת של הנשמה. בדרך כלל ישנם שני סוגי יתרונות; אחד המבוסס על השגת דבר שלא היה לך מקודם, והשני להיווכח באופן מלא מי אתה באמת. הגשמת האלוהיות שייכת לסוג השני. בכל אופן דבר זה יוצר פער אינסופי בין נשמה שהשיגה את הגשמת האלוהיות לבין נשמה שלא השיגה זאת. הגם שהנשמה שהגשימה את אלוהיותה איננה רוכשת שום דבר חדש, הרי שידיעתה הברורה על אודות כל מה שהיא באמת, מה שהייתה עד כה ומה שתהיה, הופכת את הגשמת האלוהיות לבעלת חשיבות עליונה. נשמה שלא הגשימה את אלוהיותה חווה את עצמה כסופית ומוטרדת כל העת על ידי

שני סוגים של
יתרונות

חילופי הניגודים של שמחה ועצב. אולם הנשמה שהשיגה את ההגשמה מתעלה מעבר להם וחווה את הידיעה האינסופית והאושר הבלתי מוגבל של היותה בעלת תודעה אלוהית.

ערכה של הגשמת האלוהיות

בהגשמת האלוהיות נוטשת הנשמה את תודעתה הנפרדת ומתעלה אל מעבר לשניות בידיעה המוצקת של זהותה עם הממשות האינסופית. כבלי האישיות המוגבלת נופצו; עולם הצללים הגיע לקיצו; מסך האשליה הוסט לתמיד. הקדחתנות והמצוקה המיוסרת של התודעה המוגבלת מומרות בשלוות נפש ובאושר של תודעת האמת. חוסר השקט והזעם שבקיום החולף נבלעים במנוחה ובשלווה של הנצח.

חניכות אמיתית

כאשר שוחר רוחני מתקשר מרצונו עם מורֵה מוֹשֵׁלִם, הרי שייאמר עליו כי הפך לחניך. אולם אם התקשרות זאת היא רשמית גרידא, אין היא מהווה חניכות אמיתית. היחסים בין חניך לבין מורֵה מוֹשֵׁלִם שונים לגמרי, לדוגמא, מהיחסים החוקיים היוצרים זכויות וחובות באמצעות חילופי דברים בעל פה או על ידי הסכמים חתומים. חניכות מהווה אחד מקווי האופי הבסיסיים המאפיינים את חייו של שוחר מתקדם ואין היא נוצרת באמצעות הליך מלאכותי כלשהו. היא נובעת מהחוקים הבסיסיים של חיי הרוח. לפיכך יש לה משמעות גדולה הרבה יותר מאשר היחסים הארציים המתקיימים בחיים החברתיים הרגילים כתוצאה מהתקשרויות מקריות או מחוזים זמניים. רוב היחסים הארציים הללו אינם נכללים במרקם הרוחני של חיי השוחר אלא מתקשרים באופן שטחי להווייתו.

החניכות מהווה
קשר חיוני

לפיכך אין שום משמעות מיוחדת לכך אם הנך רוכש דבר מה מחנווני זה או אחר כל עוד אתה משלם את המחיר בעבורו; ואין שום חשיבות לכך אם הנך מפליג בספינה זו או אחרת כל עוד תגיע ליעדך. גם קשרי גומלין שכאלה נקבעים ללא ספק באופן פנימי מקשרים רשומעתיים ומחוקי הגורל, ולכס אין הם נעדרים חשיבות רוחנית לגמרי. אולם יחסים אלה הם בטבעם ארעיים ושטחיים, ולא ניתן בשום אופן להשוותם לקשר החיוני שבחניכות, קשר המעניק משמעות וכיוון לחיי השוחר.

היחסים בין המורֵה המוֹשֵׁלִם לבין החניך הם תוצאה בלתי נמנעת של התנאים הפנימיים בחיי השוחר. אלו הם בראש ובראשונה יחסים בין האוהב לבין אהובו האלוהי. מזווית הראיה הרוחנית אלו הם היחסים החשובים ביותר שאותם יכול האדם לכונן. האהבה המהווה את גרעין החניכות שונה מזו הקיימת ביחסים חברתיים רגילים. אהבה ארצית מהווה יחסי גומלין בין שני מרכזים של האלוהים הבלתי מודע; בה בשעה שהאהבה המשתמעת מהחניכות היא אהבת האלוהים הבלתי מודע אל האלוהים המודע. כל אחד הוא אלוהים; אולם אחדים מבינינו אינם מודעים לאלוהיותם, אחרים מודעים באופן חלקי לאלוהיותם ומעטים הינם בעלי תודעה אלוהית מלאה. אלה שאינם מודעים לאלוהיותם אין להם שום מושג על אודות המצב האלוהי; הם מודעים רק למצב הגופני. כדי שיוכלו לזכות במצב האלוהי, עליהם לאהוב, להוקיר את המורֵה המוֹשֵׁלִם השוכן לתמיד במצב האלוהי, ולהניח לו להדריכם.

האהבה מהווה את
גרעין החניכות

התביעה העליונה
של המורה המושלם

האהבה אותה רוחש השוחר למורה המושלם איננה בעצם אלא התגובה המתעוררת בזכות האהבה הגדולה יותר אותה חש המורה המושלם אל תלמידו. יש להציבה מעל לכל האהבות האחרות. האהבה למורה המושלם נעשית באופן טבעי לכח המרכזי בחיי השוחר משום שהוא יודע כי המורה המושלם הוא ההתגשמות והביטוי של האלוהים האינסופי. לפיכך כל מחשבותיו ושאיפותיו נשזרות סביב אישיותו של המורה המושלם. באופן כזה יש למורה המושלם עליונות ללא עוררין על כל התביעות אותן מזהה השוחר; ומתוך עליונות זו נעשה המורה המושלם לנקודת המוקד לשם קרינת העוצמות הרוחניות – המפזרות את החשיכה כולה, עוקרות את חטאי הלב ומזמנות את השוחר לחיים של חופש ותודעת האמת.

כל האהבות מובילות
אל המורה, כמו בספור
על מג'נון ולילה

התנאי הבסיסי למועמד החפץ להיות חניך אמיתי הוא לחוש אהבה ללא עוררין אל המורה. כל שאר פלגי האהבה משתלבים בסופו של דבר בנהר האהבה הגדול הזה המוביל אל המורה ונעלמים בו; דבר זה מתואר בסיפור על אודות מג'נון ולילה. מג'נון אהב את לילה בעוצמה כזאת שכל רגע מחייו היה רווי מחשבות אודותיה. הוא לא היה מסוגל לאכול, לשתות או לישון מבלי לחשוב עליה; וכל אשר חפץ בו היה אושרה של לילה. הוא היה מסכים בשמחה לנישואיה לאחר אילו היה סבור כי הדבר הוא לטובתה, והיה נכון אפילו למות למען בעלה לו חשב כי מעשה כזה יעצים את אושרה. ההתבטלות העצמית המוחלטת ואהבתו הכנה הובילוהו בסופו של דבר אל המורה. כל רגע בחייו הגה מג'נון באהובתו ולא בעצמו, וזה העלה את אהבתו מהרמה הגשמית או השכלית והפכה לרוחנית. משעה שנעשתה רוחנית הובילה אותו אהבתו אל האהוב האלוהי.

היטהרות באמצעות
אהבה והתמסרות

המורה המושלם הוא האהוב האלוהי; וכאשר פוגש החניך את מורהו, כל אשר עליו לעשות הוא לאהוב אותו. כיוון שאם החניך אוהב את מורהו בלבב שלם, מובטחת לו התאחדותו הסופית עימו. אל לו לחשוש מאיכות אהבתו. עליו לאהוב למרות חולשותיו ולא להתמהמה עד אשר יוכל לטהר את לבו. המורה הוא המקור של הטוהר, וכאשר מעייני האדם נתונים למורה הרי זו התחלת ההיטהרות העצמית. כאשר מסירותו של החניך למורה היא בלב שלם, הוא נפתח לקבלת האהבה האלוהית שאותה מרעיף המורה עליו. כל חולשותיו נאכלות באש האהבה האלוהית בעת שהוא הופך למקבל האהבה הזאת. אם על החניך להשתחרר מכל החולשות ולהשיג טוהר אינסופי שאינו בר השחתה, הוא חייב להקדיש את

חייו למורה ללא שום סייגים או תנאים. הוא חייב למסור את חולשותיו כמו את כוחותיו, את חטאיו כמו את צדקותיו. לא יכולים להיות "אם" או "אבל" למנחתו. על התמסרותו העצמית להיות כל כך שלימה עד שלא יהיה מקום במוחו לשמץ של תשוקה עצמית חבויה.

ערכה של האמונה
התמסרות עצמית שלימה ואהבה ללא עוררין נעשות בנות מימוש כאשר משיג החניך אמונה איתנה במורא. אמונה במורא היא גורם ללא תחליף של חניכות אמיתית. מהרגע שהוגשמה האלוהיות אין עוד כלל שאלה של אמונה, כשם שאין כלל שאלה של אמונה כאשר אדם מכיר את עצמו כאדם. אולם עד שיושג מצב ההגשמה הזו, מהווה האמונה אותה רוח החניך למורא את קרן האור האמינה ביותר וניתן להשוותה להגה האוניה. אין זה נכון לתאר את האמונה כעיוורת, משום שהיא דומה יותר לראייה מאשר לבערות חשוכה; אפס האמונה חסרה התנסות ישירה עד אשר יגשים השוחר את האלוהיות בעצמו.

לא לחינם מתייחסים לכל הדתות כאל "אמונות"; אחד העיקרים שבחייו של השוחר הוא שעליו להיות בעל אמונה. האמונה יכולה להתבטא בצורות שונות, אולם מנקודת המבחן הפסיכולוגית הן מהוות אותו דבר ולא ניתן לסווג אותן בנפרד. ההבדלים היחידים באמונה הם הבדלים של מדרגה. אמונה יכולה להיות חזקה ומלאת חיים, או חלשה ופושרת. אמונה חלשה ופושרת לא תקדם את האדם מעבר לדבקות בטכסים ובפולחנים; אולם אמונה חזקה ומלאת חיים תובילו בהכרח אל מעבר לצורות הדת החיצוניות, תסייע בידו להפטר מהקליפה ולהגיע אל הגלעין של חי רוח אמיתיים. האמונה מגיעה אל מטרתה ופסגתה הטבעיים כאשר היא מוצאת את מנוחתה בחיקו של המורא.

סיפורו של קאליאן
אמונתו של החניך חייבת תמיד להיות מעוגנת בבטחה בהתנסותו באלוהיותו של המורא. אל לו להיות כמוץ הנידף בכל רוח קלה. עליו להיות כצוק איתן העומד ללא תזוזה תחת העזה בסערות. ספרו של קאליאן¹ מבהיר את המשמעות של אמונה עמוקה ואיתנה במורא. קאליאן היה חניכו של סוואמי ראַמְדַס סַאמְרַס² שהיה מורא מושלם בתקופתו של שיוואגי³. המורא אוהב את כל תלמידיו באופן שווה, אולם אחדים עשויים להיות יקרים לו במיוחד – כשם שאדם אוהב את כל אברי גופו, הגם שענינו יכולות להיות יקרות לו יותר מאצבעותיו. לסוואמי ראַמְדַס סַאמְרַס היו תלמידים רבים, אולם החביב עליו ביותר היה

¹ Kaliyan

² מורה מושלם Swami Ramdas Samarth

³ מייסדה של הממלכה המרסית בהודו (1630-1680) Shivaji

קאליאן. שאר התלמידים לא הבינו בדיוק מדוע קאליאן היה חביב יותר בעיני המורה מאשר האחרים.

יום אחד בחן סוואמי ראמדס את מסירותם של תלמידיו. הוא ביקש מכל תלמידיו לבוא אליו והתחזה כחולה אנוש על סף המוות. הוא שם מנגו על ברכו וכרך אותו בתחושת כך שזה נראה כנפיחות איומה. סוואמי ראמדס הצביע על הנפיחות הזאת ואמר לתלמידיו כי זהו גידול ממאיר וכי אין שום סיכוי לחייו אלא אם כן מישוהו ימצוץ את הרעל מברכו. בה בשעה הבהיר היטב לכולם כי האדם שימצוץ את הרעל ימות מייד. אז שאל מי מבין התלמידים מוכן למצוץ את הרעל מהנפיחות במחיר חייו. כל התלמידים היססו פרט לקאליאן, אשר קם מייד והחל למצוץ את הנפיחות. למרבה הפתעתו גילה קאליאן מיץ מנגו ולא רעל, ואז הלל סוואמי ראמדס את אמונתו המוצקה ואת אהבתו המסורה. להיות נכון למות למען אושרו של האהוב זו אהבת אמת. אמונה פנימית, אהבה מתמידה ונאמנות חסרת פשרות כאלה כמו שהיו לקאליאן מגיעות לתלמיד אך ורק באמצעות חסדו של המורה.

נאמנות חסרת פשרות למורה איננה גורמת לצרות אופק בתחום חייו של החניך. המשמעות של השירות את המורה היא לשרת את עצמיותו של האדם בכל עצמיות אחרת שהיא. המורה שוכן בתודעה אוניברסאלית וחפץ באושר

ניתן להיווכח
באמיתות המורה
מתוך השירות אותו

רוחני לכל היקום. לפיכך משמעות שירות המורה היא נטילת חלק בעבודתו, שתכליתה לשרת את כלל החיים. החניך עשוי להתבקש לשמור על הקשר עם העולם, בזמן שהוא משתתף בעבודת המורה. אולם אף על פי שהוא נע בעולם על פי צרכי העבודה שהוטלה עליו, הוא מצוי בקשר פנימי עם המורה כחזויה אינסופית. לפיכך החניך הולך ומתקרב אל המורה באמצעות ההשתתפות בעבודתו ונהפך לחלק בלתי נפרד מתודעתו. הדרך המהירה ביותר לרדת לעמקו של המורה היא באמצעות השירות אותו.

השירות אותו יכול לתת החניך למורה איננו קשור רק לעניין האוניברסאלי של המין האנושי אלא הוא גם אחד האמצעים החזקים ביותר לקירוב החניך אל מטרתו הרוחנית. כאשר שרותו של החניך הוא רצוני, מתוך לב שלם, בלתי אנוכי וללא תנאי, הוא מביא לו יותר תועלת רוחנית שיוכל לקבל מכל האמצעים האחרים. אשרו של החניך הוא שירות המורה, גם כאשר משמעות הדבר ניסיון קשה הבוחן את גופו או את נפשו. שירות המוענק בתנאים קשים ובלתי נוחים מהווה מבחן למסירותו של החניך. ככל ששירות כזה נעשה קשה יותר, כך הוא יותר רצוי לחניך. וכאשר הוא מקבל על עצמו ברצון ייסורי גוף ונפש בשירותו

השתתפות בעבודת
המורה

המסור למורה, הוא מתנסה באושר של ההגשמה הרוחנית.

נאמנות למורה

תחושת הנאמנות המוחלטת ללא עוררין אל המורה מתאפשרת מתוך ההבנה הנכונה של מהות המורה ושל מה שהוא מייצג. אם אין החניך תופס נכונה את מעמדו ופעולתו האמיתיים של המורה, הרי שהוא מועד לכונן ניגוד בין העצמיות העליונה שלו לבין המורה. כתוצאה מניגוד זה הוא עלול ליצור בנפשו מחלוקת מלאכותית ומדומה בין דרישות המורה לבין דרישות אחרות הנראות כמוצדקות. על החניך להיות מודע כבר מההתחלה כי כל מה שדורש המורה מהחניך הוא להגשים את עצמיותו העליונה. למעשה, מסמל המורה את העצמיות העליונה הזאת של החניך ואין הוא אלא עצמיות עליונה זו, שהינה אותה ממשות עצמה בכל.

וכך הנאמנות למורה מהווה רק צורה אחרת של נאמנות האדם לעצמיותו העליונה. אפס, דבר זה אין משמעותו כי נאמנות רשמית סתם לעצמיותו העליונה מהווה באופן כלשהו תחליף נאות לנאמנות למורה. לחניך לא יכולה להיות הבחנה ברורה של עצמיותו העליונה עד אשר יגשים את אלוהיותו; ולעתים קרובות אותו הדבר הנראה לו כחובתו מהווה למעשה גירוי של רשומעונית כלשהו המשתרבות בין עצמיותו העליונה לבין שדה התודעה שלו. המורה, מאידך גיסא, מאוחד עם עצמיותו העליונה ואיננו יכול לשגות ביחס להערכה נכונה.

מקרים של מחלוקת

לפיכך על החניך לבחון תמיד את דחפיו באמצעות אמות מידה או פקודות שניתנו על ידי המורה. במקרה של מחלוקת בין השניים, עליו לבחון מחדש בקפידה את רעיונותיו כדי לגלות את הנקודות אשר בהן אין הם מושלמים. כמעט תמיד מספיקה מחשבה קצרה כדי לתפוס את ההארמוניה הבסיסית שבין התכתיבים הנכונים של העצמיות העליונה לבין דרישות המורה.

אם, לעומת זאת, במקרים נדירים מסוימים אין הוא מסוגל לפשר בין השניים, הוא יכול להיות סמוך ובטוח שאו שלא הבין נכונה את תכתיבי עצמיותו העליונה או שלא תפס נכונה את חשיבות הדרישות של המורה. במקרים אלה נותן המורה מרחב פעולה לחניך להישמע לצו מצפוננו. המורה עשוי לעתים לתת הוראות בכוונה להכשיר את החניך לאורח חיים גבוה יותר. ואכן תחת נסיבות שכאלה מוצא החניך את עצמו מתמודד מול סתירה זמנית לכאורה בין נטיותיו לבין הוראות המורה. אולם בדרך כלל אין המורה נותן כל הוראות אשר להן לא הוכן החניך באופן פנימי מראש.

המזרזה הוא מעבר לכל שיקול אישי באופן מוחלט, וכל מעייניו תמיד הם להסיר את המסך החוצץ בין התודעה של החניך לבין עצמיותו העליונה. לפיכך לא תתכן אף פעם מחלוקת בין נאמנות החניך למזרזה לבין נאמנותו לעצמיותו העליונה. ואכן, כאשר יסתיימו חיפושיו יגלה החניך כי המזרזה איננו שום דבר אחר זולת עצמיותו העליונה המופיעה בדמות אחרת. המזרזה, מכח העדרו של כל עניין אישי ומכח אלוהיותו הבלתי מופרת הוא שלם כל כך עד שאין בו שום תשוקה. ביחס לחניך כל מה שהוא מבקש זה שהחניך ישוב ויכונן את עצמו לאור האמת העליונה ביותר. להעשות לחניך משמעותו להתחיל לפסוע בנתיב המוביל אל המטרה הרוחנית. זוהי משמעותה של חניכות אמיתית.

דרכי המורים המושלמים

תודעתם של המורים המושלמים הינה אוניברסאלית והיא מעבר לכל שיקול אישי, אולם לשם הצרכים הרוחניים הם יכולים להגביל את תחום עבודתם ולאפשר לאישיותם הגלויה להפוך להיות למרכז השאיפות של תלמידיהם. הם משתמשים ביחסים אישיים כנתיבים מוגדרים היטב על מנת להעביר את סיועם לאותם שוחרים שהתחברו אליהם. המורים ערים תמיד להגיש עזרה לאלה הזקוקים וזכאים לעזרתם, וההבדלים הקלים ביותר של כמיהה רוחנית אינם נעלמים מעיניהם. הם תומכים ומטפחים את התפתחותם של כל שוחרי הרוח בדרכים שונות שהן יעילות תמיד, הגם שאינם נראות תמיד מובנות בעיני אחרים.

המורים נכונים
תמיד לעזור

הסיוע של המורה המושלם אינו אלא הבטחת מסעו הרוחני של השוחר ושמידתו כמו גם קיצור משך הזמן, אחרת עלול היה להתמהמה בדרך אל המטרה. השוחר עשוי לפסוע כברת דרך ארוכה בחיפוש עצמאי, אולם אין הוא יכול לחצות את הרובד הרוחני השישי (six-plane) ללא עזרת מורה. גם ברבדי הביניים של התפתחות התודעה, עזרתו של המורה היא רבת ערך ביותר משום שהוא מונע מהשוחר מלהתקע בדרך ומגן עליו מפני הסכנות והפחים היקושים הזרועים בנתיב הרוחני. המורה המושלם קאביר (Kabir), הישווה את שלושת השלבים שבנתיב לשלושת השלבים של האש. כשם שבתחילה יש רק עשן בלי אש, לאחר מכן אש אפופת עשן, ולבסוף אש ללא עשן, כך גם ההתחלות של הנתיב אפופות בבערות סמיכה, באמצע נמצא תפיסה מבולבלת של המטרה, ולבסוף נמצא את הגשמת האמת ללא סייג כלשהו של אשליה. מאחר והנתיב זרוע בתוך אשליות מסוגים רבים, לא יהיה השוחר בטוח לעולם ללא הדרכת המורה, המכיר את כל שלבי הנתיב הרוחני ומסוגל להעבירו דרכם.

אופן הסיוע
של המורים

לפני שנפקחת העין הפנימית, תופס הגוף הנפשי את המטרה כאינסוף; ותפיסה זאת מבוססת על דימוי סימלי כלשהו של האינסוף, כמו השמים או האוקיאנוס, המרמזים על רעיון המרחבים. למרות העובדה שתפיסה כזאת של האינסוף הינה ברורה ומוגדרת היטב, הרי שחייבת לבוא במקומה תפיסה ישירה של האינסוף. השוחר רואה את העצמיות באופן ישיר כאשר נפקחת עינו הפנימית הרוחנית. כשדבר זה קורה, מסתנוור הגוף הנפשי מעוצמת החזיון ואין הוא עוד צלול כפי שהיה לפני שנפקחה העין הפנימית הזאת. מאחר והגוף הנפשי הסתנוור

משכן האשליה

מחזיון העצמיזת האלוהית, הוא מאבד את יכולתו לחשוב בצלילות וחושב בטעות כי ראיית העצמיזת היא ההגשמה בפועל. מכאן באה האשליה של סיום הנתיה הרוחני בה בשעה שהאדם עדיין נמצא בו. במונחים סופיים חלק מיוחד זה של הנתיה ידוע כמשכן האשליה (Muqam-e-afsan). או אז בשלבים קשים אלה של הנתיה יכול המורה, באמצעות התערבות חכמה, לדחוף את השוחר כך שהוא ימשיך בדרכו במקום שייתקע בדרך.

תרומת המורה למעשה, קיימת הסכנה שהשוחר יתמהמה בכל אחד מהרבים הפנימיים, משום שכל אחד מהם הוא שובה לב ביותר ומהווה מלכות לשוחר. המורה או שהוא מוליך את השוחר מעבר לרבים אלה או שהוא מוביל אותו דרכם מבלי שיווצר עיכוב מיותר. על כל פנים, על השוחר לפסוע בדרכו הוא. תרומת המורה מתבטאת בביסוס ובגיבוש האינטואיציות וההבחנות שנרכשו מקודם על ידי השוחר, ובזירוז תודעתו אל השלב הבא – אשר הגם שאין להמנע ממנו, הינו מעצם טבעו בלתי ניתן לצפייה על ידי השוחר.

אמונה מוצקה המורה משתמש בכוחות הדמיון (Maya) כדי לחלץ את התלמיד מכוחות הדמיון; ומאחר והוא עצמו נמצא מעבר לטוב ולרוע, הוא עשוי לעתים לבקש דברים שהינם בלתי מקובלים ואפילו מזעזעים את חוש הטוב הרגיל של תלמידו. הדבר הטוב ביותר שיכול לעשות התלמיד הוא לדבוק בהוראות המורה מתוך אמונה פנימית, מבלי להביאם בפני מערכת השיפוט המוגבלת שלו. המקרים המפורסמים שלהלן מבהירים נקודה זו.

ידוע הסיפור מהקוראן על אודות אברהם שהצטוו להקריב את בנו האהוב ישמעאל בפני האלוהים. כאשר אברהם, נחוש באמונתו ובהחלטתו, עמד ממש לשחוט את ישמעאל, התערב האלוהים וקיבל את קרבן האיל ככופר הבן.

כאשר שָאִמְס־א־טַאִבְרִיז¹ ציווה על מולאנה ג'לולדין רומי², תלמידו, להביא לו יין, הוא עשה כן ללא היסוס כדי לרצות את המורה ולזכות בחסדו. באותה עת הנהיג המולאנה קבוצת חסידים גדולה של מוסלמים אדוקים מאחר ושמו נודע לתהילה כחוקר דת דגול בעולם המוסלמי – ויין אסור באיסור חמור על פי הדת למוסלמים. לפיכך היה זה מבחן רב משמעות למולאנה לשאת כד יין על שכמו ברחובות, אולם הוא עשה כן.

¹ מורה מושלם סופי מהמאה השלוש עשרה Shams-e-Tabriz

² מורה מושלם סופי ומשורר Maulana Jalaluddin Rumi

גוסאלי שאח התבקש על ידי אחד ממוריו, שהתגורר בסוכה על שפת הנהר גנגס, למלא כד במי שתייה – אולם רק ממרכז הזרם. זה היה בערך בחצות הלילה, ונהר הגנגס עלה על גדותיו בגלל גשמי המונסון. התלמיד היסס בתחילה אולם לבסוף אזר אומץ כדי לנסות את הבלתי אפשרי מתוך אמונה בידיעה העילאית של המורה. איך שנכנס אל מימי הנהר השוצפים, הוא חזה בשינוי מופלא במתרחש. במקום גלים סוערים ושטפונות, הפך הנהר לזרם קלוש; והכד אותו הוא אמור היה למלא כמעט שנגע בקרקעית הנהר. התלמיד כמעט ועבר את הנהר לגדתו השנייה בחיפושיו אחר מרכז הזרם.

בזמן שהיה עסוק בזה, הופיע המורה ושאל אותו לסיבת התעכבותו. כשהסביר לו גוסאלי שאח כי אין הוא יכול לאתר את מרכז הזרם, הרשה לו המורה למלא את הכד בכפות ידיו ועזר לו בעצמו. המורה עזב את התלמיד באמתלה כלשהי, וביקשו לשוב אליו מייד לאחר שמילא את הכד. כששב גוסאלי שאח לסוכה עם הכד המלא במים, הוא נדהם לשמוע מפי שאר התלמידים כי המורה לא עזב כלל את הסוכה אפילו לרגע אחד בזמן העדרותו אלא דיבר עימם כל העת אודותיו.

סיפורים אלו מראים כיצד המורים עשויים להשתמש שיטות רגילות בכוחותיהם במקרים נדירים כדי לשבור את האגו של חניכיהם או לסייע להם להתקדם בנתיב הרוחני. ככלל, המורים מקמצים מאוד בשימוש בכוחותיהם האלוהיים, ולעולם לא ישתמשו בהם אלא אם הדבר חיוני בהחלט למטרות הרוחניות. בדרך כלל הם משיגים את מטרותיהם בדרכים רגילות, ארציות. בכך לא רק שהם מפגינים הבנה רבה, הומור חריף, סבלנות לאין קץ וטאקט מושלם, אלא שהם גם עושים מאמץ רב כדי לסייע לחניכיהם ומתאימים את עצמם בדרכים אינספור לכל מה שאולי יתבקש מהנסיבות.

הסיפור אודות בהלול אחדות מנקודות אלו מובאות באופן מוצלח בסיפור של המיסטיקן הגדול בהלול³. בהלול חפץ ליצור קשר עם כמה נכבדים פרסיים מסיבות השמורות עימו. הדרך היחידה לכך הייתה להשתתף במשתה שערך הנסיך ושבו התארחו נכבדים אלו. לרוע המזל היה בהלול קרח, ובאותם ימים נאסר על קרחים להשתתף במשתה אצל הנסיך. הנסיך איבד את כל שערו, ומראה אנשים חסרי שיער הזכיר לו עובדה זאת וזה השבית את שמחתו במשתה. מאחר והנסיך היה רגיש מאוד בנקודה זאת, לא הותר לשום קרח להכנס למשתה. לכן כאשר הלך בהלול למשתה בבגדיו הבלויים, הוא הושלך החוצה. אולם המשתה ארך שלושה ימים וביום השני שאל בהלול בגדים מפוארים ופאה, היסווה את עצמו ושב אל המשתה.

³ מלך פרסי שנשש את כסאו והפך למתקדש רוחני Bahlul

במשתה לא הכיר איש את בהלול, אשר השאיר רושם עז על כל המכובדים בבגדיו המפוארים. הוא התנהג בצורה כל כך שובת לב עד שאפילו הנסיך קיבל אותו בחמימות והזמינו לשבת לצידו. מייד כשהתיישב החל לקרוץ בעינו אל הנסיך. הנסיך לא הבין את משמעות קריצתו אולם חש במעומעם כי למחווה שכזאת מצידו של איש נשוא פנים כל כך חייבת להיות משמעות רבה. בחשבו כי הדבר דורש תגובה מיידית, קרץ גם הוא. האנשים שהיו סמוכים אליהם צפו בחילופי הקריצות הללו וחשו שעליהם לחקותם. לפיכך החלו לקרוץ גם הם זה אל זה, ועד מהרה התפשטו הקריצות בקהל ובמשך חמש דקות קרצו כולם זה אל זה.

אז קרא בהלול, "הפסיקו, אנשים חכמים שכמותכם! מדוע הנכם קורצים?" והמכובדים ענו, "אנו קורצים משום שאנשים גדולים כמוכם קורצים. אנו רק מחקים אתכם". מייד הסיר בהלול את פאתו ואמר, "אנחנו שנינו קרחים. חקו אותנו". הלכו הנכבדים לדרכם ושבּו ביום השלישי כשראשי כולם מגולחים. פנה אז בהלול לנסיך ואמר, "אנחנו שנינו קרחים לצמיתות; ואילו אנשים אלו יצטרכו לגלח את ראשיהם מדי יום כדי להישאר קרחים". וכך, באמצעות גישה חכמה וחוש הומור הוא הצליח ליצור קשר עם אותם אנשים שלהם רצה לעזור.

המזרזה משקיע עמל אין-קץ כדי לקשור את החניך עם החיים הרוחניים ולעגנו בהם. מאחר והתקדמותו של החניך מבוססת רק כאשר לא יינתן לאהבתו למזרזה לדעוך, הוא ישקיע את מלוא דאגתו להסיר את כל המכשולים העלולים לעמוד בפני המסירות בלב שלם של החניך. אם הוא נראה לעתים כאילו הוא מתלוצץ על טבעו האישי של החניך, הרי שזה רק כדי למנוע ממכשולים אלו ליצור עיכוב חמור בדרכו. לעתים נדמה כאילו הוא מנפח את האגו של החניך, אולם כל זה כדי להשיג חשיפה מלאה לבערותו של החניך. אין זה אלא הכנה לקראת הכחדתו הסופית של האגו שלו, כשם שחיות המיועדות לזבח מפותמות היטב לפני הריגתן. המזרזה עצמו עומד מעבר לטוב ולרוע ואין הוא מתרגש מכשלונות החניך. הוא נושא אותם בסבלנות איתנה ובכושר להמתין לאין-קץ, בודעו היטב כי לאחר שיתבסס החניך בנתיב הרוחני, יימחו כשלונות אלו חיש קל.

טיפול בכשלונות החניך

מהרגע שהתרצה המזרזה כי התלמיד התבסס אל נכון בנתיב הרוחני, הרי שהוא נחוש בדעתו לטהר את נפש התלמיד מכל פגמיה. לפעמים הוא משיג תכלית זאת גם במחיר שייראה כחסר לב, כפי שרופא מנתח מתעלם לחלוטין מהתנגדויות החולה וממשיך לעבוד עם סכינו. בסופו של דבר ייווכח התלמיד לדעת כי כל הדברים האלה נעשים לטובתו. לפיכך אין הוא נדחה אף פעם ממזרזה אלא הולך ומתקרב אליו מעצם התהליך של ההטהרות שאחרת עלול היה להראות כמתיש ואפילו מכאיב.

שיטתו הרגילה של המזרזה הינה עם זאת נעימה ומלבבת כלפי החניך בה במידה שהיא גם יעילה. המזרזה מתמלא בשביעות רצון רבה מכל התקדמות ממשית שמראה החניך בחיים הרוחניים. כאשר הוא מרעיף תשבחות ראויות על

חניכו, הוא מגבש בקרבו את התכונות הרוחניות שבתהליך הגשמתן הוא מצוי ומעורר בו את הבטחון שיאפשר לו להתמודד עם כל מצב. זוהרם של רגשות אציליים, מחווה של התבטלות עצמית, הקרבה מלאת גבורה, או מקרה החושף סבלנות בלתי רגילה או אהבה או אמונה – כל אחד מאלו די בו כדי לגרום נחת למזרזה ולעורר את שביעות רצונו. שיטתו הרגילה של המזרזה לעודד את התכונות הטובות שבחניך הינה הוקרה ישירה ובלתי מוסווית של השגיו. החניך מתחיל להעריך עד מהרה את הסכמות המזרזה ונהנה מכך יותר מאשר כל דבר אחר. הוא מוכן להתמודד עם הגדול שבפיתויים ולעמוד במבחנים הקשים ביותר, מבחנים שהיו נראים לו כבלתי אפשריים בנסיבות אחרות, רק מכוח הידיעה שהדבר עשוי לשמח את המזרזה.

מאחר והמזרזה מהווה לגבי שוחר הרוחני סמל של העצמאות העילאית המצויה בכל, בעיית ההתאמה האמיתית אל המזרזה מופיעה בפניו כזהה להגשמת אלוזחיותו הפנימית ובהגעה להתאמה אמיתית עם כל שאר הצורות של האני העילאי. באמצעות נאמנותו למזרזה, משיג השוחר הוקרה מודעת לאחדות הבסיסית של כל הבעיות הללו. מנקודת המבט הפסיכולוגית, הוא נמצא בעמדה המאפשרת לו להתמודד עימן לא כבעיות נפרדות אלא כהיבטים של אותה הבעיה. וכך הוא יכול להשיג התאחדות אמיתית, השונה מפשרה זמנית בין תביעות מנוגדות. כדי לסייע לחניך להשיג משימה קשה זאת, על המזרזה להיהפך למוקד כל משאות הנפש הרוחניות של השוחר, משום שריכוז נמרץ של האנרגיה הנפשית הכרחי כדי שהשוחר יפרוץ מבעד למחסומים המרובים הפרוסים בינו לבין תכליתו.

עמדת עדיפותו העליונה של המזרזה לא תוכל להצטמצם או לעמוד בסימן שאלה אפילו בשל יראת הכבוד הספונטאנית אותה חש החניך בהכרח כלפי מזורים אחרים מלבד המזרזה שהסכים לקבלו. כל המזורים המושלמים מאוחזים בתודעתם, ויהיה זה אבסורדי למצוא מדרגות ביניהם. הגם שמזרזה אחד איננו גדול מהשני, חייב החניך, למטרותיו הוא, להעמיד את דרישת מזרזה מעל ומעבר לדרישות שאר המזורים – עד אשר יתעלה מעבר לעולם השניית ויגשים את אחדות כל החיים. האנרגיה הנפשית עלולה להתפזר אלא אם

תוצב מטרה בעלת חשיבות מכרעת מעל כל שאר הדרישות המנוגדות של החיים.

לפיכך התרכזות מיוחדת במזרח אחד הכרחית בדרך כלל לצורך איסוף האנרגיה הנפשית של החניך המפוזרת לכל עבר. במקרים נדירים ביותר, מחמת נסיבות מיוחדות, עשויים המורים עצמם להחליט לחלק ביניהם את העבודה הרוחנית ביחס לחניך מסוים. קיימים איפוא מקרים יוצאי דופן של חניכים החייבים לקשור עצמם לשני מורים או יותר. זהו היוצא מן הכלל ולא הכלל; ובמקום שבו פועלים כמה מורים ולא אחד, הם מארגנים את חלוקת העבודה בזהירות כה רבה עד שאינם יוצרים שום ניגוד של דרישות.

טבעו של האגו ואופן הכחדתו חלק ראשון : האגו כמרכז של עימות

בשלב הקדם אנושי יש לתודעה התנסויות, אולם התנסויות אלה אינן מתקשרות במפורש עם "אני" מרכזי. לדוגמא, כלב עלול להתרגז, אולם אין הוא ממשיך לחוש "אני מרוגז". גם במקרה זה אנו מוצאים כי הכלב לומד מתוך התנסויות שונות ובכך מבסס את פעולתה של התנסות אחת על האחרת; אולם פעילות זו הינה תוצאה של מתח מכאני למחצה של רשמים חקוקים, או רשומעו"ת, הקשורים זה בזה. דבר זה שונה מהמיזוג הנבון של התנסויות אותו מאפשרת התפתחות תודעת ה"אני". הצעד הראשון בהכנסת פעולת הרשמים המבודדים תחת סדר נבון, כרוך בהבאת כולם בקשר עם מרכז התודעה, המופיע באופן ברור כאגו המוגבל. התגבשות תודעת-האגו הינה ברורה ומוגדרת מראשית של התודעה אנושית.

מקור האגו

התודעה האנושית לא הייתה מהווה יותר מאשר בית קיבול לרשמים מגוונים של התנסויות המצטברים בה אלמלא הכילה גם את עקרון השילוב של אגו מרכזי, עיקרון הבא לידי ביטוי בניסיון לארגן את ההתנסויות ולהבינן. תהליך הבנת ההתנסויות מרמז על היכולת להחזיק בקטעי התנסויות שונים יחדיו בתור מרכיבים של אחדות אחת, וכן על כושר להעריך על ידי הבאתן לידי יחסים הדדיים. מיזוגן של התנסויות מנוגדות הינו התנאי לשחרור התודעה משעבודם של כל מיני דחפים ודחיות, הנוטים לשלוט בתודעה מבלי להתחשב ביכולת ההערכה. המאמצים המוקדמים לבסס אחדות שכזאת מתבצעים באמצעות גיבוש האגו כמרכזה וכבסיסה.

היווצרות האגו

האגו מופיע כבן לוויה ברור ובטוח לכל ההתרחשויות שבחיי הנפש על מנת למלא צורך מסוים. את התפקיד אותו ממלא האגו בחיים האנושיים ניתן להשוות לתפקיד הזבורית שבאונייה. הזבורית שבאונייה מונעת בעד האונייה מלהטלטל יותר מדי מצד אל צד. בלעדיה תהיה האונייה קלה מדי ובלתי יציבה ונתונה בסכנת התהפכות מחמת רוחות ונחשולים. וכך עלולה הייתה האנרגיה הנפשית להילכד ללא סוף במבוכים הנפתלים של התנסות כפולה והייתה

האגו מופיע כדי
למלא צורך

מתפזרת ומתבזבזת כולה אילו לא היה קיים גרעין זמני. האגו אוצר בתוכו את כל ההתנסות הנרכשת ומלכד את הנטיות הפעלתניות הנובעות מהאינסטינקטים המשוחררים והעצמאיים יחסית אותם ירשנו מהתודעה החייתית. היווצרות האגו משרתת את המטרה של מתן מידה מסוימת של יציבות לתהליכים התודעתיים, ואף מבטיחה שיווי משקל ממשי, המסייע לתכנן ולארגן את החיים.

תהיה זו טעות, איפוא, לסבור כי להופעתו של האגו אין רוע הכרחי שום תכלית. למרות שהוא מופיע אך ורק על מנת להיעלם בסוף הדרך, הרי שהוא ממלא צורך זמני שאי אפשר להתכחש לו במסעה הממושך של הנשמה. האגו איננו מיועד להוות מגבלה קבועה, משום שניתן לעבור אל מעבר לו ולצמוח ממנו והלאה בעזרת מאמץ רוחני. אולם את השלב של היווצרות האגו יש להבין כרע הכרחי, אשר חייב להופיע זמנית.

בצורה זו מבטא האגו צורך מסוים ומגשימו בדרך התפתחותה הנמשכת של התודעה. למרות זאת, מאחר והאגו מוצא מקלט ברעיון המוטעה שהינו הגוף הגשמי, הוא מהווה מקור לאשליה רבה המסלפת את ההתנסות. ממהותו של האגו שהוא חש בעליל פְּרוּד מיתרת החיים על ידי הנגדתו עם צורות חיים אחרות. לפיכך, למרות שבתוך תוכו הוא מנסה להשלים ולאחד את החוויה האישית, הוא יוצר חלוקות מלאכותיות בין החיים הפנימיים והחיצוניים מעצם הניסיון לחוש את קיומו וְלִשְׁמֹרוֹ. לחלוקה שכזאת באופיים המקיף את כלל החיים יש בהכרח השלכות בחיים הפנימיים של הפרט, אשר עליהם מתנשא האגו כרוח מדריכה ומכוונת.

בעוד שהאגו מנסה תמיד להשליט אחדות ושילוב בהתנסויותיו, הרי שאין הוא מסוגל להגשים יעד זה. למרות מה שהוא מכונן מעין איזון, הרי שאיזון זה הינו ארעי וחולף. אי־השלימות שבהשגיו ניכרת לעין במחלוקת הפנימית שאינה נעדרת ממנו כל עוד נצפות ההתנסויות עצמן מזווית הראייה של האגו. מרגע לרגע עובר־חולף גופו הנפשי של האדם במחלוקת הבאות זו אחר זו. גופיהם הנפשיים של אנשים גדולים ורמי מעלה ואף של פשוטי עם נראים כמוטרדים מחמת תשוקות ונטיות מנוגדות זו לזו. לעתים המחלוקת המופיעה בפני הגוף הנפשי הינה כה חריפה עד כי האדם במקרה זה נכנע ללחצים, וכתוצאה מכך מתחולל עיוות חלקי או מלא של הגוף הנפשי. אין למעשה הבדל משמעותי בין אדם נורמאלי ומי שמכונה כביכול בלתי נורמאלי. שניהם חייבים להתמודד עם

אותן בעיות, אלא שהאחד פותר את בעיותיו פחות או יותר בהצלחה והשני איננו מסוגל לפתורן.

הערכות מוטעות
האגו מנסה לפתור את המחלוקות הפנימיות שלו באמצעות הערכות מוטעות ובחירות שגויות. אופייני לאגו שהוא מתייחס אל הבלתי חשוב כחשוב ואל החשוב כבלתי חשוב. לפיכך, אף על פי שהישגים ארציים כמו כוח, תהילה, עושר, יכולת ושאר ההישגים הארציים הינם למעשה בלתי חשובים, הרי שהאגו מתענג על קניינים אלו ונצמד אליהם כאל "שלי". מאידך גיסא, לרוחניות האמיתית יש חשיבות מכרעת לגבי הנשמה, אולם האגו מסתכל עליה כעל חסרת חשיבות.

לדוגמא, אם מישהו מתנסה באיזו אי-נוחות גופנית או נפשית בשעה שהוא מבצע עבודה בעלת חשיבות רוחנית, הרי שהאגו מתערב לטובת הנוחות הבלתי חשובה של הגוף הגשמי או הגוף הנפשי אפילו במחיר ויתור על העבודה הרוחנית החשובה ביותר. נוחיות גופנית ונפשית, כמו שאר ההישגים והשכלולים, הינה נחוצה לעתים קרובות; אולם אין זה הופך אותה לחשובה. קיים הבדל עצום בין הכרח לחשיבות. האגו סבור שדברים רבים המגיעים אליו הינם הכרחיים, אולם כשלעצמם אין הם חשובים. הרוחניות, הנראית לאגו כבלתי נחוצה, הינה חשובה באמת לנשמה. בכך מייצג האגו עקרון בערות עמוק ובסיסי, המתגלה כמעט תמיד בהעדפת הבלתי-חשוב על פני החשוב.

מחלוקות נפתרות
באמצעות הערכה אמיתית
הגוף הנפשי פועל לעתים רחוקות באופן הארמוני משום שלרוב הוא נשלט על ידי כוחות שבתת-מודע. אנשים מעטים מוכנים לטרוח ולהשיג שליטה על כוחות נסתרים אלו המכוונים את מהלך חיי הנפש. ביטולה של המחלוקת תתאפשר רק באמצעות שליטה מודעת על הכוחות שבתת-מודע. שליטה כזאת תושג באופן מתמיד אך ורק באמצעות תרגול חוזר ונשנה של הערכה נכונה בכל מקרי המחלוקת המוצגים בפני הגוף הנפשי.

הצורך בהכרעות נבונות ואיתנות
אם על הגוף הנפשי להשתחרר מכבלי המחלוקת, הוא חייב לבחור תמיד נכונה ולהעדיף תמיד את החשוב על פני הבלתי חשוב. ההכרעה חייבת להיות נבונה ואיתנה כאחת בכל המחלוקות, הן החשובות והן הבלתי-חשובות. היא חייבת להיות נבונה משום שרק באמצעות החיפוש אחר ערכים אמיתיים וקבועים ניתן להשיג איזון נפשי שאיננו מחבל בזרם היוצר והנמרץ של החיים הנפשיים. הכרעה בלתי נבונה, אם היא נחרצת, עשויה להתגבר על המחלוקת לזמן מה; אולם

לטווח ארוך יהיה בה כדי לגרום לצמצום הראייה הרחבה של החיים או לחבל במימושה של האישיות בכללותה. יתר על כן, המחלוקת תצוץ לבטח שוב בצורה זו או אחרת, אם לא נפתרה בצורה נבונה. מאידך גיסא, פתרון נבון דורש כושר הבחנה ביחס לערכים האמיתיים, שיש לשחררם מערכים כוזבים. מכאן שהבעיה של ניגוד בין תשוקות היא בעיה של ערכים המתנגשים זה בזה, והפתרון למחלוקת נפשית דורש, אם כן, חיפוש מעמיק אחר משמעות החיים האמיתית. רק באמצעות חוכמה ניתן לשחרר את הגוף הנפשי ממחלוקת.

מהרגע שנודעה אל נכון ההחלטה הנכונה, הצעד הבא הוא לדבוק בה בנחישות. אף על פי שהנטיות המתחרות שבגוף הנפשי נרגעו לאחר שנבחר נתיב מסוים שהועדף על פני אפשרויות אחרות, הרי שהן תמשכנה עדיין להוות אבני נגף בדרך להגשמת ההחלטה הזאת הלכה למעשה. לעתים קיימת הסכנה שההחלטה תתערער על ידי התעצמותם של הכוחות המתחרים הללו שבתת-ההכרה. כדי להימנע ממפלה, חייב הגוף הנפשי לדבוק בעקשנות בערכים הנכונים אותם הוא קלט. בצורה זו דורש הפתרון למחלוקת הנפשית לא רק את הבנת הערכים הנכונים אלא גם דבקות נאמנה וחסרת פשרות בהם.

דבקות בהחלטה
הנכונה

בכל אופן, יש לשוב ולתרגל את יכולת ההכרעה הנבונה והנחרצת **בכל** העניינים – גדולים כקטנים, משום שדאגות היומיום שבחיים אינן חשובות פחות מהבעיות החמורות אשר עימן מתמודד הגוף הנפשי בעיתות משבר. שורשי המחלוקת הנפשית לא ייעלמו כליל כל עוד יתקיים מימוש בלתי סדיר של ההחלטה הנבונה והאיתנה. חיים המבוססים על ערכים אמיתיים יתקיימו בטבעיות אך ורק כאשר הגוף הנפשי יפתח את ההרגל הקבוע של בחירה בערכים הנכונים. שלושה רבעים מחיינו מורכבים מדברים שגרתיים; ולמרות מה שמחלוקת הדנה בדברים שגרתיים לא תגרום לייסורי נפש מרובים מדי, עדיין היא מותירה בנפש תחושה בלתי נוחה של משהו שאינו כשורה. המחלוקת בענייני דיומא מגיעות לסף ההכרה לעתים רחוקות. במקום זה הן מטילות צל על תחושתו הכללית של האדם ביחס לחייו, בדומה לצללים שמאחורי הפרגוד. מחלוקות אלו חייבות להיחשף בתודעה, ויש להתבונן בהן ללא משוא פנים לפני שניגשים לפתור אותן בדרך מתאימה.

הערכים האמיתיים
חייבים למשול
בכל העניינים

יש להקפיד כי תהליך הבאת המחלוקת על פני ההכרה לא יתדרדר לתהליך של יצירת מחלוקת מדומה במקום שאין היא קיימת. סימן מובהק למחלוקת נסתרת היא התחושה שלבו של האדם איננו נתון כל כולו במחשבה או בפעולה שבאותו רגע. קיימת מחלוקות סמויות

תחושה עמומה של התדרדרות או של צמצום חמור של החיים. בהזדמנויות אלה חייב האדם לנסות לנתח את מצבו הנפשי באמצעות הסתכלות פנימית מעמיקה, משום שניתוח כזה חושף לאור היום את המחלוקות הנסתרות הנוגעות לאותו עניין.

בשעה שנחשפות המחלוקות בצורה כזאת לאור יום, הכמיהה לאידיאל ככוח מניע ניתן ליישבן באמצעות הכרעה נבונה ואיתנה. הדרישה החשובה ביותר ליישוב נאות של המחלוקות הינה כוח מניע או השראה, היכולים לבוא אך ורק מכמיהה עזה לאידיאל חובק-כל. הניתוח כשלעצמו עשוי לסייע להכרעה, אולם ההכרעה תיותר כהעדפה שכלתנית, בלתי יעילה ועקרה, אלא אם כן היא תדורבן בהתלהבות למען אידיאל כל שהוא, התלהבות המדביקה את הרבדים העמוקים והתבוניים ביותר של האישיות האנושית. הפסיכולוגיה המודרנית עשתה רבות לגילוי מקורות המחלוקת, אולם עדיין עליה לגלות שיטות ליצירת השראה, או להעניק לגוף הנפשי משהו שיהפוך את החיים ראויים לחיות אותם. אכן זוהי המשימה היצירתית הניצבת בפני מושיעי האנושות.

יצירת האידיאל האמיתי מהווה את תחילת ההערכה הנכונה. הערכה נכונה, מצד שני, היא פירוק מבנה האגו, המשגשג על יסוד הערכות שגויות. כל פעולה המבטאת את הערכים האמיתיים של החיים תורמת להתפוררות האגו, אשר הינו תוצר דורות של פעילות נבערת מדעת. לא ניתן לכלוא את החיים באופן קבוע בכלוב האגו. בשלב מסוים הם חייבים לשאוף אל האמת. כשמבשיל תהליך ההתפתחות מגיע רגע הגילוי המרעיש כי לא ניתן להבין את החיים ולחוותם במלואם כל עוד הם נעים סביב ציר האגו. האדם מונע אז מכוח ההיגיון של התנסותו שלו עצמו לגלות את מרכז החוויה ולארגן מחדש את חייו לאור האמת. דבר זה גורר את שחיקת האגו והמרתו בתודעת האמת. התפוררות האגו מסתיימת בהכרת האמת. הגרעין המדומה של רשומעו"ת מגובשות חייב להיעלם אם אמנם רוצים אנו להגיע לאיחוד אמיתי ולהגשמה של החיים.

התפוררות האגו
מסתיימת בהכרת
האמת

טבעו של האגו ואופן הכחדתו חלק שני: האגו כביטוי לנבדלות

האגו מהווה אישור לנבדלות. האגו מופיע בצורות רבות. הוא עשוי להופיע בצורה של זכרון מודע מתמשך המבטא את עצמו בזכרונות כגון: "עשיתי כך ועשיתי אחרת"; "חשתי כך וחשתי אחרת"; "חשבתי כך וחשבתי אחרת". הוא גם מופיע כתקוות אגוצנטריות ביחס לעתיד המתבטאות באמצעות תוכניות כמו "אעשה כך ואעשה אחרת"; "אחוש כך ואחוש אחרת"; "אחשוב על דבר זה ואחשוב על דבר אחר". או שהאגו מופיע בהווה, ומתגלה כתחושה עזה של היותו משהו מיוחד ומכריז על ייחודו ונבדלותו מכל שאר מרכזי התודעה. בעוד הוא משרת זמנית מטרה מועילה כמרכז תודעה, הרי שהאגו, כביטוי של נבדלות, מהווה את המכשול העיקרי בפני השחרור הרוחני ובפני הארת התודעה.

האגו מהווה מכשול
בפני השחרור הרוחני

האגו מאשר את היותו נבדל באמצעות השתוקקויות, שנאה, כעס, פחד או קנאה. כשאדם משתוקק לחברת אחרים, הוא מודע בבירור להיותו נפרד מהם וכך הוא חש את קיומו הנבדל בעוצמה רבה. תחושת הריחוק מאחרים הינה חריפה במיוחד כאשר קיימת תשוקה עזה ובלתי מסופקת. גם במצבי שנאה וכעס, האדם האחר מושלך כביכול אל מחוץ להוויית האדם, ולא רק שהוא נראה כזר, אלא הוא אף מוגדר כעוין בעליל למהלך הצלחתו ושגשוגו של האגו. פחד הינו גם כן צורה מעודנת להפגנת הנבדלות והוא שוכן במקום שבו נעוצה השניות. הפחד פועל כמסך עבה בין ה"אני" וה"אתה". לא זו בלבד שהוא מזין חוסר אמון עמוק אל האדם האחר, אלא שהוא אף מביא להצטמצמות התודעה ולנסיגתה באופן בלתי נמנע, בכך שהוא מרחיק את ישותו של האחר ממסגרת חיינו. לפיכך, יש לאהוב ללא מורא גם נשמות אחרות ולא רק את האלוהים. הפחד מהאלוהים או מהתגליותיו מחזק את השניות; אהבת האלוהים והתגליותיו מחלישה אותה.

האגו ניזון
מתחושות
ייחודיות

תחושת הנבדלות באה לידי ביטוי בקנאה בחריפות יתר. קיים צורך עמוק וחיוני בנשמת האדם לאהוב ולזהות עצמו עם נשמות אחרות. צורך זה איננו מתגשם בכל מצב שבו שולטים התשוקה, השנאה, הכעס או הפחד. בקנאה, בנוסף על העדר סיפוקו של הצורך העמוק והחיוני הזה להזדהות עם אחרים, קיימת האמונה כי נשמה אחרת השכילה להזדהות בהצלחה עם אותו אחר שאותו ביקשנו.

קנאה מחזקת
את האגו

דבר זה גורם ליצירתה של מחאה קבועה שאיננה שוככת כלפי שני היחידים על שום שפיתחו מערכת יחסים אותה ביקש המקנא להבטיח לעצמו. כל הרגשות המיוחדים כגון: השתוקקות, שנאה, פחד או קנאה גורמים לצמצום החיים ותורמים להגבלת התודעה ולהחנקתה. הם משפיעים באופן ישיר על חיזוק נבדלותו של האגו.

הצטמצמות האגו על ידי האהבה

כל מחשבה, רגש או מעשה הנובעים מרעיון הקיום הנבדל והנפרד, גורמים לשעבוד. כל ההתנסויות (קטנות כגדולות) וכל השאיפות (טובות כרעות) יוצרות מעמסה של רשמים ומטפחות את תחושת ה"אני". ההתנסות היחידה התורמת להצטמצמות האגו הינה חוויית האהבה, והשאיפה היחידה התורמת להקלת הנבדלות היא הכמיהה להתאחד עם האהוב. השתוקקות, שנאה, כעס, פחד וקנאה מהווים כולם נטיות מגבילות היוצרות שבר בין האדם לבין העולם הסובב אותו. רק האהבה מהווה נטייה מרחיבה, המסייעת לאדם לגשר על תהום מלאכותית זו שיצר לעצמו ומביאה להבקעת מחסום הבדלנות של דמיון כוזב. באהבה אמיתית, האהוב מלא גם כמיהה, אולם זוהי כמיהה לאיחוד עם האהוב. כשמבקשים את האהוב או מתנסים בהתאחדות איתו, תחושת ה"אני" נחלשת. באהבה אין ה"אני" חושב על הישרדות, כשם שהעש איננו ירא מלהיחרך באש הלהבה. האגו מהווה עדות להיבדלות מן האחרים, בה בשעה שהאהבה מעידה על אחדותם של בני האדם. לפיכך האגו ייעלם רק באמצעות אהבת אמת.

האגו מורכב מתשוקות

האגו מוגשם על ידי תשוקות מתשוקות שונות. כשלון בסיפוק תשוקה מהווה את כשלון האגו. הצלחה ברכישת דברים נחשקים הינה הצלחתו של האגו. האגו הולך ותופח מחמת תשוקות מסופקות וכן מחמת תשוקות בלתי מסופקות. האגו מסוגל אף להיזון בשעת הפסקה יחסית בסערת התשוקות באמצעות ההרגשה שהוא נעדר-תשוקות על מנת לבסס את נטיותיו הבדלניות. כאשר התשוקות שוככות באמת, הרי שוככת גם התשוקה לביסוס הנבדלות בכל צורה שהיא. לפיכך שחרור אמיתי מכל התשוקות מביא עימו את קיצו של האגו. האגו מורכב מתשוקות שונות ומשונות, והכחדת תשוקות אלו הינה הכחדת האגו עצמו.

שורשי האגו נעוצים במעמקי התת-מודע

עם זאת בעיית הסרת האגו מהתודעה הינה מסובכת ביותר, משום שכל שורשי האגו נעוצים עמוק בחלק התת-מודע של הגוף הנפשי בצורה של נטיות כמוסות; לנטיות הכמוסות הללו אין תמיד מוצא אל התודעה הגלויה. האגו המוגבל של התודעה הגלויה מהווה חלק קטן של האגו הכולל. האגו דומה לקרחון

הצף על פני המים. כשביעית מהקרחון נמצאת מעל פני המים והיא גלויה לעין המסתכל, אולם החלק הארי נותר שקוע במים ואינו נראה. באותו האופן, רק חלק קטן מהאגו הממשי מתגלה בתודעה בצורת "אני" גלוי, וחלקו העיקרי של האגו הממשי נותר שקוע במקומות המפלט האפלים והבלתי מוגדרים של הגוף הנפשי התת-הכרתי.

האגו הגלוי, המתגלה באמצעות ההכרה, איננו מהווה בשום אופן מערכת הארמונית; הוא עשוי להיות עם זאת זירה למחלוקות רבות בין נטיות מנוגדות זו לזו. עם זאת יש לו יכולת מוגבלת, המאפשרת לנטיות מנוגדות זו לזו להתקיים בעת ובעונה אחת. שני אנשים חייבים להימצא לפחות ביחסי דיבור ביניהם, אם אמנם ברצונם להיכנס להתנצחות של ממש. אם אין ביניהם יחסים כאלו, הרי שאין הם מסוגלים לפתוח במריבה על בסיס משותף. באותו האופן יכולות שתי נטיות הנכנסות לעימות במודע, לעשות זאת רק אם יהיה להן בסיס משותף, אם הן רחוקות מדי זו מזו, אין הן יכולות למצוא דרך אל זירת התודעה – גם לא כנטיות יריבות – ועליהן להישאר שקועות בחלק התת-מודע של הגוף הנפשי, עד אשר תעבורנה שינוי מחמת הלחצים המופעלים על ידי הפעולות השונות הקשורות לגוף הנפשי המודע.

האגו הינו רב
גוני בהרכבו

הגם שהאגו בכללותו הינו רב גוני בהרכבו, האגו הגלוי שבתודעה מגוון פחות מאשר האגו הנסתר שבתת-המודע של שבגוף הנפשי. האגו הגלוי מתפקד כמיקשה אחת מְרְשִימָה בהשוואה לנטיות הנבדלות שבתת-מודע המבקשות לצוץ על פני התודעה. האגו המאורגן המופיע בתודעה הגלויה הופך למחסום המונע, לפי שעה, בעד מרכיבים מסוימים של האגו הנסתר גישה אל התודעה. ניתן להתמודד עם כל בעיות האגו רק באמצעות פעילות נבונה ומודעת. לפיכך, ההכחדה המושלמת של האגו הינה אפשרית אך ורק בעת שכל מרכיבי האגו נבחנים באש התודעה הנבונה.

אגו גלוי
ואגו נסתר

פעילות התודעה הנבונה על מרכיבי האגו הגלוי הינה חשובה, אולם כשלעצמה אין היא מספיקה כדי להשיג את התוצאות המיוחלות. מרכיבי האגו הנסתר במעמקי תת-ההכרה חייבים להגיע לפני השטח של התודעה בדרך זו או אחרת, להתקבץ כמרכיבי האגו הגלוי ואז לבוא תחת פעילות התודעה הנבונה. אם נחפוץ להשיג זאת, יש להחליש את האגו בצורה כזאת שיתאפשר ליצרים ולנטיות שלא מצאו עד כה את דרכם החוצה אל התודעה,

המחלוקת העזה
מסתיימת בהשגת
שיווי משקל נפשי
והארמונית

למצוא דרך גישה אל זירת הפעילות התודעתית. שחרור כזה של נטיות חסומות מביא בהכרח למבוכה ולמחלוקות נוספות באגו הגלוי. לפיכך היעלמותו של האגו מלווה לעתים קרובות במאבקים חריפים בזירה של הגוף הנפשי המודע ולא בהקלה נוחה שלהם. על כל פנים, בסוף המאבק החריף וחסר הפשרות יבוא מצב השלווה הנפשית האמיתית וההארמוניה השלימה הבאים בעקבות ההתמוססות המוחלטת של קרחון האגו.

חשיפת שורשי האגו הנעוצים במעמקי התת-מודע והבאתם לאור התודעה מהווה חלק חשוב אחד בתהליך מחיקת האגו. החלק החשוב השני מורכב מטיפול נבון ביצרים **לאחר** שהצליחו להיכנס לזירת התודעה. התהליך שבו אנו מתמודדים במרכיבי התודעה הגלויה איננו בשום פנים ואופן פשוט וברור, מאחר ולאגו הגלוי יש נטייה להתקיים באמצעות **כל אחת** מהתנסויותיו המנוגדות. אם הוא נדחק מקוטב אחד מחמת פעילותה הנמרצת של התודעה הנבונה, הרי שהוא נוטה לעבור לקוטב המנוגד ולחיות באמצעותו. האגו מתחמק מהתקפות התודעה הנבונה באמצעות התנדנדות מצד אל צד של קוטבי ההתנסויות, ובכך הוא שואף להתמיד בקיומו.

האגו מתקיים מתוך ההתנסויות המנוגדות

האגו בעל ראש הידרה¹ ובא לידי ביטוי באינספור דרכים. הוא ניזון מכל סוגי הבערות. גאווה הינה רגש מיוחד באמצעותו מתגלמת האנוכיות. אדם מסוגל להתגאות בדברים אוויליים וחסרי ערך ביותר. לדוגמא, ידועים המקרים שבהם אנשים הצמיחו את ציפורניהם לממדים מבהילים וטיפחו אותן, אף על פי שהדבר גרם להם טרחה מרובה, וכל זאת כדי להפגין את היותם שונים מאחרים. האגו חייב לנפח את הישגיו בדרכים מגוחכות אם אמנם חפץ הוא לחיות באמצעותן. התבטאות ישירה זו של האגו באמצעות התבלטות בחברה היא שכיחה ביותר; אולם כאשר התבלטות מסוג זה אסורה על פי כללי ההתנהגות, יש לאגו נטייה להשיג אותה תוצאה באמצעות הוצאת לשון הרע על אחרים. הצגת אנשים אחרים כרשעים משמעותה לרומם את עצמך בעשיית השוואה – השוואה שאותה יפתח האגו ברצון, הגם שבדרך כלל הוא נמנע מלעשות כן.

לאגו ראש הידרה

האגו מופעל על ידי העיקרון של התחדשות-עצמית ויש לו נטייה להתקיים ולשגשג בכל הדרכים שאינן חסומות בפניו. אם ניצב לפניו מחסום בכיוון מסוים, הוא שואף לפיצוי במקום אחר. אם הוא כורע תחת שטף ערכים ופעילויות רוחניות, הוא משכיל להתאושש מכוח זה ממש, שבמקורו בא לעולם על מנת להכחידו. אם אדם

תחבולות האגו

¹ מפלצת מיתולוגית רבת ראשים, בכל עת שנכרת ראש, צמחו תחתיו 3 ראשים. Hydra

מתאמץ לפתח את הענווה על מנת לשחרר את עצמו מעולו המפלצתי של האגו והוא גם מצליח בכך, עלול זה האחרון בזריזות מפתיעה לייחס לעצמו את תואר הענווה. הוא מזין את עצמו על ידי הצהרות חוזרות ונשנות כגון "הנני רוחני", כשם שבשלבם מוקדמים הוא השיג את אותה מטרה באמצעות הצהרות כמו "אין לי שום עניין ברוחניות". בצורה זאת מופיע הדבר שניתן לכנותו כאגו רוחני, או אגו החש בנבדלותו באמצעות השגת דברים הנחשבים לטובים ולרוחניים מאוד. מנקודת המבט הרוחנית האמיתית, סוג אגו כזה משעבד כמו האגו הגס הקודם, הנעדר יומרות כאלה.

לוחמת גרילה
בשלבם מתקדמים יותר של הנתביב הרוחני, האגו למעשה איננו שואף להתקיים באמצעות שיטות גלויות, אלא הוא נחבא בקרב אותם דברים עצמם המבוקשים כדי להחליש את האגו. הטאקטיקה הזאת דומה מאוד ללוחמת גרילה וקשה ביותר לסכלה. עקירת האגו מהתודעה הינה בהכרח תהליך מורכב ולא ניתן להשיגו באמצעות גישה חד-צורנית קבועה. מאחר וטבעו של האגו מורכב ביותר, הרי שנחוצה שיטת טיפול מורכבת לא פחות על מנת להיפטר ממנו. מאחר ולאגו יש כמעט אינספור הזדמנויות כדי לבסס את קיומו וליצור אשליה עצמית, מגלה שוחר הרוחניות כי אין באפשרותו להתמודד עם הצורות החדשות של האגו הצצות ועולות חדשות לבקרים. הוא יוכל לקוות להתמודד בהצלחה עם תרגילי האגו הערמומיים רק באמצעות עזרתו של מורד מוֹשֵׁלֵם ובחסדו.

המורה מהווה את
אמצעי המפלט
האחרון
במרבית המקרים נדחף השוחר לבקש את עזרת המורד
רק לאחר שנוכח לדעת כי כל מאמציו הינם לריק. אין הוא מסוגל לפלס דרכו אל המטרה בכוחות עצמו מאחר והוא רואה אותה במעומעם ומגשש בדרכו אליה. הישרדותו העקשנית של האגו מוציאה אותו מכליו, ומתוך ראייה צלולה זו בדבר חוסר יכולתו הוא מקבל את מרות המורד כמקלטו האחרון והבלבדי. הוויתור העצמי משמעותו הודאה גלויה מצד השוחר כי הוא התייאש מכל תקווה להתמודד עם בעיות האגו בכוחות עצמו וכי הוא נשען אך ורק על המורד. הרי זה כאילו אמר: "אינני מסוגל לשים קץ לקיומו של האגו המרושע הזה. הנני פונה אליך כדי שתתערב ותשחט אותו". מסתבר כי צעד זה הינו יעיל יותר מכל שאר השיטות שנקטו על מנת להמעיט את האגו ולהביא להכחדתו. בעת שחשכת הבערות עליה מתבסס האגו מתפזרת וזאת בעזרת חסדו של המורד, חזה נחזה בזריחתה של האמת שהיא תכלית הבריאה כולה.

טבעו של האגו ואופן הכחדתו חלק שלישי : צורות האגו ודרכי התפוררותן

קיומו של האגו תלוי בנכסים ארציים כמו כוח, פרסום, עושר, כשרונות, קניינים והישגים. הוא יוצר את המושג "שלך" על מנת לחוש בביורר את המושג "שלי". למרות כל זאת, ולמרות כל הדברים הארציים אותם מכנה האגו כ"שלי", הוא חש כל העת בריקנות ובחוסר שלימות. על מנת לפצות חוסר שקט פנימי עמוק זה, שואף האגו להתעצם באמצעות הישגים נוספים. הוא מביא את מצבור נכסיו המגוונים לידי השוואה מול אלה הנחותים ממנו בכל אחד מהפריטים המסומנים כ"שלי". והוא מתפאר לעתים קרובות בנכסים הללו לצורך רהבתנות עצמית חסרת טעם, גם אם זה בא על חשבון אחרים. האגו איננו שבע רצון למרות כל הישגיו הארציים; אולם במקום לפתח חוסר מעורבות רגשית אליהם, הוא שואף למצוא סיפוק בהעצמת תחושת הרכושנות בהשוואה אל אחרים. האגו המהווה כעין הכרזת הנבדלות חי באמצעות רעיון ה"שלי".

האגו מתקיים
באמצעות רעיון
ה"שלי"

האגו חפץ לחוש עצמו כנבדל, כמיוחד; הוא מבקש לעצמו ביטוי עצמי בין אם בתפקיד אדם הנחשב בעליל לטוב מהאחרים או בתפקיד אדם הנחשב לנחות. כל עוד הוא קיים, הרי קיים גם הרקע המובלע של השניות; וכל עוד קיים רקע השניות, הפעילויות השכליות של השוואה והנגדה לא תוכלנה לדמום זמן רב באופן יעיל. לפיכך, אפילו עשוי אדם לחוש שווה ערך לחברו, הרי שאין תחושה זאת מבוססת בוודאות. היא מציינת נקודת מעבר בין שתי הגישות של האגו במקום להשיג חרות מוחלטת מההבחנות בין "אני" ו"אתה".

צורות האגו

תחושת שוויוניות מזויפת זו, בכל מקום שבו היא תימצא, ניתנת להגדרה בנוסחה: "אינני נחות או עליון בשום צורה שהיא מאדם אחר". על נקלה ניתן למצוא כאן טענה מהצד השלילי של האגו. שיווי המשקל בין "אני" ו"אתה" מופר כל העת מחמת השפעתם המכרעת של תסביכי הנחיתות או העליונות. רעיון השוויוניות צץ על מנת לשקם איזון מופר זה. טענתו השלילית של האגו בצורה של שוויוניות, שונה לגמרי, על כל פנים, מתחושת האחדות האופיינית לחיי חופש רוחני. אף על פי שתחושת השוויוניות מהווה את המצע לרעיונות חברתיים

רעיון השוויוניות

ופוליטיים רבים, הרי שהתנאים האמיתיים לחיי שיתוף עשירים יתגשמו רק לאחר שהרעיון השדוף של שוויוניות יוחלף בהכרה של אחדות כל החיים.

שני תסביכים רגשות העליונות והנחיתות מהווים למעשה תגובות נגד אהדדי, ורגש השוויוניות המוחדר באופן מלאכותי ייראה כתגובת נגד אל שתיהן כאחת. האגו מצליח להבליט את נבדלותו בכל שלוש הדרכים הללו. תסביך הנחיתות ותסביך העליונות נותרים מנותקים בדרך כלל זה מזה. שניהם מבקשים דרכי ביטוי נפרדות וחילופיות באמצעות מושאים מתאימים, כפי שאדם משתרר על אלו הנראים לו כנחותים ונכנע לאלו הנראים לו עליונים. אולם צורות התבטאות חילופיות אלו באמצעות התנהגות משתנה, רק מחמירות את התסביכים המנוגדים הללו במקום להוביל להיעלמותם.

תסביך עליונות תסביך העליונות מתעורר בשעה שאדם נפגש עם מישהו הנחות ממנו הרבה באופן חומרי. למרות כל נכסיו המרובים, ניצב האגו כל העת בפני המחזה המשמים של ריקנותו הפנימית ולפיכך הוא דבק באשליה המנחמת על אודות חשיבותו באמצעות תצוגה של גדולת נכסיו. ניגוד חריף זה איננו מוגבל להשוואה תיאורטית, אלא לעתים תכופות הוא מתבטא בהתנגשויות ממשיות עם אחרים. לפיכך, תוקפנות מהווה תולדה ישירה של הצורך בפיצוי על דלות חיי האגו.

תסביך נחיתות תסביך הנחיתות מתעורר בשעה שאדם פוגש במישהו הנמצא הרבה מעליו מבחינת הנכסים הארציים. אולם הוא מקבל את מרות האחר מחמת מורא או אנוכיות. אין דבר זה נעשה אף פעם בלב שלם או באופן ספונטאני, שכן ברקע מצויות קנאה ואפילו שנאה אל האחר על שום היותו בעליו של משהו שהוא היה חפץ שיהיה שלו. כל קבלת מרות מאונס או באופן חיצוני הינה למעשה תוצר ישיר של תסביך הנחיתות, ורק תתגבר את האגו באחת מצורותיו הגרועות ביותר. האגו מייחס את תחושת ריקנותו לחפצים הנחותים לכאורה, אותם הוא רואה כ"שלי", במקום לרשעותו הטבועה בו עמוק והשואפת לסיפוק על ידי בעלות על נכסים. ההכרה בנחיתות נכסיו מהווה אך תמריץ יתר לנסות נואשות להגדיל את נכסיו באמצעות כל דרך הפתוחה בפניו. אם כך, בה בשעה שתסביך הנחיתות מנציח את השיממון והעוני הפנימי שבגוף הנפשי, הוא גורם, בדומה לתסביך העליונות, לאנוכיות ולתוהו ובוהו חברתי ואף הגדלת אותו סוג בערות המאפיין את האגו.

בשעה שאדם יוצר קשר עם מורֶה מוֹשֵׁלִם, ומכיר בו כבעל עמדה של שלימות חסרת אגו, הוא מתמסר מרצון לידי המורֶה. התלמיד נוכח לדעת כי האגו מהווה מקור לבערות אין קץ, אי שקט ומריבות; כמו כן הוא מכיר בחוסר יכולתו להביא את קיצו. אולם יש להבחין בקפידה בין התמסרות-עצמית זו לבין תסביך נחיתות משום שנלווית אליה ההכרה כי המורֶה הינו משאת הנפש, ובתור כזה הוא בעל אחדות בסיסית עם התלמיד. התמסרות-עצמית שכזו איננה מהווה בשום אופן ביטוי של אובדן בטחון עצמי. להיפך, היא ביטוי לבטחון בנצחון הסופי על כל המכשולים באמצעות עזרתו של המורֶה. הוקרת אלוהיותו של המורֶה הינה הדרך שבה העצמיות העליונה של התלמיד מבטאת את תחושת מעמדה הרם.

על מנת להביא לסוף מהיר של שתי צורות אגו עיקריות אלו, המורֶה עשוי לעורר במתכוון את שני התסביכים האלו לחילופין. אם התלמיד הגיע לרגע של ייאוש ועומד לוותר על חיפושיו, הוא עשוי לעורר בקרבו בטחון עצמי עמוק. אם הוא עומד להפוך לאנוכי, הרי שהוא עשוי לפרוץ מבעד למחסום חדש זה באמצעות יצירת מצבים שבהם התלמיד ייאלץ להכיר ולקבל את חוסר יכולתו או את נביבותו. בצורה זאת משפיע המורֶה במומחיות על תלמידו כדי להחיש את התהליכים אותם עובר האגו המתפורר עד להיעלמותו המוחלטת.

יש להביא את תסביכי הנחיתות והעליונות להתייחסות נבונה זה עם זה אם ברצוננו שהם יבטלו זה את זה. לצורך זה נחוץ מצב שבו יינתן לשניהם חופש פעולה בעת ובעונה אחת, מבלי שיהיה צורך לדכא את האחד כדי לבטא את השני. בעת שהנשמה יוצרת יחסים עזים ומלאי חיים עם המורֶה, התסביכים הכרוכים בתחושות העליונות והנחיתות באים לידי פעולה בעת ובעונה אחת; והם מטופלים בצורה כל כך נבונה עד שהם מבטלים זה את זה. התלמיד חש באותו הזמן כי אין הוא ולא כלום, אולם בעזרת המורֶה ובאמצעותו מתעוררים חיייו על ידי הסיכוי להיות הכל. אם כך, הרי שבצעד אחד מובאים שני התסביכים למתח הדדי והם נוטים להכחיד זה את זה במאמץ שעושה התלמיד להתאים את עצמו אל המורֶה. תוך כדי התפוררות תסביכים מנוגדים אלו, קורסים תחתיהם המחסומים המפרידים של האגו על כל צורותיהם. עם קריסת מחסומי הנבדלות, מפציעה האהבה האלוהית. עם זריחת האהבה האלוהית, נמוגה והולכת התחושה הנבדלת של "אני" לעומת "אתה", ונבלעת בתחושה של אחדותם.

הכרחי שלמכונית יהיה נהג על מנת שתגיע ליעדה. אולם הנהג מועד להתפתות

במקסמם של דברים שונים הנקרים בדרכו; ולא רק שהוא עלול להתעכב לזמן בלתי מוגבל בתחנות ביניים, אלא אף לאבד את דרכו בנתיבים צדדיים בחיפוש אחר דברים שקסמם זמני. בצורה זו הוא עלול לנהוג במכונית כל העת מבלי להתקרב אל המטרה, והוא עלול אפילו להתרחק ממנה. דבר מעין זה מתרחש בעת שהאגו תופס שליטה על התודעה האנושית. ניתן להשוות את האגו לנהג שיש לו שליטה מסוימת על המכונית ויכולת מסוימת לנהוג בה, אולם הוא שרוי בעלטה גמורה לגבי יעדה הסופי.

על מנת שהמכונית תגיע ליעדה הסופי, אין די בכך שמישהו ינהג בה. הכרחי באותה המידה שנהג זה יהיה מסוגל לכוון את המכונית אל היעד. כל עוד מהלכי התודעה נשלטים באופן מלא ובלבדי על ידי האגו, נמצאת התקדמותו הרוחנית של אדם בסכנה מחמת הנטייה הטבעית של האגו לחזק את המחסומים המבדילים של הדמיון הכוזב. לפיכך, בגלל פעילויות הנשלטות על ידי האגו, נותרת התודעה כלואה בחומות שהיא יצרה לעצמה, והיא נעה בתוך התחום של כלא **כוחות הדמיון**.

אם על התודעה להיגאל ממגבלותיה ולהגיע לרמת התפקוד הנאותה כדי שתשרת את התכלית המקורית אשר למענה היא נוצרה, עליה לשאוב את כוחה המניע לא מהאגו אלא ממקור אחר. במלים אחרות, יש להחליף את הנהג שאיננו מכיר את היעד הסופי בנהג אחר שאיננו מושפע מכל מקסמי הדברים הנקרים לו באקראי על דרכו, והמרכז את תשומת לבו אל היעד הסופי של העדר השניות ולא אל תחנות הביניים או אל קסמים שוליים. הסטת מרכז ההתעניינות מדברים חסרי חשיבות לערכים חשובים באמת מושווית ללקיחת הסמכות מהנהג הנבער מדעת, ולהענקתה לנהג המכיר את היעד. תוך כדי התהליך ההדרגתי של הסטת מרכז ההתעניינות, הולך האגו ומתפורר, ויש התקדמות אל האמת.

האגו מתאמץ להתלכד סביב רעיון כוזב, לו היה האגו אמצעי לליכוד ההתנסות האנושית בלבד, ניתן היה להתבסס סופית באמת האלוהית באמצעות המשך שגרתו של פעילות האגו. אולם בה בשעה שהאגו ממלא תפקיד מסוים בהתפתחות התודעה, הוא מייצג גם עיקרון פעיל של בורות, עיקרון המונע את ההתפתחות הנוספת של הרוחניות. האגו מנסה ללכד את ההתנסויות, אולם הוא עושה כן סביב הרעיון הכוזב של נבדלות. בהסתמכו על אשליה כבסיס לבניית בניין העל שלו, אין הוא מצליח אלא בבניית אשליות, אחת על גבי רעותה. השגת האמת מסוכלת מפעילות האגו ואיננה מסתיימת בה. תהליך השגת האמת יישא פירות אך ורק אם הליכוד שהושג על ידי האגו יוסיף ויתפתח מבלי שתתדרדר לכדי הבורות הבסיסית של הנבדלות.

האגו מתאמץ
להתלכד סביב
רעיון כוזב

כל עוד התנסות האדם מתרחשת בין מגבלות השניות, ליכודה של ההתנסות הינו תנאי חיוני לחיים הגיוניים ומלאי משמעות. אולם יש לוותר על האגו כגרעין של הליכוד וזאת בשל בריתו ההכרחית עם כוחות הבערות.

לפיכך מתהווה צורך דחוף במרכז חדש של ליכוד, מרכז אשר יישמר מליצור מגע עם הבערות הבסיסית של הנבדלות ויאפשר מרחב חופשי להתלכדותם של כל הערכים שמקודם היו בלתי נגישים לאגו המרכזי. מרכז חדש כזה ניתן על ידי המורה, המבטא כל דבר שיש לו ערך ממשי, המייצג את האמת המוחלטת. הסטת מוקד ההתעניינות מדברים חסרי ערך אל הערכים החשובים נעשית קלה יותר על ידי הנאמנות וההתמסרות העצמית אל המורה, הנהפך לגרעין התלכדות החדש.

משעה שעמדנו על עומק חשיבותו של המורה, ראה נראה בו את העדות החיה לאחדות כל החיים. נאמנות למורה מביאה איפוא להתנתקות הדרגתית מגרעין-האגו, המבטא נבדלות. לאחר משבר רב משמעות זה בחיי האדם, יש

לכל הפעילות המנטאלית תחום התייחסות מיוחדש. את חשיבותה יש לבחון לאור ההתייחסות אל המורה כמגלם את האמת האינסופית, ולא על פי שום התייחסות אל מרכז האגו כאל "אני" מוגבל. האדם נוכח לדעת כי מכאן והלאה כל המעשים הנובעים ממנו אינם מתחוללים מה"אני" המוגבל, אלא הינם כולם בהשראת האמת הפועלת באמצעות המורה. אין לו עניין עוד ברווחת העצמי המוגבל, כל מעייניו הם אך ורק במורה כמייצג החיים הקוסמיים השלמים. הוא חושף בפני המורה את כל חוויותיו ותשוקותיו ואיננו משאיר שום דבר טוב או רע בעבור ה"אני" המוגבל, ומרוקן בכך את האגו מכל תוכנו.

ההתקדמות בפשיטת הרגל של האגו איננה מתערבת בתהליך ההתאחדות משום שהפעילות נעשית כעת סביב המרכז החדש שבדמות המורה כמייצג האמת. בעת שגרעין האגו פשט את הרגל לגמרי ואיבד כל כוח וחיים כלשהם, הרי שהמורה, כאמת, מתבסס היטב בתודעה כמדריך שאין עליו עוררין וכעקרון חיים מנחה. דבר זה מהווה הן את השגת האחדות עם המורה והן את הגשמת האמת האינסופית.

ככל שהאגו מסגל את עצמו בהדרגה לדרישות הרוחניות של החיים – באמצעות טיפוח אנושיות, חוסר אנוכיות ואהבה, ויתור בלבב שלם והתמסרות למורה כאמת – סובל האגו מהצטמצמות חמורה. לא רק שהוא מסוגל להתנגד פחות ופחות להתפתחות הרוחנית, אלא שהוא אף עובר תמורה קיצונית. השינוי

נעשה גדול כל כך עד שהאגו, כביטוי של נבדלות, נעלם בסופו של דבר לחלוטין ומוחלף באמת, אשר איננה מכירה בשום התבדלויות.

את תהליכי הביניים של קיצוץ האגו ועידון טבעו ניתן להשוות לגיזום ולקיצוץ ענפי עץ פרא חסון, ואת הצעד הסופי של הכחדת האגו ניתן אולי להשוות לעקירת העץ על שורשיו. בעת שהאגו נעלם כליל, עולה הידיעה של העצמיזת האמיתית. בצורה זו, מסעה הארוך של הנשמה כרוך ביציאה מתודעה חיתית אל התודעה העצמית הגלויה כ"אני" מוגבל, ולאחר מכן מתעלה מעבר לשלב ה"אני" המוגבל של התודעה האנושית באמצעות תיווכו של המזרח. בשלב זה הנשמה מוכנסת בסוד ההכרה של העצמיזת העליונה האמיתית והנעלה כ"אני" אינסופי הקיים לעד אשר לא תימצא בו שום נבדלות והכולל בקרבו את כל הקיים.

מקומו של חקר הנסתר בחיים הרוחניים חלק ראשון : ערכן של ההתנסויות העל חושיות

הנתיב הרוחני המוביל אל שחרור התודעה מביא עמו חשיפת כישורים על חושיים רבים, הצפונים בגוף הנפשי של האדם. חשיפה כזו מגדילה את מרחב התודעה האנושית ואת טווחה. גורמים חדשים אלה ממלאים לעתים תכופות תפקיד חשוב בסיוע לשחרורה הרוחני של התודעה או בעיכובה. לפיכך, לא זו בלבד שעל השוחר להבין את ערכן של התנסויות כגון אלה של חלומות בלתי רגילים ורבי משמעות, חזיונות, מסעות אסטרליים וניצוצות מהעולם האנרגטי, אלא שעליו גם ללמוד ולהבחין בין התנסויות על טבעיות ממשיות לבין תעתועי שווא ואשליות.

כישורים על חושיים
מסייעים לגאולה
או מעכבים אותה

הגם שנהוג להגזים בחשיבות ההתנסויות הנסטרות,¹ אין זה בלתי רגיל לפקפק בתוקפן ולהתייחס אליהן באותו בוז הנלווה בדרך כלל אל כל הצורות של סטיות נפשיות ושיגעונות. הגישה של בוז בלתי מסויג אל ההתנסויות הנסטרות הינה כמובן מודגשת ביותר בקרב אותם אנשים שאין להם אפילו ידיעה ראשונית קלושה על אודות חקר הנסתר. קשה לאגו להודות בכך ולחוש כי ייתכנו תחומים נרחבים שלא נחקרו ביקום ושהם נגישים רק לחוג מצומצם של אנשים. הבוז הבלתי מוצדק המופנה לעתים אל חקר הנסתר הינו תמיד תוצאה של בורות עמוקה לגבי משמעותו האמיתית. הגישה הזאת של בוז שונה כמובן מגישה ביקורתית זהירה. אנשים הבוחנים בביקורתיות ובוהירות והמחוננים בענוה ובפתיחות שכלית מוכנים תמיד להכיר ולהודות במופעים הנסטרותיים כאשר הם מתרחשים.

תיעוב חקר הנסתר
נובע מבערות

השוחר נעזר בדרך כלל בידי מורו מושרה בדרכים רגילות, והמורו מעדיף ללוותו מצועף לאורך הנתיב הרוחני. אולם כאשר קיימים סימנים ברורים, הוא עשוי להשתמש בטכניקות מחקר הנסתר כדי לסייע לשוחר. סוגים מיוחדים של חלומות כלולים בין השיטות הרגילות שבהן משתמשים כדי לגעת במעמקי חיינו של השוחר. אין זה נדיר שמורים התקשרו קודם כל אל שוחרי הרוח על ידי כך שהופיעו בחלומותיהם. עם זאת, יש להבחין בקפידה בין חלומות שכאלה לבין חלומות רגילים. הגוף האנרגטי מפעיל בחלומות הרגילים את תפקודיו כגון

חלומות מסוימים
הינם בעלי משמעות
רוחנית

¹ חקר הנסטרות, מדע העל חושי. להלן נסתר, או על חושי. Occult

ראייה, טעימה, הרחה, מישוש ושמיעה; אולם הנשמה איננה משתמשת בו במלוא המודעות. מאחר וההתנסויות הללו שבחלומות הרגילים נתפסות באופן בלתי מודע, הרי שברוב המקרים הן סובייקטיביות לחלוטין והן מתייחסות לפעילויות גשמיות, עוסקות בעולם הארצי, והן פרי היצירה של רשומעו"ת שאוכסנו בגוף הנפשי. אולם, במקרים מסוימים, חלום שלא ניתן להפרידו מחלומות רגילים עשוי להוות השתקפות בתת מודע של התנסות אובייקטיבית מסוימת של הגוף האנרגטי ולא סתם פריה של הזיה.

סוגים נדירים של חלומות רוב החלומות הם סובייקטיביים לגמרי והריהם חוויות תת מודעות של הגוף האנרגטי. אין להם שום משמעות רוחנית מיוחדת, פרט לזה שהם יכולים להוות הזדמנויות ליצירת רשומעו"ת חדשות או למיצוי ישנות וכי לעתים הם שופכים אור על תסביכים חבויים ועל בעיות נסתרות באישיותו של האדם. חלומות שכאלו אינם יכולים לעולם לכלול משהו שלא היווה באופן כלשהו חלק מהתנסותו הקודמת של האדם. הם מאפשרים מרחב מחייה לדברים חדשים רק בצמוד לצירופים שלא היו קודם של פריטים שכבר הופיעו בהתנסות שבעבר. הסוגים הנדירים של החלומות הם אלו המתייחסים לאנשים ולדברים שאינם ידועים בחיים האלה אולם הם ידועים בתקופת חיים קודמת או מתקופות חיים קודמות. נדירים עוד יותר הם החלומות על אודות אנשים ודברים שלא הופיעו מעולם בחיים האלה או בתקופות חיים קודמות אולם הם עתידים להופיע. מכאן שחלומות רגילים שונים לחלוטין מהחלומות שיש להם משמעות נסתרת.

תחילת ההתנסויות העל טבעיות לעתים קרובות מאוד, כאשר השוחר עובר תהליך של היפתחות על-נפשית,² יש לו מפעם לפעם חוויות מיסטיות מהעולם האנרגטי בצורה של חזיונות, אורות, צבעים, קולות, ריחות, או מגעים רבי משמעות. התנסויות אלו הינן הפכפכות תחילה, והשוחר נוטה לנהוג בהן כבהזיות. אולם גם כאשר הוא נוהג בהן כך, הוא מגלה כי אי אפשר להתנגד להשפעתן המכוונת בשל עצמתן הפנימית. על כל פנים, המסע הרוחני נעשה קל יותר אם השוחר לומד לטפח גישה נכונה כלפי ההתנסויות העל טבעיות, גישה המבוססת על התייחסות אליהן כפי ערכן. בצעדי הראשוניים מתקשה השוחר לקיים גישה מאוזנת כזו.

קשה לנקוט גישה מאוזנת למתחיל יש נטייה להגזים בחשיבות הצעותיו לעולמות הפנימיים ולפתח כמיהה שאיננה בת כיבוש לשוב ולהתנסות בהם, או שהוא מנסה לנהוג בהן כבתופעות בלתי נורמאליות וממעיט במשמעותן. מבין שתי האפשרויות

¹ על-נפשי, מצב נפשי של הפתחות לעולמות הרוח. psychic

האלו, הנטייה להגזים בחשיבות ההתנסויות העל חושיות הינה השכיחה ביותר, משום שהחידוש והנדירות של ההתנסויות העל חושיות הם גורמים התורמים להעמסתן בחשיבות מהממת.

למעשה האגו של השוחר נוטה להתמכר לתחום חדש זה שהתגלה בפניו, תחום המעניק לו תחושה של אדם מיוחד במינו שהוענקה לו זכות יתר יוצאת דופן. ככל שיש לאדם יותר התנסויות, כך הוא משתוקק יותר להרחיב את תחומן. הוא מפתח גם הרגל של הישענות על דירבון על טבעי בכל שלב שבנתיב הרוחני, בדומה לאנשים הנוטלים סמים ומתמכרים אליהם וזקוקים לתמריץ אפילו כדי לעשות דברים שהיו מסוגלים לעשות קודם ללא תמריץ שכזה. כדי למנוע סכנה זו מהשוחר, משקיע המורה זהירות רבה שלא להזין תשוקה חדשה זו של התלמיד להתנסויות על חושיות. התנסויות אלה מוענקות לשוחר בזמן ובמקום שבו הן נחוצות ללא עוררין ולמטרות רוחניות ולא כאשר הוא משתוקק להן או מבקש אותן.

הכמיהה
להתנסויות
על חושיות

אם מתברר כי השוחר מעניק חשיבות מוגזמת להתנסויות העל חושיות או שהוא מפתח תשוקה שאיננה בת כיבוש אליהן, עשוי המורה לטפל במכשול זה בדרך של הפחתת ההתנסויות העל חושיות, שנהפכו למקור הכמיהה הזאת או לביטולן. דבר זה דומה להקלה מיידית במצבו של חולה באמצעות ניתוח שבו מוסרת הסיבה להפרעה הגופנית. צעד זה משרת את המטרה של הגנת השוחר מפני יצירת כבלים חדשים של הגבלה עצמית. אין לאפשר לשוחר בשום נסיבות כלשהן להיתפס לערכים שגויים ולחיפושים עקרים. אלו יכולים להוביל אך ורק לנתיבים צדדיים והם גורמים לעכובים מיותרים בהשגת המטרה האמיתית, שהיא התחלת חיי הרוח האמיתיים. קירובו של השוחר אל המופעים העל חושיים הוא בהכרח תהליך הדרגתי וממושך ביותר. המורה איננו מתלהב לזרז אותו אף פעם, מאחר ורק אנשים בודדים מוכשרים באמת לשאת בהתרחבותה של התנסותם במימד חדש זה.

התמודדות עם
הכמיהה להתנסויות
על חושיות

בשלבים המוקדמים התגלות התופעות העל חושיות הינה מפחידה ביותר, והשוחר לעתים מפקפק בתוקפן ונוהג בהן משנה זהירות על מנת לסלק כל אפשרות של הולכת שולל. אולם להתנסויות העל חושיות יש לעתים קרובות סימני זיהוי בדוקים לתקיפותן. גם כאשר אמצעי הזיהוי האלה אינם גלויים לעין, ההתנסויות כופות תשומת לב וכבוד ראויים וזאת בשל המשמעות, האושר, השלווה

תוקפה של ההתנסות
העל חושית

והערך המכווין הבלתי רגילים שבהם הן מלאות. בגלל המאפיינים האלו בעיקר, יכול השוחר להבדיל בין התנסויות על חושיות אמיתיות לבין הזיות ואשליות.

ההזיות הן תפיסות שגויות והן כוללות שמיעה או ראייה ממשיות של דברים שאינם קיימים למעשה. הגם שהן שונות בבירור בהקשר זה מסתם דימוי של דברים, הן נותרות מושאים המוטלים בספק למרות דמיונם לתפיסות נורמאליות. האשליות מוליכות שולל אפילו הרבה יותר משום שהן מבוססות לא רק על ראייה ממשית של דברים שאינם קיימים למעשה, אלא משום שיש שכנוע מלא לגבי קיומם. אפס, הזיות ואשליות אינן מביאות אושר בלתי רגיל או שלוה לאדם המתנסה בהן. האושר והשלווה הנלווים להתנסויות העל חושיות הממשיות הינם קנה מידה אמין למדי שבעזרתן ניתן להבחין בהן כאמיתיות. ההזיות והאשליות כמוהן כחלומות הבלהה של תודעה ערה.

ש להבדיל בין
חקר הנסתר לבין
הזיות ואשליות

גם כאשר ניתן להבדיל בבירור בין התנסות על חושיות ממשית לבין אשליה, הרי שכוחה ויעילותה נפגמים אם היא נהפכת למושא של ספקנות. דבר זה עלול להתרחש כשאדם שחוה את ההתנסות דן בעניין זה עם אנשים אחרים אשר בשל אי יכלתם להבין דברים כאלה, מעלים מחשבות סותרות המערערות את בטחונו. מסיבה זאת המזרז דורש בדרך כלל מהחניך לשמור על סודיות מוחלטת בכל מה שקשור להתנסויותיו. אפילו חוויה מעמיקה עלולה להחלש בשל ההתנגדות והספקנות של אחרים, אלא אם כן למד השוחר לדבוק בהתנסותו הפנימית ללא התחשבות במה שחושבים או אומרים אנשים אחרים. כדי שהשוחר יתקדם במהרה ויפיק תועלת רבה ככל הניתן מעזרת המזרז, עליו לפתח בטחון עצום שלא ניתן לערערו בעצמו ובמזרז. אל לו לחפש הדרכה מאחרים, משום שבודדים מאוד הם האנשים המסוגלים להבין את בעיותיו או את התנסויותיו. כמו כן עליו להיות מוכן היטב להתמודד עם האפשרות שאף אחד מידידיו או מקרוביו יבין אותו על נכונה שכן הם עלולים להיות שרויים בבערות ביחס למניעי האידיאולוגיה שלו ומהלך פעולתו.

השוחר חייב לפתח
בטחון עצמי

אם בזמן התרחשותה, שְׁרָתָה התנסות על חושית את המטרה של מתן תנופה מיוחדת למאמצים הרוחניים, אין זה משנה בדרך כלל אם השוחר רואה אותה במחשבה ובניתוח שלאחר מעשה כמעין צורה של אשליה. ברם, קיימות כמה התנסויות על טבעיות המוענקות במתכוון לשוחר כדי שתהווה מקורות אמינים של השראה והדרכה. בהקשר להתנסויות מיוחדות אלו, יהיה זה

השפעת הספקנות
על ההתנסות
העל חושית

הכרחי שהשוחר יחדל לפקפק בתוקפן ובחשיבותן.

הגישה המקובלת של חיפוש בלתי פוסק אחר חיזוקים בעזרת התנסויות על טבעיות הינה בהחלט בלתי בריאה, והמזרז מעניק חיזוקים כאלה רק כאשר הוא סבור שהדבר הכרחי. יתר על כן, הוא נוטל יוזמה באופן הנראה כטוב ביותר בעיניו באותן נסיבות. כל מה שהוא עושה נובע משיקול דעת חופשי ואיננו מתייחס בשום אופן לציפיה כלשהי של השוחר ואיננו תלוי בה. אולם כאשר הדבר חשוב מהבחינה הרוחנית, מתגבר המזרז במתכוון את היעילות של ההתנסות העל טבעית על ידי אישור תקפותה וסמכותה באמצעות חיזוק ישיר או עקיף מתחום ההתנסות הנורמאלי של השוחר.

מסעות אסטרליים בשלבים המתקדמים המובילים לפתחו של הנתיב הרוחני, מתכוון שוחר הרוחניות להיותו ראוי לעשות שימוש חופשי בכוחות העולם הפנימי של הגופים האסטרליים³. הוא עשוי אז לצאת למסעות אסטרליים בגופו האסטראלי, כשהוא עוזב את גופו הגשמי בשעת שינה או ערנות. המסעות האסטרליים המתבצעים באופן בלתי מודע חשיבותם קטנה ביותר בהשוואה לאלו המתבצעים בתודעה מלאה וכתוצאה מרצון מכוון. דבר זה מערב שימוש מודע של הגוף האסטראלי. להתפרדות המודעת של הגוף האסטראלי מהמרכבה החיצונית של הגוף הגשמי יש ערך בהעניקה לנשמה תחושה של היותה נבדלת מהגוף הגשמי ולהשגת שליטה מלאה יותר על הגוף הגשמי. בכח הרצון מסוגל אדם ללבוש ולפשוט את גופו הגשמי כאילו היה גלימה, ולהשתמש בגוף האסטראלי כדי להתנסות בעולם הפנימי האסטראלי ולצאת למסעות דרכו, אם וכאשר הדבר נחוץ.

התפשטות משמעותית של מרחב ההתנסות המראות, הריחות, הטעמים, המגעים והקולות הנחווים על ידי השימוש המודע בגוף האסטראלי הינם ברורים ומוגדרים, בדומה להתנסויות שהושגו באמצעות שימוש מודע של הגוף הגשמי. אין הם מעורפלים או סובייקטיביים כמו בחלומות הרגילים, אלא הם אובייקטיביים ויעילים כמו התנסויות אחרות שבתודעה הערה. לפיכך היכולת לצאת למסעות אסטרליים כרוכה בהתפשטות משמעותית של מרחב ההתנסות שלנו. היא יוצרת הזדמנויות להחשת ההתקדמות הרוחנית האישית, המתחילה בשלב השתחררות התודעה מקליפותיה⁴.

³ הגוף האסטראלי: החוליה המקשרת בין הגוף הגשמי

לגופים האנרגטיים. Astral body

⁴ השתחררות התודעה מקליפותיה: הסתת אלומת אור התודעה מהעולם הגשמי אל הרוחני, תוך כדי השתחררות ממעמסת הרשומעות. Involution

ההתנסות העל חושית
איננה תחליף
למאמץ הפנימי

רתימת הכוחות העל חושיים איננה יכולה להראות בשום
אופן כתחליף למאמץ הפנימי אותו חייב השוחר לבצע כדי
להתקדם הלאה. כאשר ההתנסויות העל חושיות באות
כמתנה ממורדז מושלם, הן משרתות את התכלית של
חשיפת האינטואיציות שעד עתה היו מוסתרות ברובן, הן מסירות חלק מהקשיים
בדרך אל התיב הרוחני, וממלאות את השוחר בביטחון והתלהבות גדולים שהם
הכרחיים בהתמודדות עם הדרישות החדשות שבכל שלב. אולם השוחר משיג
התקדמות ממשית באמצעות יישום האינטואיציות הטובות ביותר שבלבו, ולא
מתוך קבלה פסיבית של התנסויות על חושיות.

מקומו של חקר הנסתר בחיים הרוחניים חלק שני: היחסים עם המורה בחיים הרוחניים

אלה שלהם רק הכרה ראשונית של המבנה והחוקים של הרבדים הפנימיים של הקיום יודעים כי בידוד מוחלט של בני אדם הוא המצאה של הדמיון. בין אם הם חפצים בכך בין אם לאו, כל בני האדם נמצאים ביחסי גומלין תמידיים מעצם קיומם, גם אם אין הם יוצרים שום קשר במישור הפיזי. אין שום מיגבלות להתפשטות השפעתו של היחיד. ההשפעה המגנטית של הרבדים האנרגטיים איננה מכירה בשום מחסומים של גבולות מדיניים, או בכל מיגבלות מקובלות אחרות.

בני האדם פועלים בהתמדה זה על זה באמצעות רבדי התודעה הפנימיים

מחשבות טובות כמו גם מחשבות רעות, מצבי רוח עליזים וקודרים גם יחד, רגשות נעלים ומרחיבי אופקים ותחושות של קטנוניות וצרות אופקים, שאיפות בלתי אנוכיות ואפילו רצונות אנוכיים – לכל אלה יש נטייה להתפשט ולהשפיע על אחרים, גם כאשר אין הם מבוטאים במילים או במעשים. עולם חיי הרוח מהווה גם הוא מערכת מאוחדת בדומה לעולם החומר הגשמי. העולם הגשמי המשמש כְּפֶן לחיים הרוחניים הוא בעל חשיבות איתנה המיוחדת לו, אולם את הקשרים והיחסים הקיימים בין בני אדם שונים לא ניתן להעריך נכונה אם האדם בוחן אך ורק את מערכות היחסים ההדדיות המתרחשות בעולם הגשמי.

פגישה עם מוֹרֵה מוֹשְׁלָם איננה מעניקה את מלוא ערכה אלא בהקשר עם כל ההתרחשויות המתאימות של רבדי התודעה הפנימיים. הרישים¹, או המלומדים, מקנים חשיבות רבה ביותר לכיבוד² המוֹרֵם (יצירת קשר חזותי). משום שהם מקור לשפיעה מתמדת של אהבה ואור, הנובעים מהם ומצודדים ככתבלי קסם את רגשותיו הפנימיים של השוחר, גם כשאינן הוא מקבל הוראות מילוליות מהם. השפעת כיבוד המוֹרֵה תלויה ביכולת הקליטה וההיענות של השוחר, מאחר ותגובתו נקבעת על פי רשומעותיו וקשריו מהעבר.

חשיבות כיבוד המורה וההתוועדות עימו

לעתים תכופות מרוצה השוחר לחלוטין מברכתו של המוֹרֵה ואין הוא חפץ במשהו נוסף ממנו. לזכות באושר ובשלמות נפש רק מברכתו של המוֹרֵה, – הלוא דבר הוא!

¹ רישים (יחיד ריש): בהודו הקדומה, חכמים, חוזים. Rishis

² מתן כבוד למורה, באמצעות מחוות ידיים או בהשתחויה Darshan

שכן דבר זה מצביע על כך כי השוחר מלא אהבה וחסר השתוקקות, שהם שני העיקרים של החיים הרוחניים. זכה השוחר בברכת המזרזה האהוב, אין הוא כמובן חפץ עוד בדבר זולת קבלה עוד ועוד של ברכתו ובכך הוא נדחף על ידי כמיהתו הרוחנית הפנימית לבקש אחר ההתוועדות³ בחברתו של המזרזה לעתים קרובות ככל שזה מתאפשר. התוועדויות נוספות של המזרזה מממשות ומחזקות את ההשפעה המטהרת של הברכה, ומביאות גם להתקרבותו של השוחר יותר ויותר אל המזרזה ברבדים הפנימיים.

רגלי המורה
בדומה לברכה, להשתחוות למרגלות המזרזה יש גם כן ערך מיוחד משלה. הרגליים, אשר הינן החלק הפיזי הנמוך ביותר של הגוף, נעלות ביותר מזווית הראיה הרוחנית. מבחינה פיזית, הרגליים פוסעות בכל מקום – טוב ורע, יפה ומכוער, נקי ומלוכלך; אולם בכל זאת הן מעל לכל דבר. מהבחינה הרוחנית, רגלי המזורים נעלות מעל לכל דבר שביקום, שהוא כאבק בעבורם. כאשר אנשים מגיעים אל מזרזה מושלם ונוגעים בידיהם ברגליו, הם מטילים את מעמסת רשומעותיה"ם עליו. הוא אוסף את הרשומעות"ת מכל רחבי היקום, כשם שאדם רגיל אוסף אבק ברגליו בזמן ההליכה.

קיימת מסורת עתיקה שלאחר שהשוחר זכה בברכת המזרזה ונפל לרגליו, הוא רוחץ את רגלי המזרזה בחלב ובדבש ומניח אגוז קוקוס לידן כמנחה. דבש מייצג רשומעות"ת אדומות (רעות), חלב מייצג רשומעות"ת לבנות (טובות) והקוקוס מייצג את הגוף הנפשי. וכך נוהג זה, שהתמסד באזורים מסוימים בהקשר לקבלת פני המזורים, מסמל למעשה את השלכת עול כל הרשומעות"ת על שכם המזרזה ואת התמסרות הגוף הנפשי לו. אימוץ גישה פנימית זו מהווה את הצעד החשוב והמכריע ביותר שאותו חייב לעשות השוחר על מנת להכנס לנתיב הרוחני.

קשר נפשי
משהתנסה השוחר באושר של ברכת המזרזה, נחרט המראה הזה בנפשו. וגם כשאין הוא יכול לבסס קשר אישי תכוף, פונה נפשו שוב ושוב אל המזרזה במאמץ להבין את משמעותו של הקשר. תהליך זה של ביסוס קשר נפשי עם המורה שונה בתכלית משחזור סתמי מדומה של אירועים מהעבר. בפעילות הרגילה של הדמיון, העלאה מחדש של אירועים מהעבר איננה חדורה מטרה מוגדרת; בה בשעה שבביסוס קשר נפשי יש מטרה מוגדרת. הודות לכח המכווין של המטרה, חדל הדמיון להוות סחרחורת סתמית של רעיונות, פונה אל המזרזה ומבסס קשר עימו.

³ שהייה במחיצת המורה Sahavas

קשר נפשי כזה עם המזרחה מפרה ומועיל בדרך כלל כמו ברכתו הגשמית. החזרה הפנימית אל קשרים נפשיים שכאלה דומה לסלילת נתיב בין המזרחה לבין השוחר – הנהפך על ידי כך לכלי קיבול לחסד, האהבה והאור השופעים כל העת מהמזרחה, למרות המרחק לכאורה שביניהם. עזרתו של המזרחה מועברת איפוא לא רק לאלה השרויים במחיצתו הפיזית אלא גם לאותם שביססו קשר נפשי עימו.

המזרחה מקדיש תשומת לב קפדנית לצרכיו האישיים של החניך, והדבר הראשון אותו הוא עושה זה להגן על החניך מפני השפעות העלולות להסיח את דעתו מהנתיב הרוחני או להתערב בהתקדמותו. לעתים תכופות דורש המזרחה מהחניך לקבל על עצמו לשהות בבידוד זמני כלשהו כדי שנפשו תתחשל בפני השפעות העלולות לעכב את התפתחותו הרוחנית. לפיכך ישנם יוגים שעל פי הוראות מזרחיים מכינים את מזונם בעצמם ולא מרשים לאיש להיות נוכח בזמן האכילה. הסיבה לכך היא להימנע מרשמים של רוע הנובעים ממבטיהם של אנשי רשע. כמו כן נוטה החניך לקלוט רשמים תאוותניים של זולתו, כשם שבד נקי יטונף בקלות מלכלוך.

הוראות מיוחדות
לאמצעי זהירות

בשלבם המוקדמים חייב השוחר להתגונן בפני כל מיני סיבוכים העלולים להתעררר מקשרים עם אנשים אחרים שאינם נמצאים בנתיב הרוחני. אולם המזרחה נותן הוראות מיוחדות לניתוק קשרים ומגעים מסוימים או להימנעות מהם אך רק כשהן מיועדות למיקרה מסוים. בכל אופן, ברוב המיקרים כל מה שנחוץ מובטח מניה וניה מעצם השהייה הקבועה במחיצתו של המזרחה, ולא נוצר שום הכרח להטיל על החניך התבודדות בפועל. החניך יכול להיות בקשר חיצוני עם העולם, הוא מנותק עם זאת באופן נפשי ממנו בזכות הקשר הפנימי שלו עם המזרחה.

כשם שמזרחה עשוי לבודד חניך הקרוב לו ממגעים ומהתקשרויות בלתי רצויים, כך הוא יכול לעודד בפועל וליזום מגעים חדשים רעננים, שאותם הוא רואה כמיטיבים רוחנית עם החניך. הוא ניחן בהבנה מושלמת של הרשומעויות וקשרי הגורל על כל סיבוכיהם. לכן הוא יכול לסייע באופן מודע לאנשים להיכנס לסוג כזה של התקשרויות שתאפשרנה ותבאנה תגובות ומעשים חשובים, ותסייענה להתקדמות של כל המעורבים בכיוון שתהיה בו ההתנגדות המועטה ביותר או בנתיב הקצר ביותר. הוא משתמש בידע שיש לו על אודות חיי העבר, הרשומעויות והקשרים בין האנשים כדי לסייע להם לחסוך באנרגיה הרוחנית שלהם ולהשתמש בה להשגת התוצאות הטובות ביותר.

מגעים והתקשרויות
מועילים

החניך מופעל
ככלי שרת

האחידות והשיתוף של הרבדים הפנימיים מאפשרים
למזרזה להשתמש בחניך שלו ככלי שרת בעבודתו גם אם
החניך איננו מודע לעובדה שהוא משרת תכלית רחבה
יותר של המזרזה. דבר זה אפשרי משום שהחניך באמצעות
ההבנה והאהבה שיש לו אל המזרזה ובשל צייתנותו והתמסרותו מבסס קשר של
יחסי הארמוניה עימו. אלו שלהם קשר ישיר עם המזרזה מקבלים את עזרתו
הישירה, ואלו הקשורים הדוקות עם חניכיו מקבלים את עזרתו הבלתי ישירה.

המורה כתחנת
ממסר

ההשתתפות בעבודה הרוחנית איננה בשום אופן חד
צדדית. אפילו לחניכים שרק הוגים במזרזה או שהם
שקועים במדיטאציה עליו, יש הזכות להשתתף בעבודה
הרוחנית והקוסמית אשר בה שקוע המזרזה באותו זמן.
מאחר והוא אחד עם הנצח, הוא עומד מעבר לזמן ולכל מיגבלות הזמן. מאחר
והוא מעוניין גם בהתעלות הרוחנית של האנושות, הוא נוטל על עצמו מיגבלות
רבות של הזמן; ועבודתו יכולה להסתייע בשיתוף הפעולה ההתנדבותי של חניכיו.
המזרזה ניזון מאהבת חניכיו ומשתמש בכוחות הרוחניים שהשתחררו מהם לצרכי
עבודתו האוניברסאלית. בדרך זו מהווה המזרזה מעין תחנת ממסר הקולטת שיר
על מנת לשדרו לעולם הרחב. משמעות האהבה למזרזה היא אהבה לכל, לא באורח
סמלי גרידא אלא באופן ממשי; מאחר ובכל מה שקולט המזרזה ברבדים הפנימיים
של התודעה הוא מפיח רוחניות ומפיצו הלאה. הילכך לא זו בלבד שהוא מחזק את
הקשרים האישיים שעשויים להיות לחניכים עימו אלא גם מעניק להם את זכות
ההשתתפות בעבודתו האלוהית.

העין הפנימית

המזרזה מנסה באינספור דרכים למשוך את השוחר אל
יישותו כדי שהשוחר ייחלץ ממבוכי היקום ויחשוק
באלוהים. הכמיהה הזאת אל האלוהים קיימת בקרבו
של השוחר מראשיתה, אולם המזרזה גורם לה להיות
עזה וברורה יותר באמצעות פתיחת העין הפנימית של השוחר. כשנפתחה העין
הפנימית, האלוהים – אשר הינו יעד החיפושים והגעגועים – נחזה ממש. כאשר
מבטה של הנשמה מופנה פנימה ונח על הממשותף העילאית, נעשית התשוקה לבסס
את האחדות עימה נלהבת הרבה יותר מאשר כשהנשמה מגששת אחר האלוהים
באמצעות השערות או דמיונות סתמיים. בהגיע השעה הנכונה, יכול המזרזה לפקוח
את העין הפנימית הזאת כהרף עין.

נקודת הבריאה

בסופו של דבר, חייב השוחר להיווכח כי האלוהים הוא
הממשותף היחידה וכי הוא למעשה אחד עם האלוהים.

מכאן משתמע שאין הוא צריך להסחף על ידי חזיון היקום רב-הפנים. למעשה היקום בכללותו מצוי בעצמיות ונוצר מנקודה זערונית שבעצמיות המכונה נקודת הבריאה⁴. אולם העצמיות המתגלמת כנשמה האינדיבידואלית התרגלה לצבור התנסויות באמצעות כלי זה או אחר, ולפיכך היא חווה את היקום כאויב נורא, השונה ממנה. אלה שהגשימו את אלוהיותם, רואים ללא הפוגה את היקום כנובע מאותה נקודת בריאה, הקיימת בכל אחד.

הפיכת תהליך ההבחנה תהליך ההבחנה נע בד-בבד עם תהליך הבריאה, והפיכת תהליך ההבחנה מבלי למחות את התודעה משמעותה להיווכח באפסיות היקום כיחידה נפרדת. העצמיות המתגלמת בנשמה האינדיבידואלית רואה תחילה דרך הגוף הנפשי, לאחר מכן דרך העין המעודנת⁵ ולבסוף דרך העין הפיזית; אולם היא נרחבת מכל אשר היא מסוגלת להבחין. האוקיאנוסים הגדולים ומרחבי השמים האדירים הינם פעוטים ביחס לעצמיות. למעשה כל מה שהיא מבחינה בו הוא סופי, אולם העצמיות עצמה היא אינסופית. כאשר העצמיות האינדיבידואלית שומרת על תודעה מלאה אולם איננה רואה דבר, הרי שהיא חצתה את היקום שהיא בראה ופסעה את הצעד הראשון לידיעת עצמה כהכל⁶.

כוחות נסתרים התהליך הכללי של נסיגת התודעה מהיקום והתודעות לעצמיות מלווה בשליטה גוברת של כל כלי התודעה. שליטה כזאת מתאפשרת באמצעות החייאת מרכזי שליטה בלתי משומשים והפעלתם, ותפעול של מרכזים חדשים מביא בעקבותיו מספר כוחות חבויים. כוחות אלה ידועים בדרך כלל ככוחות אוקולטיים⁷, והם יכולים לבוא לפני שהשוחר נעשה מושלם רוחנית. למעשה האגואיזם עלול לשגשג באמצעות השגתם של כוחות אלה. לא רק שהשוחר עשוי להתענג על הבעלות עליהם אלא שהוא גם עלול להשתמש בהם למטרות ארציות שמהן הוא עדיין לא השתחרר בהכרח.

לפיכך הכוחות האוקולטיים נראים בצדק כמכשולים להגשמת האלוהיות. אפס, לאחר הגשמת האלוהיות מתמעטת החשיבות של כוחות אלה. מרחב הפעולה של הכוחות האוקולטיים הוא הלא-כלום, זאת אומרת, היקום; בה בשעה שהאדם שהגשים את אלוהיותו מבוסס לתמיד ובאופן איתן בממשות העליונה. למרות מה שהיקום בכללותו דומה לאפס עבור האדם שהגשים את אלוהיותו, הרי שהוא עשוי

⁴ הנקודה שממנה נובע האלוהים הבלתי מודע כנשמות אינדיבידואליות Om Point

⁵ העין שבגוף האנושי המקשרת בין העין הנפשית לעין הפיזית. Subtle eye

⁶ הכל; הבורא והבריאה האינסופיים Everything

⁷ כוחות אוקולטיים, נסתרים Siddhis

ליטול על עצמו מרצון אחריות לאותן נשמות הלכודות בסבך היקום. במקרה זה הוא עשוי לעשות שימוש חפשי ונכון בכוחות אלו לטובתם הרוחנית של אחרים.

לא קיים דבר שאיננו מאשר במישרין או בעקיפין את שליטתם של מזרי החכמה. תופעות חברתיות רחבות היקף (כמו מלחמות, מהפיכות ומגיפות) וכן תופעות קוסמיות (כמו רעידות אדמה ושטפונות) כפופות באותה

פרישת התכנית

האלוהית

מידה להכוונתם ושליטתם באמצעות שחרור הכוחות מרבדי התודעה העילאיים אשר בהם שוהים המזורים באופן מודע. כמו כן עשויים המזורים להשתמש בכוחות האוקולטיים כדי לגרום לעבודה רוחנית מתואמת ומתוך שיתוף פעולה. הם עורכים פגישות וועידות מפעם לפעם ברבדים הגבוהים הפנימיים כדי להבטיח את התקדמות האנושות. הנשמה הכללית שבכולם הינה אחת והיא תמיד מתפקדת כאחדות. אלה שנעשו מודעים לאחדות זו מתאימים להבנת אחריות בלתי מוגבלת. בגלל שהשילו את מיגבלות הגוף הנפשי האנושי ונעשו כל כך בלתי-אישיים ואוניברסאליים בהתעניינותם, הריהם מהווים כלים יעילים לביצוע התכנית האלוהית עלי אדמות ולקידומה.

מקומו של חקר הנסתר בחיים הרוחניים חלק שלישי : חקר הנסתר ורוחניות

חקר הנסתר מהווה ענף של ידיעה העוסק בלמידת היבטיו וכוחותיו השונים של היקום ושל האדם. מבחינה זו אין שום הבדל עקרוני בין חקר הנסתר לבין מדעים אחרים העוסקים בחקר נושאים אלה. ההבדל בין חקר הנסתר לבין מדעים אחרים נוצר משום שמדעים אחרים עוסקים באופנים ובכוחות שניתן לגשת אליהם באופן ישיר או עקיף לצרכי צְפִיָּה או לשינויים בדרך המקובלת; בה בשעה שחקר הנסתר עוסק באותם אופנים וכוחות טמירים שלא ניתן בעצם לגשת אליהם לצרכי צפיה או שינויים רגילים. פיתוח הידיעה העל חושית מותנה בחשיפת כוחות סמויים שברוח האדם. אגודות מחקר על חושיות רבות בזמננו עוסקות בידיעה העל חושית באותה גישה המאפיינת את הלימוד של תחומי ידיעה אחרים. באופן עקרוני אין שום סיבה גלויה לעין מדוע יש להתייחס לכך כבעל ערך פחות או בעל ערך גבוה משאר תחומי הידיעה התיאורטית. אנו מוצאים כי אגודות אלה מנסות לעסוק בידיעה העל חושית באופן מאורגן ושיתופי.

חקר הנסתר כמדע

המזורים המושלמים דימו כי יהיה רצוי לעתים לגלות לאנושות ידיעה תיאורטית מסוימת על אודות היבטים חשובים אחדים של החיים הרוחניים – כמו נצחיות והיולדות מחדש, קיומם של גופים ורבדי תודעה שונים, והחוקים העוסקים בהתפתחותם ופעילות חוקי הגורל (karma). ידע כזה מספק את סוג הרקע הנאות לחיפוש ולייגע הרוחניים, ומביא את זווית הראייה של האדם הממוצע קרוב ככל האפשר אל האמת בנסיבות הקיימות. עם זאת, למעט ידיעה כללית שכזו על אודות עובדות בסיסיות, מעדיפים המזורים באופן קבוע להעניק חשיבות מועטה ככל האפשר להפצת ידע מפורט על אודות תופעות על חושי. הם אף נמנעים בקפדנות מלתת מידע על אותן עובדות שלהן זיקה הכרחית לעל חושיבתורת אמנות.

ידיעה תיאורטית

בחקר הנסתר, יותר מאשר בכל מדע אחר, קיימת הפרדה משמעותית וחדה בין אלה היודעים לבין אלה שאינם יודעים. במדעים אחרים יכולה במידה מסוימת ידיעה בלתי ישירה לבוא במקום ידיעה ישירה. בחקר הנסתר

אלה היודעים
ואלה שאינם
יודעים

ידיעה בלתי ישירה איננה יכולה בשום אופן להתקרב אל הידיעה הישירה מבחינת החשיבות והמשמעות. לפיכך, הגם שמדע הנסתר הוא מדע חשוב, יש חשיבות מועטה בלבד להפצת מידע עיוני גרידא על הנסתר. לאלה שאין להם ניסיון ישיר של הנסתר לא יכול להיות ערך מיוחד כל שהוא להיכרות עיונית גרידא של כמה עובדות על טבעיות. התופעות העל טבעיות הללו יהיו לגבי דידם בעלי אותו משקל כמו תיאורי מקומות בהם לא בקרו או פעולות של הדמיון.

חקר הנסתר כאמנות אפס, אפילו להפצה של המידע העיוני גרידא על אודות חקר הנסתר מתלווה לעתים נזק, שכן היא עשויה לעורר סקרנות בטלה ולהמריץ את התשוקה להשגת שליטה על כוחות בלתי ידועים על מנת להשתמש בהם למטרות אנוכיות. אין שום דבר רוחני מיוחד ביחס לכוח הנסתר כמות שהוא. כמו כל כוח ארצי אחר או המצאה מדעית, ניתן להשתמש בו למטרות טובות או רעות. הוא מאפשר שדה פעולה נרחב ביותר לצרכי עבודה שיתופית ברבדים העילאיים, אולם דבר זה מחייב בהכרח הכנה רוחנית על מנת לשאת באחריות המיוחדת. חקר הנסתר כמדע יכול להחשב פחות או יותר באותו מובן כמו שאר המדעים, אולם חקר הנסתר כאמנות עומד בפני עצמו.

שימוש פסול בכוחות הנסתרים הטריון עשוי לבקש אחר כוחות נסתרים, וגם יצליח להשיגם במסגרת מיגבלות מסוימות. אולם הישג חדש זה יתגלה כקללה ולא כברכה אם אין הוא מוכן רוחנית לשאת כהלכה באחריות החדשה הכלולה בהשגת הכוחות החדשים. אפילו שימוש קל לרעה בכוחות הנסתרים יגרום לתגובת נגד חמורה וישעבד את הנשמה. לעתים יגרום לפיגור בהתקדמותו של השוחר ואפילו יביא לנסיגה רצינית. פרט לשואה הרוחנית שאותה עלול הטריון להמיט על עצמו באמצעות שימוש בלתי זהיר של כוחות נסתרים, הוא מועד להוות מקור לנזקים שלא ישוערו לאחרים, שעל גביהם הצליח להשיג יתרון עצום.

הכוח הנסתר חייב לקדם מטרות רוחניות בידיהם של מזרי החכמה הרוחנית, הכח הנסתר לא רק בטוח, אלא יש לו יכולות עצומות שאפשר לרתום אותן לשירות האנושות; אבל אפילו המזרים משתמשים בו בצורה חסכנית ונדירה ביותר. מעצם טבעו, יש לחקר הנסתר בתור אמנות מיגבלות טבעיות מיוחדות לו. לא ניתן להשתמש בו בהרחבה כדי לסייע לצרכים החומרניים של האנושות או לסייע למטרותיה הארציות. הכנסת גורם ערטילאי שאינו בר-שיעור, הכרוך בשימוש החפשי בכח הנסתר, מועד לגרום לבלבול רב ולהפרעות במאמציו הרגילים של האדם, שעלינו להשאירו במגבלותיו,

משאביו ואפשרויותיו לשם אותה פעילות בלתי מופרת של חוקי הגורל. לפיכך השימוש בכוח הנסתר חייב להיות מוגבל אך ורק לקידום המטרות הרוחניות.

לעתים מאפשרים המזורים לספק חלק מהתשוקות הארציות של המאמינים. אולם דבר זה איננו נעשה משום שהם מתעניינים בעניינים ארציים, אלא משום שהם מעוניינים להסיח את דעת המאמינים מתשוקות חומריות. כאשר הילדים הם צעירים מאוד, קשה בדרך כלל לשכנעם ללמוד את האלף בית. כדי לרתק את תשומת ליבם לאלף בית, מעניקים להם הוריהם לעתים אותיות העשויות מממתקים. או אז הם שמים לב לשיעורים הללו, לא משום שהם מעוניינים באותיות כשלעצמן, אלא משום שהם מעוניינים בממתקים. אולם דבר זה לעתים קרובות מעורר את ראשית התעניינותם באותיות עצמן, וניתן לאחר זמן קצר לסלק את הממתקים לאחר שטיפחו את התעניינות הילדים. בני אדם ארציים דומים לילדים אלה. כשם שאחד ההורים עשוי לתת, מפעם לפעם, פיסת שוקולד לילד כדי לעודדו להיות טוב, כך גם מעניקים המזורים למאמיניהם בעלי נטיות ארציות חפצים בלתי מזיקים מסוימים בהם הם חושקים כדי, בסופו של דבר, יסכימו להיפרד מהם ויתמלאו עניין ברוחניות אמיתית.

פתיון חומרי
לצרכים רוחניים

בני אדם ארציים שקועים כל כך בתשוקותיהם החומרניות שאין דבר המעניין אותם אלא אם הוא מביא לסיפוק כלשהו של אותן תשוקות. וכך הם עשויים להגיע אל מורֵחַ מוֹשֵׁלֵם ולשרת אותו או לכבדו בציפייה שהוא יסייע לבעיותיהם החומריות. כשאדם פונה אל מורֵחַ ביראת כבוד, הרי שזה חובת המורֵחַ לסייע לו רוחנית, אפילו הוא פנה אליו ממניע אחר. המורֵחַ, שלו הבנה מושלמת של נפש האדם, עשוי לפיכך להחליט ולסייע לאדם באופן חומרי כדי להעבירו לצד הרוחניות האמיתית. הצעה כזו של פתיון חומרי למטרות רוחניות היא היוצא מן הכלל ולא הכלל. במרבית המקרים מְרַפֵּים המזורים את ידי הבאים אליהם מסיבות חומרניות כלשהן. מזווית הראייה הרוחנית, טוב לאין שיעור מבחינתו של האדם לאהוב בפשטות את המורֵחַ משום שהוא ראוי לאהבה ולא לאהבו לשם מטרות אנוכיות כלשהן. על בני האדם לפנות אל המורֵחַ משום שהם מעוניינים באמת ובתמים ברוחניות אמיתית ולא משום סיבה אחרת. רק אז זוכים הם במירב הברכה מקשריהם עם המורֵחַ.

אין לפנות אל
המורים מתוך
מניעים חומריים

חקר הנסתר כאמנות מצדיק את קיומו אך ורק מיכולתו להוות כלי שרת למטרות רוחניות; כך שכל הטייה של הכוח הנסתר ממטרה זו ניתן לראותה כשימוש לרעה. אין

טיהור לב האדם

להפעיל אותו למטרות ארציות סתם. תפקודו האמיתי איננו להבטיח את סיפוק תשוקות האדם אלא להבטיח את טיהור ליבו. חקר הנסתר כאמנות הוא בין הגורמים רבי העוצמה והיעילים ביותר העשויים לסייע לטיהור האנושות על ידי מה שהוא עוזר לה לוותר על תשוקותיה השפלות.

השימוש בכוחות ברבדים העילאיים

חקר הנסתר כאמנות נעשה חשוב ואף הכרחי באופן מיוחד לאלה העומדים לחשוף את כוחותיהם הנפשיים הסמויים ולאלה שכבר פיתחו כוחות במידה מסוימת אך לפעמים אין הם פתוחים לחלוטין לעולם הגשמי, בעטייה של נסיגת תודעתם אל הרבדים¹ העילאיים. לפיכך יש לדבר אליהם בשפה מובנת להם. שוחרים מתקדמים רבים מפתחים מספר כוחות נסתרים ומיסטיים, אולם תכופות אף הם נזקקים מאוד לעזרה רוחנית בדומה לשאר בני האדם הרגילים. מאחר וברשותם כוחות רבים, יכול מוֹרֵחַ מוֹשֵׁלִם לעזור להם במהירות וביעילות מבלי להתחשב במרחק שבינו לבינם. כאשר אפשר לקבל באופן מודע את עזרתו של המוֹרֵחַ ברבדים העילאיים, היא תהיה הרבה יותר יעילה מאשר העזרה אותה הוא יכול להעניק דרך הכלי הגשמי בלבד.

ירידה למטה

פרט לקשיים הניצבים בפני התקדמות נוספת בנתיב הרוחני, אחד המאפיינים של השוחרים המתקדמים הוא להתבסס עמוק כל כך באושר של מצבם עד שהם ממאנים "לרדת מטה" לעבודה במרחב הגשמי. אין לבלבל את הירידה הזאת למטה של שוחרים מתקדמים עם השיבה לתודעה נורמאלית לאחר ההתנסות ברובד השביעי, שהוא שלב הגשמת האלוהיות של בני האדם המוֹשֵׁלִים.

מסעו חזרה של מוֹרֵחַ מוֹשֵׁלִם – וכמו כן המעמד הנובע מכך ברבדים השונים לאחר ההגשמה - מתחולל מכח מניעים של אהבת הזולת והוא תוצאה של הגורל שנקבע מראש² שהוא משתמש בו לצרכי העלאתה הרוחנית של האנושות בהתאם לגודל האחריות שהוטלה עליו. למרות מה שהמורים המוֹשֵׁלִים מודעים לכל הרבדים בו זמנית, נאמר לדוגמא, על חווגיא מוֹאִינוֹדִין צִיִּסְטִי מַאֲגִ'מְר, הודו, שהציב את עצמו ברובד החמישי של הסרת הקליפות מהתודעה (involution). כמו כן נכון הדבר שהאוטאר פועל בכל רבדי התודעה בעת ובעונה אחת, אולם לעתים, לצרכי עבודתו הקוסמית הוא מציב את עצמו ברובד מסויים. לכן נאמר, לדוגמא, כי הנביא מוחמד הציב את עצמו ברובד השביעי, בה בשעה שבודהא האלוהי הציב את עצמו בחמישי.

¹רובד תודעתי. להלן רובד
²גורל שנקבע מראש: Prarabdha sanskaras

מאיך גיסא, שובם של שוחרים מתקדמים נגרם כדי להביא להאצת התקדמותם בנתיב הרוחני כאשר הם מוצאים עצמם תקועים במקום כלשהו בין הרבדים. כך שאם נתקע שוחר במקום כלשהו בין הרבדים השלישי והרביעי, הרי שבדרך כלל מוריד אותו המורה לרובד השלישי לפני שידחוף אותו לרביעי. ירידה מתחנה גבוהה נחוצה גם כן לטובתם של אלו השוכנים עדיין בשימון הארצי ועדיין לא נכנסו לנתיב הרוחני. המורה עשוי להחליט לעתים להביא לעשייתה של עבודה רוחנית באמצעות שוחר מתקדם והוא עשוי לתבוע ממנו לדחות את מאמציו להתקדמות עצמית לטובת אחרים.

ירידה שכזאת תתגלה בסופו של דבר כהכנה רוחנית לחציית השלב הבא שבנתיב באופן מהיר וחלק; אולם גם כאן, מוצא השוחר כי קשה לו לוותר על היתרונות של השגיו לטובת הסיוע לאחרים. הירידה קשה במיוחד לאדם המתנסה בעוצמה במצב של שכרון חושים. בסופיזם מכונה שכרון חושים זה כהאיראט (hairat). השוחר מגלה כי קשה לו ביותר להחלץ ממצב זה. אולם הכרחי שהוא יתנגד לאבד את דרכו בשכרון החושים משום שלעתים הוא חייב לרדת לטובת אנשים אחרים בעולם. למורה יש דרכים לטפל בשוחר מתקדם והוא מסוגל להטותו לכל צעד בלתי נעים.

דבר זה מתואר היטב בסיפור על וואלי³ מפורסם בשם באבא פארידודין, הידוע גם בכינוי גאנגי-א-שאקר⁴. זמן רב לפני שהגיע להארה, וואלי זה, או חברו של האלוהים, היה לפות בשכרון חושים והיה שקוע כל כולו במצב הזה.

ספרו של
גאנגי-א-שאקר

הוא לא היה מסוגל לעצום את עיניו, שהיו פקוחות תמיד, בוהות וזכוכיות; הוא לא היה מסוגל לאכול. מורהו, חווגיא מואינודין צייסטי, חפץ לחלצו ממצב שכרון החושים הזה ולהורידו חזרה, אולם הוואלי נוכח כי קשה לו לציית למורהו. לפיכך החליט המורה להשתמש בכוחותיו ולהשיבו בדרך המתוארת להלן.

המורה השפיע באופן פנימי על חמישה גנבים להתקרב למקומו של גאנגי-א-שאקר. הם התיישבו במרחק חמישה צעדים מהוואלי והחלו לחלק ביניהם את השלל שבזו. עד מהרה החלו להתקוטט זה עם זה ושניים מהם הרגו את שלושת האחרים. השניים שנצחו בקטטה חלקו את הביזה ביניהם וברחו. אולם הם עברו בריצתם ליד המקום שבו הוואלי ישב, וברגע שהתקרבו אליו, הוא חזר לתודעה נורמאלית. קירבתם של הפושעים היוותה תמריץ גס דיו כדי להשיבו לתודעה נורמאלית.

הדבר הראשון אותו ראה הוואלי היו כמה דרורים, והדחף הראשוני שלו היה

³ מילולית: חבר, חברו של האלוהים. אדם השרוי ברובד הרוחני החמישי (Wali (sufism)

⁴ מורה מושלם שחי במאה ה-12 Ganj-e-Shakkar (Baba Fariduddin)

לנסות עליהם את כוחותיו החדשים. הוא קרא: "מותו דרורים!" והצפרים נפלו מתים על הארץ. אז הוא קרא: "דרורים! התעוררו!" והם קמו לתחייה. שני הגנבים שראו זאת הוכו בתדהמה והם ביקשו מהוואלי להחיות את שלושת הגנבים שאותם הרגו בשעת כעס. הוואלי נענה ופנה אל שלושת הגנבים המתים וקרא "התעוררו!" אולם הם לא קמו. הוא נבעת מהמחשבה שאיבד את כוחותיו; וכשהוא מלא חרטה על השימוש הנמהר בכוחותיו, שב ממרר בבכי אל המזרזה. כשהתקרב, ראה את שלושת הגנבים האלו מעסים את רגלי מזרזהו.

אז חזר הוואלי למקומו הרגיל, אדיש למזון או למשקה. הוא כחש כולו ונשאר באותה הנקודה למשך עשר שנים, עד אשר נמלים לבנות החלו לאכול את גופו. אנשים נהגו לבוא אל הוואלי ולהציב לידו כמויות סוכר גדולות, שאותן אכלו הנמלים במקומו. מאחר והיה מוקף תמיד בערמות סוכר, הוא נודע בשם גאנגי-א-שאקר, או "אוצר של סוכר". סיפורו מראה כי גם שוחרים מתקדמים ביותר זקוקים לעזרתו של המזרזה כדי להמשיך ולהתקדם בדרך אל ההגשמה.

לתופעות הנסתרות אין שום ערך פנימי

ספורו של גאנגי-א-שאקר מתאר את סוג ההזדמנות הדורשת שימוש בשיטות נסתרות ובכוחות נסתרים; אולם יש לציין בזהירות כי לשום תופעה על חושית כשלעצמה, מבלי להתחשב בגודלה, אין ערך פנימי כל שהוא. הערך הנראה כאילו שייך לתופעה כלשהי – נסתרת או בלתי נסתרת – הינו דמיוני לחלוטין או יחסי לגמרי. ערכים דמיוניים עולים כאשר לדבר כלשהו ניתנת חשיבות מסולפת, משום שהוא ממריץ או מבטיח לספק תשוקות חולפות ומטרות מוגבלות הנובעות מבערות. אם הדבר מוצא מההקשר של התשוקות החולפות והמטרות המוגבלות, נשללת ממנו מייד כל המשמעות שנדמה היה שהיא ממלאת אותו. ערכים יחסיים עולים כאשר דבר מה מתמלא בחשיבות על ידי מה שהוא משרת את הגשמת האמת או את ביטויה. חשיבות הדברים הללו נובעת מהיותם התנאים הבסיסיים לצרכי משחק החיים האלוהיים; ולפיכך למרות היותו יחסי, ערך זה הינו ממשי ולא דמיוני.

חקר הנסתר נבדל מרוחניות

רוב בני האדם מקנים במודע או שלא במודע חשיבות מופרזת לתופעות הנסתרות ורואים אותן בטעות כרוחניות. לדידם, מעשי נסים ומופעים מהעולם הרוחני הינם הנושאים הממשיים של התעניינות כובשת, ודבר זה מתיימר לציין התעניינות בחיים של רוחניות אמיתית. אפס, קיים הבדל מובהק וברור בין חקר הנסתר לבין מיסטיקה, ספיריטואליזם ורוחניות; וכל כשלוך בהבנת

מלוא החשיבות של ההבדל הזה יכול רק להוליך למבוכה.

רק להגשמה של החיים
האלוהיים יש ערך

כל מעשי הנסים שייכים לעולם התופעות, שהוא עולם הצללים. בתור תופעות, הם כפופים להשתנות, ולשום דבר שהוא בר שינוי לא יכול להיות ערך בר קיימא. הגשמת האמת הנצחית מהווה כניסה אל ההזוויה הבלתי משתנית, שהיא הממשות העילאית; ושום היכרות עם העולם הנסתר או היכולת להטות את הכוחות האלו אינן יכולות להידמות, אל נכון, להגשמת האמת. התופעות הנסטרות מצויות בתחום הדמיונות השגויים באותה המידה כמו התופעות של העולם הגשמי. מזווית הראייה הרוחנית הדבר החשוב היחיד הוא להגשים את החיים האלוהיים ולסייע לאחרים להגשים אותם באמצעות הפגנתם בחיי היומיום. לחדור למהות ולמעועיל לאחרים – באמצעות ביטוי של אמת, אהבה, טוהר ויופי בעולם הצורות – זהו המשחק היחיד שיש לו ערך פנימי ומוחלט. לכל שאר האירועים, המקרים וההשגים כשלעצמם אין שום חשיבות העומדת לעד.

